

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av utlänningslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås det att utlänningslagen ändras.

I enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering föreslås det att villkoren för permanent vistelse skärps. Målet är att uppmuntra till integration och förmedla en bild av en framtid i det finländska samhället.

Det föreslås att den oavbrutna vistelse som krävs för beviljande av permanent uppehållstillstånd i normala fall förlängs från fyra år till sex år. Efter sex års vistelse kan ett permanent uppehållstillstånd i regel beviljas en sökande som har nöjaktiga kunskaper i finska eller svenska och två års tid i arbetslivet.

Den som uppfyller ett av tre alternativa tilläggsvillkor kan fortfarande beviljas permanent uppehållstillstånd efter fyra års vistelse. De tre alternativa tilläggsvillkoren är en årsinkomst på 40 000 euro, en högre högskoleexamen eller påbyggnadsexamen som erkänts i Finland tillsammans med två års tid i arbetslivet eller mycket goda kunskaper i finska eller svenska tillsammans med tre års tid i arbetslivet. I alla dessa alternativ får den angivna tiden i arbetslivet inkludera högst tre månader då personen lyft utkomstskydd för arbetslösa eller utkomststöd.

Man kan få permanent uppehållstillstånd också genom att avlägga högre högskoleexamen, påbyggnadsexamen eller lägre högskoleexamen vid universitet i Finland. Då är uppehållstillståndet inte förenat med något krav på en viss vistelsetid. I stället beaktas hur snabbt utlänningen avlagt examen. Dessutom krävs det att personen har åtminstone växande kunskaper i finska eller svenska.

I enlighet med regeringsprogrammet föreslås det också att till villkoren för beviljande av EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta fogas de integreringsvillkor som direktivet om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning tillåter på motsvarande sätt som i fråga om det nationella permanenta uppehållstillståndet. I praktiken är det fråga om krav på kunskaper i finska eller svenska.

Dessutom föreslås att de hinder för beviljande av permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta som följer av brottsliga gärningar ska skärpas genom att det föreskrivs att ovillkorliga fängelsestraff påverkar beräkningen av vistelsetiden.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2026 och avses bli behandlad i samband med den.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft den 8 januari 2026.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
MOTIVERING.....	5
1 Bakgrund och beredning.....	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Beredning.....	5
2 Nuläge och bedömning av nuläget	6
2.1 Integration.....	6
2.2 Centrala paragrafer i utlänningslagen med tanke på permanent uppehåll	7
2.2.1 Allmänt	7
2.2.2 Förutsättningar för permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta.....	8
2.2.3 Situationer som berättigar till kontinuerligt uppehållstillstånd	10
2.2.4 Längden på tidsbegränsade uppehållstillstånd.....	13
2.2.5 Hinder för beviljande av permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta.....	14
2.2.6 Allmänna bestämmelser som tillämpas på permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta.....	15
2.2.7 Permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta som typ av uppehållstillstånd	21
2.2.8 Återkallande och upphörande av permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta.....	22
2.2.9 Rätt till fri rörlighet i Finland i anknytning till uppehållstillstånd för varaktigt bosatta	23
2.3 Rättigheter i anknytning till permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta i Finland	24
2.3.1 Allmänt	24
2.3.2 Rätt till vistelse och gränspassage	24
2.3.3 Rätt till arbete och näringsutövning.....	25
2.3.4 Rätt till sjukvård, social trygghet och andra offentliga tjänster.....	26
2.3.5 Rösträtt i kommunal- och välfärdsområdesval	27
2.3.6 Rätt till studier	27
2.3.7 Rätt till fastighetsförvärv	28
2.4 Direktivet om varaktigt bosatta	28
2.4.1 Allmänt	28
2.4.2 Direktivets innehåll och räckvidd.....	29
2.4.3 Villkor för ställning som varaktigt bosatt.....	29
2.4.4 Upppehållstillstånd för varaktigt bosatta och förlust av det	32
2.5 Turkiska medborgares ställning.....	35
2.6 Kunskaper i finska och svenska.....	37
2.6.1 Språkstudier för vuxna.....	37
2.6.2 Visande och testning av språkkunskaper i Finland.....	37
2.6.3 Språkkunskapsvillkoret i medborgarskapslagen.....	38
3 Målsättning	39
4 Förslagen och deras konsekvenser	41

4.1 De viktigaste förslagen	41
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	42
4.2.1 Allmänt	42
4.2.2 Ekonomiska konsekvenser	43
4.2.2.1 Konsekvenser för företag	43
4.2.2.2 Ekonomiska konsekvenser för Migrationsverkets verksamhet	43
4.2.2.3 Ekonomiska konsekvenser för Utbildningsstyrelsens verksamhet	45
4.2.3 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet	47
4.2.3.1 Migrationsverket	47
4.2.3.2 Utbildningsstyrelsen	49
4.2.3.3 Förvaltningsdomstolarna	52
4.2.3.4 Konsekvenser för behovet av språkutbildning	53
4.2.4 Övriga samhällsliga konsekvenser	53
4.2.4.1 Konsekvenser för individen	53
4.2.4.2 Konsekvenser för jämställdheten mellan könen	60
4.2.4.3 Konsekvenser för barn	61
4.2.4.4 Konsekvenser för personer som beviljats internationellt skydd och andra personer i utsatt ställning	64
4.2.4.5 Konsekvenser för personer i pensionsåldern	64
4.2.4.6 Konsekvenser för grundläggande och mänskliga rättigheter	66
4.2.4.7 Konsekvenser för säkerhet och brottsförebyggande	70
5 Alternativa handlingsvägar	70
5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser	70
5.1.1 Allmänt	70
5.1.2 Tid i arbetslivet utan att ty sig till förmåner	71
5.1.2.1 Permanent uppehållstillstånd	71
5.1.2.2 Upphållstillstånd för varaktigt bosatta och tid i arbetslivet	72
5.1.3 Kunskaper i finska och svenska	73
5.1.3.1 Allmänt	73
5.1.3.2 Nivåer på de krävda språkkunskaperna	73
5.1.3.3 Sätt att bevisa språkkunskaper	74
5.1.3.4 Bevis på muntliga och skriftliga språkkunskaper	74
5.1.4 Undantag till villkoret om tid i arbetslivet och språkkunskapsvillkoret	75
5.1.4.1 Undantag som gäller permanent uppehållstillstånd	75
5.1.4.2 Undantag som gäller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta	76
5.1.5 Årsinkomst på minst 40 000 euro	76
5.1.6 Högre högskoleexamen som avlagts utomlands och erkänts i Finland	77
5.1.7 Högskoleexamen som avlagts i Finland	78
5.1.8 Oförvitlighet	78
5.2 Lagstiftning i utlandet	79
6 Remissvar	83
6.1 Propositionens allmänna motivering och motiveringen till lagstiftningsordningen	84
6.2 Remissyttranden om de föreslagna bestämmelserna	85
7 Specialmotivering	86
8 Ikraftträdande	120

9 Verkställighet och uppföljning	121
10 Förhållande till andra propositioner	121
10.1 Samband med andra propositioner	121
10.2 Förhållande till budgetpropositionen	121
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	121
11.1 Allmänt	121
11.2 Rörelsefrihet	121
11.3 Jämlikhet	122
11.3.1 Allmänt	122
11.3.2 Bedömning av jämlikheten med tanke på permanent uppehållstillstånd	123
11.3.3 Bedömning av jämlikheten med tanke på uppehållstillstånd för varaktigt bosatta	126
11.4 Näringsfrihet och rätt till arbete	126
11.5 Barnets bästa	126
11.6 Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning	127
LAGFÖRSLAG	129
Lag om ändring av utlänningslagen	129
BILAGA	135
PARALLELLTEXT	135
Lag om ändring av utlänningslagen	135

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Bakgrunden till propositionen är skrivningarna om permanent uppehåll i punkt 10.3 Invandrings- och integrationspolitiken i regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering.

Enligt skrivningarna skärper regeringen villkoren för permanent uppehåll. Målet är att uppmuntra till integration och förmedla en bild av en framtid i det finländska samhället.

Villkoren för beviljande av permanent uppehållstillstånd ändras enligt följande:

Det ska i fortsättningen vara möjligt att få permanent uppehållstillstånd efter en boendetid på sex år. Utöver de nuvarande villkoren krävs tillräckliga språkkunskaper som visas genom ett språktest och två års tid i arbetslivet som omfattar endast ytterst korta perioder då personen lyft utkomstskydd för arbetslösa eller utkomststöd. Även kravet på oförvitlighet skärps.

Permanent uppehållstillstånd kan emellertid beviljas efter fyra års boendetid under förutsättning att en sökande i arbetsför ålder har

- en årsinkomst på 40 000 euro, eller
- en högre högskoleexamen som erkänts eller avlagts i Finland samt två års tid i arbetslivet som omfattar endast ytterst korta perioder då personen lyft utkomstskydd för arbetslösa eller utkomststöd under vistelsen i Finland, eller
- särskilt goda kunskaper i finska eller svenska som verifieras genom språktest samt tre års tid i arbetslivet som omfattar endast ytterst korta perioder då personen lyft utkomstskydd för arbetslösa eller utkomststöd under vistelsen i Finland.

Den som inte aktivt bidrar till utredningen av sin identitet kan inte beviljas permanent uppehållstillstånd. Kravet på oförvitlighet skärps.

I fråga om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta införs de tilläggsvillkor som EU-direktivet tillåter i fråga om integration, det vill säga språkkunskaper och arbete samt försörjning, så att villkoren motsvarar villkoren för nationellt permanent uppehållstillstånd.

Personer som avlagt högre högskoleexamen i Finland och har tillräckliga kunskaper i finska eller svenska beviljas på ansökan permanent uppehållstillstånd. Därtill förutsätts det att de allmänna villkoren för beviljande av uppehållstillstånd enligt utlänningslagen uppfylls.

I regeringsprogrammet nämns dessutom bland annat att regeringen säkerställer möjligheterna till integration genom att öka invandrarnas eget ansvar för sin integration och göra systemet förpliktande.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts vid inrikesministeriets migrationsavdelning i samarbete med arbets- och näringsministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, social- och hälsovårdsministeriet och Migrationsverket.

Propositionen var på remiss mellan den 27 januari 2025 och den 7 mars 2025.

Inrikesministeriet begärde utlåtanden av sammanlagt 83 instanser, vilka var Aalto-universitetet, AKAVA, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf, Business Finland, Centria yrkeshögskola, Diakoniyrkeshögskolan, riksdagens justitieombudsman, Finlands näringsliv rf, delegationen för etniska relationer, Haaga-Helia yrkeshögskola, Helsingfors förvaltningsdomstol, Helsingfors universitet, Humanistiska yrkeshögskolan, Hyvil Ab, Tavastlands yrkeshögskola, Högskolan på Åland, Östra Finlands universitet, Jyväskylä yrkeshögskola, Jyväskylä universitet, Sydöstra Finlands yrkeshögskola XAMK, Kajana yrkeshögskola, Folkpensionsanstalten FPA, Karelia yrkeshögskola, Högsta förvaltningsdomstolen, Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT, Yrkeshögskolan LAB, Lapplands yrkeshögskola, Lapplands universitet, Villmanstrands-Lahtis tekniska universitet LUT, barnombudsmannen, Yrkeshögskolan Laurea, Migrationsverket, Försvarshögskolan, Yrkeshögskolan Metropolia, Moniheli ry, justitiekanslern i statsrådet, justitieministeriet, undervisnings- och kulturministeriet, Undervisningssektorns Fackorganisation rf, Utbildningsstyrelsen, Uleåborgs yrkeshögskola, Uleåborgs universitet, Flyktingrådgivningen rf, Servicefacket PAM rf, Polisyrkeshögskolan, Polisstyrelsen, Professorsförbundet, Brottpåföljdsmyndigheten, Livsmedelsverket, Finlands studerandekårens förbund – SAMOK rf, Satakunta yrkeshögskola, Savonia yrkeshögskola, Seinäjoki yrkeshögskola, Inrikesministeriet/Enheten för nationell säkerhet, Inrikesministeriet/Polisavdelningen, Bildningsbranschen, social- och hälsovårdsministeriet, STTK rf, Finlands Akademi, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Finlands Kommunförbund, Finlands universitetsrektors råd UNIFI rf, Företagarna i Finland rf, Skyddspolisen, Svenska handelshögskolan, Konstuniversitetet, Tammerfors yrkeshögskola, Tammerfors universitet, Domstolsverket, Åbo yrkeshögskola, Åbo universitet, Arbetslöshetskassornas Samorganisation rf, utrikesministeriet, Vasa yrkeshögskola, Vasa universitet, finansministern, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, Skatteförvaltningen, diskrimineringsombudsmannens byrå, Yrkeshögskolan Arcada, Yrkeshögskolan Novia, Åbo Akademi och Ålands landskapsregering.

Beredningsunderlaget för propositionen finns till påseende på inrikesministeriets webbplats på <https://intermin.fi/sv/projekt-och-lagberedning/projektsida?tunnus=SM007:00/2024>.

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Integration

De yttersta målen med den föreslagna reformen är att uppmuntra tredjelandsmedborgare till integration i Finland samt att förmedla en bild av en framtid i det finländska samhället. Integration definieras på lagstiftningsnivå i 5 § 1 punkten i lagen om främjande av integration (681/2023, nedan integrationslagen)¹. Enligt den avses med integration i nämnda lag invandrarens individuella process som försiggår i växelverkan med samhället och under vilken invandrarens likabehandling och jämlikhet i samhället samt delaktighet i arbets- och näringslivet, utbildning, organisationsverksamhet eller annan samhällelig verksamhet fördjupas och blir mångsidigare.

¹ Lagen trädde i kraft den 1 januari 2025

I integrationsordlistan² definieras integration på följande sätt: ”individuell process som sker hos invandraren i samspel med samhället, under vilken invandrarens delaktighet, likabehandling och jämlikhet i samhället ökar.”

Karakteristiskt för integration är att det är en komplex och individuell process där det handlar om å ena sidan invandraren själv och å andra sidan samhällets mottaglighet. Den föreslagna reformen gäller det förstnämnda och fokuserar på sökandens sysselsättning, utbildning och kunskaper i finska eller svenska, trots att samhällets mottaglighet förvisso kan påverka hurdana faktiska möjligheter sökanden har att uppfylla förutsättningarna för permanent uppehåll.

I integrationslagen föreskrivs bland annat om olika integrationsfrämjande tjänster. I lagstiftningen om uppehållstillstånd finns det dock inga bestämmelser vars uttryckliga syfte skulle kunna anses vara att uppmuntra till integration på så sätt att en omständighet som är ett tecken på integration skulle vara en förutsättning för beviljande av uppehållstillstånd eller skulle ge möjligheten att få uppehållstillstånd snabbare än andra sökande (det är en annan sak att till exempel studier eller arbete som ligger till grund för uppehållstillstånd samtidigt kan vara ett tecken på integration). De förändringar som föreslås i denna regeringsproposition är således en ny typ av förändringar, inte bara med tanke på villkoren för permanent uppehåll, utan på sätt och vis också för hela uppehållstillståndssystemet i Finland.

2.2 Centrala paragrafer i utlänningslagen med tanke på permanent uppehåll

2.2.1 Allmänt

Bestämmelser om permanent uppehållstillstånd och EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta tredjelandsmedborgare (nedan *uppehållstillstånd för varaktigt bosatta*) finns i utlänningslagen (301/2004). Bestämmelserna om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta grundar sig på rådets direktiv 2003/109/EG av den 25 november 2003 om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning (nedan *direktivet om varaktigt bosatta*), som i Finland alltså har genomförts genom utlänningslagen. Vistelserna som berättigar till uppehållstillstånden i fråga har också kunnat ske med kontinuerliga uppehållstillstånd som beviljats med stöd av andra lagar än utlänningslagen, men även i dessa fall beviljas permanenta uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta alltid med stöd av utlänningslagen. I utlänningslagen finns dessutom flera förutsättningar som allmänt tillämpas på uppehållstillstånden och som också gäller permanenta uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta.

I 33 § i utlänningslagen finns bestämmelser om olika slag av uppehållstillstånd. Enligt 1 mom. är ett uppehållstillstånd antingen tidsbegränsat eller permanent. Enligt 2 mom. beviljas tidsbegränsat uppehållstillstånd för vistelse av tillfällig karaktär (tillfälligt uppehållstillstånd) eller för vistelse av kontinuerlig karaktär (kontinuerligt uppehållstillstånd). Enligt 3 mom. gäller ett permanent uppehållstillstånd tills vidare. Med permanent uppehållstillstånd jämföras i fråga om giltighetstiden även EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta.

Centralt för permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta är att uppehållstillståndets giltighetstid inte har begränsats på förhand. Efter att en utlänning fått ett sådant uppehållstillstånd behöver han eller hon inte längre ansöka om fortsatt tillstånd, det vill säga förnya ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för att säkerställa sina rättigheter till studier, arbete och andra rättigheter i anknytning till uppehållstillståndet. Rättigheterna kvarstår, såvida inte uppehållstillståndet uttryckligen återkallas eller uttryckligen upphör att gälla. En utlänning

² [Arbets- och näringsministeriets publikationer 2021:54, sidan 20](#)

måste fortfarande med jämna mellanrum förnya det fysiska uppehållstillståndskortet³ som är ett intyg på uppehållstillstånd, men i praktiken handlar detta om en teknisk åtgärd, inte om att sökanden skulle vara tvungen att på nytt visa att han eller hon uppfyller förutsättningarna för vistelsen.

I 60 § i utlänningslagen föreskrivs det om ansökan om uppehållstillstånd. Enligt 2 mom. ska ansökan om fortsatt tillstånd, permanent uppehållstillstånd och EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta göras i Finland. Enligt 3 mom. lämnas ansökan i Finland till Migrationsverket. Således lämnas ansökningar om permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta alltid till Migrationsverket. Om utlänningen vistas tillfälligt utanför Finland i det skede då utlänningen vill ansöka om någotdera av dessa, ska han eller hon komma till Finland för att lämna in sin ansökan eller för att identifiera sig samt ge sina fingeravtryck, om ansökan är elektronisk.

2.2.2 Förutsättningar för permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta

I 56 § i utlänningslagen finns bestämmelser om beviljande av permanent uppehållstillstånd. Enligt 1 mom. beviljas permanent uppehållstillstånd en utlänning som efter att ha fått kontinuerligt uppehållstillstånd lagligen vistats i landet i fyra år utan avbrott, om villkoren för kontinuerligt uppehållstillstånd för utlänningen uppfylls och om det inte finns några i utlänningslagen nämnda hinder för beviljande av permanent uppehållstillstånd. Vistelsen betraktas som oavbruten, om utlänningen har vistats i Finland under minst hälften av uppehållstillståndets giltighetstid. En oavbruten vistelse avbryts inte av frånvaro som beror på sedvanliga semesterresor eller andra resor eller arbete på en arbetsplats utomlands utsänd av en finländsk arbetsgivare.

Enligt 2 mom. kan en utlänning som på grund av familjeband har fått tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas permanent uppehållstillstånd även om anknytningspersonen inte uppfyller kraven för beviljande av permanent uppehållstillstånd.

Enligt 3 mom. ska tidsfristen på fyra år räknas från inresedagen, om utlänningen vid inresan haft uppehållstillstånd för kontinuerlig vistelse i landet. Har uppehållstillstånd sökts i Finland, räknas tidsfristen på fyra år från den första dagen för det första tidsbegränsade uppehållstillstånd som beviljats för kontinuerlig vistelse i landet.

Enligt 4 mom. ska tidsfristen på fyra år räknas från inresedagen, om uppehållstillstånd har beviljats på grund av flyktingskap eller alternativt skydd.

Paragrafens 5 mom. anger att om en del av eller hela den vistelse som avses i 1 mom. har skett med stöd av uppehållstillstånd som beviljats för studier, är en förutsättning för att denna vistelse ska kunna utnyttjas vid beräkningen av vistelsetiden att den studerande har avlagt den högskoleexamen för vilken uppehållstillståndet har beviljats. För att permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas förutsätts dessutom att den studerande uppfyller de villkor på grundval av vilka kontinuerligt uppehållstillstånd skulle kunna beviljas honom eller henne på annan grund än 7, 7 a eller 10 § i lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete.

³ Se 33 a § och 60 g § i utlänningslagen

I 56 a § i utlänningslagen finns bestämmelser om beviljande av EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Enligt 1 mom. beviljas EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta en tredjelandsmedborgare som efter att ha fått kontinuerligt uppehållstillstånd har varit lagligen och oavbrutet bosatt i landet i fem år omedelbart före inlämnandet av ansökan om uppehållstillstånd, om villkoren för beviljande av kontinuerligt uppehållstillstånd uppfylls och det inte finns några i utlänningslagen nämnda hinder för att bevilja EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta.

Enligt 2 mom. avbryts inte den oavbrutna vistelsen i Finland av en oavbruten vistelse utanför Finland som är kortare än sex månader, om frånvaroperioderna inte överstiger tio månader totalt. Vistelsen i Finland kan av särskilda skäl anses vara oavbruten även om frånvaroperioderna varit längre än de ovannämnda tidsperioderna. Då beaktas emellertid inte frånvaroperioderna när vistelsetiden beräknas. Om den som ansöker om EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta är innehavare av ett EU-blåkort, avbryts inte den oavbrutna vistelsen av en oavbruten vistelse utanför Europeiska unionen som är kortare än tolv månader, om frånvaroperioderna inte överstiger arton månader totalt.

Enligt 3 mom. beräknas tidsfristen på fem år från den första dagen för det första tidsbegränsade uppehållstillstånd som beviljats för kontinuerlig vistelse i landet eller från inresedagen, om tredjelandsmedborgaren vid inresan haft kontinuerligt uppehållstillstånd. I fråga om flyktingar och alternativt skyddsbehövande beräknas tidsfristen från den dag då ansökan om internationellt skydd lämnades in. I fråga om sådana innehavare av EU-blåkort som har utnyttjat sådan rörlighet för längre vistelse som avses i artikel 21 i blåkortsdirektivet beaktas vid beräkningen av en oavbruten vistelse på fem år också laglig vistelse i någon av Europeiska unionens medlemsstater som innehavare av EU-blåkort och dessutom nationellt uppehållstillstånd för högkvalificerad anställning eller uppehållstillstånd för forskare samt som person som beviljats internationellt skydd. Som innehavare av uppehållstillstånd för studerande beaktas hälften av den lagliga vistelsen. Dessutom förutsätts av innehavare av EU-blåkort att de omedelbart innan ansökan om uppehållstillstånd lämnades in har vistats lagligen i landet oavbrutet i två år.

Enligt 4 mom. beviljas EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta inte personer som får humanitärt skydd.

En förutsättning för permanent uppehållstillstånd är fyra års vistelse i Finland och för uppehållstillstånd för varaktigt bosatta fem års vistelse. I båda fallen handlar det om kravet på oavbruten vistelse med kontinuerligt uppehållstillstånd. Vad gäller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta ska den oavbrutna vistelsen redan ha inträffat innan ansökan lämnas in. I fråga om permanent uppehållstillstånd räcker det däremot att tidskravet uppfylls senast när beslutet fattas. Vistelse med tillfälligt uppehållstillstånd beaktas inte i någonda bestämmelsen.

Förutom vistelse med kontinuerligt uppehållstillstånd förutsätter båda bestämmelserna dessutom att sökanden fortfarande uppfyller villkoren för kontinuerligt uppehållstillstånd vid ansökan om permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Det kan handla om samma grund på vilken sökanden beviljades de tidigare kontinuerliga uppehållstillstånden eller om en ny grund. På våren 2024 konstaterade Migrationsverket emellertid att kravet på en grund för kontinuerligt uppehållstillstånd av den som ansöker om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta strider mot direktivet om varaktigt bosatta och att en sådan grund därför inte kan krävas, trots att det anges så i lagen. Migrationsverket har ändrat sina interna anvisningar och kundanvisningar i enlighet med detta och kräver alltså inte längre att den som ansöker om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta fortfarande ska uppfylla villkoren för kontinuerligt uppehållstillstånd, förutsatt att kraven på fem års laglig vistelse utan avbrott uppfylls.

När det gäller permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta skiljer sig kraven på vistelsetid tämligen mycket från varandra i fråga om hur en eventuell frånvaro från Finland påverkar ärendet. Vad gäller permanent uppehållstillstånd räcker det att sökanden har vistats i Finland hälften av det kontinuerliga uppehållstillståndets giltighetstid. En oavbruten vistelse avbryts dessutom inte av frånvaro som beror på sedvanliga semesterresor eller andra resor eller arbete på en arbetsplats utomlands utsänd av en finländsk arbetsgivare. Ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta möjliggör inte lika mycket frånvaro från Finland. Den oavbrutna vistelsen i Finland avbryts inte av en oavbruten vistelse utanför Finland som är kortare än sex månader, men frånvaroperioderna kan sammanlagt vara högst tio månader. Vistelsen i Finland kan av särskilda skäl anses vara oavbruten även om frånvaroperioderna varit längre än de ovannämnda tidsperioderna, men de beaktas inte när vistelsetiden beräknas.

För båda uppehållstillstånden börjar beräkningen av vistelsetiden i regel antingen från det att det kontinuerliga uppehållstillståndet har beviljats eller vid ankomsten till Finland, beroende på vilket av dessa som skett senast. Undantag gäller för båda uppehållstillstånden, om sökanden har beviljats uppehållstillstånd på grund av flyktingskap eller alternativt skydd. Skillnaden är emellertid att vistelsetiden då börjar vid inresan vad gäller permanent uppehållstillstånd, medan den börjar vid inlämnandet av ansökan om internationellt skydd vad gäller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta.

Trots att fyra eller fem års vistelse i Finland ökar sannolikheten för att personen i praktiken har integrerats i Finland, finns det inte i någondera paragrafen uttryckliga krav på att detta ska påvisas. I lagen finns det till exempel inget separat krav på en viss tid i arbetslivet eller en viss nivå av språkkunskaper. Även en sökande som inte kan finska eller svenska och som inte har arbetat⁴ eller studerat i Finland kan få ett permanent uppehållstillstånd eller ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Om man dessutom beaktar att ett permanent uppehållstillstånd eller ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta inte längre kan återkallas på grund av att förutsättningarna för uppehållstillståndet har upphört, möjliggör det nuvarande systemet att en utlänning kan bosätta sig permanent i Finland, utan att integreras eller ens försöka integrera sig i det finländska samhället.

I nuläget är det också värt att beakta att ett ovillkorligt fängelsestraff inte direkt påverkar förvärvandet eller beräkningen av den vistelsetid som krävs för permanent uppehåll, till skillnad från EU-medborgare och deras familjemedlemmar.

2.2.3 Situationer som berättigar till kontinuerligt uppehållstillstånd

Utlänningslagen

Såsom anges ovan, är tidsbegränsade uppehållstillstånd tillfälligt (B) och kontinuerligt (A) uppehållstillstånd. För att få uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll krävs alltid att sökanden först vistas en viss tid i landet med kontinuerligt uppehållstillstånd.

I 47 § i utlänningslagen föreskrivs allmänt om beviljande av kontinuerligt uppehållstillstånd för personer som befinner sig utomlands. Enligt 1 mom. kan en person som befinner sig utomlands beviljas kontinuerligt uppehållstillstånd för arbete av fortgående karaktär eller för företagsverksamhet av fortgående karaktär. Paragrafens 3 mom. anger att när en utlänning har

⁴ Försörjningsförutsättningen i 39 § i utlänningslagen kan uppfyllas till exempel med makens inkomster och i flera fall är det också möjligt att få permanent uppehållstillstånd helt utan att förutsättningen uppfylls.

beviljats kontinuerligt eller permanent uppehållstillstånd, beviljas hans eller hennes familjemedlemmar kontinuerligt uppehållstillstånd. När en utlänning har beviljats uppehållskort för en unionsmedborgares familjemedlem enligt 10 kap. och utlänningen med stöd av 161 d eller 161 e § har behållit sin uppehållsrätt på personlig grund, beviljas hans eller hennes familjemedlemmar kontinuerligt uppehållstillstånd.

I 49 § i utlänningslagen föreskrivs det om att också en utlänning i Finland som ansöker om uppehållstillstånd kan beviljas ett första uppehållstillstånd, om utlänningen uppfyller förutsättningarna för beviljande av ett sådant uppehållstillstånd utomlands samt ytterligare de förutsättningar som anges i bestämmelsen för ansökan i Finland. Uppehållstillståndet är kontinuerligt eller tillfälligt på motsvarande grunder som ett uppehållstillstånd som ansöks utomlands.

Enligt 50 § 1 mom. i utlänningslagen beviljas familjemedlemmar till en finsk medborgare bosatt i Finland och sådana familjemedlemmars minderåriga ogifta barn kontinuerligt uppehållstillstånd på grund av familjeband på ansökan som görs i Finland eller utomlands.

Enligt 113 § 1 mom. i utlänningslagen beviljas kontinuerligt uppehållstillstånd en utlänning som får asyl, som beviljas uppehållstillstånd i egenskap av kvotflykting eller som beviljas uppehållstillstånd på grund av alternativt skydd.

Med stöd av utlänningslagen beviljas kontinuerligt uppehållstillstånd dessutom till tidigare finska medborgare och deras ättlingar (47 §), vissa personer som kommer från det forna Sovjetunionens territorium (48 §), personer som beroende på vistelsens natur fått uppehållstillstånd för varaktigt bosatta i en annan EU-stat samt deras familjemedlemmar (49 a §), familjemedlemmar till en unionsmedborgare, om deras vistelse inte kan legaliseras med stöd av 10 kap. i utlänningslagen (50 a §), personer som fått uppehållstillstånd av individuella mänskliga orsaker (52 §), personer som omfattas av ett vittnesskyddsprogram (52 e §), personer som fått fortsatt tillstånd på grund av arbetsgivarens klandervärda förfarande (54 b §), tillväxtföretagare (80 §) samt personer som fått uppehållstillstånd i enlighet med ett beslut av statsrådets allmänna sammanträde (93 § och 113 §).

Bestämmelser om beviljande av fortsatt tillstånd, det vill säga ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd, finns i 54 § i utlänningslagen. Enligt 1 mom. beviljas ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd, om villkoren för det föregående tidsbegränsade uppehållstillståndet fortfarande uppfylls.

Enligt 3 mom. beviljas en utlänning som med stöd av 45 § 1 mom. beviljats tillfälligt uppehållstillstånd för arbete eller företagsverksamhet kontinuerligt uppehållstillstånd efter två års oavbruten vistelse i landet, om villkoren för beviljande av uppehållstillstånd fortfarande uppfylls. Enligt 5 mom. beviljas en utlänning som med stöd av 51 § beviljats tillfälligt uppehållstillstånd på grund av hinder för avlägsnande ur landet, ett offer för människohandel som beviljats tillfälligt uppehållstillstånd och en i 52 d § avsedd tredjelandsmedborgare som vistats och arbetat olagligt i landet och som beviljats tillfälligt uppehållstillstånd ett kontinuerligt uppehållstillstånd efter två års oavbruten vistelse i landet, om de omständigheter med stöd av vilka det föregående tidsbegränsade uppehållstillståndet beviljades fortfarande föreligger.

Enligt 7 mom. beviljas ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd på nya grunder, om utlänningen kunde beviljas första uppehållstillstånd på dessa nya grunder. En utlänning som beviljats tillfälligt eller kontinuerligt uppehållstillstånd på grund av familjeband kan beviljas uppehållstillstånd efter det att familjebandet brutits, om han eller hon har fast anknytning till

Finland eller om hans eller hennes personliga situation är särskilt svår på grund av våld eller utnyttjande som maken riktar mot honom eller henne eller hans eller hennes barn eller som maken godkänt medan familjebandet bestod och en vägran att bevilja uppehållstillstånd skulle vara oskälig med beaktande av omständigheterna.

Den grundläggande systematiken i utlänningslagen är alltså sådan att arbetets eller företagandets natur i varje enskilt fall avgör vilket slag av uppehållstillstånd som beviljas på grundval av arbete och företagande (exkl. tillväxtföretagare) och anknytningspersonens uppehållstillstånd avgör då tillstånd beviljas på grundval av familjeband. Dessutom finns det vissa situationer där det uppehållstillstånd som beviljas alltid är tillfälligt eller kontinuerligt. Fortsatt tillstånd beviljas enligt samma principer, med undantag för ovannämnda situationer enligt 54 § 3 och 5 mom. i utlänningslagen då ett tillfälligt uppehållstillstånd ändras till ett kontinuerligt uppehållstillstånd efter en viss tid.

I utlänningslagen finns inga begränsningar för hur många gånger en viss utlänning kan beviljas ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd innan utlänningen får ett uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll eller finskt medborgarskap, så länge som utlänningen fortfarande uppfyller villkoren för beviljande av uppehållstillstånd.

Övriga lagar som gäller uppehållstillstånd

I 6 § och 6 a § i lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete (719/2018, nedan *forskar- och studerandelagen*) finns bestämmelser om uppehållstillstånd för forskare. Enligt bestämmelserna beviljas uppehållstillstånd för forskare alltid som kontinuerligt tillstånd, förutom nationellt uppehållstillstånd för forskare (6 a §) som beviljas som tillfälligt tillstånd om forskningsavtalet är giltigt i mindre än 2 år. Om forskaren har beviljats ett tillfälligt uppehållstillstånd, beviljas dock ett kontinuerligt uppehållstillstånd efter två års oavbruten vistelse i landet.

I 7 § och 7 a § i nämnda lag föreskrivs det om uppehållstillstånd för studerande. Uppehållstillståndet i fråga beviljas som kontinuerligt för högskolestudier och som tillfälligt för andra studier. Enligt 10 § i nämnda lag beviljas en person som har avlagt examen eller slutfört sitt forskningsarbete uppehållstillstånd för att söka arbete eller bedriva företagsverksamhet. Uppehållstillståndet beviljas som kontinuerligt tillstånd, om sökandens föregående uppehållstillstånd har varit ett sådant. I övriga situationer som omfattas av nämnda lag (till exempel praktik eller avtal om feriearbete), beviljas alltid ett tillfälligt uppehållstillstånd.

I lagen om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för högkvalificerad anställning (224/2024, nedan *lagen om högkvalificerad anställning*) finns inga separata bestämmelser om huruvida EU-blåkortet⁵ som anges i lagen beviljas som kontinuerligt eller tillfälligt. Ärendet avgörs således i enlighet med den ovannämnda huvudregeln i utlänningslagen, utifrån om arbetet är tidsbegränsat eller kontinuerligt.

Uppehållstillstånd enligt lagen om villkor för inresa och vistelse för tredjelandsmedborgare inom ramen för företagsintern förflyttning av personal (908/2017, nedan *ICT-lagen*) beviljas alltid som kontinuerligt uppehållstillstånd.

⁵ Enligt 4 § 3 punkten i lagen om högkvalificerad anställning avses med EU-blåkort ett uppehållstillstånd med beteckningen "EU-blåkort".

Uppehållstillstånd enligt lagen om villkor för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse för säsongsanställning (907/2017, nedan *säsongsarbetslagen*) beviljas alltid som tillfälliga uppehållstillstånd.

2.2.4 Längden på tidsbegränsade uppehållstillstånd

De första uppehållstillstånden

Bestämmelser om det första tidsbegränsade uppehållstillståndets längd finns i 53 § i utlänningslagen. I 1 mom. finns huvudregeln, enligt vilken det första uppehållstillståndet beviljas för ett år. Särskilda undantag till huvudregeln finns i paragrafens övriga moment. Till exempel beviljas det första uppehållstillståndet till en tidigare finsk medborgare direkt för fyra år och det första uppehållstillståndet som grundar sig på flyktingskap direkt för tre år. Det första uppehållstillståndet får beviljas för två år till exempel till specialsakkunniga (73 §) och tillväxtföretagare (80 §) samt deras familjemedlemmar.

I 7 § och 7 a § i forskar- och studerandelagen föreskrivs det om längden på det första uppehållstillståndet för studerande. Uppehållstillståndet beviljas för den tid studierna varar. Enligt förarbetena till bestämmelsen avgörs längden på uppehållstillståndet av den målsatta tiden för varje examen, om vilket föreskrivs separat i lagen.⁶ I 6 § och 6 a § i samma lag föreskrivs det om längden på det första uppehållstillståndet för forskare. Uppehållstillståndet för forskare beviljas för högst två år, eller kortare tid om forskningsavtalet är giltigt i mindre än 2 år.

I 5 § 3 mom. i lagen om högkvalificerad anställning föreskrivs det om längden på EU-blåkortet. Enligt momentet beviljas EU-blåkort för två år. Om den period anställningsförhållandet omfattar är kortare än två år, beviljas EU-blåkortet för den period anställningsförhållandet gäller, plus tre månader, men för högst två år. Detta gäller också fortsatta tillstånd.

I 11 § i ICT-lagen föreskrivs det om längden på det första ICT-uppehållstillståndet. Uppehållstillståndet beviljas för tiden för den företagsinterna förflyttningen. Enligt 26 § om mobilt ICT-uppehållstillstånd i samma lag beviljas uppehållstillståndet i fråga som kontinuerligt tillstånd för den planerade vistelsens längd, dock högst för giltighetstiden för det ICT-uppehållstillstånd som beviljats i den första medlemsstaten.

Fortsatta tillstånd

Bestämmelser om det fortsatta tillståndets längd finns i 55 § i utlänningslagen. Huvudregeln om längden på det fortsatta tillståndet i 1 mom. har formulerats något annorlunda än huvudregeln om längden på det första uppehållstillståndet. I lagen konstateras endast den maximala längden på det fortsatta tillståndet, det vill säga fyra år. Det finns emellertid en etablerad tolkning av bestämmelsen, så att fyra år är utgångspunkten för längden på det fortsatta tillståndet och undantag från detta görs endast i situationer som nämns i lagen eller av motiverade skäl. Systematiken i utlänningslagen är alltså uppbyggd så att ett permanent uppehållstillstånd eller ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta i regel kan erhållas efter två kontinuerliga uppehållstillstånd (1+4 år).

⁶ RP 232/2021 rd: https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/HallituksenEsitys/Documents/RP_232+2021.pdf

Längden på fortsatta tillstånd som beviljas på grund av internationellt skydd följer inte ovannämnda logik. Fortsatt tillstånd på grund av flyktingskap beviljas för tre år och på grund av alternativt skydd för två år.

I 7 § och 7 a § i forskar- och studerandelagen föreskrivs också om längden på det fortsatta tillståndet för studerande. Enligt dessa paragrafer beviljas fortsatt tillstånd för den tid som återstår av studierätten. Bestämmelser om längden på fortsatt tillstånd för forskare finns i 6 § och 6 a § i nämnda lag. Ett fortsatt tillstånd beviljas för fyra år, förutom nationellt uppehållstillstånd för forskare enligt 6 a § som beviljas för avtalets giltighetstid om det föregående uppehållstillståndet beviljades som tillfälligt uppehållstillstånd.

I 11 § 1 mom. i ICT-lagen föreskrivs det om förlängning av ICT-uppehållstillståndet. Enligt momentet kan ICT-uppehållstillståndet vid behov förlängas inom ramen för den tidsgräns som föreskrivs i 6 §. Motsvarande bestämmelse om mobilt ICT-uppehållstillstånd finns i 26 § 1 mom. i nämnda lag. Enligt momentet i fråga får ett mobilt ICT-uppehållstillstånd förlängas inom ramen för giltighetstiden för det ICT-uppehållstillstånd som beviljats i den första medlemsstaten. I 6 § i nämnda lag föreskrivs det om den maximala varaktigheten av en företagsintern förflyttning. Enligt paragrafen får den företagsinterna förflyttningen som längst räcka tre år för chefer och specialister och ett år för praktikanter i anställningsförhållande, varefter personen ska lämna finskt territorium, om han eller hon inte får uppehållstillstånd på andra grunder.

2.2.5 Hinder för beviljande av permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta

I 57 § i utlänningslagen finns bestämmelser om hinder för beviljande av permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Uppehållstillstånd kan vägras på grund av hindren i lagen, trots att sökanden skulle uppfylla alla ovannämnda villkor. Enligt 1 mom. kan permanent uppehållstillstånd och EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta vägras, om 1) utlänningskonstaterats ha gjort sig skyldig till ett brott för vilket föreskrivs fängelsestraff, 2) utlänningskonstaterats ha gjort sig skyldig till ett brott för vilket föreskrivs fängelsestraff, 3) utlänningskonstaterats ha gjort sig skyldig till två eller flera brott, eller om 4) utlänningskonstaterats ha gjort sig skyldig till två eller flera brott.

Enligt 2 mom. behöver det straff som dömts ut för ett brott inte ha vunnit laga kraft. När hindren för beviljande av uppehållstillstånd prövas ska hänsyn tas till av vilken art och hur allvarlig den brottsliga gärningen är samt till den tid utlänningskonstaterats ha vistats i Finland och utlänningskonstaterats ha vistats i Finland.

Paragrafens 3 mom. anger att om en utlänningskonstaterats ha dömts till ovillkorligt fängelsestraff, kan permanent uppehållstillstånd beviljas, om det vid tidpunkten för avgörandet av ansökan har gått mer än tre år sedan det utdömda straffet avtjänats i sin helhet. Om en utlänningskonstaterats ha dömts till villkorligt fängelse, kan permanent uppehållstillstånd beviljas, om det har gått mer än två år sedan prövotiden för straffet gått ut. I övriga fall kan permanent uppehållstillstånd beviljas, om det vid tidpunkten för avgörandet av ansökan har gått mer än två år sedan brottet begicks.

Enligt 4 mom. beviljas EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta inte med stöd av vistelse på basis av flyktingstatus eller status som alternativt skyddsbehövande om denna status har återkallats med stöd av 108 § 1 mom.

Paragrafens 1 mom. har formulerats så att det är beroende av prövning huruvida permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta vägras eller inte. I situationerna i paragrafen *kan* uppehållstillstånd vägras.

Paragrafen tillämpas när de konstaterade eller misstänkta brotten är fler än ett och/eller om fängelsestraff kan utdömas för brottet (oberoende av om fängelse faktiskt har utdömts). Tröskeln för tillämpningen av paragrafen är i sig alltså inte särskilt hög, utan hinder för beviljande av uppehållstillstånd kan till exempel vara ett enskilt äventyrande av trafiksäkerheten eller lämnande av oriktiga personuppgifter eller två snatterier. I en sådan situation är det emellertid möjligt att helhetsprövningen enligt 2 mom. talar för att uppehållstillstånd ska beviljas.

Formuleringen i 1 mom. ger myndigheten prövningsrätt vad gäller att vägra uppehållstillstånd, medan 2 mom. innehåller de omständigheter som åtminstone ska beaktas vid prövningen. Paragrafens 3 mom. har emellertid lett till vissa oklarheter kring tolkningen av paragrafen. Utifrån paragrafens formulering och förarbetena har relationen mellan tidsgränserna i momentet och helhetsprövningen inte varit entydig. Med andra ord är frågan om uppehållstillstånd kan beviljas utifrån helhetsbedömningen i någon situation, trots att tiden i 3 mom. ännu inte har löpt ut.

Högsta förvaltningsdomstolen har avgjort detta genom två relativt färskas prejudikat. Å ena sidan har högsta förvaltningsdomstolen konstaterat att tidsfristerna i 3 mom. är indispositiva så att permanent uppehållstillstånd inte kan beviljas innan tidsfristerna har löpt ut (HFD 2020:162). Å andra sidan har högsta förvaltningsdomstolen konstaterat att de ovillkorliga tidsfristerna i momentet inte tillämpas när det är fråga om en *brottsmisstanke* (HFD 2021:157). En brottsmisstanke kan följaktligen leda till att uppehållstillstånd inte beviljas, men är inte i någon situation ett absolut hinder för beviljande av permanent uppehållstillstånd. När det handlar om brottsmisstankar ska en helhetsprövning som avses i 2 mom. göras, oberoende av tidsfristerna i 3 mom. Om det däremot inte handlar om en brottsmisstanke, ska helhetsprövningen inte göras förrän tidsfristerna som avses i 3 mom. har löpt ut.

Det är värt att beakta att uppehållstillstånd för varaktigt bosatta inte nämns separat i 3 mom. om tidsfristerna, vilket är motiverat med tanke på direktivet. Artikel 6.2 i direktivet om varaktigt bosatta förutsätter att den enskilda helhetsprövning som anges i artikeln utförs i alla situationer när sökandens brott beaktas vid prövningen av huruvida uppehållstillstånd ska beviljas eller inte, och lagen kan exempelvis inte innehålla en tidsfrist inom vilken hindret skulle vara ovillkorligt.

2.2.6 Allmänna bestämmelser som tillämpas på permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta

I 35 § i utlänningslagen finns bestämmelser om identifiering som villkor för beviljande av uppehållstillstånd. Enligt 1 mom. förutsätts det för att uppehållstillstånd ska beviljas att sökanden har identifierats och att sökandens identitet har verifierats på ett tillförlitligt sätt med ett giltigt nationellt resedokument.

Enligt 2 mom. får tidsbegränsat uppehållstillstånd dock beviljas trots att ett giltigt resedokument saknas, om uppehållstillståndet beviljas med stöd av 51, 52, 52 a, 52 d, 52 e, 87, 88, 89 eller 110 §. Trots att resedokument saknas kan det första tidsbegränsade uppehållstillståndet beviljas för ett i Finland fött barn som beviljas uppehållstillstånd på grund av familjeband.

Paragrafens 3 mom. anger att om sökanden har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med stöd av 87, 88, 89 eller 110 §, kan ett permanent uppehållstillstånd beviljas på dessa villkor trots att ett giltigt resedokument saknas.

Paragrafens 4 mom. anger att om sökanden har beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med stöd av 51, 52, 52 a, 52 d eller 52 e § trots att ett giltigt resedokument saknas, förutsätter beviljande av permanent uppehållstillstånd på de nämnda villkoren att sökanden har skaffat ett giltigt nationellt resedokument eller bevisligen har försökt skaffa ett sådant och lagt fram annan tillförlitlig utredning om sin identitet. I ett enskilt fall kan avvikelse göras från kravet på resedokument, om det finns exceptionellt vägande skäl eller om ett barns bästa kräver det.

Enligt ett mål i regeringsprogrammet bör den som inte aktivt bidrar till utredningen av sin identitet inte beviljas permanent uppehållstillstånd. I utlänningslagen har 35 § ändrats på det sätt som nämns ovan genom lagändringen 472/2024 (RP 26/2024), som trädde i kraft den 1 september 2024. Det som har ändrats jämfört med tidigare är bland annat att nu godkänns endast ett *nationellt* resedokument samt att avvikelse från kravet på resedokument vad gäller *permanent uppehållstillstånd* som beviljas på vissa villkor endast är möjlig om tilläggsvillkoren uppfylls (nya 3 mom.). Tidigare var det möjligt att få permanent uppehållstillstånd direkt utan pass, också med stöd av 51, 52, 52 a, 52 d eller 52 e §. Med tanke på lagens formulering kopplas bestämmelsen dessutom tydligt till identifiering av sökanden och verifiering av hans eller hennes identitet, medan detta tidigare endast framgick av motiveringarna.

Till följd av ändringen att är det *endast* möjligt för en utlänning som fått asyl (87 §), alternativt skydd (88 §), uppehållstillstånd vid tillämpning av förbud mot tillbakasändning (89 §) eller tillfälligt skydd (110 §) att få permanent uppehållstillstånd utan egen aktivitet eller dokument som bevisar identiteten. I nya 35 § 3 mom. förutsätts nämligen ovan nämnda av andra sådana sökande som kan få ett tidsbegränsat uppehållstillstånd utan pass. En ytterligare ändring av kravet på aktivitet i enlighet med målet i regeringsprogrammet skulle således i detta skede endast kunna gälla sådana sökande som är i behov av skydd och som i princip inte kan åläggas att vara i kontakt med myndigheterna i sitt hemland för att skaffa ett pass, andra dokument eller utredningar som visar på egen aktivitet. (En utredning skulle till exempel kunna vara ett meddelande från hemlandets beskickning om att sökanden inte kan beviljas pass trots sökandens försök). På grund av detta finns det i praktiken inget effektivt sätt som skulle kunna tillämpas i det praktiska ansökningsförfarandet och användas för att kräva aktivitet av sådana sökande och i synnerhet inte för att kräva en utredning som bevis på aktivitet.

Om utlänningen däremot lämnar falska uppgifter om sin identitet eller hemlighåller uppgifter, kan 36 a § 1 mom. 2 punkten i utlänningslagen tillämpas på ansökan. Punkten i fråga tillämpas också på ansökningar om permanent uppehållstillstånd.

Med anledning av ovan nämnda finns det skäl att anse att regeringsprogrammets mål har genomförts i så omfattande grad som det praktiskt taget är möjligt genom lagändringen 472/2024 och att det i denna proposition inte är motiverat att föreslå nya ändringar av bestämmelserna om identitet.

Angående verifiering av identiteten finns det dessutom skäl att observera att fingeravtryck alltid tas av den som ansöker om permanent uppehållstillstånd i enlighet med 60 d § 1 mom. i utlänningslagen. Enligt momentet ska Migrationsverket eller en finsk beskickning vid inlämning av ansökan om uppehållstillstånd och polisen eller gränsbevakningsväsendet vid inlämning av ansökan om internationellt skydd, för uppehållstillståndskortet ta fingeravtryck av sökandens samtliga fingrar. I samband med ansökan om fortsatt tillstånd tas fingeravtryck dock endast om det finns särskilda skäl till det eller om det har gått fem år sedan det föregående

uppehållstillståndskortet för vilket fingeravtryck lämnades blev beviljat. Fingeravtryck tas också vid ansökan om *permanent uppehållstillstånd och om EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta*.

Om sökanden ansöker om ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd (fortsatt tillstånd), tas nya fingeravtryck således beroende på när fingeravtrycken togs förra gången. Vid ansökan om permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta tas de däremot alltid. Fingeravtrycken sparas i ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden (UMA) och två av dem läggs till uppehållstillståndskortet, om sökanden beviljas uppehållstillstånd.

Enligt 10 § i lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen (615/2020) får Migrationsverket använda fingeravtryck inom ramen för ett tillåtet användningsändamål, bland annat för att verifiera identiteten hos innehavaren av ett uppehållstillstånd. Migrationsverket har också rätt att jämföra dem med de fingeravtryck som redan sparats i UMA och med fingeravtryck som tagits för ansökan om främlingspass och resedokument för flykting samt med fingeravtryck som sparats i polisens register med stöd av 131 § i utlänningslagen. På så sätt kan man bland annat försäkra sig om att den som ansöker om permanent uppehållstillstånd är samma person som tidigare har ansökt om uppehållstillstånd i Finland med samma identitet. Detta gäller också de sökande vars identitet inte har verifierats och inte heller nu verifieras med ett nationellt resedokument.

Migrationsverket använder också i praktiken regelbundet fingeravtryck för jämförelse i anknytning till sökandens identitet. Fingeravtrycken jämförs med samma klients tidigare fingeravtryck i UMA, men också med alla andra fingeravtryck i UMA. Genom jämförelsen får Migrationsverket alltså å ena sidan reda på om sökanden de facto inte är samma person som har ansökt om ett tidsbegränsat uppehållstillstånd med samma identitet och å andra sidan om sökanden har ansökt om uppehållstillstånd med någon annan identitet. I det förstnämnda fallet motsvarar inte fingeravtrycken sökandens fingeravtryck som sparats i ett eller flera tidigare ärenden, och i det senare fallet motsvarar de en annan sökandes fingeravtryck, i fall då exempelvis tekniska fel och mänskliga misstag kan uteslutas.

Fingeravtrycken som lagts till uppehållstillståndskortet kan jämföras med fingeravtrycken i UMA för att verifiera identiteten hos innehavaren av uppehållstillståndet och konstatera huruvida uppehållstillståndet är äkta.

Det som anges ovan innebär att fingeravtrycken i princip kan användas för att försäkra sig om att identiteten hos den som ansöker om permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta inte missbrukas i Finland och att sökanden verkligen är den person som kopplas till den identitet sökanden använder sig av i Finland.

I 36 § i utlänningslagen föreskrivs det om det allmännas bästa som grund för att vägra uppehållstillstånd. Enligt paragrafen beviljas inte uppehållstillstånd, om en utlänning anses äventyra allmän ordning eller säkerhet, den nationella säkerheten, folkhälsan eller Finlands internationella förbindelser, eller om personens inresa eller genomresa bör förhindras enligt en för Finland bindande folkrättslig förpliktelse eller ett av rådet med stöd av fördraget om Europeiska unionen antaget beslut. Äventyrande av folkhälsan hindrar ändå inte att fortsatt tillstånd beviljas, om villkoren för beviljande av uppehållstillstånd i övrigt uppfylls. Äventyrande av internationella förbindelser hindrar dock inte att en utlänning beviljas uppehållstillstånd på grund av familjeband eller att en utlänning som i någon av unionens medlemsstater har beviljats EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta beviljas uppehållstillstånd.

Permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta kan vägras om sökanden äventyrar allmän ordning eller säkerhet. Detta tillämpas även i praktiken i situationer där sökanden har eller misstänks ha gjort sig skyldig till brott, och därför kan den prövningen i princip överlappa prövningen av ovannämnda hinder på grund av brott i enlighet med 57 § i utlänningslagen.

Det som i praktiken är avgörande vid prövningen av permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta är emellertid vanligen de hinder som anges i 57 § i utlänningslagen, också med beaktande av ovannämnda omständighet om att tröskeln för tillämpningen av paragrafen inte är särskilt hög.⁷

I 36 a § i utlänningslagen föreskrivs det om allmänna grunder för att vägra uppehållstillstånd. Enligt 1 mom. beviljas inte uppehållstillstånd, om

- 1) det finns grundad anledning att misstänka att en utlänning har ansökt om uppehållstillstånd på grunder som inte motsvarar det verkliga syftet med inresan,
- 2) en utlänning har lämnat väsentligt falska, felaktiga eller vilseledande uppgifter om sin identitet, nationalitet eller det verkliga syftet med inresan eller vistelsen i landet eller underlåtit att lämna eller hemlighållit uppgifter som är väsentliga för avgörandet av ärendet,
- 3) en utlänning har lagt fram falska eller förfälskade handlingar som grund för sin ansökan,
- 4) en utlänning på något annat sätt än vad som avses i 1–3 punkten har vilselett eller försökt vilseleda myndigheterna vid utredningen av förutsättningarna för inresa och vistelse i landet,
- 5) en utlänning har meddelats inreseförbud till Finland eller har meddelats ett gällande inreseförbud till Schengenområdet i en annan Schengenstat,
- 6) det finns grundad anledning att misstänka att sökanden eller anknytningspersonen blir utnyttjad eller på något annat sätt hamnar i en utsatt position i Finland,
- 7) en utlänning tidigare har beviljats bidrag för frivillig återresa för att avlägsna sig ur landet och utlänningen ansöker om uppehållstillstånd i Finland inom 5 år från återresan till sitt hemland eller till något annat land där personens inresa är garanterad, eller
- 8) en utlänning tidigare under sin vistelse i Finland har handlat på ett sätt som avses i 36 b § och orsakerna till vägran är så grovt klandervärda att det med beaktande av omständigheterna som helhet finns grundad anledning att vägra uppehållstillstånd.

I 36 b § i utlänningslagen föreskrivs det om klandervärt beteende i Finland som grund för att vägra uppehållstillstånd. Enligt 1 mom. beviljas inte uppehållstillstånd som sökts i Finland, om

- 1) en utlänning har vistats utan uppehållsrätt i landet innan ansökan om uppehållstillstånd lämnades in,

⁷ Bedömningen av äventyrande av allmän ordning eller säkerhet kan vara avgörande i situationer där myndigheten överväger tidsbegränsat uppehållstillstånd för samma sökande, antingen på basis av en separat ansökan eller i samband med samma ansökan, men då handlar det om en annan sak och det är tydligt att 57 § i utlänningslagen över huvud taget inte är tillämplig i ärendet.

2) en utlänning medvetet har förvärvsarbetat eller bedrivit näringsverksamhet i Finland utan laglig rätt,

3) en utlänning utan godtagbart skäl inte har lämnat landet efter det att ett beslut om avlägsnande ur landet har blivit verkställbart eller har undvikit myndigheter eller försvårat förberedelserna inför återsändandet eller avlägsnandet ur landet,

4) en utlänning har gjort en uppenbart ogrundad ansökan om uppehållstillstånd eller internationellt skydd för att förhindra eller skjuta upp verkställigheten av avlägsnande ur landet, eller

5) en utlänning har på något annat sätt genom sin tidigare verksamhet visat likgiltighet gentemot lagstiftningen om inresa och vistelse i landet eller finska myndigheters beslut eller förelägganden.

Enligt 2 mom. gäller inte vad som föreskrivs i 1 mom. 1 punkten situationer där en utlänning som vistats i landet med uppehållstillstånd av misstag eller på grund av glömska inte har ansökt om nytt uppehållstillstånd medan det föregående uppehållstillståndet fortfarande var i kraft.

I 39 § i utlänningslagen föreskrivs det om försörjningsförutsättning. Enligt 1 mom. förutsätts det för att uppehållstillstånd ska kunna beviljas att utlänningens försörjning är tryggad, om inte något annat föreskrivs i utlänningslagen. I ett enskilt fall kan avvikelser göras från försörjningsförutsättningen, om det finns exceptionellt vägande skäl eller om ett barns bästa kräver det. Försörjningsförutsättningen tillämpas inte när uppehållstillstånd beviljas med stöd av 6 kap., om inte något annat följer av 114 § 4 mom. eller 115 § 2 mom.

Enligt 39 § 2 mom. anses utlänningens försörjning vara tryggad vid beviljande av första uppehållstillstånd om hans eller hennes vistelse i landet bekostas med inkomster från förvärvsarbete, verksamhet som företagare, pensioner, tillgångar eller andra källor som anses sedvanliga så att han eller hon inte kan antas bli beroende av utkomststöd enligt lagen om utkomststöd (1412/1997) eller av någon annan därmed jämförbar ekonomisk förmån som tryggar hans eller hennes försörjning. Som sådan förmån anses inte socialskyddsförmåner som ersätter kostnader.

Enligt 3 mom. ska utlänningens försörjning när fortsatt tillstånd beviljas vara tryggad på det sätt som bestäms i 2 mom. dock så att beviljande av uppehållstillstånd inte förhindras av att utlänningen tillfälligt tyr sig till utkomststöd eller någon annan därmed jämförbar förmån för att trygga sin försörjning.

Enligt 4 mom. ska sökanden för myndigheten förete en utredning om hur hans eller hennes försörjning tryggas i Finland.

Försörjningsförutsättningen enligt 39 § i utlänningslagen är också tillämplig på ansökan om permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Utgångspunkten är således att sökandens försörjning i Finland ska vara tryggad och att sökanden kan förete en utredning i ärendet för Migrationsverket.

Enligt Migrationsverkets försörjningsanvisning (MIGDno-2024-3028) beror tillämpningen av försörjningsförutsättningen vid ansökan om permanent uppehållstillstånd dock på vad som är den aktuella grunden för sökandens kontinuerliga uppehållstillstånd. Om beviljande av kontinuerligt uppehållstillstånd på den aktuella grunden förutsätter tryggad försörjning, ska sökandens försörjning vara tryggad också när permanent uppehållstillstånd beviljas eller också

kan man i fallet i fråga avvika från försörjningsförutsättningen om det finns ett exceptionellt vägande skäl för detta eller om ett barns bästa kräver det.

Vid ansökan om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta gäller försörjningsförutsättningen däremot alla sökande, oberoende av grunden för det kontinuerliga uppehållstillståndet. Avvikelser till följd av ett barns bästa eller ett exceptionellt vägande skäl tillämpas inte heller på uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Detta hänför sig till direktivet om varaktigt bosatta, där det i artikel 5 anges att medlemsstaterna *ska kräva* att tredjelandsmedborgarna styrker att de för egen räkning och för de familjemedlemmar gentemot vilka de har försörjningsansvar förfogar över stabila och regelbundna försörjningsmedel. Således kan medlemsstaterna inte bevilja uppehållstillstånd för varaktigt bosatta till sökande vars försörjning inte är tryggad.

I praktiken innebär försörjningsförutsättningen att utlänningen måste ha lön, företagsinkomst, inkomster från tillgångar, pension eller andra motsvarande medel som är tillräckliga för att försörja utlänningen själv och hans eller hennes familj, så att han eller hon inte kan antas bli beroende av utkomststöd. I bestämmelsen förutsätts således inte att det nödvändigtvis handlar om inkomster från arbete.

Enligt vedertagen praxis anses det att sökandens försörjning kan grunda sig på anknytningspersonens inkomster eller medel, då ansökan görs på grund av familjeband. Dessutom har högsta förvaltningsdomstolen ansett att även finansiellt stöd av någon annan anhörig än anknytningspersonen under vissa förutsättningar i enskilda fall kan godkännas som en del av försörjningen (HFD 2016:155 och HFD 2011:43). I en prövning enligt 39 § i utlänningslagen förutsätts inte och kan man inte heller förutsätta kategoriskt att det handlar om just sökandens egna inkomster eller medel, till exempel sökandens lön eller företagsinkomster, så länge som det företes en utredning om att det inte finns skäl att anta att sökanden blir beroende av utkomststöd.

I ovannämnda anvisning har Migrationsverket fastställt vägledande utkomstnivåer som utgångspunkt för bedömningen. Det handlar om sökandens nettoinkomster och nivåerna beror på i vilken kommun sökanden bor. Den första kommungruppen gäller sökande som bor i Huvudstadsregionen. På sökande som bor utanför huvudstadsregionen tillämpas lägre utkomstnivåer i enlighet med den ort där sökanden bor. Kommunerna på vars invånare de lägre nivåerna tillämpas har fastställts utifrån de kommungrupper som gäller vid ansökan om allmänt bostadsbidrag. Till exempel ska nettoinkomsterna för en vuxen som bor i Helsingfors vara 1 210 euro per månad, medan motsvarande nivå i den lägsta kommungruppen III är 1 030 euro. Effekten av en andra vuxen som hör till samma familj ska i dessa grupper vara 610 euro respektive 520 euro. Barn som hör till familjen höjer nivån fram till det tredje barnet, dock så att effekten av varje barn är mindre än av det föregående barnet (från 360 euro till 310 euro för det tredje barnet).

I Migrationsverkets anvisning om uppehållstillstånd för arbete och näringsutövning (*Oleskeluluvat työntekoa ja elinkeinon harjoittamista varten*, MIGDno-2022-1222) finns anvisningar om försörjningsförutsättningen vid permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta när grunden för det kontinuerliga uppehållstillståndet är arbete. Eftersom tryggad försörjning *med inkomster från förvärvsarbete* behövs för beviljande av kontinuerligt uppehållstillstånd för arbete, är förutsättningen enligt anvisningen densamma vid beviljande av permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, om grunden för vistelsen i landet är förvärvsarbete. Vid prövningen bör man fästa vikt dels vid löns storlek, dels vid anställningens längd samt vid sannolikheten för att arbetet fortsätter. En visstidsanställning är inget hinder för att bevilja uppehållstillstånd, om det kan anses sannolikt att arbetet fortsätter till exempel med tanke på sökandens arbetshistoria samt normal praxis och

behovet av arbetskraft inom branschen. Försörjningsförutsättningen anses vara uppfylld, då lönen för ett heltidsarbete åtminstone följer kollektivavtalet. Om det inte finns något tillämpligt kollektivavtal, ska lönen motsvara den normala lönenivån som betalas för liknande uppgifter eller uppfylla arbetsvillkoret enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa.

I denna regeringsproposition föreslås det nya villkor för permanent uppehåll, beroende på hur länge sökanden har vistats i Finland. Villkoren ska bland annat anknyta till sökandens tid i arbetslivet och årsinkomster samt till att sökanden inte har tytt sig till utkomstskydd för arbetslösa eller utkomststöd. Således är villkoren tydligt förenade med liknande element som vid prövningen av försörjningen.

Det finns dock skäl att enbart ändra bestämmelserna om permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, eftersom avsikten är att de nya villkoren ska gälla endast dessa uppehållstillstånd. En del av de nya villkoren är också sådana att de inte alls gäller bedömningen av försörjningen (till exempel språkkunskaper). Trots att bedömningen dels innehåller liknande element, är det värt att beakta att det ändå handlar om en annan prövning med ett annat syfte. I den ena prövningen är syftet att utifrån vissa tydligt definierade omständigheter undersöka om sökanden redan har integrerats tillräckligt i Finland och i den andra mer öppna prövningen att undersöka om sökanden klarar av att även i framtiden trygga sin försörjning så att han eller hon inte behöver ty sig till utkomststöd. Det är i sig inte problematiskt om samma omständighet – till exempel en oavbruten tid i arbetslivet – i båda prövningarna talar för en bedömning som är till fördel för sökanden eller talar för motsatt bedömning om en sådan omständighet saknas.

2.2.7 Permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta som typ av uppehållstillstånd

Såsom framgår ovan, krävs det för beviljande av permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta också att villkoren för kontinuerligt uppehållstillstånd uppfylls. Detta kan förutom undersökningen av själva grunden också till exempel påverka huruvida det krävs att sökanden kan försörja sig.

En etablerad tolkning är emellertid att det i ansökningar om permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta handlar om egna särskilda typer av uppehållstillstånd. Formellt sett handlar det således inte om ansökan om uppehållstillstånd till exempel på grund av familjeband, trots att ett familjeband kan ha angetts som grund i ansökan om kontinuerligt uppehållstillstånd, eller uppehållstillstånd för arbete, trots att motsvarande kan ha angetts angående en anställning. I fråga om familjeband innebär detta i praktiken till exempel att en maximal behandlingstid på nio månader enligt 69 a § i utlänningslagen inte tillämpas på ansökan om permanent uppehållstillstånd. I fråga om en anställning tillämpas på motsvarande sätt inte till exempel sökandens och arbetsgivarens särskilda informationsskyldighet enligt 71 a § eller 71 b § eller de maximala behandlingstiderna enligt 84 §, eftersom dessa bara är tillämpliga på ansökningar som gäller arbete och som görs enligt 5 kap. i utlänningslagen.

Man måste emellertid skilja mellan ovan nämnda och en situation där permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta inte kan beviljas eller Migrationsverket på tjänstens vägnar överväger att i stället bevilja ett tidsbegränsat fortsatt uppehållstillstånd. I ärendet tillämpas då normalt bestämmelserna om tidsbegränsat uppehållstillstånd som ansöks på en viss grund.

2.2.8 Återkallande och upphörande av permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta

Bestämmelser om återkallande av permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta finns i 58 § i utlänningslagen.

Enligt 1 mom. återkallas ett tidsbegränsat eller permanent uppehållstillstånd när utlänningen varaktigt har flyttat bort från Finland eller när utlänningen i permanent syfte har vistats utanför landet i två år utan avbrott.

Enligt 2 mom. återkallas ett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta när utlänningen har vistats utanför Europeiska unionens territorium i två år utan avbrott eller när utlänningen har vistats utanför Finland i sex år utan avbrott.

Enligt 4 mom. kan ett tidsbegränsat eller permanent uppehållstillstånd eller ett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta återkallas, om vid ansökan om uppehållstillstånd medvetet har lämnats oriktiga upplysningar om sökandens identitet eller andra oriktiga upplysningar som har påverkat beslutet, eller om något som hade kunnat hindra beviljandet av uppehållstillstånd har hemlighållits. Ett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta får återkallas också, om tillståndet grundar sig på vistelse på basis av flyktingstatus eller status som alternativt skyddsbehövande och denna status har återkallats med stöd av 108 § 1 mom.

Enligt 5 mom. får ett tidsbegränsat uppehållstillstånd återkallas, om de villkor på grundval av vilka uppehållstillståndet beviljades inte längre uppfylls.

Enligt 6 mom. får ett tidsbegränsat eller permanent uppehållstillstånd eller ett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta återkallas, om en Schengenstat begär att Finland återkallar ett uppehållstillstånd som Finland beviljat en utlänning och begäran anföras med motiveringen att utlänningen har meddelats inreseförbud i en annan Schengenstat och det har bestämts att han eller hon ska avlägsnas från Schengenområdet på liknande grunder som nämns i 149 § 1 mom. 2 och 3 punkten.

I 59 § i utlänningslagen föreskrivs det om när uppehållstillstånd upphör att gälla. Enligt 1 mom. upphör ett uppehållstillstånd att gälla, om utlänningen utvisas ur Finland eller får finskt medborgarskap. Ett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta upphör dessutom att gälla, om en annan medlemsstat i Europeiska unionen beviljar utlänningen EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta.

Bestämmelserna om återkallande och upphörande av uppehållstillstånd anges till stor del på samma sätt för permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Uppehållstillstånd kan återkallas på grund av flytt till utlandet, lämnande av oriktiga upplysningar eller hemlighållande av uppgifter eller på grund av att utlänningen har meddelats inreseförbud i en annan Schengenstat och Schengenstaten därför begär att Finland återkallar uppehållstillståndet. Uppehållstillstånd för varaktigt bosatta omfattas ensamt av en återkallelsegrund i anknytning till att flyktingstatus eller status som alternativt skyddsbehövande har återkallats.

I båda uppehållstillstånden som berättigar permanent uppehåll finns det en avsevärd skillnad jämfört med tidsbegränsade uppehållstillstånd, och det är att de inte kan återkallas på den grunden att villkoren inte längre uppfylls. Det enda undantaget är en situation där vistelse som berättigar till uppehållstillstånd för varaktigt bosatta har grundat sig på flyktingstatus eller status som alternativt skyddsbehövande och denna status har återkallats (58 § 4 mom. andra

meningen). Således påverkar till exempel skilsmässa inte längre giltighetstiden för ett permanent uppehållstillstånd, även om ett äktenskap låg till grund för det kontinuerliga uppehållstillståndet när det permanenta uppehållstillståndet beviljades (såvida det inte till exempel finns skäl att misstänka att oriktiga upplysningar om familjebandets äkthet lämnades redan vid ansökan om uppehållstillstånd, varvid 58 § 4 mom. kan bli tillämpligt).

På motsvarande sätt upphör båda uppehållstillstånden att gälla huvudsakligen av samma orsaker (finskt medborgarskap och utvisning), men uppehållstillståndet för varaktigt bosatta upphör dessutom att gälla om en annan medlemsstat beviljar honom eller henne motsvarande uppehållstillstånd.

Uppnåendet av målen i regeringsprogrammet kräver inte att paragraferna om återkallande eller upphörande ändras.

I 60 c § i utlänningslagen föreskrivs det om underlättat erhållande av nytt uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, om det har återkallats eller upphört att gälla. Paragrafens 1 mom. anger att om ett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta har återkallats med stöd av 58 § 2 mom. eller upphört att gälla med stöd av 59 § 1 mom., beviljas EU-uppehållstillstånd på nytt på ansökan. Uppehållstillstånd beviljas om sökandens försörjning är tryggad i enlighet med 39 § och inga hinder enligt 36 § föreligger för beviljande av uppehållstillstånd.

I praktiken kan alltså nytt uppehållstillstånd för varaktigt bosatta erhållas utan att villkoren i 56 a § eller 57 § i utlänningslagen uppfylls vid den exakta tidpunkten, så länge som de allmänna villkoren för beviljande av uppehållstillstånd uppfylls och försörjningen är tryggad. Detta kräver emellertid att sökanden tidigare har uppfyllt villkoren för beviljande av uppehållstillståndet i fråga. Dessutom kan brott som sökanden har begått däremellan beaktas i den prövning som görs enligt 36 § 1 mom. i utlänningslagen.

2.2.9 Rätt till fri rörlighet i Finland i anknytning till uppehållstillstånd för varaktigt bosatta

Då uppehållstillstånd för varaktigt bosatta har beviljats i en medlemsstat i Europeiska unionen följer utifrån direktivet vissa rättigheter också i andra medlemsstater. Det handlar emellertid inte om att uppehållstillståndet i den andra medlemsstaten som sådant skulle ge rätt till att annat än kortvarigt vistas eller arbeta i en annan medlemsstat. Det handlar endast om att innehavaren av uppehållstillståndet har rätt att under vissa förutsättningar ansöka om och få ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i en medlemsstat på basis av ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta som innehavaren fått i en annan medlemsstat.

I Finland har denna rättighet genomförts genom 49 a § i utlänningslagen. Enligt 49 a § 1 mom. beviljas en tredjelandsmedborgare som i en annan medlemsstat i unionen fått EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på ansökan som gjorts i Finland eller utomlands för att bedriva ekonomisk verksamhet i förvärvsarbete eller i egenskap av egenföretagare, för att studera eller delta i yrkesutbildning, eller för andra syften. Enligt 2 mom. beviljas uppehållstillståndet som tillfälligt eller kontinuerligt med beaktande av vistelsens natur. Enligt 3 mom. beviljas för arbete uppehållstillstånd för arbetstagare eller något annat uppehållstillstånd. För företagsverksamhet beviljas uppehållstillstånd för företagare. Närmare bestämmelser om beviljande av uppehållstillstånd för arbetstagare och uppehållstillstånd för företagare finns i 5 kap. Paragrafens 4 mom. anger att när en person som i en annan medlemsstat i unionen fått EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta beviljas tillfälligt eller kontinuerligt uppehållstillstånd, beviljas hans eller hennes familjemedlemmar tillfälligt eller kontinuerligt uppehållstillstånd för samma tid på ansökan som gjorts i Finland eller utomlands.

Såsom framgår av 49 a § i utlänningslagen, ger ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta som beviljats i en annan medlemsstat inte i något fall rätt till motsvarande uppehållstillstånd *som berättigar till permanent uppehåll* i Finland. I dessa fall handlar det alltid om ett tidsbegränsat uppehållstillstånd, tills sökanden eventuellt uppfyller de egentliga förutsättningarna för beviljande av permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta i Finland. Eftersom det i denna regeringsproposition handlar om ändring av villkoren för beviljande av uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll i Finland, behöver det inte redogöras här för en eventuell ändring av paragrafen.

2.3 Rättigheter i anknytning till permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta i Finland

2.3.1 Allmänt

Denna proposition handlar om ändring av de särskilda villkoren för beviljande av permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Det handlar alltså om huruvida sökanden förutom att kunna fortsätta att vistas i Finland också är berättigad att göra det permanent. Vid en granskning av rättigheterna i anknytning till permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, är det därför särskilt väsentligt att jämföra dessa rättigheter med de rättigheter som ett kontinuerligt uppehållstillstånd medför. En ändring av de särskilda villkoren för beviljande av permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta påverkar nämligen om sökanden kan få ett permanent uppehållstillstånd, eller endast ett nytt kontinuerligt uppehållstillstånd.

2.3.2 Rätt till vistelse och gränspassage

För det första ger permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta rätt att bo i Finland och återvända till Finland och Schengenområdet efter vistelse utomlands. Såsom konstateras ovan, gäller rättigheterna i dessa uppehållstillstånd tills vidare, trots att återopande av rättigheterna i praktiken även kräver regelbundet förnyade av uppehållstillståndskortet. Vilket slag av uppehållstillstånd det handlar om påverkar emellertid inte själva rättigheternas innehåll eller omfattning under uppehållstillståndets giltighetstid, utan motsvarande rättigheter gäller också ett kontinuerligt uppehållstillstånd och ett tillfälligt uppehållstillstånd.

Om en utlänning bor i Finland med ett tidsbegränsat uppehållstillstånd, måste han eller hon emellertid förnya uppehållstillståndet regelbundet. Då är det möjligt att beslutet om fortsatt tillstånd (ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd) inte har fattats i det skede då giltighetstiden för utlänningens föregående uppehållstillstånd upphör. Om ansökan emellertid har lämnats in i tid, det vill säga medan det föregående uppehållstillståndet fortfarande var i kraft, avbryts inte rätten till laglig vistelse. Enligt 40 § 3 mom. i utlänningslagen får en utlänning, som vid lämnandet av en ansökan om uppehållstillstånd lagligen vistas i landet, lagligen vistas i landet tills ett beslut har fattats om ansökan i fråga. Dessutom orsakar situationen inte heller med tanke på en senare granskning något avbrott i utlänningens *lagliga* vistelse. Enligt Migrationsverkets etablerade riktlinjer beviljas ett fortsatt tillstånd, när ett sådant har ansökts innan det föregående uppehållstillståndet har upphört, från den dag då det föregående uppehållstillståndet upphörde, förutsatt att grunden för uppehållstillståndet fortfarande förelåg i det skedet. Vid behov träder alltså uppehållstillståndet i kraft retroaktivt, så att det inte uppstår något avbrott i uppehållstillståndet.

Ovannämnda tid mellan giltighetstiden för det föregående uppehållstillståndet och beviljandet av det nya uppehållstillståndet kan emellertid leda till en situation där sökanden tillfälligt inte har något giltigt uppehållstillståndskort som intyg på sitt uppehållstillstånd, vilket exempelvis

kan göra det svårare att bevisa uppehållsrätten i praktiken. Situationen kan också påverka utlänningsens möjlighet att lämna Finland och Schengenområdet och i synnerhet möjligheten att återvända till Finland. Gränspassage kräver i princip ett giltigt uppehållstillstånd och att detta kan intygas med ett giltigt kort.

2.3.3 Rätt till arbete och näringsutövning

En tredjelandsmedborgare har inte automatiskt rätt att *förvärvsarbeta* i Finland. Tredjelandsmedborgaren ska kunna påvisa en specifik omständighet (till exempel ett specifikt uppehållstillstånd), på vilken rätten grundar sig i en enskild situation och arbetsuppgift. Rätten att arbeta kan vara begränsad, till exempel vad gäller arbetstid eller arbetsuppgifter, eller också kan den vara obegränsad, vilket innebär att tredjelandsmedborgaren får utföra det arbete personen valt och den mängd arbete personen valt inom ramen för den normala arbetslagstiftningen

Enligt 3 § 1 mom. 6 b punkten i utlänningslagen avses med rätt att arbeta rätt enligt utlänningslagen för utlänningslagar att utföra förvärvsarbete i Finland eller på ett finländskt fartyg med stöd av uppehållstillstånd, uppehållsrätt enligt 10 kap., visum eller visumfrihet eller på någon annan i utlänningslagen föreskriven grund. Enligt 8 punkten i samma moment avses med förvärvsarbete arbete i anställnings- och tjänsteförhållande och annan anställning där arbete utförs mot vederlag.

Enligt 81 a § 1 mom. 1 punkten i utlänningslagen har en utlänning som har beviljats permanent uppehållstillstånd, EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta enligt 56 a § eller kontinuerligt uppehållstillstånd på annan grund än arbete *obegränsad* rätt att arbeta.

I 14 § i forskar- och studerandelagen föreskrivs det om rätten att arbeta med uppehållstillstånd som beviljats med stöd av den lagen. Rätten är obegränsad för dem som vistas i landet med uppehållstillstånd för forskare samt för dem som har ett uppehållstillstånd för att söka arbete eller bedriva företagsverksamhet. Däremot är studerandes rätt att arbeta begränsad, så att arbetet ska vara arbetspraktik som ingår i examen eller ett slutarbete som ingår i studierna och utförs som förvärvsarbete, eller så att arbetsmängden utjämnas under kalenderåret till i genomsnitt 30 timmar per vecka.

I 12 a § i ICT-lagen föreskrivs det om rätten att arbeta med uppehållstillstånd som beviljats med stöd av den lagen. Vad gäller dessa uppehållstillstånd har tredjelandsmedborgaren alltid rätt att arbeta i enlighet med grunden för uppehållstillståndet, det vill säga personen har endast rätt att utföra sådant arbete för vilket uppehållstillståndet har beviljats.

Enligt 10 § i lagen om högkvalificerad anställning har en tredjelandsmedborgare som beviljats ett EU-blåkort enligt den lagen sådan rätt att arbeta som följer av grunden för uppehållstillståndet.

Såsom framgår ovan, är ett permanent uppehållstillstånd och ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta alltid förenat med obegränsad rätt att arbeta. Detta är också huvudregeln för kontinuerligt uppehållstillstånd. Om en tredjelandsmedborgare således till exempel vistas i landet på grund av flyktingstatus eller familjeband, påverkas inte den personens rätt att arbeta av om han eller hon får ett nytt kontinuerligt uppehållstillstånd eller ett uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll. Om grunden för vistelsen däremot är arbete (inkl. ICT-uppehållstillstånd), erhålls obegränsad rätt att arbeta först när personen får ett tillstånd som berättigar till permanent uppehåll, eftersom rätten att arbeta vid vistelse med ett kontinuerligt uppehållstillstånd är begränsad utifrån för vilket arbete uppehållstillståndet har beviljats (81 a §

2 och 3 mom. i utlänningslagen). På motsvarande sätt har en studerande som vistas i landet med ett kontinuerligt uppehållstillstånd endast en begränsad rätt att arbeta, men effekten av detta minskar förvisso avsevärt eftersom studier i vilket fall som helst inte kan ligga till grund för ett kontinuerligt uppehållstillstånd som berättigar till ett permanent uppehållstillstånd.

Liksom uppehållsrätten ovan, förblir även rätten att arbeta i princip i kraft om ansökan om fortsatt tillstånd har lämnats in i tid, även om det fortsatta tillståndet ännu inte har beviljats i det skede då giltighetstiden för det föregående uppehållstillståndet upphör. I 81 c § 2 mom. i utlänningslagen föreskrivs det att om en ansökan om fortsatt uppehållstillstånd har gjorts medan det tidigare uppehållstillståndet varit gällande, får utlänningen fortsätta arbeta i enlighet med det tidigare tillståndet tills uppehållstillstånd har beviljats enligt den nya ansökan eller tills ett avslagsbeslut vunnit laga kraft.

En tredjelandsmedborgare har inte heller automatiskt rätt att *utöva näring* i Finland. Bestämmelser om en utlännings rätt att utöva näring finns i näringsverksamhetslagen (565/2023). Enligt 1 § 2 mom. 1 punkten i den lagen avses med näringsverksamhet utövande av yrke eller näring i syfte att få inkomst eller annan ekonomisk vinning. Enligt 2 § 1 mom. i näringsverksamhetslagen får näringsverksamhet på de villkor som anges i den lagen bedrivas av 1) fysiska personer som är bosatta inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, 2) finländska sammanslutningar och stiftelser och 3) utländska sammanslutningar och stiftelser som har bildats enligt lagstiftningen i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet och som har sitt registrerade säte, sin centralförvaltning eller sitt huvudsakliga verksamhetsställe i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet.

Eftersom det i bestämmelserna om uppehållstillstånd alltid handlar om ett uppehållstillstånd som beviljas till en fysisk person, är 1 punkten i det sistnämnda momentet väsentlig med tanke på denna proposition. I motiveringarna till punkten (RP 244/2022, s. 153) konstateras bland annat följande: ”Med avseende på personer i Finlands folkbokföring avser bestämmelsen utgångsmässigt personer med en hemkommun enligt lagen om hemkommun (201/1994) eller personer som vistas i Finland med lagligt uppehållstillstånd. En person kan vistas i landet med ett permanent eller ett tillfälligt uppehållstillstånd som avses i 33 § i utlänningslagen (301/2004). Med tillfälligt uppehållstillstånd har personen inte någon hemkommun enligt lagen om hemkommun. Bestämmelsen omfattar på så sätt även situationer som avses i 4 § 1 mom. 5 punkten i lagen om hemkommun där en person har ett i utlänningslagen avsett giltigt uppehållstillstånd som ger rätt till minst ett års tillfällig vistelse och dessutom med beaktande av förhållandena som helhet har för avsikt att stadigvarande bosätta sig i Finland.” Huruvida en fysisk person har ett permanent uppehållstillstånd, ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta eller ett kontinuerligt uppehållstillstånd är således inte avgörande för den personens rätt att utöva näring i Finland.

2.3.4 Rätt till sjukvård, social trygghet och andra offentliga tjänster

Rätten till bland annat kommunens eller välfärdsområdets tjänster avgörs i regel enligt *hemkommun*. Sådana tjänster är till exempel småbarnspedagogik samt integrations-, hälsovårds- och socialtjänster.

Rätten till hemkommun bestäms enligt lagen om hemkommun (201/1994). Enligt 2 § 1 mom. i lagen om hemkommun är en persons hemkommun med de undantag som föreskrivs i lagen den kommun där personen bor. En central bestämmelse för utlänningar är dessutom 4 § 1 mom. 2 punkten i nämnda lag: Hemkommunen och bostaden där för en person som har kommit till Finland och som bor här ska bestämmas enligt lagen om hemkommun, om han eller hon har ett i utlänningslagen (301/2004) avsett giltigt *uppehållstillstånd som ger rätt till kontinuerlig eller*

permanent vistelse. Huruvida tredjelandsmedborgaren har ett permanent uppehållstillstånd, ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta eller ett kontinuerligt uppehållstillstånd påverkar således inte hemkommunen och de rättigheter som hemkommunen medför.

I Finland finns bosättningsbaserad social trygghet. Personer som bor i Finland har alltså rätt till social trygghet oberoende av medborgarskap. En del av förmånerna kan också vara beroende av arbete i Finland. En utlänning som bor och eventuellt arbetar i Finland har rätt till social trygghet oberoende av om utlänningen har ett permanent uppehållstillstånd, ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta eller ett kontinuerligt uppehållstillstånd.

2.3.5 Rösträtt i kommunal- och välfärdsområdesval

En tredjelandsmedborgare som bor i en kommun eller inom ett välfärdsområde och uppfyller övriga villkor för rösträtt kan också ha rösträtt i kommunal- och välfärdsområdesval. I 20 § 1 mom. i kommunallagen (410/2015) anges att rösträtt i kommunalval som förrättas i kommunen har finska medborgare eller medborgare i andra medlemsstater i Europeiska unionen samt isländska eller norska medborgare som senast valdagen fyller 18 år och vars *hemkommun* enligt lagen om hemkommun kommunen, enligt uppgifterna i befolkningsdatasystemet, är vid utgången av den 51 dagen före valdagen. Rösträtt i kommunalval har även andra utlänningar som uppfyller villkoren ovan, om de vid nämnda tidpunkt har haft hemkommun i Finland i två år. Bestämmelser om utlänningars rösträtt i välfärdsområdesval finns på motsvarande sätt i 28 § 1 mom. i lagen om välfärdsområden (611/2021), enligt vilket det avgörande är en hemkommun som hör till välfärdsområdet.

Det som avgör är alltså tredjelandsmedborgarens *hemkommun* och ovannämnda villkor för att få en hemkommun, inte vilken typ av uppehållstillstånd tredjelandsmedborgaren har.

2.3.6 Rätt till studier

Enligt 4 § 1 mom. i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) är kommunen skyldig att för i 26 § 1 mom. avsedda barn i läropliktsåldern som *bor på kommunens område* ordna *grundläggande utbildning* samt förskoleundervisning året innan läroplikten uppkommer. Enligt 2 § 1 mom. i läropliktslagen (1214/2020) är barn som har sin vanliga vistelseort i Finland läropliktiga. Ett barn anses vid tillämpningen av läropliktslagen ha sin vanliga vistelseort i Finland om barnet har en *hemkommun* i Finland enligt lagen om hemkommun. Huruvida barnet har ett permanent uppehållstillstånd, ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta eller ett kontinuerligt uppehållstillstånd är inte avgörande vare sig för kommunens skyldighet att ordna grundläggande utbildning för utländska barn som bor i kommunen eller för barnets läroplikt.

Det finns över huvud taget inga bestämmelser om studier i Finland som motsvarar bestämmelserna om arbete och utövande av näring ovan. En utlänning behöver alltså inte styrka att han eller hon har särskild rätt att studera jämfört med en finsk medborgare, om utlänningen lagligen vistas i landet och uppfyller kriterierna för den valda studieplatsen. Vad utlänningens lagliga vistelse grundar sig på är alltså inte avgörande för utlänningens rätt att studera på andra eller tredje stadiet eller genomföra fortsatta studier.

Utgångspunkten är emellertid att en läsårsavgift tas ut för högskolestudier på ett främmande språk av andra än finska medborgare eller medborgare i Europeiska ekonomiska samarbetsområdet eller deras familjemedlemmar. Dessutom tas en terminsvis ansökningsavgift ut av sådana utlänningar som avses ovan, något som också gäller utbildning på finska och svenska. Enligt 10 § 1 mom. i universitetslagen (558/2009) ska universitetet av studerande som antagits till en utbildning som ges på något annat språk än finska eller svenska och som leder

till lägre eller högre högskoleexamen ta ut en avgift per läsår som åtminstone täcker kostnaderna för anordnandet av utbildningen. Enligt 2 mom. tas avgiften dock inte ut bland annat av den som har ett EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta eller permanent uppehållstillstånd, och inte heller av dennes familjemedlemmar. Avgiften tas inte heller ut av den som innehar ett på någon annan grund än studier beviljat kontinuerligt uppehållstillstånd och första gången fått uppehållstillstånd i Finland på någon annan grund än studier, och inte heller av dennes familjemedlemmar. Samma grupper har befriats från ansökningsavgift enligt 8 a § i universitetslagen. Motsvarande bestämmelser finns också i yrkeshögskolelagen (932/2014). Således innebär ett permanent uppehållstillstånd eller ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta alltid befrielse från läsårs- och ansökningsavgifter. Angående ett kontinuerligt uppehållstillstånd är det däremot avgörande om uppehållstillståndet har beviljats för studier eller av någon annan orsak.

2.3.7 Rätt till fastighetsförvärv

I regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv (470/2019) (RP 2/2025) föreslogs att totalförbudet enligt den nya 5 a § inte tillämpas på personer som vid den tidpunkt då fastigheten förvärvades och tillståndsansökan blev anhängig hade ett gällande permanent uppehållstillstånd eller ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Riksdagen godkände lagförslaget den 11 april 2025, men republikens president har ännu inte stadfäst lagen. Om en person enligt nämnda proposition omfattas av totalförbudet och inte får ett sådant tillstånd, kan det alltså påverka hans eller hennes rätt att förvärva en fastighet i Finland.

2.4 Direktivet om varaktigt bosatta

2.4.1 Allmänt

Upphållstillstånd för varaktigt bosatta grundar sig på ett EU-direktiv.⁸ I Finland har direktivet genomförts genom den ändring av utlänningslagen som trädde i kraft den 1 maj 2007 (358/2007) och genom vilken denna typ av uppehållstillstånd jämte villkor fogades till lagen. Direktivet har ändrats genom ett ändringsdirektiv av den 11 maj 2011, genom vilket personer som beviljats internationellt skydd fogades till direktivets räckvidd.⁹ Ändringen i fråga genomfördes i Finland genom den ändring av utlänningslagen som trädde i kraft den 1 oktober 2013 (668/2013).

Direktivet möjliggör beviljande av nationella uppehållstillstånd med motsvarande giltighetstid på förmånligare villkor (artikel 13) och därför har Finland bevarat också sitt nationella permanenta uppehållstillstånd. Ett nationellt uppehållstillstånd kan inte omfatta rätten att vistas i en annan medlemsstat på samma sätt som ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, men ändring av lagstiftningen om permanent uppehållstillstånd omfattas i övrigt av den nationella lagstiftningsbehörigheten.

⁸ RÅDETS DIREKTIV 2003/109/EG av den 25 november 2003 om varaktigt bosatta tredjelandsmedborgares ställning. Direktivet har ändrats genom Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/51/EU av den 11 maj 2011

⁹ EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV 2011/51/EU av den 11 maj 2011 om ändring av rådets direktiv 2003/109/EG i syfte att utöka dess räckvidd till att omfatta även personer som beviljats internationellt skydd

2.4.2 Direktivets innehåll och räckvidd

I artikel 1 fastställs innehållet i direktivet. Enligt artikel 1 a fastställs i direktivet villkoren för en medlemsstats beviljande och återkallande av ställning som varaktigt bosatt för tredjelandsmedborgare som är lagligen bosatta på dess territorium, inklusive de rättigheter som är förbundna med denna ställning.

I artikel 3 finns bestämmelser om direktivets räckvidd. Enligt artikel 3.1 ska direktivet tillämpas på tredjelandsmedborgare som är lagligen bosatta på en medlemsstats territorium. I artikel 3.2 anges de tredjelandsmedborgare på vilka direktivet inte ska tillämpas. Punkten inkluderar bland annat personer som har beviljats tillfälligt skydd och personer som har ansökt om internationellt skydd.

2.4.3 Villkor för ställning som varaktigt bosatt

I artikel 4 föreskrivs det om den bosättningstid som krävs. Enligt artikel 4.1 ska en medlemsstat bevilja ställning som varaktigt bosatt till tredjelandsmedborgare som varit lagligen och oavbrutet bosatta inom dess territorium i fem år omedelbart före inlämnandet av den relevanta ansökningen.

Kravet i artikel 4 om en bosättningstid på fem år har formulerats entydigt och så att det är förpliktande för medlemsstaterna. Således ska Finland även i framtiden bevilja ställning som varaktigt bosatt och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta till en tredjelandsmedborgare som ansöker om det och som omfattas av direktivets räckvidd då den personen har varit bosatt i landet i fem år, om tredjelandsmedborgaren uppfyller de övriga kraven.

I artikel 5 föreskrivs det om övriga villkor för att förvärva ställning som varaktigt bosatt. Enligt artikel 5.1 ska medlemsstaterna kräva att tredjelandsmedborgarna styrker att de för egen räkning och för de familjemedlemmar gentemot vilka de har försörjningsansvar förfogar över följande:

- a) Stabila och regelbundna försörjningsmedel som är tillräckliga för att de ska kunna försörja sig själva och sina familjemedlemmar utan hjälp från systemet för socialt bistånd i den berörda medlemsstaten. Medlemsstaterna ska bedöma dessa försörjningsmedel med hänsyn till vilken typ av medel det rör sig om och inkomsternas regelbundenhet, och får beakta nivån för minimilöner och -pensioner, innan ansökan om ställning som varaktigt bosatt lämnades in.
- b) En sjukförsäkring avseende alla risker som de egna medborgarna i den berörda medlemsstaten normalt omfattas av.

Enligt artikel 5 kan uppehållstillstånd för varaktigt bosatta inte beviljas utan tillräckliga och regelbundna försörjningsmedel eller en tillräcklig sjukförsäkring. Kravet på tillräckliga försörjningsmedel har i utlänningslagen säkerställts genom att beviljande av uppehållstillstånd för varaktigt bosatta alltid förutsätter tryggad försörjning enligt 39 §.

Europeiska unionens domstol (EU-domstolen) har i sin dom i mål [C-302/18](#) tagit ställning till kravet på stabila, regelbundna och tillräckliga försörjningsmedel. För det första nämner domstolen redan i tolkningen av familjeåterföreningsdirektivet¹⁰ att den med avseende på kravet på att försörjningsmedlen ska vara *tillräckliga* tidigare har påpekat att behoven kan variera mycket mellan olika individer. Därför får medlemsstaterna ange en viss summa som referensbelopp, men de får inte kräva en viss minimiinkomst oberoende av en konkret prövning av varje sökandes situation. Dessutom anser domstolen bland annat att begreppet

¹⁰ RÅDETS DIREKTIV 2003/86/EG av den 22 september 2003 om rätt till familjeåterförening

försörjningsmedel enligt bestämmelsen inte endast avser de "egna medel" som den som ansöker om att beviljas ställning som varaktigt bosatt har, utan även kan omfatta de medel som ställs till denna sökandes förfogande av en utomstående, förutsatt att de, med beaktande av den individuella situation som den berörda sökanden befinner sig i, anses vara stabila, regelbundna och tillräckliga.

Således ska en medlemsstat möjliggöra att till exempel sökandens familjemedlem tryggar hans eller hennes försörjning, förutsatt att medlen styrks och att de uppfyller ovannämnda krav (stabila, regelbundna och tillräckliga). Medlemsstaterna kan ge vägledning om nivån på försörjningen, liksom Migrationsverket har gjort, men denna vägledning ska tillämpas med beaktande av varje sökandes individuella situation.

Artikeln om försörjning i direktivet möjliggör däremot inte sådan nationell lagstiftning där det skulle krävas arbete eller andra egna inkomster (av en viss storlek) av sökanden som en förutsättning för att uppehållstillstånd ska beviljas. I direktivet finns det inte heller någon annan punkt utifrån vilken en sådan lagstiftning skulle vara möjlig. Uppehållstillstånd för varaktigt bosatta kan vägras för personer som vistats i landet i fem år endast på de grunder som anges i direktivet.

Liksom i direktivet är det huvudsakliga syftet med 39 § i utlänningslagen att sökanden, när han eller hon ansöker om uppehållstillstånd och efter att ha beviljats uppehållstillstånd, ska kunna försörja sig utan att ty sig till samhällsförmåner och kunna lämna en tillräcklig redogörelse för detta till myndigheten. Direktivet och rättspraxis kring det verkar däremot inte möjliggöra en sådan tolkning där det faktum att utlänningslagens tidigare har tytt sig till förmåner kategoriskt eller ens i princip skulle kunna förhindra beviljande av uppehållstillstånd, om sökanden kan lämna ovannämnda redogörelser om nuläget och framtiden. Att utlänningslagens tidigare har tytt sig till förmåner kan naturligtvis tyda på att sökanden även i framtiden behöver sådana förmåner och leda till ett negativt beslut även med stöd av 39 § i utlänningslagen, men då handlar det klart och tydligt om en annan sak; ett negativt beslut följer inte direkt på något som hänt tidigare, utan man drar en motiverad slutsats om framtiden utifrån en tidigare händelse.

Dessutom skulle det i vilket fall som helst inte vara förenligt med direktivet att enbart se det som en nackdel för sökanden att han eller hon har tytt sig till arbetslöshetsförmåner, eftersom dessa inte kan anses ingå i det *sociala bistånd* som avses i artikel 5.1 i direktivet. Det som tyder på detta är bland annat att man exempelvis i direktivets engelska, tyska och franska versioner använder en term som i stället för till *socialt bistånd* snarare hänvisar till *socialvård* (social assistance, Sozialhilfeleistungen, d'aide sociale). I Finland hör utkomststöd enligt 1 § 1 mom. i lagen om utkomststöd till *socialvården*, medan utkomstskydd för arbetslösa endast finns under det mer omfattande begreppet *social trygghet*. Det finns skäl att anse att syftet med direktivet är att förhindra att en tredjelandsmedborgare ska ty sig till just förmåner liknande utkomststöd som hör till socialvården och som beviljas i sista hand, inte exempelvis till social trygghet som grundar sig på arbete.

Vad gäller sjukförsäkringen har man vid genomförandet av direktivet ansett att kravet uppfylls i Finland genom att sökanden omfattas av den offentliga hälso- och sjukvården och med beaktande av att sökanden varit varaktigt bosatt i landet i fem år enligt kravet.¹¹ Således kräver utlänningslagen ingen separat sjukförsäkring.

¹¹ RP 94/2006 rd: https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/HallituksEnEsitys/Documents/rp_94+2006.pdf, s. 14

Enligt artikel 5.2 i direktivet får medlemsstaterna kräva att tredjelandsmedborgare följer villkoren för integrering i enlighet med nationell lagstiftning.

Villkoren för integrering som möjliggörs i artikel 5.2 har inte införts som villkor för uppehållstillstånd för varaktigt bosatta i Finland. Det är emellertid tydligt att direktivet inte hindrar Finland från att införa rimliga krav på att sökanden ska integreras. Utgångspunkten är tvärtom att åtgärder och krav som främjar integrering också främjar uppfyllandet av målen i direktivet. Europeiska unionens domstol (EU-domstolen) har i sin dom i mål [C-579/13](#) konstaterat att direktivets huvudsakliga ändamål är att främja integrationen av tredjelandsmedborgare som är varaktigt bosatta i medlemsstaterna.

I ovannämnda dom har EU-domstolen tagit ställning till medlemsstatens språkprov, som i sig inte har varit ett villkor för uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, utan har genomförts som en annan skyldighet vid äventyr av att tredjelandsmedborgaren annars skulle påföras en straffavgift. Domstolen har emellertid också bedömt ärendet ur det perspektivet huruvida provet i fråga äventyrar fullgörandet av målen med direktivet om varaktigt bosatta.

EU-domstolen konstaterar bland annat att studier i medlemsstatens språk och samhällsstudier underlättar kommunikationen och främjar utbytet och utvecklingen av sociala kontakter. Språkstudier gör det också lättare att få tillträde till arbetsmarknaden och yrkesutbildning. Således finner domstolen, i den mån kravet gör det möjligt att säkerställa att utlänningarna förvärvar sådana kunskaper, att skyldigheten inte i sig äventyrar fullgörandet av målen med direktivet, utan i stället kan bidra till att de uppfylls. De sätt på vilka skyldigheten genomförs får emellertid inte heller vara av sådan beskaffenhet att dessa mål äventyras. Detta gäller i synnerhet nivån på de kunskaper som krävs för att avlägga provet, tillträde till det material som behövs för att förbereda det och beloppen på anmälningsavgiften, men även särskilda individuella omständigheter, såsom ålder, analfabetism och utbildningsnivå.

Vad gäller varaktigt bosatta handlar det alltså centralt om vilka krav på integrering jämte praktiska detaljer som är så proportionerliga att de i praktiken främjar fullgörandet av målen med direktivet, i stället för att äventyra målen. Den sistnämnda situationen kan bli aktuell, om kraven på integrering eller de praktiska kraven om att påvisa integrering har fastställts på så hög nivå, att de gör det omöjligt eller orimligt svårt att få uppehållstillstånd för varaktigt bosatta.

Med beaktande av domen i fråga räcker det dessutom inte med att kravet på allmän nivå är rimligt och står i proportion till målet, utan det ska också stå i proportion till varje enskild sökande. Således ska medlemsstaterna möjliggöra att ärendet i sista hand bedöms individuellt, till exempel med beaktande av sökandens analfabetism och ålder.

I artikel 6 i direktivet föreskrivs det om effekten på allmän ordning och säkerhet. Enligt artikel 6.1 får medlemsstaterna vägra att bevilja ställning som varaktigt bosatt av skäl som rör allmän ordning eller säkerhet. När medlemsstaten fattar beslutet i fråga ska den beakta allvaret i eller typen av brott mot allmän ordning eller säkerhet, eller den fara som den berörda personen utgör, och samtidigt ta vederbörlig hänsyn till bosättningstiden och befintliga band med bosättningslandet.

Direktivet gör det möjligt att beakta sökandens brott vid prövningen av uppehållstillstånd för varaktigt bosatta som en del av den prövning som gäller allmän ordning och säkerhet. Å andra sidan ålägger formuleringen medlemsstaterna att alltid göra en helhetsprövning enligt artikeln innan uppehållstillstånd vägras.

EU-domstolen bekräftade i sin dom i de förenade målen [C-503/19](#) och [C-592/19](#) ovannämnda tolkning om att en helhetsprövning är obligatorisk i varje enskilt fall och att uppehållstillstånd inte med automatik kan vägras på grund av tidigare brott. Dessutom konstaterade domstolen bland annat med stöd i domstolens fasta praxis att åtgärder med hänsyn till allmän ordning eller allmän säkerhet endast kan vidtas om det, efter en bedömning i det enskilda fallet, framgår att personens beteende utgör ett reellt och tillräckligt allvarligt hot mot ett grundläggande samhällsintresse. EU-domstolen fäste ytterligare uppmärksamhet vid att en medlemsstat måste föreskriva om en möjlighet att vägra bevilja ställning som varaktigt bosatt av dessa skäl på ett sådant tillräckligt tydligt, precist och klart sätt att kravet på rättssäkerhet uppfylls.

Såsom konstateras ovan tillämpas på ansökan om uppehållstillstånd för varaktig bosatta de hinder på grund av brott som anges i 57 § i utlänningslagen samt det allmänna villkoret om att den som ansöker om uppehållstillstånd inte ska äventyra allmän ordning eller säkerhet i enlighet med 36 § 1 mom. Vid genomförandet av direktivet har det till den helhetsprövning som anges i 57 § 2 mom. fogats att utlänningsens band till Finland ska tas i beaktande på det sätt som krävs i direktivet.¹² Direktivet hindrar Finland från att ändra 57 § eller i övrigt föreskriva om hinder för beviljande av uppehållstillstånd för varaktigt bosatta på grund av brott, så att uppehållstillstånd skulle kunna vägras över huvud taget eller inom en viss tid enbart på grund av att sökanden har eller misstänks ha gjort sig skyldig till en viss typ av brott.

Direktivet hindrar dock inte att ett fängelsestraff som sökanden fått påverkar den vistelsetid som krävs och vistelsetidens kontinuitet.

I artikel 7 i direktivet föreskrivs det om förvärv av ställning som varaktigt bosatt. Enligt artikel 7.1 ska en tredjelandsmedborgare för att förvärva ställning som varaktigt bosatt lämna in en ansökan till de behöriga myndigheterna i den medlemsstat där han eller hon är bosatt. Ansökan ska åtföljas av dokumentation i enlighet med nationell lagstiftning som styrker att han eller hon uppfyller villkoren i artiklarna 4 och 5 samt, i förekommande fall, av ett giltigt resedokument eller en bestyrkt kopia av detta.

2.4.4 Uppehållstillstånd för varaktigt bosatta och förlust av det

I artikel 8 föreskrivs det om vilket uppehållstillstånd som ska beviljas som bevis på ställning som varaktigt bosatt. Enligt artikel 8.1 ska ställning som varaktigt bosatt vara permanent om inte annat följer av artikel 9. Enligt artikel 8.2 ska medlemsstaterna till en varaktigt bosatt utfärda ett EG-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Tillståndet ska gälla i minst fem år. Det ska, i förekommande fall på ansökan, förnyas automatiskt när det löper ut.

I artikel 9 föreskrivs det om situationer då ställning som varaktigt bosatt återkallas eller förloras. Enligt artikel 9.1 ska varaktigt bosatta inte längre ha rätt att behålla ställning som varaktigt bosatta i följande fall: a) Om det har upptäckts att ställningen som varaktigt bosatt har förvärvats genom bedrägeri. b) Om ett utvisningsbeslut har fattats enligt villkoren i artikel 12. c) Vid bortovaro från gemenskapens territorium under en period om tolv månader i följd.

Enligt artikel 9.2 får medlemsstaterna med avvikelse från punkt 1 c föreskriva att bortovaro som överstiger tolv månader i följd eller som motiveras av särskilda eller exceptionella orsaker inte ska medföra återkallande eller förlust av ställning som varaktigt bosatt.

¹² RP 94/2006 rd: https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/HallituksenEsitys/Documents/rp_94+2006.pdf, s. 30

Enligt artikel 9.3 får medlemsstaterna föreskriva att en varaktigt bosatt person inte längre ska ha rätt att behålla sin ställning som varaktigt bosatt om han eller hon utgör ett hot mot den allmänna ordningen, med beaktande av hur allvarliga de brott är som han eller hon har begått, men detta inte är ett skäl för utvisning enligt artikel 12.

Enligt artikel 9.3a får medlemsstaterna upphäva ställning som varaktigt bosatt i fall av återkallande eller upphävande av eller vägran att förnya internationellt skydd enligt artiklarna 14.3 och 19.3 i direktiv 2004/83/EG, om ställningen som varaktigt bosatt erhållits på grundval av internationellt skydd.

Enligt artikel 9.4 ska en varaktigt bosatt person som varit bosatt i en annan medlemsstat i enlighet med kapitel III inte längre ha rätt att behålla sin ställning som varaktigt bosatt som förvärvats i den första medlemsstaten om en sådan ställning beviljats i en annan medlemsstat i enlighet med artikel 23. Efter sex års bortovaro från territoriet för den medlemsstat som beviljade ställning som varaktigt bosatt, ska den berörda personen under inga omständigheter längre ha rätt att behålla sin ställning som varaktigt bosatt i den medlemsstaten. Med avvikelse från det andra stycket får den berörda medlemsstaten fastställa att den varaktigt bosatta personen av särskilda skäl får behålla sin ställning i den medlemsstaten vid bortovaro under en period som överstiger sex år.

I artikel 9.5 anges att när det gäller de fall som avses i punkt 1 c och i punkt 4 får de medlemsstater som har beviljat ställning som varaktigt bosatt föreskriva ett förenklat förfarande för att återfå denna ställning. Detta förfarande ska särskilt tillämpas på personer som har varit bosatta i en annan medlemsstat på grund av studier. Villkoren och förfarandet för att återfå ställning som varaktigt bosatt ska fastställas i den nationella lagstiftningen.

Enligt artikel 9.6 får återkallande eller förlust av ställning som varaktigt bosatt aldrig grunda sig på att ett EG-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta har löpt ut.

I artikel 9.7 anges att om återkallandet eller förlusten av ställning som varaktigt bosatt inte leder till återsändande, ska medlemsstaten tillåta den berörda personen att stanna på dess territorium om han eller hon uppfyller villkoren enligt den nationella lagstiftningen och/eller inte utgör ett hot mot allmän ordning eller säkerhet.

Direktivet gör skillnad mellan å ena sidan ställning som varaktigt bosatt och å andra sidan uppehållstillstånd som beviljats som bevis på den ställningen. Ställningen som varaktigt bosatt gäller tills vidare, såvida det inte finns grunder för förlust av ställningen i enlighet med artikel 9 i direktivet. Upphållstillstånd för varaktigt bosatta kan beviljas även som tidsbegränsat uppehållstillstånd, men åtminstone för fem år. Även om uppehållstillståndet är tidsbegränsat, ska det kunna förnyas utan att ovannämnda krav fortfarande uppfylls. Det ska bara vara möjligt att vägra uppehållstillstånd, om det finns grunder för att återkalla själva ställningen. På motsvarande sätt återkallas inte ställningen enbart på grund av att uppehållstillståndet av en eller annan orsak har löpt ut och sökanden inte har skaffat ett nytt.

Såsom konstateras ovan, jämsätts uppehållstillstånd för varaktigt bosatta i utlänningslagen med permanent uppehållstillstånd i fråga om giltighetstiden. Upphållstillståndet gäller tills man beslutar att återkalla det eller det upphör att gälla.

I praktiken skulle det emellertid inte vara möjligt att skärpa villkoren för permanent uppehåll i Finland, på så sätt att man skulle skilja uppehållstillstånd för varaktigt bosatta på det sätt som tillåts i direktivet från ställning som varaktigt bosatt och göra uppehållstillståndet formellt tidsbegränsat. Ställningen som ligger till grund för uppehållstillståndet är fortfarande permanent

och att vägra förnya uppehållstillståndet skulle kräva att ställningen återkallas på de grunder på vilka det redan nu är möjligt att återkalla uppehållstillstånd. I praktiken skulle följden således bara vara extra arbete för myndigheter och utlännningar i form av ansökningar om förnyande av uppehållstillstånd, utan att förutsättningarna för vistelsen de facto skulle ändras på något sätt.

Artikel 9 i direktivet har genomförts i utlänningslagen i de ovannämnda paragraferna om återkallande (58 §) och upphörande (59 §) av uppehållstillstånd.

I kapitel III i direktivet föreskrivs det om bosättning i andra medlemsstater. Enligt artikel 14.1 ska varaktigt bosatta ha rätt att bosätta sig i andra medlemsstater än den som beviljade ställning som varaktigt bosatt under längre tid än tre månader, förutsatt att villkoren i kapitel III i direktivet är uppfyllda. Enligt artikel 14.2 får varaktigt bosatta bosätta sig i en annan medlemsstat på följande grunder:

- a) För att bedriva ekonomisk verksamhet som anställd eller egenföretagare.
- b) För att studera eller följa en yrkesutbildning.
- c) För andra syften.

I artikel 14.3 anges att när det rör sig om ekonomisk verksamhet som anställd eller egenföretagare i enlighet med punkt 2 a får medlemsstaterna granska situationen på sina respektive arbetsmarknader och tillämpa sina nationella förfaranden när det gäller kraven för att tillträda en ledig plats respektive bedriva sådan verksamhet. Av arbetsmarknadspolitiska skäl får medlemsstaterna ge företräde åt unionsmedborgare, tredjelandsmedborgare om detta föreskrivs i gemenskapslagstiftningen, samt till tredjelandsmedborgare som är lagligt bosatta och som får arbetslöshetsunderstöd i den berörda staten.

Enligt artikel 14.4 får medlemsstaterna genom undantag från bestämmelserna i punkt 1 begränsa det totala antalet personer som ska ha rätt till bosättning, under förutsättning att sådana begränsningar redan fastställts för tredjelandsmedborgarnas tillträde i den befintliga lagstiftningen vid tidpunkten för antagandet av direktivet om varaktigt bosatta.

I artikel 15 föreskrivs det om villkoren för bosättning i en annan medlemsstat. Enligt artikel 15.1 ska varaktigt bosatta så snart som möjligt och senast tre månader efter inresan i den andra medlemsstaten lämna in en ansökan om uppehållstillstånd hos den berörda medlemsstatens behöriga myndigheter. Medlemsstaterna får godta att varaktigt bosatta lämnar in ansökan om uppehållstillstånd till de behöriga myndigheterna i den andra medlemsstaten medan personen fortfarande är bosatt i den första medlemsstaten.

Enligt artikel 15.2 får medlemsstaterna anmoda de berörda personerna att visa upp bevis på stabila och regelbundna försörjningsmedel som är tillräckliga för att de ska kunna försörja sig själva och sina familjemedlemmar utan hjälp från systemet för socialt bistånd i den berörda medlemsstaten. För var och en av de kategorier som anges i artikel 14.2 i direktivet ska medlemsstaterna bedöma dessa försörjningsmedel med hänsyn till vilken typ av medel det rör sig om och inkomsternas regelbundenhet, och får beakta nivån för minimilöner och -pensioner. Medlemsstaterna får också anmoda de berörda personerna att visa upp bevis på en sjukförsäkring avseende alla risker i den andra medlemsstaten som de egna medborgarna i den berörda medlemsstaten normalt omfattas av.

Enligt artikel 15.3 får medlemsstaterna kräva att tredjelandsmedborgare följer villkoren för integrering i enlighet med nationell lagstiftning. Detta villkor ska inte gälla när de berörda

tredjelandsmedborgarna har anmodats att följa integreringsvillkor för att få ställning som varaktigt bosatt, i enlighet med bestämmelserna i artikel 5.2. Om inte annat föreskrivs i det andra stycket får de berörda personerna anmodas att följa språkkurser.

I artikel 16 föreskrivs det om rättigheterna för familjemedlemmar till en innehavare av ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta som flyttar till en annan medlemsstat. I artikel 17 anges dessutom att rätten att bosätta sig i en annan medlemsstat kan vägras på grund av allmän ordning och säkerhet.

Såsom konstateras ovan kan ett permanent uppehållstillstånd som en medlemsstat beviljar med stöd av nationell lagstiftning inte omfatta motsvarande rättigheter. Således kan en innehavare av ett nationellt permanent uppehållstillstånd i Finland inte yrka på dessa bestämmelser när han eller hon flyttar till en annan medlemsstat i Europeiska unionen. (Detta ska inte blandas ihop med rätten enligt Schengenkonventionen¹³ för innehavare av uppehållstillstånd som beviljats av medlemsstaterna att röra sig inom Schengenområdet i 90 dagar eller med rätten att passera den yttre gränsen enligt unionskodex om gränspassage¹⁴. Dessa rättigheter gäller också nationella uppehållstillstånd).

2.5 Turkiska medborgares ställning

Turkiska medborgares uppehållsrätt i Europeiska unionens medlemsstater och därigenom också i Finland kan påverkas av associeringsavtalet mellan Turkiet och Europeiska unionen¹⁵ och tilläggsprotokollet till associeringsavtalet¹⁶ samt det genom avtalet inrättade associeringsrådets beslut nr 1/80.¹⁷

Det som i första hand är betydelsefullt med tanke på uppehållstillstånd är *standstill*-klausulerna i artikel 41 i tilläggsprotokollet och artikel 13 i beslutet. I artikel 41 i tilläggsprotokollet förbjuds medlemsstaterna från att införa nya begränsningar av etableringsrätten och den fria handeln med tjänster. I artikel 13 i beslutet förbjuds medlemsstaterna från att införa nya begränsningar i fråga om villkoren för tillträde till anställning för de arbetstagare och deras familjemedlemmar som lagligen vistas och arbetar i en medlemsstat. Associeringsavtalet jämte tilläggsprotokoll blev bindande för Finland den 1 januari 1994 då Finland anslöt sig till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, och därför jämförs den nuvarande lagstiftningen och praxisen med lagstiftningen och praxisen som gällde vid den tidpunkten (i praktiken alltså med utlänningslagen 1991).

¹³ KONVENTION OM TILLÄMPNING AV SCHENGENAFTALET av den 14 juni 1985 mellan regeringarna i Beneluxstaterna, Förbundsrepubliken Tyskland och Franska republiken om gradvis avskaffande av kontroller vid de gemensamma gränserna

¹⁴ EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS FÖRORDNING (EU) 2016/399 av den 9 mars 2016 om en unionskodex om gränspassage för personer (kodex om Schengengränserna) (kodifiering)

¹⁵ Avtalet om upprättandet av en associering mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen och Turkiet, undertecknat i Ankara den 12 september 1963 och fastställt för gemenskapens vidkommande genom rådets beslut 64/732/EEG av den 23 december 1963

¹⁶ Tilläggsprotokollet till associeringsavtalet, antaget och fastställt för gemenskapens vidkommande genom rådets förordning nr 2760/72 av den 19 december 1972

¹⁷ Det genom avtalet om upprättandet av en associering mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen och Turkiet inrättade associeringsrådets beslut nr 1/80 av den 19 september 1980 om utveckling av associeringen

Det som i andra hand är betydelsefullt är artiklarna 6 och 7 i ovannämnda beslut av associeringsrådet. I artikel 6 i beslutet föreskrivs följande: Med undantag för bestämmelserna i artikel 7 om familjemedlemmars rätt till anställning har en turkisk arbetstagare på den reguljära arbetsmarknaden i en medlemsstat

- rätt att efter ett års reguljär anställning i denna medlemsstat få sitt arbetstillstånd förnyat hos samme arbetsgivare om han har anställning,

- rätt att efter tre års reguljär anställning, med undantag för det företräde som ska ges arbetstagare från gemenskapens medlemsstater, i denna medlemsstat inom samma yrke besvara ett erbjudande om anställning från valfri arbetsgivare som görs under normala förhållanden och som registrerats hos arbetsförmedlingen i denna medlemsstat,

- rätt att efter fyra års reguljär anställning i denna medlemsstat utöva valfri avlönad verksamhet.

I artikel 7 i beslutet föreskrivs följande: När en turkisk arbetstagare tillhör den reguljära arbetsmarknaden i en medlemsstat har dennes familjemedlemmar, under förutsättning att de har fått tillstånd att förena sig med honom,

- rätt att efter minst tre års laglig bosättning i den medlemsstaten, och med förbehåll för den företrädesrätt som tillkommer arbetstagare från gemenskapens medlemsstater, anta erbjudanden om anställning,

- rätt att efter minst fem års laglig bosättning i den medlemsstaten utöva valfri avlönad verksamhet.

En turkisk medborgare kan yrka på ovannämnda artiklar direkt hos medlemsstatens myndigheter och domstolar, det vill säga de är direkt tillämpliga rättigheter även i Finland. I artiklarnas formulering tas inte uttryckligen ställning till uppehållsrätten, men det är tydligt att en persons rätt att arbeta eller utöva näring (etablering) inte kan förverkligas, om personen inte har rätt att vistas i landet. Därför är det en etablerad åsikt att artiklarna också kan påverka ärenden som gäller uppehållstillstånd.

Om sökanden till exempel har rätt att arbeta enligt associeringsrådets beslut nr 1/80 och från detta härledd uppehållsrätt, får rättigheterna inskränkas endast på de grunder som anges i associeringsavtalet eller beslutet (till exempel allmän ordning eller allmän säkerhet). Om målet med och/eller effekten av en nationell bestämmelse strider mot en *standstill*-klausul, ska en nationell domstol eller myndighet tillämpa den lag som gällde tidigare, såvida inte begränsningen motiveras av tvingande skäl av allmänintresse, är ägnad att säkerställa att det legitima syftet uppnås och inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå det.¹⁸

Rättigheterna enligt artiklarna 6 och 7 i beslut nr 1/80 är beroende av antalet år som anställd eller bosatt, och därför torde det typiska vara att yrka på dem samtidigt som sökanden kan ansöka om permanent uppehållstillstånd. Det väsentliga med tanke på denna proposition är emellertid att observera att ovannämnda artiklar inte betyder och inte kan betyda rätten att få ett visst uppehållstillstånd som sökanden vill ha. Sökanden kan till exempel ha rätt att utföra vilket arbete som helst som sökanden önskar i Finland och av detta kan man också härleda att sökanden

¹⁸ Se t.ex. Europeiska unionens domstols dom i mål C-138/13, punkt 37:
<https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=sv&jur=C,T,F&num=c-138/13>

i princip har rätt att få ett uppehållstillstånd som möjliggör arbete. Detta innebär emellertid inte rätten att få ett permanent uppehållstillstånd, utan över huvud taget ett uppehållstillstånd som inkluderar den behövliga rätten att arbeta. På samma grunder kan man anse att en skärpning av villkoren för permanent uppehåll inte strider mot *standstill*-klausulerna ens när den som ansöker om permanent uppehållstillstånd är en turkisk näringsidkare eller arbetstagare och grunden för den personens vistelse i landet är utövande av näring eller arbete. De föreslagna skärpningarna påverkar nämligen inte sökandens möjlighet att få ett tidsbegränsat uppehållstillstånd på grundval av näringsutövningen eller arbetet i fråga. Med andra ord är det inte en inskränkning av personens etableringsrätt eller rätt att arbeta, om han eller hon ändå kan fortsätta att vara lagligt bosatt och utöva näring i Finland.

På ovannämnda grunder kan det anses att associeringsavtalet mellan Turkiet och Europeiska unionen eller associeringsrådets beslut nr 1/80 inte påverkar de ändringar som föreslås i denna proposition eller huruvida de är godtagbara.

2.6 Kunskaper i finska och svenska

2.6.1 Språkstudier för vuxna

En utlänning kan i första hand studera finska eller svenska som en del av integrationsutbildningen. Bestämmelser om denna utbildning finns i lagen om främjande av integration. Ordandet av integrationsutbildning för en viss utlänning grundar sig på kommunens bedömning av servicebehovet. Bedömningen görs till exempel för arbetslösa arbetssökande samt för personer som fått internationellt eller tillfälligt skydd. Utifrån bedömningen fattas beslut om utlänningens behov av en integrationsplan. Om en plan utarbetas, blir utlänningen en så kallad integrationskund.

Kommunen hänvisar integrationskunden till integrationsutbildning som genomförs av kommunen eller någon annan aktör. På basis av personens integrationsmål, kompetens och behov av integrationsfrämjande tjänster ordnas som integrationsutbildning bland annat undervisning i finska eller svenska. Målet är att integrationskunden når fungerande och grundläggande språkkunskaper, vilket i praktiken innebär nivå B1 i den europeiska referensramen för språkkunskaper (CEFR)¹⁹. Sluttestning i språkkunskaperna ordnas också som en del av utbildningen. Utbildningsstyrelsen fastställer läroplansgrunderna för integrationsutbildningen och bestämmer hur sluttestningen av språkkunskaper i finska och svenska ska genomföras.

Om utlänningen inte omfattas av integrationsutbildning, kan han eller hon studera språk på egen hand. Kurser i finska och svenska ordnas till exempel av medborgarinstitut, arbetarinstitut, folkhögskolor, öppna universitet och sommaruniversitet. Det finns kurser på till exempel olika språkfärdighetsnivåer och kurser hålls både dag- och kvällstid. Kurserna är oftast avgiftsbelagda, men stöds vanligen med offentliga medel. Dessutom finns det olika webbplatser för självstudier och appar för självständiga studier.

2.6.2 Visande och testning av språkkunskaper i Finland

I Finland finns två officiella språkexamina: allmän språkexamen och språkexamen för statsförvaltningen. Allmän språkexamen är en öppen examen för vuxna som ordnas för att visa

¹⁹ https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/nivaskala-for-sprakkunskaper-och-sprakutveckling_2003.pdf

språkkunskaper och är oberoende av på vilket sätt språkkunskaperna har förvärvats. Det sistnämnda innebär i praktiken att examen inte förutsätter att språkkunskaperna förvärvas med hjälp av en viss kurs och/eller ett visst material eller en specifik typ av kurs och/eller material, utan språkkunskaperna kan ha förvärvats till exempel på en arbetsplats, vid studier på finska eller svenska, på integrationsutbildning, andra språkstudier och/eller självständiga studier. I examen bedöms kunskaperna i standardspråket i praktiska situationer. Bestämmelser om allmänna språkexamina finns i lagen om allmänna språkexamina (964/2004) och i statsrådets förordning om allmänna språkexamina (1163/2004).

För godkänd examen erhålls ett intyg, som kan användas för att påvisa språkkunskaper så att säga officiellt i olika situationer. Examina ordnas på grundnivå, mellannivå och högsta nivå och språkkunskaperna bedöms enligt en sexgradig skala, vars nivåer 1–6 motsvarar de sex nivåerna i den europeiska referensramen för språkkunskaper (A1–C2). Examen inkluderar fyra delprov: talförståelse, muntlig framställning, textförståelse och skriftlig framställning. Varje delprov bedöms separat. Vid bedömningen av varje *godkänt* delprov får till exempel en person som avlagt examen på mellannivå kunskapsnivån 3 eller 4 och examen grundnivå kunskapsnivån 1 eller 2.

Språkexamenssystemet för statsförvaltningen är avsett för att visa sådana språkkunskaper i det andra inhemska språket som krävs av offentligt anställda. Genom examina kan examinanden visa utmärkta, goda eller nöjaktiga kunskaper i finska eller svenska. På alla kunskapsnivåer kan examinanden visa förmåga att använda språket i tal och i skrift samt förmåga att förstå språket. Examensdelarna kan avläggas på samma gång eller var för sig. Kunskapsnivå 3 i den allmänna språkexamen motsvarar nöjaktiga kunskaper i språkexamen för statsförvaltningen, kunskapsnivåerna 4 och 5 motsvarar goda kunskaper och kunskapsnivå 6 motsvarar utmärkta kunskaper. Prestationerna i den allmänna språkexamen och i språkexamen för statsförvaltningen kan emellertid inte kombineras. Bestämmelser om språkexamen för statsförvaltningen finns i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) samt i statsrådets förordning om bedömning av kunskaper i finska och svenska inom statsförvaltningen (481/2003).

2.6.3 Språkkunskapsvillkoret i medborgarskapslagen

I denna regeringsproposition föreslås det att en viss nivå av språkkunskaper i finska eller svenska ska vara ett villkor för att få permanent uppehållsrätt i de flesta fall. I nuläget är språkkunskaper inte ett krav i någon av de olika typerna av uppehållstillstånd och därför finns det inga gällande bestämmelser om detta och exempelvis ingen finländsk rättspraxis.

Däremot har språkkunskaper redan länge varit ett krav för att få finskt medborgarskap. Bestämmelser om villkoren för medborgarskap finns i medborgarskapslagen (359/2003). I 13 § i nämnda lag anges de allmänna villkoren för naturalisation (förvärvande av medborgarskap på ansökan). Enligt 1 mom. 6 punkten beviljas en utlänning på ansökan finskt medborgarskap, om han eller hon när ansökan avgörs har nöjaktig förmåga att i tal och skrift använda finska eller svenska eller i stället har motsvarande kunskaper i finskt eller finlandssvenskt teckenspråk (språkkunskapsvillkor).

Närmare bestämmelser om bevisen på språkkunskaper finns i 17 § i medborgarskapslagen. Enligt 17 § 1 mom. kan det visas att språkkunskapsvillkoret uppfylls genom avläggande av 1) en allmän språkexamen på färdighetsnivå tre, 2) språkexamen för statsförvaltningen med nöjaktig förmåga att använda språket i tal och skrift, 3) den grundläggande utbildningens lärokurs med finska eller svenska som modersmål eller som andra språk, 4) gymnasiets lärokurs med finska eller svenska som modersmål eller som andra språk, 5) en finsk- eller svenskspråkig

studentexamen som innefattar ett godkänt vitsord i finska eller svenska som modersmål eller som andra språk, 6) en sådan yrkesinriktad grundexamen som avses i lagen om yrkesutbildning (630/1998) på finska eller svenska, 7) en sådan yrkesexamen eller specialyrkesexamen som avses i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998) på finska eller svenska, 8) sådana studier i finska eller svenska som avses i 6 § 1 mom. 1 punkten i statsrådets förordning om universitetsexamina (794/2004) eller i 8 § 1 mom. 1 punkten i statsrådets förordning om yrkeshögskolor (352/2003) eller ett mogenhetsprov på finska eller svenska.

I regeringens proposition (RP 80/2010 rd) anges mer ingående vad som avses med färdighetsnivå tre i 1 punkten: ”För att nivån på den språkkunskap som krävs enligt lagen även i fortsättningen ska motsvara kunskapsnivå tre, krävs det att två av de fyra delproven ska klaras av. För att man ska kunna påvisa att den sökande har både muntliga och skriftliga språkkunskaper, ska det ena delprovet som den sökande ska klara av antingen gälla skriftlig framställning eller textförståelse och det andra delprovet gälla antingen muntlig framställning eller talförståelse. Vidare ska åtminstone ett av de avklarade delproven gälla förmågan att använda språket, dvs. antingen skriftlig eller muntlig framställning. Språkkunskaperna ska således kunna påvisas genom sådana kombinationer av delproven som omfattar skriftlig och muntlig framställning eller skriftlig framställning och talförståelse eller muntlig framställning och textförståelse”.²⁰

Bestämmelser om undantag från språkkunskapsvillkoret finns i 18 b § i medborgarskapslagen. Enligt 1 mom. kan en utlänning trots vad som föreskrivs i 13 § 1 mom. 6 punkten beviljas finskt medborgarskap, om 1) det är oskäligt svårt för den sökande att sköta ett stadigvarande arbete i huvudsyssla i Finland utan finskt medborgarskap, 2) den sökande har fyllt 65 år och i Finland har flyktningstatus, status som alternativt skyddsbehövande eller uppehållstillstånd som beviljats på grund av humanitärt skydd, 3) den sökande inte förmår uppfylla språkkunskapsvillkoret på grund av sitt hälsotillstånd eller en hörsel-, syn- eller talskada eller 4) det annars finns synnerligen vägande skäl att avvika från språkkunskapsvillkoret. I 2 mom. anges att när det gäller sökande som inte är läs- och skrivkunniga samt sökande som fyllt 65 år och har beviljats uppehållstillstånd på någon annan grund än en sådan som avses i 1 mom. 2 punkten, kan avvikelser från språkkunskapsvillkoret göras om den sökande har elementära färdigheter att förstå och tala finska eller svenska eller regelbundet har deltagit i undervisning i finska eller svenska. Enligt 3 mom. visas avsaknad av läs- och skrivkunnighet samt andra villkor som avses i 2 mom. genom ett intyg utfärdat av den sökandes lärare i finska eller svenska.

3 Målsättning

Målet med propositionen är att genom villkoren för permanent uppehåll uppmuntra utlänningar till att integrera sig i Finland och säkerställa att uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll i regel endast ska beviljas till sådana utlänningar som har visat på integration.

I nuläget kan en utlänning som inte kan finska eller svenska och som inte har arbetat eller studerat i Finland få ett permanent uppehållstillstånd eller ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta efter en relativt kort vistelse i landet. Systemet kring uppehållstillstånden möjliggör att en utlänning bosätter sig permanent i Finland, utan att integreras eller ens försöka integreras i det finländska samhället. På motsvarande sätt drar en utlänning som exempelvis studerar finska eller svenska, regelbundet arbetar och/eller avlägger högskoleexamen inte nödvändigtvis nytta av detta genom att ansöka om uppehållstillstånd. Målet med propositionen är att främja att

²⁰ https://www.eduskunta.fi/SV/vaski/HallituksenEsitys/Documents/rp_80+2010.pdf, s. 36

systemet i framtiden ska belöna strävan efter att integreras och i allmänhet inte möjliggöra permanent uppehåll i en omvänd situation.

Kunskaper i landets språk och inträde på arbetsmarknaden är centrala förutsättningar för att en utlänning ska kunna integreras i det mottagande samhället och uppleva att han eller hon är en del av det. Med tanke på det finländska samhället handlar det i sista hand om att trygga dess ekonomiska hållbarhet och inre säkerhet. Dessutom strävar man efter att öka Finlands attraktionskraft och hållkraft, i synnerhet bland vissa grupper av sökanden som är viktiga med tanke på samhället, genom att det fortfarande ska vara möjligt att få permanent uppehållstillstånd efter fyra års vistelse.

Det föreslås att erhållande av permanent uppehållstillstånd i framtiden i normalfall ska kräva en längre vistelse än i nuläget, det vill säga sex års vistelse, vilket redan i sig kan antas leda till ytterligare integration av sökandena innan de erhåller permanent uppehållstillstånd. Dessutom föreslås det att villkoren om språkkunskaper och arbete ska uppfyllas som uttryckliga bevis på integrationen. Det finns skäl att anse att en utlänning som oavbrutet har bott i Finland i sex år, har nöjaktiga kunskaper i finska eller svenska och har arbetat i Finland och främst klarat sig utan utkomstskydd för arbetslösa eller utkomststöd både har visat förmåga och vilja att integrera sig i Finland och har goda möjligheter att fortsätta med detta i framtiden. Målet är å ena sidan att uppmuntra utlänningar att agera på detta sätt och å andra sidan att se till att det vanligen inte ska gå att få ett permanent uppehållstillstånd utan sådan integration. Samtidigt visar Finland utlänningar som är motiverade och klarar av att integrera sig att landet förbinder sig till deras permanenta uppehåll, vilket för sin del skulle kunna öka deras vilja att stanna.

Enligt förslaget ska personer som visar upp en tillräckligt högt beräknad årsinkomst, det vill säga 40 000 euro, en högre högskoleexamen eller påbyggnadsexamen som erkänts i Finland tillsammans med två års tid i arbetslivet eller särskilt goda språkkunskaper tillsammans med tre års tid i arbetslivet kunna beviljas permanent uppehållstillstånd snabbare än andra, det vill säga efter fyra års vistelse. Målet med bestämmelsen är att för sin del svara på bristen på kompetent och utbildad arbetskraft genom att förbättra Finlands attraktionskraft och hållkraft i dessa utlänningars ögon. Målet med möjligheten att snabbare beviljas permanent uppehållstillstånd är dessutom för sin del att uppmuntra till exempel till egen aktivitet vad gäller studier i finska eller svenska, arbete och/eller förbättring av de egna arbetsinkomsterna.

Enligt förslaget ska man kunna få permanent uppehållstillstånd också genom att avlägga lägre högskoleexamen, högre högskoleexamen eller påbyggnadsexamen vid universitet i Finland, utan något separat krav på oavbruten vistelse med kontinuerligt uppehållstillstånd. Då är målet att öka Finlands attraktionskraft för utländska högskolestuderande och framför allt att öka sannolikheten för att personer som avlagt högre högskoleexamen i Finland också ska stanna i Finland för att arbeta och bo här. Även då handlar det i högsta grad om att attrahera kompetenta och utbildade invandrare och se till att de stannar i Finland.

För att systemet kring permanent uppehåll ska förbli så konsekvent som möjligt och för att uppnå målet om att uppmuntra till och säkerställa integration genom villkoren för permanent uppehåll, föreslås det att även uppehållstillstånd för varaktigt bosatta ska förenas med villkor om språkkunskaper. Även till denna del är målet alltså att främja och säkerställa integration.

Det finns skäl att även betrakta skärpningen av kravet på oförvitlighet som en del av ovannämnda övergripande mål för integrationen. Ett ovillkorligt fängelsestraff betyder ett avbrott i integrationen och den eller de gärningar som ligger till grund för straffet innebär för sin del grov likgiltighet gentemot samhällets värderingar och regler. Enligt förslaget ska ett

ovillkorligt fängelsestraff, både av principiella och av praktiska skäl, innebära att vistelsetiden som används för integration börjar räknas från början.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

Det föreslås att den vistelsetid som i regel krävs för permanent uppehållstillstånd förlängs från fyra år till sex år. Dessutom föreslås det att det efter sex års vistelse som krävs för permanent uppehållstillstånd i regel ska krävas påvisande av *nöjaktiga* kunskaper i finska eller svenska och två års tid i arbetslivet som omfattar högst tre månader med utkomstskydd för arbetslösa eller utkomststöd eller annan frånvaro från arbetet. Tiden i arbetslivet ska i regel förvärvas omedelbart före ansökan om permanent uppehållstillstånd, men för personer som uppnått åldern för ålderspension ska det räcka om tiden i arbetslivet har förvärvats omedelbart före pensionen. Språkkunskapsvillkoret ska inte gälla personer som är 65 år eller äldre. I enskilda fall ska det också vara möjligt att avvika från villkoren av hälsoskäl.

Enligt förslaget ska det fortfarande vara möjligt att få permanent uppehållstillstånd på fyra år om vissa tilläggsvillkor uppfylls. Dessa villkor är en årsinkomst på 40 000 euro²¹ (inkomstskattepliktiga förvärvs- eller kapitalinkomster), en högre högskoleexamen eller påbyggnadsexamen som erkänts i Finland tillsammans med två års tid i arbetslivet eller *särskilt goda* kunskaper i finska eller svenska tillsammans med tre års tid i arbetslivet.

Det föreslås en särskild bestämmelse för personer som avlagt högre högskoleexamen, påbyggnadsexamen eller lägre högskoleexamen vid universitet i Finland. Utöver examen som avlagts i Finland ska av dem inte krävas någon viss vistelsetid som räknas i år, så länge som sökanden fortfarande uppfyller villkoren för ett kontinuerligt uppehållstillstånd och inte efter examen har vistats annat än kortvarigt utomlands. Dessutom ska det av dem krävas *växande* kunskaper i finska eller svenska.

Angående permanent uppehållstillstånd föreslås det särskilda bestämmelser för sökande under 18 år. Permanent uppehållstillstånd för sökande under 18 år ska enligt förslaget vara bundet till vårdnadshavarens permanenta uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. På så sätt ska en minderårig kunna få permanent uppehållstillstånd när hans eller hennes vårdnadshavare har ett sådant, oberoende av sin egen vistelsetid. Detsamma ska enligt förslaget gälla situationer där vårdnadshavaren är finsk medborgare. Från det sistnämnda ska undantag göras för sådana minderåriga som inte har en vårdnadshavare i Finland eller vars vårdnadshavare har behållit sin uppehållsrätt som grundar sig på fri rörlighet i Europeiska unionen. För sådana minderåriga ska det krävas fyra års egen vistelse i enlighet med de normala bestämmelserna om förvärvande av vistelsetid. Enligt förslaget ska minderåriga också befrias från kravet på att uppfylla något av de nya integrationsvillkoren, såsom språkkrav eller tid i arbetslivet.

Det föreslås att uppehållstillstånd för varaktigt bosatta fortfarande ska kunna beviljas efter en vistelsetid på fem år, såsom förutsätts i direktivet om varaktigt bosatta, men för att beviljas detta uppehållstillstånd ska det förutsättas att sökanden påvisar *goda* språkkunskaper. Det sistnämnda ska dock inte gälla sökande under 18 år. I bestämmelsen föreslås dessutom möjligheten att i enskilda fall avvika från språkkunskapsvillkoret, om det finns exceptionellt vägande skäl till att

²¹ Årsinkomstens belopp ska vara indexjusterat (lönekoefficient), för att inkomstgränsen ska följa den allmänna löne- och prisutvecklingen.

de krävda språkkunskaperna saknas med beaktande av utlänningens individuella omständigheter. Angående uppehållstillstånd för varaktigt bosatta föreslås det dessutom att kravet på att villkoren för beviljande av kontinuerligt uppehållstillstånd uppfylls ska slopas, eftersom kravet i fråga utifrån en ny granskning inte kan anses följa direktivet.

Upphållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll ska således i framtiden kunna beviljas antingen efter en vistelse på fyra, fem eller sex år eller efter den tid som krävs för genomförande av studier, beroende på vilka andra krav sökanden uppfyller och vilket uppehållstillstånd sökanden ansöker om.

I propositionen föreslås det en egen paragraf med bestämmelser om sättet att bevisa språkkunskaper och samtidigt i praktiken den krävda nivån på språkkunskaperna. I alla situationer ska det vara möjligt att bevisa språkkunskaperna genom en allmän språkexamen eller en språkexamen för statsförvaltningen, så att den krävda examensnivån motsvarar den krävda nivån på språkkunskaperna. Vad gäller allmän språkexamen ska en sådan kombination av delprov avläggas på den krävda kunskapsnivån som bevisar både muntliga och skriftliga språkkunskaper. Dessutom ska det vara möjligt att visa *växande*, *nöjaktiga* och *goda* språkkunskaper till exempel genom att avlägga den grundläggande utbildningen, gymnasiet, en yrkesinriktad grundexamen, en yrkesexamen eller en specialyrkesexamen. Det ska också vara möjligt att visa *växande* språkkunskaper genom en viss mängd (15 studiepoäng) studier i finska eller svenska vid en högskola. *Särskilt goda* språkkunskaper ska endast kunna visas genom att uttryckligen avlägga en språkexamen.

Dessutom föreslås det att kravet på oförvitlighet skärps genom bestämmelser om att ett fängelsestraff påverkar den oavbrutna vistelsetiden i fråga om både permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Tiden då ett fängelsestraff avtjänas ska aldrig räknas med i vistelsetiden, vilket innebär att ett fängelsestraff alltid avbryter en oavbruten vistelsetid och således innebär att vistelsetiden börjar räknas helt och hållet från början när fängelsestraffet har avtjänats i sin helhet.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

4.2.1 Allmänt

Målet med propositionen är att förbättra integrationen av invandrare genom att uppmuntra dem till att arbeta och lära sig språk. Delvis för att uppnå dessa mål föreslås det att den vistelsetid som krävs för att beviljas uppehållstillstånd förlängs för personer som exempelvis inte genom utbildning, tid i arbetslivet och tillhörande inkomstnivå kan visa att de har integrerats inom den tidsfrist på fyra år som anges i den gällande lagen.

De föreslagna villkoren som gäller tid i arbetslivet och språkkunskaper för att beviljas permanent uppehållstillstånd är nya, och när lagen träder i kraft kan de bedömas minska antalet sökande. Detsamma gäller effekten av den förlängda tidsfristen från fyra till sex år. Å andra sidan kan det bedömas att många personer som har uppfyllt de tidigare villkoren för permanent uppehållstillstånd också redan uppfyller de nya nämnda villkoren, trots att dessa inte tidigare har angetts som villkor för uppehållstillstånd. Detta gäller i synnerhet arbetande invandrare. Det nya kravet på språkkunskaper eller förlängningen av tidsfristen gäller inte en stor del av dem.

Som helhet kan det bedömas att antalet ansökningar om uppehållstillstånd och antalet beviljade uppehållstillstånd i viss mån minskar. De skärpta kraven gäller främst andra invandrargrupper än sådana som arbetar. Eftersom villkoren för uppehållstillstånd föreslås vara lindrigare för barn och personer över 65 år är konsekvenserna små också för dessa grupper.

På grund av de föreslagna skärpningarna och de relativt omfattande undantagen från dessa och framför allt effekterna på människors beteende är det inte möjligt att presentera någon mer ingående bedömning av konsekvenserna för det totala antalet uppehållstillstånd som beviljas. Det är ändå uppenbart att den största förändringen jämfört med nuläget och för möjligheten att beviljas permanent uppehållstillstånd gäller invandrare som står utanför arbetslivet och ofta saknar språkkunskaper. Det är omöjligt att på förhand bedöma hur förändringen kommer att uppmuntra dessa personer till integration, trots att det är allmänt känt att uttryckligen arbete och språkkunskaper är nyckelfaktorer för en lyckad integration. Konsekvenserna för olika invandrargrupper bedöms separat mer ingående nedan.

4.2.2 Ekonomiska konsekvenser

4.2.2.1 Konsekvenser för företag

Propositionen bedöms inte medföra direkta konsekvenser för företag. De tämligen små konsekvenserna som förändringarna medför för arbetstagare har redan framförts ovan. I samband med bedömningen av konsekvenserna för individens ställning nedan behandlas propositionens konsekvenser med tanke på Finlands attraktionskraft som invandringsland samt med tanke på faktorer för dragnings- och hållkraft i anknytning till invandringen. Dessa faktorer påverkar också företagets möjligheter att locka internationella experter till Finland och få dem att stanna här.

De föreslagna ändringarna påverkar inte på något sätt möjligheten för arbetstagare, specialsakkunniga eller deras familjemedlemmar att få ett tidsbegränsat uppehållstillstånd och komma till Finland, och ingen avlägsnas heller ur landet om ansökan om permanent uppehållstillstånd avslås. Trots detta kan de skärpta kraven och nyhetsrapporteringen om dem påverka både uppfattningen om Finland och personernas vilja att välja just arbete i Finland bland flera konkurrerande alternativ. Utöver lagändringarna påverkas detta också av flera svårbedömda faktorer, såsom det nordliga klimatet och den jämförelsevis låga lönenivån och även till exempel av samhällets stabilitet och säkerhet och goda möjligheter till barnomsorg. Vad gäller konsekvenserna för företag finns det dessutom skäl att observera att företagen kan påverka arbetets attraktivitet genom egna åtgärder, till exempel genom anställningsvillkoren.

Det är inte möjligt att beräkna de ekonomiska konsekvenserna av de föreslagna ändringarna för företagsverksamheten, eftersom de är små och indirekta.

4.2.2.2 Ekonomiska konsekvenser för Migrationsverkets verksamhet

Kostnader av engångsnatur

Den föreslagna reformen orsakar behov av ändringar i ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden (UMA) och i Migrationsverkets elektroniska ansökningsportal (Enter Finland). Det handlar om engångskostnader för köptjänster för att utveckla datasystemen. Enligt en preliminär uppskattning uppgår dessa kostnader till 1 300 000 euro. Utvecklingsarbetet skulle pågå i cirka 7–9 månader, under antagande att tre utvecklingsteam skulle arbeta med utvecklingen samtidigt.

Med anledning av de föreslagna ändringarna finns det flera situationer där frågorna på blanketten i e-tjänsten skulle vara kopplade till varandra och där det skulle vara nödvändigt att ändra blanketten i enlighet med sökandens svar. Detta gör det mer komplicerat att genomföra ändringen, men Migrationsverket skulle kunna skapa en sådan dynamisk struktur genom att skapa blanketten i ett konfigurerbart format.

Löpande kostnader

Såsom konstateras nedan i bedömningen av konsekvenserna för myndigheternas verksamhet, är det sannolikt att den genomsnittliga arbetsmängden som krävs för behandling och avgörande av uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll ökar på grund av förslagen och att antalet ansökningar om tidsbegränsade uppehållstillstånd ökar.

Först och främst konstaterar Migrationsverket att det är mycket svårt att förutspå konsekvenserna för personalresurserna. Migrationsverket har dock lagt fram några uppskattningar. På grund av den föreslagna lagändringen bedömer verket att arbetsmängden vid *tillstånds- och medborgarskapsavdelningen* ökar med sammanlagt cirka 10 årsverken. Behovet av personalresurser gäller i huvudsak överinspektörer på kravnivå 8. Migrationsverket uppskattar att de kostnader som detta medför uppgår till cirka 670 000 euro per år. Sannolikt accentueras arbetsmängden under de första åren efter att lagändringen har trätt i kraft.

På *avdelningen för internationellt skydd* ökar inte behovet av årsverken nämnvärt. Detta beror på att behandlingen av ansökningar om tidsbegränsade uppehållstillstånd blir snabbare i framtiden, även om behandlingen av permanenta uppehållstillstånd blir mer komplicerad. Ansökningar om fortsatt tillstånd och ansökningar om permanent uppehållstillstånd för personer som beviljats internationellt skydd behandlas i samma process. Senast i slutet av 2025 förväntas en betydande anhopning av ansökningar i och med den föreslagna övergångsbestämmelsen. År 2026 behövs det fler årsverken då permanenta uppehållstillstånd behandlas till följd av de nya föreslagna bestämmelserna. I det skedet uppskattas det att behovet ökar med 2 årsverken, i synnerhet under 2026. Årsverkerna gäller överinspektörer på kravnivå 8, eftersom antalet behovsprövade beslut ökar.

Migrationsverket bedömer att även *tillsynsavdelningen* behöver ökade personalresurser. Enligt den nuvarande bedömningen ökar antalet upphöranden och återkallanden av internationellt skydd med cirka 300–350 stycken per år till följd av den föreslagna lagändringen, vilket innebär att behovet ökar med 5–6 årsverken. Migrationsverket bedömer också att behovet av personalresurser inom efterhandskontrollen ökar i takt med att antalet tidsbegränsade tillstånd och fortsatta tillstånd ökar. Till denna del beror det ökade behovet av årsverken i synnerhet på hur mycket antalet ansökningar om fortsatt tillstånd sist och slutligen ökar.

För närvarande bedömer Migrationsverket att verket behöver *sammanlagt* minst 17–18 fler årsverken på grund av den föreslagna lagändringen. Om det inte är möjligt att genomföra några av de nu planerade register- och utredningslösningarna med hjälp av delautomation, konstaterar dock verket att antalet årsverken som behövs är större än vad som uppskattats ovan.

Migrationsverket svarar för de ovannämnda kostnader som propositionen ger upphov till inom sin nuvarande anslagsram. Ett eventuellt behov av tilläggsanslag bedöms i samband med beredningen av budgeten för 2026.

Konsekvenser för Migrationsverkets ansökningsintäkter

Migrationsverket har bedömt hur en minskning av ansökningarna om permanent uppehållstillstånd skulle kunna påverka verkets ansökningsintäkter. Verket uppskattar att de skärpta villkoren vid en boendetid på fyra år minskar antalet *ansökningar om permanent uppehållstillstånd* med högst cirka 3 150 ansökningar per år, vilket innebär att verkets intäktsbortfall är cirka 580 000–720 000 euro per år. De skärpta villkoren vid en boendetid på sex år minskar enligt uppskattning antalet *ansökningar om permanent uppehållstillstånd* med

högst cirka 2 450 ansökningar per år, vilket innebär att Migrationsverkets intäktsbortfall är cirka 480 000–560 000 euro per år.

Enligt verkets bedömning kommer också antalet *ansökningar om tidsbegränsat fortsatt tillstånd* för personer som beviljats internationellt skydd och deras familjemedlemmar att öka betydligt, eftersom ansökningarna i fråga är avgiftsfria, vilket kommer att orsaka ett intäktsbortfall.

Å andra sidan finns det skäl att anta att även andra än de som beviljats internationellt skydd i fortsättningen ansöker om betydligt fler *tidsbegränsade uppehållstillstånd*. Dessa ansökningar är till största delen avgiftsbelagda, vilket i sin tur innebär att verkets intäkter ökar.

4.2.2.3 Ekonomiska konsekvenser för Utbildningsstyrelsens verksamhet

Allmänt

Propositionens förslag om bevis på språkkunskaper och om att examina som avlagts någon annanstans ska vara erkända är nya, och migrationsförvaltningen har inga erfarenheter av eller kunskaper om denna typ av bedömningar. Utgångspunkten för propositionen är att utnyttja befintliga system för erkännande av examina och språktest för de nya ändamål som anges i lagen.

Systemens kapacitet har inte dimensionerats för de föreslagna ändamålen och deras nuvarande kapacitet kan inte utökas avsevärt utan att ändra strukturer och datasystem. Ändringarnas konsekvenser bedöms specificerat mer i detalj nedan.

Bevis på språkkunskaper

Det är i viss mån svårt att bedöma antalet sökande som behöver bevisa sina språkkunskaper, eftersom flera stora grupper av människor som uppfyller kriterierna för ansökan om permanent uppehållstillstånd är befriade från att bevisa språkkunskaperna. Sådana är till exempel barn och personer som fyllt 65 år. Befriade från kravet på att bevisa sina språkkunskaper är dessutom personer som utomlands har avlagt en högskoleexamen som erkänts i Finland och har två års tid i arbetslivet samt personer med en årsinkomst på minst 40 000 euro i den senast slutförda beskattningen.

I propositionen föreslås tre alternativa sätt att bevisa språkkunskaper. Språkkunskaperna ska kunna påvisas genom examensbetyg för studier genomförda på finska eller svenska i sådana läroanstalter som räknas upp separat. Dessutom ska språkkunskaperna kunna påvisas genom att avlägga 15 studiepoäng i ovannämnda språk i samband med högskolestudier. Dessa krav bedöms inte orsaka nya kostnader för dem som utfärdar eller får betyg. Konsekvenserna på grund av hanteringen av betyg har bedömts separat i avsnittet om Migrationsverkets verksamhet.

De största konsekvenserna uppstår när språkkunskaper ska bevisas genom språktest. Av de nuvarande språktesten är Allmänna språkexamina (YKI) de största med en årsvolym på cirka 10 000 examinander. Utbildningsstyrelsen förvaltar, utvecklar och utövar tillsyn över det lagstadgade (L 964/2004 och SRf 1163/2004) systemet med allmänna språkexamina (YKI), där vuxna kan avlägga språkexamina i nio språk av typen fristående examen. I examina testas på tre nivåer (grundnivå, mellannivå och högsta nivå) kommunikativa och funktionella allmänna språkkunskaper i olika praktiska situationer i fyra delprov (muntlig framställning, skriftlig framställning, talförståelse och textförståelse). Deltagande i delproven i examenssystemet förutsätter inga speciella språkkunskaper inom något område.

För genomförandet av en del av tjänsterna har Utbildningsstyrelsen anlitat en extern aktör. I nuläget har Utbildningsstyrelsen ett avtal med Centret för tillämpad språkforskning vid Jyväskylä universitet. Genom avtalet ansvarar centret bland annat för den innehållsmässiga utvecklingen av examina samt utarbetandet och utvärderingen av provuppgifter. Allmänna språkexamina ordnas beroende på språk 1–6 gånger per år vid vuxenläroanstalter som Utbildningsstyrelsen har ett avtal med.

Det populäraste examensspråket och den populäraste nivån är finska på mellannivå, som ordnas sex gånger per år och ofta används för att visa de språkkunskaper som krävs vid ansökan om finskt medborgarskap (nivå 3/B1, mellannivå). Examenssystemet är överbelastat vad gäller examina i finska på mellannivå, i synnerhet på grund av det stora antalet examinander bland invandrare. Fler examinander än i nuläget kan inte antas till testerna i finska på mellannivå. Systemet är inte skalbart, utan det bör ändras så att det svarar på det ökade testbehovet.

En konsekvens av propositionen bedöms vara upp till 5 000–10 000 nya examinander. En ökning av kapaciteten för att ordna allmänna språkexamina så att kapaciteten motsvarar detta behov förutsätter en utveckling av datasystemen och en permanent ökning av personalen (kostnaderna specificeras i nästa stycke). Reformen är omfattande och ändrar det nuvarande språkexamenssystemet i grunden. Genomförandet av reformen kräver tillräckligt med tid för att skapa en servicestruktur och för andra förnyelser.

Enligt Utbildningsstyrelsens bedömning skulle detta innebära utvecklingskostnader av engångsnatur på 4 194 000 euro om antalet examinander är 10 000 per år. Beloppet hänför sig till utvecklingen av datasystemen och inkluderar tre årsverken från januari 2025 till december 2026. Dessutom uppstår löpande kostnader på 195 000 euro per år. Beloppet inkluderar tre årsverken för att producera den utvidgade tjänsten från och med januari 2026. De administrativa löpande kostnaderna för datasystemen ska täckas med examensavgifter från kunderna.

I budgeten 2025 har ett anslag på 2 000 000 euro tagits in för Utbildningsstyrelsens omkostnader för utveckling av den allmänna språkexamen (YKI-examen) i syfte att möjliggöra ett större antal examina.²² Dessutom har det i planen för de offentliga finanserna 2026 - 2029 för detta ändamål reserverats 2,2 miljoner euro för 2026.

Erkännande av examina

De föreslagna bestämmelserna innebär att antalet ansökningar om erkännande av examina ökar jämfört med nuläget. År 2023 var antalet inlämnade ansökningar 1 283. Det är omöjligt att bedöma propositionens exakta konsekvenser för antalet sökande, eftersom kravet är helt nytt och det inte finns något referens- eller forskningsmaterial. De faktorer som inverkar på antalet sökande behandlas nedan i avsnittet om konsekvenserna för myndigheternas verksamhet. Antalet torde vara betydligt mindre än behovet av språktester som bedömts ovan.

Erkännande av examen behövs bara om personen har två års tid i arbetslivet och en examen som avlagts utomlands. Genom erkännande av examen kan personen få permanent uppehållstillstånd efter fyra års vistelsetid, i stället för sex år som ska vara det vanliga. Personen kan dock få permanent uppehållstillstånd på samma tid, om han eller hon i stället för en examen har

22

<https://budjetti.vm.fi/sisalto.jsp?year=2025&lang=sv&maindoc=/2025/tae/hallituksenEsitysRuotsi/hallituksenEsitysRuotsi.xml&opennode=0:1:147:393:839:841:845>

inkomster på 40 000 euro året före ansökan. Inkomsterna kan förvärfas från flera olika källor. I så fall krävs inte två års tid i arbetslivet. Kravet på inkomstnivå motsvarar finländarnas medianlön och därför kan det bedömas att en betydande del av innehavarna av en högskoleexamen som kan erkännas överskrider årsinkomstgränsen på 40 000 euro.

Migrationsverket kan bedöma storleken på årsinkomsten på eget initiativ genom en registerkontroll och det krävs vanligen inga åtgärder av sökanden. Erkännande av examen är en åtgärd som sökanden själv bekostar. Sannolikt kommer det att vara betydligt mer sällsynt att ansöka om erkännande av examen för att få permanent uppehållstillstånd än att ansöka om uppehållstillstånd med en årsinkomst på 40 000 euro, eftersom kraven vid erkännande av examen är strängare, kostnaderna högre och det är ett extra besvär.

Enligt Utbildningsstyrelsens uppskattning som grundar sig på 4 000 sökande per år, skulle en ökning av erkännandesystemets kapacitet orsaka utvecklingskostnader av engångsnatur på 2 165 000 euro. Beloppet inkluderar en utveckling av datasystemen, inklusive två årsverken från den 1 januari 2025 till den 1 juni 2026. De löpande kostnaderna uppskattas till 1 430 000 euro per år. Beloppet inkluderar 22 årsverken från och med den 1 januari 2026. De administrativa löpande kostnaderna för datasystemen ska täckas med ansökningsavgifter.

I budgeten 2025 har ett anslag på 1 000 000 euro tagits in för Utbildningsstyrelsens omkostnader för utveckling av förfarandena för erkännande av examina som avlagts utomlands.
23

Utbildningsstyrelsen svarar för de ovannämnda kostnader som propositionen ger upphov till inom sin nuvarande anslagsram. Ett eventuellt behov av tilläggsanslag bedöms i samband med beredningen av budgeten för 2026.

4.2.3 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

I propositionen föreslås det inte några ändringar i myndigheters behörighet eller uppgifter eller i förhållandena mellan myndigheter. Propositionen förväntas emellertid i praktiken medföra nedan nämnda konsekvenser för myndigheternas verksamhet.

4.2.3.1 Migrationsverket

För Migrationsverket innebär den föreslagna ändringen att verket inte bara ska utreda och pröva de nuvarande villkoren för permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, utan också de nya integrationsvillkoren, såsom språkkunskaper och tid i arbetslivet. Det handlar om en ny typ av villkor vid ansökningar av permanent uppehållstillstånd, men också vid ansökningar av uppehållstillstånd överlag. Det är sannolikt att den genomsnittliga arbetsmängden som krävs för behandling och avgörande av denna typ av ansökningar ökar på grund av förslagen.

Konsekvensen varierar dock utifrån på vilka grunder en utlänning ansöker om permanent uppehållstillstånd och hurdant enskilt fall det handlar om. På en allmän nivå beror konsekvensen också mycket på till exempel hur effektivt Migrationsverket klarar av att utnyttja automatik i de

olika processerna kring permanent uppehåll samt på i hur hög grad de nya uppgifterna som behövs kan erhållas via tekniska gränssnitt och hur stor del av uppgifterna som sökanden själv behöver bifoga. Avsikten har varit att beakta det sistnämnda också i lagberedningen, så att lagen ska innehålla så få villkor som möjligt som myndigheten behöver utreda och pröva manuellt.

Med beaktande av de totala antalet ansökningar som anges i tabell 1 nedan, kan det trots det handla om en relativt stor ökning av arbetsmängden per år. Förvisso är det möjligt att det i någon mån skulle bli enklare att utreda medborgarskapsärenden, om språkkunskaperna redan har utretts och verifierats i samband med ansökan om ett uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll. I vilket fall som helst är det viktigt att se till att Migrationsverket har tillräckliga resurser, för att säkerställa att Migrationsverket kan utföra sina lagstadgade uppgifter på ett högklassigt sätt, utan att behandlingstiderna för permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta blir längre.

Ansökningar	2021	2022	2023	2024 (1.1–31.10)	Sammanlagt
Permanent uppehållstillstånd	13 431	12 993	16 613	13 499	54 965
Varaktigt bosatta	103	132	238	271	708
Sammanlagt	13 534	13 125	16 851	13 720	55 673

Tabell 1. Det totala antalet ansökningar om permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Källa Migrationsverkets webbplats över statistik: <https://tilastot.migri.fi/>

Migrationsverket bedömer å ena sidan att antalet ansökningar om permanent uppehållstillstånd minskar på lång sikt på grund av de skärpta villkoren. Å andra sidan kan den föreslagna övergångsbestämmelsen leda till en ansökningstopp innan den föreslagna lagen träder i kraft. Enligt Migrationsverkets bedömning ökar antalet ansökningar inom de nya ansökningsgrupperna, såsom personer som avlagt högskoleexamen i Finland och minderåriga vars vårdnadshavare har permanent uppehållstillstånd, betydligt under de närmaste åren. Detta beror på att det i den föreslagna lagen inte finns något separat krav på vistelsetid i år för dem.

Antalet ansökningar om permanent uppehållstillstånd på grund av arbete har varit knappt 5 000 per år. Till följd av villkoren om tid i arbetslivet och språkkunskaper minskar sannolikt även dessa ansökningar. Antalet ansökningar minskar dock sannolikt betydligt mindre än till exempel ansökningar i ärenden som gäller familjeband. En del av klienterna övergår dock antagligen till att ansöka om nya tidsbegränsade tillstånd, vars behandling till många delar kan vara smidigare och kräva mindre resurser än bedömningen av villkoren för beviljande av permanent uppehållstillstånd. Däremot bedöms det att behandlingen av ansökningar om permanent uppehållstillstånd på grund av arbete kommer att vara mer arbetskrävande än tidigare på grund av de skärpta villkoren.

Antalet ansökningar om permanent uppehållstillstånd bland personer som beviljats internationellt skydd kan enligt Migrationsverkets bedömning minska betydligt, eftersom uppskattningsvis 85–90 procent av klientgrupperna inte skulle kunna ansöka om permanent uppehållstillstånd efter fyra år. Enligt verkets bedömning skulle endast cirka 20–30 procent av de personer som beviljats internationellt skydd kunna uppfylla villkoren för permanent uppehållstillstånd efter sex års boendetid. Detta innebär att antalet ansökningar om permanent uppehållstillstånd efter sex år skulle vara cirka 900–1 050 stycken per år.

Av tabell 1 framgår det tydligt att ansökningarna om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta (P-EU) är betydligt färre än ansökningarna om permanent uppehållstillstånd. Detta torde bero på att uppehållstillstånd för varaktigt bosatta i nuläget förutsätter en längre vistelse än permanent uppehållstillstånd, vilket sökandena anser väger tyngre än rätten till fri rörlighet i Europeiska unionen som följer av ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Detta förändras dock sannolikt i framtiden, när sex års vistelse enligt förslaget införs som utgångspunkt för permanent uppehållstillstånd. Det finns alltså skäl att anta att fler skulle ansöka om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta i framtiden, men det högre kravet på språkkunskaper kan å andra sidan leda till att en del utlänningar fortfarande ansöker om permanent uppehållstillstånd.

Utöver ovan nämnda är det tydligt att förändringen också påverkar antalet ansökningar om tidsbegränsade uppehållstillstånd, trots att inga rättsliga ändringar föreslås för tidsbegränsade uppehållstillstånd. Det är nämligen så att en del sökande, trots till exempel reformens uppmuntrande effekt och andra möjliga faktorer, tillfälligt eller permanent skulle bli utan permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta efter reformen, även fast utlänningen hade kunnat få ett sådant med stöd av den nuvarande lagen.

Ett centralt drag som gäller permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta är att uppehållstillståndet inte längre behöver förnyas efter att man fått det. Detta innebär att antalet ansökningar om tidsbegränsade uppehållstillstånd ökar, eftersom det inte finns skäl att anta att en betydande del av utlänningarna skulle lämna landet enbart på grund av att de inte har fått ett permanent uppehållstillstånd eller ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Detta framhävs av att längden på tidsbegränsade uppehållstillstånd för flyktingar och alternativt skyddsbehövande har förkortats i lagen om ändring av utlänningslagen (666/2024), vilket innebär att dessa utlänningar oftare än tidigare behöver ansöka om ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd (fortsatt tillstånd). Det är mycket svårt att ge en exakt helhetsuppskattning av ökningen av antalet ansökningar under de kommande åren utifrån vad som anges ovan, eftersom det finns så många variabler som är svåra att bedöma. Sannolikt handlar det dock om tusentals sökande per år. Enligt Migrationsverkets bedömning kan antalet ansökningar om tidsbegränsat uppehållstillstånd bland personer som beviljats internationellt skydd öka med högst cirka 3 300 per år under 2026–2029.

Å andra sidan är bedömningen att barnens möjlighet att få permanent uppehållstillstånd utan egen vistelsetid liksom möjligheten för personer som avlagt en viss högskoleexamen att få permanent tillstånd direkt på basis av examen kan minska behovet av tidsbegränsade tillstånd.

Hos Migrationsverket innebär ändringen att det krävs interna anvisningar och utbildning samt utåt information, anvisningar och rådgivning. De nya villkoren som skiljer sig från varandra och de tillhörande olika långa vistelsetiderna förväntas åtminstone till en början leda till osäkerhet bland sökandena. Sannolikt leder dessa också till ansökningar om uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll på sådana grunder och i sådana situationer där det inte är möjligt att bevilja ett sådant uppehållstillstånd. Detta bör så effektivt som möjligt minskas genom tydligt extern kommunikation.

4.2.3.2 Utbildningsstyrelsen

I de nya föreslagna villkoren för permanent uppehåll finns det två omständigheter som påverkar Utbildningsstyrelsens uppgifter. För det första ansvarar Utbildningsstyrelsen för systemet med allmänna språkexamina, systemets utveckling och tillsynen över det. För det andra ansvarar Utbildningsstyrelsen huvudsakligen för erkännandet av utländska examina i Finland. Därför finns det stor orsak att förvänta sig att de föreslagna reformerna påverkar antalet klienter i båda dessa processer.

Det är emellertid en stor utmaning att göra några exakta prognoser av antalet nya examinander som skulle avlägga *allmänna språkexamen* varje år, eftersom detta beror på flera svårbedömda faktorer. För det första handlar det om hur antalet ansökningar om permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta över huvud taget utvecklas. Detta antal ökar i varje fall om det sker en allmän ökning av antalet utlänningar och minskar åtminstone på grund av de nya strängare villkoren.

För det andra handlar det om hur många uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll och ansöks på sådana grunder där kravet på språkkunskaper inte tillämpas (t.ex. en årsinkomst på 40 000 euro) eller till exempel på basis av ålder, där detta krav inte heller tillämpas. Såsom framgår av tabell 2 nedan hade totalt cirka 3 000 sökande (personer under 18 år och över 65 år) år 2023 tack vare sin ålder kunnat ansöka direkt om uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll utan språkkunskapsvillkor.

För det tredje handlar det om hur många som skulle kunna bevisa sina språkkunskaper på något annat sätt än genom en allmän språkexamen, till exempel med ett avgångsbetyg från den grundläggande utbildningen. Man kan emellertid förvänta sig att största delen av de sökande som hänvisar till språkkunskaper i praktiken gör detta med hjälp av en allmän språkexamen. Så är det i nuläget vid ansökan om medborgarskap enligt uppgifter från Migrationsverket, trots att det inte finns någon officiell statistik om detta.

Åldersgrupp	2021	2022	2023	2024 (1.1–31.10)	Sammanlagt
0–13	2 276	2 333	2 833	2 215	9 657
14–17	565	554	705	672	2 496
18–34	5 682	5 676	6 867	5 396	23 621
35–64	4 817	4 459	6 316	5 373	20 965
65–	193	102	130	114	539

Tabell 2. Åldern på dem som ansöker om permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Källa Migrationsverkets webbplats över statistik: <https://tilastot.migri.fi/>

Utifrån ovan nämnda kan det uppskattas att bestämmelserna om permanent uppehåll leder till att 5 000–10 000 klienter årligen avlägger en allmän språkexamen och en tydlig majoritet av dem på mellannivå. Förvisso är denna uppskattning förenad med många osäkerhetsfaktorer, såsom nämns ovan. Det är också möjligt att antalet skulle öka långsammare i början, eftersom språkkunskaper naturligtvis först måste förvärfvas, innan man kan visa dem genom en examen. År 2023 avlade 7 392 klienter allmänna språkexamen i finska på mellannivå och 776 klienter allmänna språkexamen i svenska på mellannivå. Största delen av dem avlade examen för att ansöka om finskt medborgarskap. Således kan det totala antalet klienter som avlägger allmän språkexamen på längre sikt också påverkas avsevärt av att ansökan om finskt medborgarskap i nuläget kräver examen på mellannivå, det vill säga samma nivå som det föreslås här för största delen av ansökningarna. Utlänningarna i fråga behöver inte avlägga samma examen på nytt när de ansöker om medborgarskap.

Utbildningsstyrelsen konstaterar i sitt utlåtande att tidsplanen för ikraftträdandet av lagen är mycket utmanande och att Utbildningsstyrelsen inte kan försäkra att den kan genomföra de betydande ändringar i informationssystemen, processerna och personalresurserna som

situationen kräver inom ramen för tidsplanen, på så sätt att språkexamenssystemen skulle kunna svara på den förväntade ökningen av efterfrågan inom tidsplanen. Därför föreslår Utbildningsstyrelsen att lagen träder i kraft tidigast den 1 september 2026 och om möjligt först den 1 januari 2027.

På motsvarande sätt är det en utmaning att exakt bedöma vilken effekt reformen har på Utbildningsstyrelsens *förfaranden kring utländska examina*. Vad gäller uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll handlar det i praktiken främst om konsekvenser för hur många utlänningar som skulle ansöka om att en högskoleexamen som avlagts utomlands ska jämföras med en högre högskoleexamen som avlagts i Finland i enlighet med lagen om den tjänstebehörighet som högskolestudier utomlands medför (1385/2015). Det finns inga skäl att anta att till exempel ansökningar om legitimation som yrkesutbildad person inom social- och hälsovården till Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller ansökningar om avläggande av påbyggnadsexamen vid ett universitet skulle öka bara på grund av att dessa kunde vara till nytta också för att få ett permanent uppehållstillstånd snabbare. Däremot kan det uppstå ett behov av Utbildningsstyrelsens förfarande för jämförelse av examina enbart på grund av ansökan om permanent uppehållstillstånd. Ett sådant beslut behövs i nuläget endast om sökanden tänker arbeta med en uppgift för vilken det *enligt lagen krävs* en viss utbildning eller med en uppgift för vilken det *enligt lagen krävs* en högskoleexamen eller en högskoleexamen på en viss nivå. I övrigt bedömer arbetsgivaren själv vilken betydelse en utländsk examen har. Det är alltså möjligt och sannolikt att det i Finland finns utlänningar som inte har haft skäl att ansöka om erkännande av en utländsk examen.

Det är emellertid mycket svårt att på ett tillförlitligt sätt bedöma hur många tredjelandsmedborgare i Finland som har en sådan högre högskoleexamen och skulle kunna ansöka hos Utbildningsstyrelsen om att denna examen ska jämföras med en examen i Finland för att snabbare få ett permanent uppehållstillstånd. Eftersom det handlar om potentiella sökande som inte har studerat i Finland eller ansökt om officiellt erkännande av sin examen, finns det inga tillförlitliga statistiska uppgifter om deras examina. Enligt en undersökning av Institutet för hälsa och välfärd²⁴ har nästan hälften av den utländska befolkningen en högskoleexamen, men det finns uppenbara osäkerhetsfaktorer i anknytning till enkäten och den gör till exempel ingen skillnad på högre och lägre examina eller på examina som avlagts utomlands och i Finland.

Dessutom finns det skäl att anta att behandlings- och beslutsavgifterna inom förfarandet för jämförelse av examina skulle styra sökandena till att ansöka om permanent uppehållstillstånd på någon annan grund, om det är möjligt. Till exempel i en situation där sökanden ansöker om behörighet för ett yrke för vilket det krävs en viss utbildning eller jämförelse av examina med en viss högskoleexamen eller en studieprestation vid en högskola, kostade beslutet 495–771 euro år 2024. Priset utgörs av en behandlingsavgift på 100 euro och en beslutsavgift på 395–671 euro. I priset ingår jämförelse av examen med en högskoleexamen på en viss nivå som avlagts i Finland.

²⁴ Ulkomaalaistaustaisten terveys ja hyvinvointi Suomessa. FinMonik-tutkimus 2018–2019.
<https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/ulkomailla-syntyneiden-hyvinvointitutkimus-finmonik->

Det är trots det möjligt att reformerna kring permanent uppehåll skulle innebära en viss ökning av antalet sökande i förfarandet för jämställande av examina. År 2023 behandlade Utbildningsstyrelsen något under 1 200 ansökningar om erkännande av examina.

4.2.3.3 Förvaltningsdomstolarna

Utifrån uppgifter från Migrationsverket meddelade förvaltningsdomstolarna år 2024 sammanlagt 193 beslut och år 2023 sammanlagt 197 beslut om besvär som gäller beslut om permanenta uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Motsvarande siffror för högsta förvaltningsdomstolens del är 74 respektive 59 beslut. I ärenden som gällde fortsatt tillstånd (nya tidsbegränsade tillstånd) meddelade regionala förvaltningsdomstolar år 2024 sammanlagt 1 035 beslut och år 2023 sammanlagt 776 beslut. Motsvarande siffror för högsta förvaltningsdomstolens del är 134 respektive 151 beslut. Detta beror på att antalet ansökningar om fortsatt tillstånd är fler och att det därför fattas betydligt fler beslut om dessa ansökningar än om ansökningar om permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. År 2024 fattade Migrationsverket sammanlagt över 15 000 beslut om ansökningar om permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta och år 2023 nästan 17 000 beslut. Motsvarande siffror för fortsatta tillstånd var nästan 55 000 respektive över 45 000.

Det finns skäl att bedöma att de omständigheter som ökar Migrationsverkets arbetsmängd på motsvarande sätt också ökar förvaltningsdomstolarnas arbetsmängd. Detta har att göra med tre förutsägbara omständigheter.

För det första bör även förvaltningsdomstolarna i framtiden tolka de nya föreslagna integrationsvillkoren som är en ny typ av villkor i uppehållstillståndsärenden, bland annat språkkunskaper och tid i arbetslivet.

För det andra, om antalet ansökningar i dessa kategorier förblir oförändrat, kan antalet besvär uppskattas öka på grund av de föreslagna ändringarna, eftersom de sökande utöver tidigare villkor också ska uppfylla de nya villkoren. Detta kan innebära en större andel negativa beslut än tidigare angående permanenta uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Med beaktande av tiden för delgivning, besvärstiden och i synnerhet förvaltningsdomstolarnas handläggningstider är olika år inte direkt jämförbara vad gäller antalet beslut av Migrationsverket och förvaltningsdomstolarna. Det är dock uppenbart att endast en liten del av Migrationsverkets beslut överklagas. Detta torde dock till mycket stor del bero på att största delen av verkets beslut är positiva. Ifall de nya villkoren avsevärt ökar antalet negativa beslut, är det möjligt att detta också skulle kunna ha en betydande inverkan på förvaltningsdomstolarnas arbetsmängd. Däremot kan man förvänta sig att det totala antalet ansökningar i kategorin minskar, eftersom sökandena sannolikt inte ansöker om permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta förrän de uppfyller de nya villkoren. Förvisso omfattar åtminstone bedömningen av tiden i arbetslivet prövning från fall till fall, till exempel huruvida ett arbete är på heltid, vilket innebär att det inte alltid är klart på förhand att villkoret uppfylls.

För det tredje finns det skäl att anta att en ökning av antalet ansökningar och beslut om tidsbegränsade uppehållstillstånd också ökar förvaltningsdomstolarnas arbetsmängd. Fortsatta tillstånd sysselsätter även för närvarande förvaltningsdomstolarna betydligt mer än tillstånd som berättigar till permanent uppehåll. Detta framhäver å ena sidan deras betydelse för ökningen av arbetsmängden, men å andra sidan innebär det att reformen av permanent uppehåll inte har en så betydande inverkan sett till helheten.

På motsvarande sätt som i fråga om Migrationsverkets resurser ska man även i fråga om förvaltningsdomstolarna se till att resurserna är tillräckliga med beaktande av den föreslagna reformen samt samverkan med de andra reformerna av utlänningslagen.

4.2.3.4 Konsekvenser för behovet av språkutbildning

Målet med och den sannolika konsekvensen av propositionen är att invandrarna aktivt strävar efter att lära sig mer och snabbare finska eller svenska än tidigare. Med undantag för personer som avlagt högskoleexamen i Finland ska de egentliga sätten att påvisa språkkunskaper enligt förslaget dock inte vara bundna till hur och var man har studerat eller lärt sig språket. Det finns ändå skäl att anta att till exempel efterfrågan på kurser i finska och svenska samt behovet av dem i praktiken ökar, och att utmaningarna i anknytning till detta, till exempel svårigheten att få plats på språkkurser, skulle kunna innebära en fördröjning i språkinläringen. När det gäller personer som avlagt högskoleexamen i Finland är det viktigt att högskolorna kan erbjuda tillräckliga möjligheter till studier i finska eller svenska.

4.2.4 Övriga samhällseliga konsekvenser

4.2.4.1 Konsekvenser för individen

Allmänt

Den föreslagna ändringen påverkar ställningen för sådana utlänningar som vill stanna permanent eller åtminstone långvarigt i Finland och som inte är medborgare i Europeiska unionen. För en del av dem innebär detta några års längre vistelse än i nuläget och för en del att erhållandet av ett permanent uppehållstillstånd fördröjs avsevärt eller förhindras helt. En del kan fortfarande få ett tillstånd som berättigar till permanent uppehåll efter fyra år. I största delen av fallen innebär den föreslagna ändringen att sökanden ska visa att en del av de nya villkoren uppfylls. I allmänhet ska det inte vara möjligt att få ett tillstånd som berättigar till permanent uppehåll utan att arbeta och/eller ha kunskaper i finska eller svenska.

De föreslagna nya villkoren och kombinationerna av dem är förenade med många faktorer, vars konsekvenser det är svårt att bedöma var för sig och i synnerhet med beaktande av den helhet som dessa bildar och där delarna påverkar varandra. Delvis handlar det om objektiva villkor och delvis om psykologiska faktorer. Det handlar alltså inte bara om vilka villkor en utlänning uppfyller, utan också om hur han eller hon väljer att agera. Frågan är om utlänningen exempelvis vill betala ovannämnda avgifter för erkännande av en examen eller hellre vänta några år, i synnerhet om han eller hon har ett giltigt tidsbegränsat uppehållstillstånd i vilket fall som helst. Dessutom är det yttersta målet med propositionen att uppmuntra utlänningar till integration, så att de uppfyller de nya villkoren. Om detta lyckas, skulle det också innebära att en större andel sökande kan erhålla ett uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll än vad som kan härledas av aktuella uppgifter.

En av de viktigaste faktorerna med tanke på konsekvenserna för utlänningar kan anses vara hur många av dem som permanent eller åtminstone långvarigt skulle bli utan ett uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll på grund av de nya integrationsvillkoren. I sista hand handlar det om huruvida en utlänning kan påvisa två års tid i arbetslivet och nöjaktiga språkkunskaper (B1).

Språkkunskaper

Flera faktorer påverkar utvecklingen av en utlännings språkkunskaper i finska eller svenska. Till exempel kan invandrarnas tidigare skolgång variera avsevärt och därigenom också nivån på studiefärdigheterna. Till exempel personer som beviljats internationellt skydd kan ha traumatiska erfarenheter som påverkar deras förutsättningar för studier och inläring. Invandrare som inte är läs- och skrivkunniga befinner sig i en särskilt svår situation.

Bland arbetstagarna har personer som arbetar exempelvis i internationella företag ofta svagare kunskaper i finska eller svenska, eftersom företagens arbetsspråk vanligen är engelska, gruppen av arbetstagare är multinationell och det inte finns sådant umgänge som främjar en naturlig utveckling av språkkunskaperna. Ofta sker också det sociala livet i en internationell gemenskap och det finns inte nödvändigtvis något behov av att studera eller ett umgänge som hjälper personen att lära sig svenska. Familjemedlemmar begränsas ofta på samma sätt, om barnens småbarnspedagogik och skolgång är internationella.

Konsekvensen av språkkunskapsvillkoret är mindre för arbetstagare inom social- och hälsovården än för personer som arbetar i internationella företag. En förutsättning vid rekryteringen inom social- och hälsovården är ofta minst kunskaper i de första grunderna i språket, och språkkunskaperna utvecklas också oundvikligen eftersom kundarbetet vanligen sköts på finska eller svenska.

Såsom konstateras ovan skulle *nöjaktiga språkkunskaper* inte ha krävts exempelvis år 2023 av cirka 3 000 sökande på basis av ålder. Enligt förslaget krävs dessutom inga språkkunskaper om sökanden har en årsinkomst på minst 40 000 euro eller en högre högskoleexamen som erkänts i Finland. Det föreslagna kravet gäller dock en stor del av sökandena. Det är emellertid svårt att ge en exakt uppskattning av hur många sökande som i praktiken skulle uppleva detta som ett avsevärt hinder. I nuläget är förvärvandet av finskt medborgarskap förenat med ett språkkunskapsvillkor på en nivå och med ett sätt att bevisa kunskaperna som motsvarar det som här föreslås som villkor för att bevilja ett permanent uppehållstillstånd efter sex år. Till exempel år 2023 meddelades 11 594 positiva beslut på ansökan om medborgarskap. Enligt uppgifter från Migrationsverket gjorde man endast i ett fåtal fall undantag från språkkunskapsvillkoret, vilket innebär att största delen av sökandena bevisade sina språkkunskaper på något av de sätt som anges i medborgarskapslagen.

De olika delområdena inom språkkunskaperna utvecklas i allmänhet i olika takt hos en och samma person. Språkförståelsen (läs- och talförståelsen) utvecklas snabbare än språkproduktionen (muntlig och skriftlig framställning). Färdighetsnivå B1 uppnås i allmänhet först inom läsförståelsen, sedan inom talförståelsen, sedan inom muntlig framställning och slutligen inom skriftlig framställning. Skriftlig framställning är vanligen den kunskap som är sämst utvecklad bland dem som deltar i en allmän språkexamen (YKI-examen) i finska. För att nå B1-nivå inom skriftlig framställning förutsätts alltså vanligen tämligen långa studier i finska. Detta gäller i synnerhet dem som redan har sämre läs- och skrivfärdigheter.

Det finns också vissa statistiska uppgifter om hur språkkunskaperna utvecklas. Enligt en utredning om integrationsutbildningen nådde endast 27 procent av studerandena på den grundläggande studievägen²⁵ B1-nivån inom alla delområden. Såsom konstateras ovan är skillnaderna dock stora mellan olika delområden. Inom integrationsutbildningen nådde

²⁵Till den grundläggande studievägen styrs studerande med grundläggande studiefärdigheter: tekniska färdigheter i läsning och skrivning med det latinska alfabetet och vanligen erfarenheter av studier i något främmande språk. Målet för den studerande är sysselsättning eller yrkesinriktad utbildning.

80 procent av studerandena på den grundläggande studievägen och 20 procent av studerandena på den långsamma studievägen²⁶ B1-nivån inom delområdet muntlig framställning.

Även genom allmänna språkexamina kan man få information om hur språkkunskaperna utvecklas. Av dem som studerat finska i 1–3 år och avlagt examen på mellannivå nådde 21–41 procent inte upp till B1-nivå under 2012–2021. Såsom man kan anta med stöd av det som nämnts ovan var deras andel minst inom språkförståelsen och störst inom språkproduktionen. Vad gäller skriftlig framställning nådde 30 procent av de sökande ännu inte upp till B1-nivån efter 10 års språkstudier.

Det finns också material från 2014 där språkkunskaperna ställs i relation till den tid man vistats i landet. I ljuset av materialet kan man konstatera att 70 procent av deltagarna i de allmänna språkexamina på mellannivå nådde upp till den allmänna B1-nivån inom 5–9 år. Av dem låg dock nästan 40 procent fortfarande på en lägre nivå inom delområdet skriftlig framställning. Endast cirka en av sju nådde upp till B2-nivån inom alla delområden inom 5–9 år. Även i en tidigare undersökning har man observerat ett samband mellan uppnåendet av B2-nivån och en vistelse på över tio år.²⁷

Utifrån det som beskrivs ovan är det inte möjligt att skapa en heltäckande bild av hur språkkunskapskraven kommer att påverka beviljandet av permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Det är uppenbart att det för en del sökande till exempel skulle vara utmanande att nå upp till B1-nivå eller att det åtminstone skulle ta längre tid än det föreslagna kravet på sex års vistelse. Å andra sidan är det viktigt att observera att de olika delområdena inom språkkunskaperna vanligtvis utvecklas i olika takt samt att till exempel tidigare svaga läs- och skrivfärdigheter påverkar skillnaden mellan att skriva och tala eller förstå tal. I propositionen beaktas detta genom att inte kräva att alla delområden avläggs på den krävda kunskapsnivån, utan att olika kombinationer av två delområden godkänns. Om till exempel skriftlig framställning orsakar särskilda svårigheter, kan sökanden avlägga delområdena muntlig framställning och textförståelse på den krävda nivån.

Arbete

Det finns skäl att anta att det oftast skulle vara problemfritt för personer som beviljats ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för arbete att uppfylla villkoret om tid i arbetslivet. Sysselsättningsgraden bland invandrare som kommit till Finland för att arbeta förblir vanligen hög och det är lättare för dem än för andra grupper att få ny sysselsättning. Enligt en utredning som Statens ekonomiska forskningscentral gjort och som omfattade 20 000 arbetstagare under 2017–2021 blev cirka 2,5 procent av invandrarna arbetslösa och anmälde sig som arbetssökande varje år, men hälften av dem fick ny sysselsättning inom högst sex månader.

Det föreslagna villkoret om tid i arbetslivet påverkar i högre grad grupper som kommit till Finland av någon annan orsak än arbete. Det kan vara svårare för dem att få sysselsättning.

²⁶ Till den långsamma studievägen styrs studerande som måste utveckla sina studiefärdigheter eller som har en livssituation som är utmanande med tanke på lärandet. Deras färdigheter i läsning och skrivning med det latinska alfabetet är vanligen nöjaktiga. Målet för den studerande är sysselsättning eller yrkesinriktad utbildning.

²⁷ Aikuisena maahan muuttaneet suomen kielen oppijoina; Policy Brief-artikel 2/2024 av kompetenscentret för integration av invandrare: <https://kotoutuminen.fi/documents/56901608/76169779/Policy-Brief-2-2024.pdf/d786994e-10a1-4332-fb54-4f1c1951c624/Policy-Brief-2-2024.pdf?t=1732100147885>

Sådana grupper är till exempel personer som kommit till Finland för att ansöka om internationellt skydd samt deras familjemedlemmar, internationella arbetstagares makar samt internationella studerande. Vad gäller personer som beviljats internationellt skydd kan situationen också påverkas av att deras tidsbegränsade uppehållstillstånd över huvud taget inte är förenade med något försörjningsvillkor, och vad gäller personer som beviljats uppehållstillstånd på grund av familjeband av att villkoret, även om det är tillämpligt, vanligtvis uppfylls med en familjemedlems inkomster åtminstone till en början. Ansökan om permanent uppehållstillstånd kan således vara den första situationen där sökanden ska påvisa sina egna inkomster genom eget arbete. Av tabell 3 nedan framgår de grunder som sökande har uppgett för sin vistelse i Finland vid ansökan om permanent uppehållstillstånd. I tabellen kan observeras att till exempel antalet personer som beviljats internationellt skydd och deras familjemedlemmar är tämligen stort. Det finns skäl att observera att det är vanligt att sysselsättningsläget bland dem förbättras först efter att de vistats ett antal år i Finland, jämfört med dem som kommer till Finland för att arbeta.²⁸ Detta är en påfallande omständighet, med tanke på hur många av dem som eventuellt skulle bli helt utan permanent uppehållstillstånd när de först efter flera års vistelse kan ansöka om ett sådant.

Grupp av sökande	2021	2022	2023	2024 (1.1–31.10)	Sammanlagt
Permanent uppehållstillstånd	86	51	54	33	224
Permanent uppehållstillstånd för företagande	209	207	237	250	903
Permanent uppehållstillstånd för arbete	2 697	3 118	4 652	4 134	14 601
Permanent uppehållstillstånd på grund av skydd	4 014	3 583	4 276	2 801	14 674
Permanent uppehållstillstånd på grund av familjeband	5 295	5 195	6 454	5 538	22 482
Permanent uppehållstillstånd på annan grund	1 130	839	940	743	3 652

²⁸Se Arbets- och näringsministeriets publikationer 2024:9: Sysselsättning av personer som flyttat till Finland av olika orsaker, <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165475>

Tabell 3. Grunder för ansökan om permanent uppehållstillstånd. Källa Migrationsverkets webbplats över statistik: <https://tilastot.migri.fi/>

Sysselsättningen av internationella arbetstagares makar är mycket svår i Finland på grund av det finska språkets dominerande ställning. Internationella studerande som avlagt examen huvudsakligen på engelska i Finland befinner sig delvis i samma situation. De uppmuntras till att utveckla sina språkkunskaper genom att utnyttja studiepoäng som de får för studier i de inhemska språken till att uppfylla villkoren för beviljande av permanent uppehållstillstånd. Läroanstalter har i allt högre grad börjat uppmuntra internationella studerande till att studera finska, till exempel genom att belöna framgångar med stipendier.

Vad gäller konsekvensen av villkoret om tid i arbetslivet är en betydande omständighet också att detta inte kan vara ett villkor för uppehållstillstånd för varaktigt bosatta enligt direktivet. Om en utlänning alltså har goda språkkunskaper (B2), men inte en tillräcklig tid i arbetslivet, kan utlänningen ansöka om tillståndet i fråga, under förutsättning att han eller hon också uppfyller försörjningsförutsättningen. Det sistnämnda gäller också till exempel flyktingar som ansöker om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta och som annars är befriade från försörjningsförutsättningen. Det är omöjligt att utifrån tillgängliga uppgifter ge någon exakt uppskattning av hur många sökande som uppfyller det högre kravet på språkkunskaper som behövs vid ansökan om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta i stället för det lägre kravet som behövs vid ansökan om permanent uppehållstillstånd efter sex år.

Det föreslagna villkoret om tid i arbetslivet leder åtminstone för en del utlänningar till strängare krav på hurdana pauser det kan finnas i arbetslivet. Då finns det en risk för att villkoret ökar viljan hos arbetstagare i utsatt eller osäker ställning att stanna kvar i eller söka ett sådant arbete som är förenat med utnyttjande eller andra osakligheter. Det är dock mycket svårt att på förhand förutse arten eller omfattningen av en eventuell konsekvens. Dessutom bör man beakta att det i denna situation inte handlar om huruvida en person över huvud taget ska få fortsätta att vistas i Finland, vilket innebär att pressen att fortsätta i eller ta emot ett sådant arbete sannolikt inte kan jämföras till exempel med en situation där personen direkt hotas av utvisning ur landet. Dessutom kan man påpeka att regeringsprogrammet också innehåller flera eftersträlvade åtgärder som syftar till att förhindra utnyttjande av arbetstagare.

Villkor för permanent uppehållstillstånd efter fyra år

Det finns skäl att anta att största delen av dem som ansöker om permanent uppehållstillstånd efter fyra år skulle hänvisa till en årsinkomst på 40 000 euro. Enligt förslaget krävs inga språkkunskaper i finska eller svenska av dessa sökande. Trots detta är det svårt att ge en exakt uppskattning av antalet sökande även i denna kategori. I den föreslagna bestämmelsen godkänns olika inkomster och kombinationer av inkomster. Till exempel angående förvärsarbete kan man konstatera att även regelbundna inkomster som underskrider finländarnas genomsnittliga månadslön skulle vara tillräckliga för att överskrida inkomstgränsen. Enligt 73 § i utlänningslagen är ett villkor för uppehållstillstånd för specialsakkunnig minst den genomsnittliga bruttolönen för löntagare, som var 3 638 euro år 2024.²⁹ Det som understryker detta är för sin del att till exempel lönetillägg, semesterpremier och naturaförmåner godkänns i årsinkomsten på 40 000 euro. Lönegränsen för specialsakkunniga betyder också att åtminstone alla som vistas i landet på den grunden skulle kunna hänvisa till att de överskrider inkomstgränsen. År 2023 beviljades nästan 1 300 första uppehållstillstånd på den grunden.

²⁹ Informationen finns på Migrationsverkets webbplats: <https://migri.fi/sv/specialsakkunnig>

Vilken inverkan denna ansökningsgrund har kan också granskas utifrån olika yrkesgruppers genomsnittliga förvärvsinkomster. Med beaktande av de semesterpremier som betalas till största delen av arbetstagarna kan man anse att det i allmänhet skulle krävas en månadslön på minst 3 200 euro för att överskrida inkomstgränsen, förutsatt att sökanden inte har andra inkomster som kan räknas med. Mot bakgrund av statistiken 2023 innehas en medianmånadslön som överskrider detta belopp till exempel av chefer, specialister, läkare, lågstadie- och barnträdgårdslärare, experter, sjukskötare och barnmorskor, byggnads-, reparations- och tillverkningsarbetare, process- och transportarbetare, förare av tunga motorfordon samt inköps- och försäljningsagenter. En medianmånadslön som underskrider detta belopp innehas till exempel av kontors- och kundtjänstpersonal, löneräknare och försäkringshandläggare, service- och försäljningspersonal, försäljare och butiksinnehavare, barnskötare och skolgångsbiträden, närvårdare, annan vårdpersonal och hemvårdare samt hem-, hotell- och kontorsstädare.³⁰

Man bör dock också beakta att personer med utländsk bakgrund oftare än personer med finländsk bakgrund arbetar bland annat som service- och försäljningspersonal samt i klassen övriga arbetstagare (till exempel städare, köks- och restaurangbiträden samt medhjälpare inom industri och byggverksamhet).³¹ Inom dessa branscher räcker månadsinkomsten i genomsnitt inte till för att överskrida årsinkomstgränsen på 40 000 euro, vilket framgår ovan. Till exempel 2020 arbetade cirka 38 000 personer med utländsk bakgrund som service- och försäljningspersonal. Å andra sidan är andelen personer med finländsk och utländsk bakgrund i klassen ”specialister”, det vill säga specialsakunniga, lika stor och 2020 arbetade cirka 32 000 personer med utländsk bakgrund inom denna klass.³²

Inte heller på basis av ovan nämnda kan man göra särskilt exakta uppskattningar av antalet sökande som framgångsrikt kan hänvisa till inkomstgränsen på 40 000 euro, även med beaktande av att definitionen av en *person med utländsk bakgrund* även omfattar EU-medborgare och till och med sådana finska medborgare vars föräldrar eller enda kända förälder är utlänningar. Det står klart å ena sidan att en betydande del av de sysselsatta utlänningarna kommer att ligga under inkomstgränsen, men å andra sidan också att det inte bara handlar om en liten specialgrupp utan sannolikt om tusentals sökande per år.

Vad gäller särskilt goda språkkunskaper (C1) och tre års tid i arbetslivet torde man kunna anta att endast få utlänningar skulle kunna hänvisa till detta efter fyra års vistelse. Enligt statistik om allmänna språkexamina från Utbildningsstyrelsen avlade endast cirka 210 sökande examen på högsta nivå (C1–C2) i finska eller svenska år 2023. Motsvarande antal på mellannivå (B1–B2) var över 8 000 examinander. Detta beror till stor del på att examen på mellannivå i de flesta fall behövs för att bevisa de språkkunskaper som krävs för finskt medborgarskap, men skillnaden kan ändå anses vara riktgivande. Dessutom är det värt att beakta att en invandrare som har särskilt goda språkkunskaper och tre års tid i arbetslivet efter en relativt kort vistelse, sannolikt ofta också skulle kunna hänvisa till en årsinkomst på 40 000 euro, vilket skulle vara enkelt att påvisa för Migrationsverket utan några extra examensavgifter.

³⁰ Totallöner efter yrke 2023 (Statistikcentralen):

https://stat.fi/tup/suoluk/suoluk_palkat_sv.html#totalloner-efter-yrke

³¹ Millaisia töitä ulkomaalaistaustaiset tekevät? (Statistikcentralens artikel 14.6.2024):

<https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2024/millaisia-toita-ulkomaalaistaustaiset-tekevät-it-ala-noussut-yhdeksi-keskeisista-työllistäjistä>

³² Työllisten maahanmuuttajien määrä on kasvanut Suomessa (ETLA:s rapport 8.3.2023):

<https://www.etla.fi/wp-content/uploads/ETLA-Raportit-Reports-136.pdf>

Vad gäller konsekvenserna av erkännande av examina hänvisas till vad som nämns ovan om konsekvenserna för myndigheternas verksamhet.

Permanent uppehållstillstånd på grund av högskoleexamen som avlagts i Finland

Personer som avlagt högre högskoleexamen, påbyggnadsexamen eller lägre högskoleexamen vid universitet i Finland ska enligt den föreslagna bestämmelsen kunna beviljas permanent uppehållstillstånd utan den vistelsetid som anges i år, förutsatt att de har växande kunskaper i finska eller svenska. I Finland finns det tämligen många utländska studerande vid högskolorna, till exempel år 2022 var de 26 220, medan antalet år 2012 var 19 137. Av dem studerade 13 686 på universitet.³³

Det bör förvisso observeras att antalet i fråga också inkluderar medborgare i Europeiska unionen. År 2023 beviljades första uppehållstillstånd på grund av studier till 12 795 sökande, och 1 424 sökande fick beslut om EU-registrering på grund av studier.³⁴ Av detta torde man kunna dra slutsatsen att största delen av de utländska studerandena inte är EU-medborgare och att de således hör till den potentiella grupp som ansöker om permanent uppehållstillstånd. Med beaktande av det som anges ovan och de enklare villkoren finns det skäl att anta att denna ansökningsgrund i praktiken kommer att vara ganska populär, i synnerhet om man med hjälp av språkkunskapsvillkoret lyckas uppmuntra utländska studerande att studera finska eller svenska i större utsträckning än i nuläget.

Konsekvenser för helhetsbilden av invandringen

För individen är det inte enbart betydelsefullt hur de förändringar som bedöms ovan påverkar personens möjligheter att få permanent uppehållstillstånd i Finland. Det är också betydelsefullt hur förändringarna påverkar personens vilja att stanna i Finland permanent eller att över huvud taget söka sig till Finland eller stanna här. Dessa så kallade faktorer för dragnings- och hållkraft i anknytning till invandringen är en komplicerad helhet som utgörs av flera mycket olika faktorer. Detaljerna i lagstiftningen är bara en liten del av dem. Lika viktiga omständigheter är till exempel familjemedlemmarnas trivsel, makens möjligheter att få anställning och erfarenheterna av samhällets mottaglighet i allmänhet.

Den sammanlagda effekten av flera lagstiftningsprojekt vars syfte är att begränsa invandringen eller skärpa villkoren för uppehållstillstånd kan emellertid leda till att Finlands attraktionskraft som invandringsland minskar och att intresset för permanent uppehåll i landet minskar bland dem som redan flyttat hit. Denna effekt blir särskilt påtaglig bland de invandrare som har en faktisk valmöjlighet. Sådana är till exempel studerande, forskare och yrkesutbildade personer inom olika områden. Allt fler stater som Finland konkurrerar om att locka dessa personer.

I sista hand handlar det alltid om individens eget val och bedömning om var hans eller hennes mål bäst förverkligas. Utgångspunkterna för Finland är inte enbart fördelaktiga i denna konkurrens. Till exempel det svåra språket, det nordliga läget, den jämförelsevis låga lönenivån och den höga beskattningen samt den fortfarande ringa invandrarbefolkningen och det finska språkets dominerande ställning som rekryteringsvillkor kan visa sig vara hinder för en del

³³ Utbildningsstyrelsens webbplats över statistik: <https://www.oph.fi/sv/statistik/utlandska-examensstuderande-vid-finlandsk-hogskolor>

³⁴ Migrationsverkets webbplats över statistik: <https://tilastot.migri.fi/>

invandrare. Å andra sidan kan exempelvis ett tryggt och stabilt välfärdssamhälle, arbetstagarnas rättigheter och en fungerande demokrati visa sig vara tydliga pull-faktorer.

Konsekvensen av de föreslagna lagstiftningsändringarna är sannolikt mer synliga i individernas uppfattningar om landet än i jämförelsen av detaljerna i lagstiftningen i de olika destinationsstaterna. Konsekvensen kan således bli större än förändringarnas faktiska betydelse.

De föreslagna språkkunskaps- och arbetsvillkoren kan såsom beskrivs ovan inverka negativt på en persons vilja att komma till Finland eller stanna i landet, men de kan också ha motsatt effekt. Det är allmänt känt att arbete och språkkunskaper är de effektivaste vägarna till integration. En utlänning som vistats länge i landet, har integrerats i arbetslivet och talar språket trivs sannolikt bättre och vill hellre stanna i Finland än en person som saknar dessa förutsättningar. Arbets- och språkkunskapsvillkoren har knappt någon påverkan på denna grupps möjligheter att få permanent uppehållstillstånd.

4.2.4.2 Konsekvenser för jämställdheten mellan könen

Såsom framgår av tabell 4 nedan är det i nuläget betydligt fler män än kvinnor som ansöker om permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Det finns emellertid skäl att anta att skillnaden åtminstone till största delen beror på den allmänna könsfördelningen bland invandrare och inte på någon särskild faktor som skulle hindra kvinnor i Finland från att ansöka om dessa uppehållstillstånd.

Kön	2021	2022	2023	2024 (1.1–31.10)	Sammanlagt
Kvinnor	6 032	5 769	7 649	6 138	25 588
Män	7 495	7 355	9 202	7 630	31 682
Okänt	6	1		2	9

Tabell 4. Könsfördelningen bland dem som ansöker om permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Källa *Migrationsverkets webbplats över statistik*: <https://tilastot.migri.fi/>

De föreslagna nya villkoren innehåller inte heller några krav som direkt skulle påverka jämställdheten mellan könen. De föreslagna bestämmelserna gör ingen direkt skillnad mellan sökandenas kön.

Det är dock sannolikt att de föreslagna reformerna i viss mån påverkar olika kön på olika sätt i praktiken. Det är till exempel känt att invandrarkvinnors sysselsättning traditionellt har varit svagare än invandarmännens³⁵, vilket i praktiken innebär att färre kvinnor uppfyller kravet på tid i arbetslivet. Å andra sidan har invandrarkvinnornas sysselsättning förbättrats avsevärt under de senaste åren enligt statistiken, också i förhållande till infödda finländare och invandarmän. Bland alla kvinnor i åldern 20–64 år födda utomlands var sysselsättningstalet enligt arbetskraftsundersökningens årsuppgifter 53 procent år 2016, men redan 68 procent år 2022. Sysselsättningen bland kvinnor födda utanför Europeiska unionen (dvs. den grupp som är

³⁵ Se t.ex.: *Sysselsättning av personer som flyttat till Finland av olika orsaker; Arbets- och näringsministeriets publikationer 2024:9 s. 43–44* (på finska), <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165475>

central med tanke på denna proposition) har förbättrats ännu mer än så. Deras sysselsättning steg från 45 procent till 64 procent mellan 2016 och 2022.³⁶

Dessutom bör man beakta att en betydande del av de arbetande mammorna som har flyttat till Finland har visstidsanställningar och att många till exempel inte har en arbetsplats att återvända till direkt efter föräldraledigheten. Därför uppstår det lätt avbrott i arbetskarriären för kvinnor som fått barn, vilket kan påverka beviljandet av permanent uppehållstillstånd. Invandarmammornas ställning på arbetsmarknaden är i allmänhet mer instabil än männens, till exempel deltidsarbete är vanligare och visstidsanställningar är vanliga. Dessutom är konsekvensen av inkomstgränsen på 40 000 euro könsspecifik, eftersom invandrarkvinnornas inkomster i genomsnitt är lägre än männens.

De föreslagna ändringarna kan leda till situationer där andra familjemedlemmar har möjlighet till permanent uppehållstillstånd samtidigt som familjens mor inte har denna möjlighet.

Det som inverkar positivt på kvinnors ställning är att tillfällig frånvaro från arbetslivet på grund av föräldraledighet enligt förslaget ska räknas med i tiden i arbetslivet. Att få barn avbryter alltså inte nödvändigtvis tiden i arbetslivet för en kvinna som redan befinner sig i arbetslivet.

Å andra sidan bör det i vilket fall som helst observeras att målet med de föreslagna ändringarna uttryckligen är att uppmuntra till integration via arbete och språkkunskaper. Ur Finlands synvinkel torde det stå klart att en lägre sysselsättning bland invandrarkvinnor är en situation som inte borde främjas genom lagstiftningsåtgärder. Således är det motiverat att kräva att dessa villkor också uppfylls av till exempel sådana invandrarkvinnor som är föremål för sådana kulturella förväntningar som kräver att de ska stanna hemma med barnen och/eller som i början kan ha svårt att bli en del av samhället på grund av låg utbildningsnivå och motsvarande orsaker.

4.2.4.3 Konsekvenser för barn

Allmänt

I propositionen föreslås det att permanent uppehållstillstånd ska beviljas ett barn, om barnets vårdnadshavare har beviljats ett sådant. Om barnet inte har vårdnadshavare i Finland eller om vårdnadshavaren är finsk medborgare eller en EU-medborgares familjemedlem som har behållit sin uppehållsrätt, föreslås det att uppehållstillstånd beviljas efter fyra år. Enligt förslaget ska permanent uppehållstillstånd beviljas oberoende av om barnet självt uppfyller integrationsvillkoren eller inte (bl.a. språkkunskaper och tid i arbetslivet). Det avgörande tidpunkten för definitionen av minderårig ska vara när ansökan blivit anhängig, inte när ärendet avgjorts.

Om utlänningen blir myndig innan han eller hon uppfyller villkoren för permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta eller i övrigt innan han eller hon ansöker om permanent uppehållstillstånd, ska personen omfattas av samma villkor som andra sökande. Med andra ord har det ingen betydelse hur stor del av sin vistelse i Finland som en utlänning har varit minderårig, om han eller hon inte längre är det vid tidpunkten för ansökan. Detta innebär vanligen att permanent uppehållstillstånd kan erhållas tidigast några år efter att personen blivit myndig, eftersom de flesta som just blivit myndiga sannolikt åtminstone inte

³⁶ Artikel på Statistikcentralens webbplats *Maahanmuuttajajanaisten työllisyys parani (30.6.2023)*, <https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/maahanmuuttajajanaisten-tyollisyys-parani>

uppfyller villkoret om tid i arbetslivet. Å andra sidan har en person som flyttat till Finland som barn ofta ett betyg som bevis på språkkunskaper enligt föreslagna 56 f §, vilket också möjliggör ansökan om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, och då krävs det ingen tid i arbetslivet över huvud taget.

De föreslagna reformerna medför konsekvenser för barn, både som (potentiella) sökande av uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll och i övrigt som en del av en familj där barnets vårdnadshavare är (potentiella) sökande.

Barn som sökande av permanent uppehållstillstånd

Enligt förslaget ska barnets permanenta uppehållstillstånd vara bundet till vårdnadshavarens uppehållstillstånd, genom att barnet i regel bara ska kunna få ett sådant uppehållstillstånd om vårdnadshavaren har ett. I nuläget finns det inget motsvarande krav i lagen. Å andra sidan ska det inte längre krävas en viss vistelse i Finland av barnet, vilket ska göra det möjligt att få permanent uppehållstillstånd till exempel direkt efter födseln.

Eftersom det i lagen föreslås ett undantag från ovannämnda situationer, blir barnet dock inte utan ett permanent uppehållstillstånd i en situation där det är omöjligt att uppfylla villkoret i fråga. Då ska barnet dock vistas oavbrutet i Finland i minst fyra år med kontinuerligt uppehållstillstånd, vilket motsvarar nuläget.

I propositionen föreslås det att barn undantas från alla så kallade integrationsvillkor, inklusive språkkunskaper i finska eller svenska. Att dessa villkor föreslås i lagen påverkar således inte direkt huruvida barnet kan få permanent uppehållstillstånd. Eftersom permanent uppehållstillstånd för barn enligt förslaget ändå på ovannämnda sätt ska vara bundet till vårdnadshavarens permanenta uppehållstillstånd, påverkas barnet om vårdnadshavaren inte uppfyller villkoren eller en del av dem. Detta innebär att om exempelvis ingendera av barnets vårdnadshavare lär sig finska eller svenska och/eller kommer in i arbetslivet, får inte heller barnet permanent uppehållstillstånd. Å andra sidan kan barnets situation påverkas positivt, om vårdnadshavaren tack vare god integration får permanent uppehållstillstånd efter fyra år eller på basis av en högskoleexamen som avlagts i Finland, varvid även barnet ska kunna få permanent uppehållstillstånd snabbare. Såsom konstateras nedan är barnet dessutom i vilket fall som helst i praktiken beroende av sina vårdnadshavare och deras rättighet att fortsätta att vistas i Finland.

Barn som sökande av uppehållstillstånd för varaktigt bosatta

I propositionen föreslås det inte att ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta skulle vara bundet till vårdnadshavarens uppehållstillstånd eller att den vistelsetid som krävs för uppehållstillstånd för varaktigt bosatta skulle vara beroende av vårdnadshavarens uppehållstillstånd. Direktivet om varaktigt bosatta möjliggör inte att sådana krav införs i lagen.

Således ska ett barn kunna få uppehållstillstånd för varaktigt bosatta även fast vårdnadshavaren inte har ett sådant eller ett permanent uppehållstillstånd. Dessutom föreslås det att minderåriga även till denna del ska befrias från integrationsvillkoret, det vill säga goda kunskaper i finska eller svenska. Även här är en avgörande faktor med tanke på tillämpningen barnets ålder när ansökan anhängiggörs. Således kan ett barn efter fem års vistelse få ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, om barnet uppfyller försörjningsförutsättningen (i praktiken med familjens inkomster/medel) och övriga allmänna villkor för beviljande av uppehållstillstånd.

Barn som en del av familjen

Med tanke på barnets situation är det också värt att beakta att oberoende av om barnet självt ansöker om permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, påverkar vårdnadshavarens eller vårdnadshavarnas ställning och huruvida den är permanent i praktiken också barnets ställning.

Angående vårdnadshavarens eller vårdnadshavarnas ställning och dess effekt bör det dock för det första påpekas att huruvida vårdnadshavaren har ett permanent eller ett kontinuerligt uppehållstillstånd rättsligt inte påverkar beviljandet av ett tidsbegränsat uppehållstillstånd för barnet eller vilken typ av uppehållstillstånd barnet beviljas. I 47 § 3 mom. i utlänningslagen anges att när en utlänning har beviljats kontinuerligt eller permanent uppehållstillstånd, beviljas hans eller hennes familjemedlemmar kontinuerligt uppehållstillstånd. Enligt 37 § 1 mom. i utlänningslagen anses som familjemedlem maken till en i Finland bosatt person samt ett ogift barn under 18 år vars vårdnadshavare den i Finland bosatta personen eller dennes make är. Inga ändringar föreslås i dessa. Således kan ett barn få kontinuerligt uppehållstillstånd på grund av familjeband till sin vårdnadshavare, oberoende av om vårdnadshavaren har kontinuerligt eller permanent uppehållstillstånd.

Denna omständighet kan dock påverka längden på barnets tidsbegränsade uppehållstillstånd. Enligt 53 § 2 mom. i utlänningslagen får giltighetstiden för uppehållstillståndet inte vara längre än giltighetstiden för det uppehållstillstånd för en familjemedlem som ligger till grund för beviljandet av uppehållstillståndet. Om vårdnadshavaren således blir utan permanent uppehållstillstånd eller det tar längre för vårdnadshavaren att få ett sådant på grund av de nya villkoren, kan detta beroende på situationen leda till ett kortare tidsbegränsat uppehållstillstånd också för barnet.

För det andra är det, såsom konstateras ovan, klart att vårdnadshavarens eller vårdnadshavarnas ställning och huruvida den är permanent *i praktiken* är avgörande också för barnens ställning och huruvida den är permanent. Om vårdnadshavaren eller båda vårdnadshavarna får uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll, kan barnets ställning i Finland anses vara betydligt mer permanent än i den motsatta situationen, oberoende av barnets uppehållstillståndsstatus. Med andra ord påverkar situationer där vårdnadshavaren eller vårdnadshavarna inte kan få ett permanent uppehållstillstånd på grund av de nya föreslagna villkoren barnets faktiska situation, också när barnets uppehållstillstånd inte formellt är beroende av dessa. Detta beror på det uppenbara faktum att barn i praktiken nästan alltid vistas där deras vårdnadshavare vistas och på motsvarande sätt flyttar från Finland om deras vårdnadshavare blir tvungna att eller bestämmer sig för att göra detta.

Konsekvenser av permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta på barns ställning i övrigt

När ett barn bor i Finland är barnets rättigheter, exempelvis till skolgång, hälso- och sjukvård eller social trygghet, inte beroende av om barnet har ett permanent uppehållstillstånd eller ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta.

Sammanfattning

Om barnet har en vårdnadshavare och denna har ett permanent uppehållstillstånd, ska barnet enligt förslaget kunna få ett permanent uppehållstillstånd.

Om barnet inte har en vårdnadshavare eller om vårdnadshavaren är finsk medborgare eller en EU-medborgares familjemedlem som har behållit sin uppehållsrätt, ska barnet kunna få permanent uppehållstillstånd efter fyra års vistelse.

Även om barnets vårdnadshavare inte har ett permanent uppehållstillstånd eller ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, ska barnet kunna få ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta genom att uppfylla villkoren enligt direktivet om varaktigt bosatta.

Enligt förslaget ska inga språkkunskaper eller tid i arbetslivet krävas av barnet i någon situation.

Om barnet fyller 18 år innan barnet ansökt om permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, ska barnet omfattas av normala villkor, oberoende av hur ungt barnet var vid flytten till Finland.

Barnets rättigheter, exempelvis till skolgång, hälso- och sjukvård eller social trygghet, är inte beroende av om barnet har ett permanent uppehållstillstånd eller ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta.

4.2.4.4 Konsekvenser för personer som beviljats internationellt skydd och andra personer i utsatt ställning

Syftet med de föreslagna lagändringarna är att betona utlänningens egna aktiva integration. En lagstiftningslösning av denna typ kan också uppmuntra utlänningar i utsatt ställning till aktiv integration. Å andra sidan kan den innebära att till exempel traumatiserade utlänningar, lågutbildade utlänningar och/eller utlänningar som saknar läs- och skrivfärdigheter oftare än tidigare skulle bli utan permanent uppehållstillstånd eller åtminstone att det skulle ta längre än minimivistelseperioderna att få permanent uppehållstillstånd på grund av att personen saknar de språkkunskaper eller den tid i arbetslivet som behövs.

Såsom konstaterats ovan har Migrationsverket bedömt att endast cirka 20–30 procent av dem som beviljats internationellt skydd kan få permanent uppehållstillstånd efter sex år. Enligt denna bedömning skulle största delen av dem som beviljats internationellt skydd få tidsbegränsat tillstånd även efter sex års vistelse. I kombination med att giltighetstiden för fortsatt tillstånd som beviljas på grund av internationellt skydd har förkortats, innebär detta att dessa personer upprepade gånger blir tvungna att ansöka om nya tidsbegränsade tillstånd. Detta innebär också en risk för att tillstånd inte beviljas, om grunderna för tillståndet eventuellt inte längre föreligger.

4.2.4.5 Konsekvenser för personer i pensionsåldern

Allmänt

Utlänningar som har ålderspension är en mycket liten grupp av sökande jämfört med det totala antalet personer som ansöker om permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Till exempel år 2023 utgjorde antalet 65-åringar eller äldre 130 sökande av totalt nästan 17 000 sökande och år 2022 utgjorde de 102 sökande av totalt över 13 000 sökande. Största delen av sökandena var i arbetsför ålder, till exempel år 2023 var över 13 000 sökande i åldern 18–64 år. Det finns emellertid skäl att bedöma konsekvenserna av de föreslagna reformerna separat för personer med ålderspension, eftersom det är tydligt att de skulle vara i en annan ställning än personer i arbetsför ålder, särskilt vad gäller de nya kraven på tid i arbetslivet, om de inte beaktades separat.

Personer med ålderspension och villkoret om tid i arbetslivet

I den föreslagna lagstiftningen är huvudregeln att den som ansöker om permanent uppehållstillstånd omedelbart före ansökan ska ha förvärvsarbetat eller utövat näring. En utlänning som gått i pension före ansökan skulle inte kunna uppfylla detta krav. En sökande

som är pensionär kan emellertid enligt förslaget uppfylla kravet på årsinkomster på över 40 000 euro, till vilka även räknas pensioner.

Det föreslås emellertid ett undantag till ovannämnda huvudregel som gäller tid i arbetslivet, så att en utlänning som uppnått den lägsta *åldern för ålderspension* ska beviljas permanent uppehållstillstånd efter sex år, om han eller hon har uppfyllt kravet på tid i arbetslivet omedelbart före ålderspensionens början. Således ska en pensionär kunna dra nytta av sitt tidigare arbete i Finland, trots att personen inte längre arbetar vid tidpunkten för ansökan. Enligt förslaget ska permanent uppehållstillstånd inte vägras enbart på grund av att arbetet inte har skett omedelbart före ansökan.

Undantaget ska emellertid inte möjliggöra permanent uppehållstillstånd, om utlänningen har flyttat till Finland efter att ha uppnått pensionsåldern eller först strax före pensionsåldern. Dessutom ska en utlänning som gått i pension inte längre kunna förvärva tid i arbetslivet på samma sätt som andra sökande efter en längre vistelse, så att han eller hon skulle kunna få permanent uppehållstillstånd i något skede, inte ens genast eller strax efter en sex år lång vistelse. Med andra ord ska det inte längre vara möjligt att korrigera läget efter att personen gått i pension. För en del utlänningar med ålderspension skulle detta sannolikt innebära att de blir tvungna att fortsätta sin vistelse under lång tid med tidsbegränsade uppehållstillstånd.

Enligt förslaget ska tid i arbetslivet inte vara ett villkor för uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Möjligheten att få uppehållstillstånd för varaktigt bosatta påverkas också av den omständigheten att undantagen till den allmänna försörjningsförutsättningen i 39 § i utlänningslagen inte gäller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, utan beviljandet av uppehållstillstånd för varaktigt bosatta förutsätter alltid en tryggad försörjning. Detta bygger på direktivet om varaktigt bosatta. En betydande skillnad jämfört med det föreslagna villkoret om tid i arbetslivet är emellertid att inte bara inkomster från sökandens eget arbete eller utövande av näring räknas till försörjningsförutsättningen, utan också bland annat pensioner eller en familjemedlems inkomster kan vara godtagbara inkomster.

Krav på språkkunskaper

Angående uppehållstillstånd som beviljas efter sex års vistelse föreslås det ett undantag till kravet på nöjaktiga kunskaper i finska eller svenska för personer som fyllt 65 år. Förslaget innebär att inga språkkunskaper eller bevis på språkkunskaper ska krävas av dem. Detta ska inte vara förenat med någon prövning från fall till fall.

I övriga situationer som gäller permanent uppehåll föreslås det emellertid att språkkunskaper ska krävas också av personer som fyllt 65 år. Således ska det normalt krävas språkkunskaper, om grunden för ett permanent uppehållstillstånd är särskilt goda språkkunskaper tillsammans med tid i arbetslivet, en högskoleexamen som avlagts i Finland tillsammans med språkkunskaper eller om utlänningen ansöker om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta.

Personer som har beviljats sjukpension eller invalidpension

En sökande som har beviljats sjukpension eller invalidpension tills vidare ska kunna hänvisa till att den omständighet som ligger till grund för pensionen också innebär en grund enligt föreslagna 56 a § 4 mom. att avvika från villkoret om tid i arbetslivet. Således ska den föreslagna bestämmelsen inte leda till orimliga situationer för en sådan sökande. Om sökandens sjukpension eller invalidpension är tidsbegränsad, kan personen uppfylla kravet på tid i arbetslivet i det skede då personen på nytt är arbetsför eller också hänvisa till ovannämnda undantag om det börjar gälla tills vidare.

Sammanfattning

Efter att ha uppfyllt villkoren för ett visst permanent uppehållstillstånd ska en pensionär kunna få uppehållstillståndet som normalt.

Om pensionären har förvärvat den tid i arbetslivet som krävs omedelbart före pensionen och har vistats minst sex år i landet såsom krävs, ska personen kunna få permanent uppehållstillstånd utan språkkunskaper.

Om pensionären inte har den tid i arbetslivet som krävs, men har goda språkkunskaper, ska personen kunna ansöka om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. I ett exceptionellt fall ska pensionären dessutom, utan att ha språkkunskaper, kunna hänvisa till en avvikelse från språkkunskapsvillkoret, där en omständighet som inverkar på prövningen är sökandens ålder.

En pensionär ska kunna få permanent uppehållstillstånd efter fyra år, om han eller hon trots att ha gått i pension har en årsinkomst på över 40 000 euro.

I ett enskilt fall ska pensionären också kunna hänvisa till en avvikelse av medicinska skäl vid ansökan om permanent uppehållstillstånd som beviljas efter en vistelse på sex år.

Om pensionären inte har språkkunskaper, en viss tid i arbetslivet eller en årsinkomst på 40 000 euro och inte framgångsrikt kan hänvisa till avvikelser i enskilda fall, ska pensionären inte kunna få ett uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll.

4.2.4.6 Konsekvenser för grundläggande och mänskliga rättigheter

Allmänt

På en allmän nivå är det väsentliga med tanke på propositionens konsekvenser för grundläggande och mänskliga rättigheter att de föreslagna ändringarna endast gäller *särskilda villkor* för permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Dessa ändringar påverkar inte villkoren för tidsbegränsade uppehållstillstånd och inverkar alltså inte direkt på om en utlänning faktiskt får lämna i Finland och bo här. Om ett permanent uppehållstillstånd eller ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta vägras eller om utlänningen låter bli att ansöka om ett sådant eftersom förutsättningarna saknas, betyder inte detta att utlänningen inte skulle kunna fortsätta att vistas i Finland med ett tidsbegränsat uppehållstillstånd. Såsom konstateras ovan, begränsar inte lagen på något sätt hur många gånger en viss sökande kan beviljas ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd.

Om sökanden således till exempel lever familjeliv i Finland och vägras permanent uppehållstillstånd, betyder inte detta att personen inte skulle kunna fortsätta att leva sitt familjeliv i Finland. Eller på motsvarande sätt, om sökanden till exempel riskerar förföljelse i sitt hemland och vägras permanent uppehållstillstånd, betyder inte detta att personen skulle bli tvungen att återvända dit i strid mot ett förbud mot tillbakasändning. I praktiken understryks detta av att Migrationsverket på tjänstens vägnar undersöker förutsättningarna för kontinuerligt uppehållstillstånd i samband med ansökan om permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, om ett uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll inte kan beviljas på grund av sådana omständigheter som förhindrar beviljandet av ett permanent uppehållstillstånd eller ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, men inte beviljandet av ett kontinuerligt uppehållstillstånd. Således beviljas sökanden kontinuerligt uppehållstillstånd om villkoren för detta uppfylls, utan ny ansökan och behandlingsavgift.

Ovan nämnda innebär att de direkta och konkreta konsekvenserna av den föreslagna ändringen för tillgodoseendet av sökandens grundläggande och mänskliga rättigheter är färre än exempelvis i en situation där det handlar om möjligheten att få ett första uppehållstillstånd eller ett fortsatt tillstånd i Finland, det vill säga i praktiken om sökanden över huvud taget får komma till Finland eller om sökanden kan fortsätta att vistas här. Ett negativt beslut på ansökan om ett tidsbegränsat uppehållstillstånd innebär också i praktiken ett beslut om avlägsnande ur landet för en sökande som befinner sig i Finland, vilket inte är fallet om ett permanent uppehållstillstånd eller ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta vägras.

De föreslagna ändringarna kan emellertid medföra indirekta konsekvenser också för sökandens möjlighet att fortsätta sin vistelse i Finland. Det karakteristiska för permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta är nämligen att innehavaren av ett sådant uppehållstillstånd inte längre i samband med en framtida ansökan behöver påvisa att han eller hon uppfyller förutsättningarna för vistelsen, och då kan uppehållstillståndet i fråga inte återkallas på grund av att förutsättningarna saknas. Om sökanden således får ett tidsbegränsat uppehållstillstånd i stället för ett uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll och till exempel förlorar sitt arbete efter att ha fått det tidsbegränsade uppehållstillståndet, kan detta betyda att personen blir tvungen att lämna landet senast när han eller hon ansöker om fortsatt tillstånd. Om personen i stället hade beviljats ett permanent uppehållstillstånd eller ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, hade denna omständighet inte längre påverkat uppehållsrätten.

Ovan nämnda innebär dock inte att propositionen inte skulle kunna medföra också några direkta konsekvenser för tillgodoseendet av de grundläggande rättigheterna. Sådana konsekvenser bedöms nedan för vissa grundläggande och mänskliga rättigheter.

Jämlikhet

Enligt 6 § 1 mom. i grundlagen är alla lika inför lagen. Enligt paragrafens 2 mom. får ingen utan godtagbart skäl särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person.

I propositionen föreslås nya integrationsvillkor för permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta för att främja integrationen. Såsom är typiskt vid lagstiftning om uppehållstillstånd, leder detta till en situation där en del som önskar uppehållstillstånd uppfyller villkoren, medan andra inte gör det. Med tanke på jämlikheten är det viktigt att grunderna inte direkt eller indirekt är diskriminerande och att de baserar sig på godtagbara syften med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna.

De föreslagna lagändringarna leder för det första till att utlänningar försätts i olika ställning beroende på om de uppfyller något av villkoren för uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll eller om de inte gör det. Den sistnämnda gruppen är till exempel personer som inte har nöjaktiga kunskaper i finska eller svenska eller som inte har kommit in i arbetslivet i tillräcklig grad, men som inte heller uppfyller vad som krävs för undantag. Enligt de föreslagna bestämmelserna om undantag ska kraven emellertid bara gälla fullt ut för sådana vuxna utlänningar i arbetsför ålder vars hälsotillstånd inte hindrar att kraven uppfylls på lång sikt. Till tiden i arbetslivet ska dessutom i alla situationer räknas tillfällig frånvaro från arbetet på grund av sjukdom eller föräldraledighet. Exempelvis en intellektuell funktionsnedsättning ska inte hindra en person från att få permanent uppehållstillstånd, och sjukfrånvaro eller graviditet ska inte avbryta förvärvandet av tid i arbetslivet som redan har börjat.

För det andra försätts utlänningar i olika ställning utifrån om de kan få permanent uppehållstillstånd efter fyra år eller först efter sex år. Enligt förslaget ska personer som visar upp en tillräckligt hög årsinkomst, det vill säga 40 000 euro, en högre högskoleexamen som erkänts i Finland tillsammans med två års tid i arbetslivet eller särskilt goda språkkunskaper tillsammans med tre års tid i arbetslivet kunna beviljas permanent uppehållstillstånd snabbare än andra, det vill säga efter fyra års vistelse.

För det tredje försätts utlänningar som ansöker om permanent uppehållstillstånd i olika ställning beroende på om de ska påvisa att de har vistats oavbrutet under en viss tid i landet med kontinuerligt uppehållstillstånd eller om det inte krävs någon vistelsetid av dem eftersom de har avlagt påbyggnadsexamen, högre högskoleexamen eller lägre högskoleexamen vid ett universitet i Finland och har förvärvat växande språkkunskaper. Det är troligt att en stor del av de sistnämnda i praktiken skulle kunna få uppehållstillstånd efter en kortare vistelse än övriga sökande, även om detta så klart beror på den tid studierna tar för varje sökande och även på om sökanden har avlagt både högre och lägre högskoleexamen i Finland eller bara högre högskoleexamen.

I de specialfall som nämns i de två föregående styckena är målet med bestämmelserna att för sin del svara på bristen på kompetent och utbildad arbetskraft genom att förbättra Finlands attraktionskraft och hållkraft i dessa utlänningars ögon. Målet med möjligheten att snabbare beviljas permanent uppehållstillstånd är dessutom för sin del att uppmuntra till exempel till egen aktivitet vad gäller studier i finska eller svenska, arbete och/eller förbättring av de egna arbetsinkomsterna. Det handlar om ett godtagbart samhällsmål och grunderna är inte diskriminerande.

Såsom framgår ovan, ska en utlänning enligt propositionen kunna få ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta utan en viss tid i arbetslivet, men bara om utlänningen har goda språkkunskaper. Kravet på språkkunskaper är högre än för permanent uppehållstillstånd som beviljas efter sex år, vilket är motiverat för att helheten ska vara konsekvent. Det faktum att det saknas krav på tid i arbetslivet har avsevärt mindre betydelse, eftersom försörjningen precis som i nuläget ska vara tryggad för alla som ansöker om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta även i framtiden, oberoende av grunden för vistelsen eller den individuella situationen. Dessutom ska en utlänning som bara har nöjaktiga språkkunskaper inte kunna ansöka om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta.

Likabehandlingen mellan sökande påverkas också av att sökande över 65 år enligt förslaget befrias från kravet på språkkunskaper i fråga om permanent uppehållstillstånd som beviljas efter sex års vistelse.

Rörelsefrihet

Enligt 9 § 4 mom. i grundlagen regleras rätten för utlänningar att resa in i Finland och att vistas i landet genom lag. En utlänning får inte utvisas, utlämnas eller återsändas, om han eller hon till följd härav riskerar dödsstraff, tortyr eller någon annan behandling som kränker människovärdet.

De föreslagna ändringarna ska endast gälla villkor i anknytning till permanent uppehåll. Det handlar alltså inte om huruvida en utlänning över huvud taget kan vistas och röra sig i Finland och Schengenområdet eller återvända dit efter att ha vistats utomlands. I vilket fall som helst föreslås villkor för permanent uppehåll som regleras exakt och noggrant genom lag.

Rösträtt och rätt till inflytande

Enligt grundlagens 14 § 3 mom. har varje finsk medborgare och varje i Finland stadigvarande bosatt utlänning som har fyllt aderton år rätt att rösta i kommunalval och kommunala folkomröstningar enligt vad som bestäms genom lag. Om rätten att i övrigt ta del i kommunernas förvaltning bestäms genom lag.

En tredjelandsmedborgares rösträtt i kommunal- och välfärdsområdesval är bunden till hemkommun, och permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta påverkar inte erhållandet och/eller förlusten av hemkommun. Således medför de föreslagna ändringarna inga direkta konsekvenser för tillgodoseendet av dessa rättigheter.

Kulturella rättigheter

Enligt 16 § 1 mom. i grundlagen har alla rätt till avgiftsfri grundläggande utbildning. Bestämmelser om läroplikten utfärdas genom lag. Enligt 2 mom. i den paragrafen ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, säkerställa lika möjligheter för var och en att oavsett medellöshet enligt sin förmåga och sina särskilda behov få även annan än grundläggande utbildning samt utveckla sig själv.

När ett utländskt barn bor i Finland är barnets rättigheter till grundläggande utbildning inte beroende av om barnet har ett permanent uppehållstillstånd eller ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Detsamma gäller också en utlännings rätt till andra studier i Finland. Således medför de föreslagna ändringarna inga direkta konsekvenser för tillgodoseendet av dessa rättigheter.

En tredjelandsmedborgares skyldighet att betala avgifter enligt universitetslagen eller yrkeshögskolelagen kan bero på om utlänningen i stället för kontinuerligt uppehållstillstånd har ett permanent uppehållstillstånd eller ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Detta gäller emellertid bara sådana personer vars uppehållstillstånd har beviljats på grund av studier.

Näringsfrihet och rätt till arbete

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt.

Om grunden för en utlännings vistelse är arbete, är utlänningsens rätt att arbeta i Finland mer begränsad med ett kontinuerligt uppehållstillstånd, än med ett permanent uppehållstillstånd eller ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Om sökanden (ännu) inte får ett permanent uppehållstillstånd eller ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta på grund av de föreslagna lagändringarna, kan detta alltså innebära att sökandens möjligheter att skaffa sig sin försörjning genom önskat arbete är mer begränsade än vad de annars skulle ha varit.

Till denna del bör det ändå observeras att detta endast handlar om utlänningar som vistas i Finland med ett uppehållstillstånd som beviljats för ett visst arbete eller vissa studier, vilket leder till dessa begränsningar. Studier kan inte heller ligga till grund för ett kontinuerligt uppehållstillstånd som berättigar till ett permanent uppehållstillstånd (56 § 5 mom. i utlänningslagen), och därför skulle sökanden i vilket fall som helst vara tvungen att basera sin vistelse på en annan grund för att få ett permanent uppehållstillstånd. Dessutom kan utlänningen om han eller hon så vill ansöka om ett nytt tidsbegränsat uppehållstillstånd på grund av ett nytt arbete.

Rätt till social trygghet

Enligt 19 § 1 mom. i grundlagen har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. Enligt 19 § 2 mom. ska var och en genom lag garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsoförmåga och under ålderdomen samt vid barnafödelse och förlust av en försörjare. Enligt 19 § 3 mom. ska det allmänna, enligt vad som närmare bestäms genom lag, tillförsäkra var och en tillräckliga social-, hälsovårds- och sjukvårdstjänster samt främja befolkningens hälsa. Det allmänna ska också stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt.

I Finlands lagstiftning eller rättspraxis kan det inte identifieras situationer där beviljandet av just permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta skulle vara avgörande för om en utlänning har rätt till vissa sociala trygghetsförmåner eller hälso- och sjukvårdstjänster. Således medför de föreslagna ändringarna inga direkta konsekvenser för tillgodoseendet av dessa rättigheter.

Det är dock möjligt att villkoren för uppehållstillstånd indirekt påverkar huruvida utlänningen anser sig kunna ty sig till förmåner, till vilka utlänningen i sig skulle ha rätt på basis av lagstiftningen om förmånen i fråga. De föreslagna lagförslagen betonar nämligen effekten av att ty sig till stöd genom det så kallade villkoret om tid i arbetslivet. Detta kan också påverka situationen för familjens barn, om familjen på grund av de föreslagna bestämmelserna låter bli att lyfta de stöd som den har rätt till. Å andra sidan utgår bestämmelserna just på grund av detta från att situationen inte ändras enbart om sökanden till exempel låter bli att lyfta stöd, trots att han eller hon de facto är arbetslös. Dessutom är situationen inte på något sätt vare sig ny eller exceptionell vare sig i Finlands eller något annat lands utlänningsrätt, utan tvärtom är det vanligt att länderna skyddar hållbarheten i sitt sociala trygghetssystem genom att se till att utlänningens uppehållsrätt påverkas om utlänningen tyr sig till det.

4.2.4.7 Konsekvenser för säkerhet och brottsförebyggande

I propositionen föreslås det att ett ovillkorligt fängelsestraff ska leda till att utlänningens vistelsetid avbryts och börjar räknas från början. Det handlar om en skärpning av kravet på oförvitlighet enligt ett av målen i regeringsprogrammet. Det är möjligt att bestämmelsen i fråga påverkar den allmänna säkerheten genom att personer som begått allvarliga brott inte lika lätt får permanent uppehållsstatus i Finland. Effekten torde dock minska av det faktum att även en person som vistas i landet med permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta kan utvisas ur landet på grund av brott och meddelas inreseförbud. Samtidigt upphör uppehållstillståndet att gälla med stöd av 59 § i utlänningslagen.

Dessutom är det möjligt att den föreslagna bestämmelsen har en förebyggande effekt på en utlännings beslut att begå brott i Finland. Med beaktande av påföljderna av brott redan i nuläget, torde det dock inte finnas skäl att anta att den effekten är särskilt stor. I vilket fall som helst är det mycket svårt att presentera några kvantitativa bedömningar av ovannämnda effekter.

5 Alternativa handlingsvägar

5.1 Handlingsalternativen och deras konsekvenser

5.1.1 Allmänt

Målet med denna proposition är att i enlighet med regeringsprogrammet skärpa villkoren för permanent uppehåll i Finland och därigenom uppmuntra till integration. För att skärpa villkoren för permanent uppehåll behöver paragraferna om villkoren för permanent uppehållstillstånd och

uppehållstillstånd för varaktigt bosatta ändras i utlänningslagen. Det finns inga alternativ till detta.

När det gäller målet att främja integrationen står det tydligt att det finns många olika alternativ för att främja den, av vilka endast en del har att göra med lagstiftning och än mindre med utlänningsrätt. Det är dock fråga om en helhet, där en skärpning av villkoren för permanent uppehåll så att vissa omständigheter i anslutning till integrationen ska verifieras endast är en del av helheten. Det handlar med andra ord inte om alternativ som utesluter varandra.

De nya villkoren som enligt förslaget ska fogas till lagen är dessutom tämligen exakt inskrivna som mål i regeringsprogrammet. Till villkoren ska enligt skrivningarna i fråga fogas till exempel nya bestämmelser om språkkunskaper, tid i arbetslivet och högskoleexamina och en ny typ av indelning i vistelse på fyra år respektive sex år. Detaljerna kring detta är dock förenade med ett sådant handlingsutrymme som har möjliggjort avväganden av olika handlingsalternativ och deras konsekvenser. Dessa behandlas nedan i samband med de olika villkoren.

5.1.2 Tid i arbetslivet utan att ty sig till förmåner

5.1.2.1 Permanent uppehållstillstånd

Enligt en skrivning i regeringsprogrammet ska beviljande av permanent uppehållstillstånd i framtiden i flera situationer förutsätta en viss tid i arbetslivet som omfattar endast ytterst korta perioder då personen lyft utkomstskydd för arbetslösa eller utkomststöd.

I propositionen föreslås det att granskningsperioden för tiden i arbetslivet ska vara tiden omedelbart före inlämnandet av ansökan. Enligt förslaget handlar det om arbete eller utövande av näring under tidsperioden i fråga med sammanlagt högst tre månader med förmåner eller andra avbrott i arbetet. Under beredningen granskades främst två andra handlingsalternativ för att genomföra skrivningarna i regeringsprogrammet till denna del.

Det första handlingsalternativet var att tiden i arbetslivet hade kunnat förvärvas fritt i delar under hela den vistelsetid som krävs för permanent uppehållstillstånd utan något krav på oavbrutenhet. Att ty sig till förmåner skulle ha granskats som ett självständigt krav med tanke på den krävda vistelsetiden, så att en annan än en ytterst kort period med förmåner i vilket skede som helst hade förhindrat utlänningsfrån att få uppehållstillstånd.

Jämfört med det valda alternativet ansågs detta emellertid vara betydligt mer komplicerat både för klienten att påvisa och för Migrationsverket att utreda, vilket skulle minska möjligheterna att till exempel automatisera och på annat sätt effektivisera processen. Dessutom hade alternativet gjort det möjligt för sökanden att förvärva tid i arbetslivet redan i början av vistelsen och att sedan vara borta från arbetslivet i flera år vid tidpunkten för ansökan om permanent uppehållstillstånd, förutsatt att personen i stället för att ty sig till förmåner hade kunnat klara sig till exempel med stöd av en familjemedlem. Detta kan inte anses vara ändamålsenligt med tanke på att syftet är att uppmuntra till och kräva integration, och integration uttryckligen ska ses som en kontinuerlig process.

Å andra sidan hade lösningen varit sträng och ovillkorlig för sökanden med tanke på sociala förmåner, eftersom alla andra än korta perioder med förmåner hade inneburit att vistelsetiden hade börjat räknas från början. Med andra ord, eftersom tiden i arbetslivet hade kunnat förvärvas under hela vistelsetiden, hade förvärvandet av den *utan att ty sig till stöd annat än under ytterst korta perioder* på motsvarande sätt krävt en hel vistelsetid utan att lyfta stöd under någon längre period.

Det andra handlingsalternativet var att tiden i arbetslivet hade kunnat förvärvas i delar under hela den vistelsetid som krävs för permanent uppehållstillstånd, men så att den hade tolkats i kombination med att inte ty sig till förmåner. I praktiken skulle detta ha skett så att en annan än en ytterst kort period med förmåner hade avbrutit varje enskild tid i arbetslivet, eftersom tiden i arbetslivet inte då hade förvärvats utan förmåner. När sökanden hade återvänt till arbetet, skulle beräkningen av tiden i arbetslivet ha börjat om från början. Skillnaden mellan det första handlingsalternativet ovan hade varit att beräkningen av hela vistelsetiden ändå inte hade börjat om från början.

I beredningen ansågs det sannolikt att detta handlingsalternativ i praktiken hade varit tydligare än det första handlingsalternativet ovan, men jämfört med det valda alternativet var det andra handlingsalternativet ändå mer komplicerat, eftersom tiden i arbetslivet inte hade kunnat kontrolleras för en viss tidsperiod som hade varit så färsk som möjligt.

Jämfört med det första handlingsalternativet hade följden av att ty sig till förmåner i det andra handlingsalternativet varit lindrigare, eftersom det bara hade varit tiden i arbetslivet som hade börjat räknas från början, inte hela vistelsetiden. Det andra alternativet hade emellertid möjliggjort även långa avbrott mellan tiderna i arbetslivet, förutsatt att sökanden i stället för att ty sig till förmåner hade kunnat klara sig med till exempel en familjemedlems inkomster. Dessutom hade arbetet kunnat ske långt före beviljandet av permanent uppehållstillstånd. Alternativet hade också gjort det möjligt för sökanden att ty sig till förmåner även under en längre period ännu i slutet av vistelsetiden, förutsatt att sökanden redan hade haft en tillräcklig tid i arbetslivet och den tiden då inte hade avbrutits.

På grund av ovannämnda orsaker ansågs att det valda alternativet var det entydigaste och bäst avgränsade av de möjliga handlingsalternativen och det som bäst uppfyllde reformens integrationsmål utan att ställa orimliga och/eller orealistiska krav på dem som ansöker om permanent uppehållstillstånd.

I propositionen föreslås det att en ytterst kort period med stöd sammanlagt ska innebära mindre än tre månader. Alternativet hade varit att bedöma ärenden mer från fall till fall, vilket dock inte ansågs vara tillräckligt med tanke på förutsägbarheten, jämligheten eller lagens entydighet. Det har konstaterats att det behövs en tydlig definition på lagnivå av en ”ytterst kort” tidsperiod och tre månader ansågs å ena sidan vara det som bäst uppfyllde målet med lagändringen och å andra sidan vara en period som inte ställer orimliga krav på sökandena.

5.1.2.2 Uppehållstillstånd för varaktigt bosatta och tid i arbetslivet

I enlighet med ett av målen i regeringsprogrammet införs i fråga om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta de tilläggsvillkor som direktivet tillåter i fråga om integration, det vill säga språkkunskaper och arbete samt försörjning, så att villkoren motsvarar villkoren för nationellt permanent uppehållstillstånd.

I beredningen utredde man i enlighet med denna skrivning möjligheten att angående uppehållstillstånd för varaktigt bosatta föreslå ett uttryckligt villkor om tid i arbetslivet och att sökande inte ska ty sig till förmåner, alltså motsvarande villkor som för permanent uppehållstillstånd, utöver att både typerna av uppehållstillstånd både i nuläget och efter den föreslagna reformen omfattas av den allmänna försörjningsförutsättningen. Man drog emellertid slutsatsen att direktivet om varaktigt bosatta tolkat i kombination med EU-domstolens rättspraxis om direktivet förhindrar ett sådant villkor (se avsnitt 2.4.3 ovan). Således gick man in för en lösning där villkoret om tid i arbetslivet endast fogas till det nationella permanenta uppehållstillståndet.

5.1.3 Kunskaper i finska och svenska

5.1.3.1 Allmänt

I regeringsprogrammet anges att kunskaper i finska eller svenska i framtiden ska krävas för permanent uppehåll i de flesta fall, för att uppmuntra till integration. I regeringsprogrammet definieras också nivåerna på de språkkunskaper som ska krävas i vissa situationer, det vill säga "tillräckliga" och "särskilt goda". Kravet på språkkunskaper som ett villkor för permanent uppehåll är således tydligt angett som ett mål i regeringsprogrammet och dessutom är det uppenbart att kunskaper i något av nationalspråken är ett viktigt, om inte det viktigaste, villkoret för en utlännings integration. Det är svårt att se hur möjligheten till verklig delaktighet i samhället skulle kunna förverkligas utan de kunskaperna. Således ingick det i beredningen inget sådant alternativ där paragraferna om villkoren för permanent uppehåll inte skulle ha inkluderat krav på språkkunskaper.

I beredningen ansågs det dessutom vara tämligen klart att lagstiftningen om kravet på språkkunskaper ska vara så exakt och klart avgränsad att det inte är upp till myndigheterna att från fall till fall bedöma eller göra upp egna allmänna riktlinjer för om sökandens språkkunskaper är *nöjaktiga*. Därför övervägdes inget sådant alternativ.

Det föreslås inte heller att lagändringar jämte olika detaljer som gäller språkkunskaper ska genomföras så att det hänvisas till gällande författningar, till exempel statsrådets förordning om bedömning av kunskaper i finska och svenska inom statsförvaltningen (481/2003). I förordningen i fråga finns definitioner av de befintliga språkkunskapsnivåerna samt sätt att påvisa dem, men i fråga om denna proposition ansågs det med tanke på propositionens mål ändamålsenligt och med tanke på helheten tydligt att föreslå separata bestämmelser som endast tillämpas på permanent uppehåll och som i sin helhet finns i utlänningslagen.

5.1.3.2 Nivåer på de krävda språkkunskaperna

Med tanke på definitionen av språkkunskapsnivåerna ansågs det centrala å ena sidan vara att de visar på tillräcklig integration i relation till propositionens mål, men å andra sidan också att de allmänt taget inte utgör ett oproportionerligt och orimligt hinder för att beviljas permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta.

En annan väsentlig utgångspunkt ansågs vara att språkkunskapsnivåerna måste utgöra en logisk och förståelig helhet med beaktande av att uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll i framtiden kan erhållas på olika villkor och kombinationer av villkor samt efter oavbrutna vistelser av olika längd. Under beredningen ifrågasattes inte detta tankesätt i någon större grad.

Utifrån ovan nämnda finns det emellertid inget rätt svar på vad som är den rätta språkkunskapsnivån i varje situation. Således var ett alternativ också att kraven skulle ha varit lägre eller högre än vad som nu föreslås. De valda nivåerna ansågs emellertid vara de som bäst skapar balans mellan de ovannämnda utgångspunkterna.

I beredningen ingick en modell där nivån på de krävda språkkunskaperna skulle vara densamma både för permanent uppehållstillstånd som beviljas efter sex års vistelse och för permanent uppehållstillstånd som beviljas på grund av en högskoleexamen som avlagts i Finland. Man gick emellertid in för en lösning där en lägre nivå (A2) krävs av dem som avlagt högskoleexamen än av övriga sökande. Syftet är att locka dessa utlännings att stanna permanent i Finland och

samtidigt att uppmuntra sådana utlänningar som vanligen studerar och arbetar på engelska att studera åtminstone en del finska eller svenska.

5.1.3.3 Sätt att bevisa språkkunskaper

Utgångspunkten i beredningen var ända från början att befintliga språkexamina och andra befintliga alternativ ska utnyttjas för att påvisa språkkunskaper, på samma sätt som i medborgarskapslagen. I beredningen övervägdes eller utreddes därför inte möjligheten att skapa nya tester eller examina i samband med lagändringen om permanent uppehållstillstånd. I beredningen övervägdes eller utreddes inte heller möjligheten att göra ändringar i hur utlänningarna kan studera finska eller svenska. Åsikten var att det inte skulle vara ändamålsenligt eller ens möjligt att förverkliga sådana reformer inom ramen för projektet.

En central fråga som skulle avgöras under beredningen var i stället om man alltid borde kräva att kunskaper i finska eller svenska visas genom att avlägga en språkexamen (i praktiken allmän språkexamen eller språkexamen för statsförvaltningen) på en viss fastställd nivå. Det som hade talat för en sådan lösning är att språkkunskaperna då hade kunnat bevisas på ett så jämnt sätt som möjligt och att språkkunskapsnivåerna då hade varit jämförbara.

Om språkexamen hade varit ett absolut krav hade detta å andra sidan inneburit att till exempel även en sökande som tillbringat sin barndom i Finland och slutfört grundskolan på grund av det formella kravet skulle ha varit tvungen att avlägga språkexamen för att få permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Detta hade inte kunnat anses vara en särskilt ändamålsenlig användning av resurserna och inte heller nödvändigtvis ett rimligt krav på utlänningen. Därför gick man in för att föreslå att språkkunskaperna också ska kunna påvisas genom att bland annat avlägga den grundläggande utbildningen, gymnasiet, en yrkesinriktad grundexamen, en yrkesexamen eller en specialyrkesexamen, med undantag för den högsta nivån.

Ett alternativ som också ingick i beredningen och som gällde sökande som avlagt högskoleexamen i Finland var att de skulle omfattas av samma alternativa sätt att påvisa kunskaperna som andra sökande. Det ansågs emellertid att det skulle vara ändamålsenligt för dem att kunna utnyttja språkstudier på högskolan och samtidigt uppmuntra dem till att studera finska eller svenska vid högskolan.

5.1.3.4 Bevis på muntliga och skriftliga språkkunskaper

Den integration och delaktighet som språkkunskaper möjliggör kräver både muntliga och skriftliga kunskaper. I den föreslagna modellen ska detta kunna påvisas genom en viss kombination av delprov i en allmän språkexamen, men kravet ska dock inte vara att klara av alla fyra delproven på den krävda kunskapsnivån.

Ett handlingsalternativ som också övervägdes var att villkoret skulle vara strängare än ovan nämnda. Det ansågs emellertid inte att bevis på en viss nivå av muntliga och skriftliga språkkunskaper nödvändigtvis skulle förutsätta att alla delprov avlades på den krävda nivån. På så sätt ska man också kunna främja möjligheterna för sökande som sinsemellan befinner sig i olika situationer och har använt och lärt sig språket för olika praktiska behov samt till exempel för sökande med olika skolgångsbakgrunder att bevisa sina språkkunskaper.

5.1.4 Undantag till villkoret om tid i arbetslivet och språkkunskapsvillkoret

Redan då bredningen inleddes stod det klart att det behövs undantag från kraven på tid i arbetslivet och språkkunskaper, för att trygga rättigheterna för till exempel barn, personer med funktionsnedsättning och pensionärer. Vad gäller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta härleds också ur unionsrätten att individuella omständigheter ska beaktas i kravet på språkkunskaper.

5.1.4.1 Undantag som gäller permanent uppehållstillstånd

I propositionen föreslås det undantag från villkoren för uppehållstillstånd som beviljas efter sex år för pensionärer och utlänningar som av medicinska skäl är förhindrade att uppfylla ett eller flera villkor. Det föreslås att barnets permanenta uppehållstillstånd ska vara bundet till vårdnadshavarens uppehållstillstånd, så att barnet vanligen får permanent uppehållstillstånd om vårdnadshavaren får ett sådant, och så att kravet på egen vistelse för barnet beror på kravet som gäller vårdnadshavaren.

Under beredningen diskuterades omfattningen av undantagen och hur de skulle utformas.

Personer i pensionsåldern

Det är uppenbart att en utlänning som redan varit pensionerad en längre tid inte kan uppfylla villkoret om tid i arbetslivet, om villkoret bedöms för tiden omedelbart före ansökan. För att lösa detta fanns det flera alternativa modeller. Sinsemellan övervägdes å ena sidan behovet av att förhindra oskäliga situationer och å andra sidan behovet av att beakta att reformen för sin del handlar om att se till att välintegrerade personer i arbetsför ålder stannar i Finland och därigenom bland annat att trygga Finlands ekonomiska intressen. Därför gick man inte in för till exempel en modell där pensionärer alltid och direkt skulle undantas från villkoret om tid i arbetslivet. Däremot valdes en modell där man endast avviker från kravet på att tiden i arbetslivet ska förvärvas omedelbart före ansökan.

I beredningen beslutade man att föreslå en modell där personer som fyllt 65 år ska vara helt befriade från kravet på språkkunskaper i fråga om permanent uppehållstillstånd som beviljas efter sex år. Det fanns också ett alternativ med krav på att personer i denna ålder till fullo skulle bevisa sina språkkunskaper, men detta ansågs oskäligt och oändamålsenligt.

Undantag av medicinska skäl

Enligt det föreslagna undantaget kan man avvika från villkoret om tid i arbetslivet och/eller språkkunskapsvillkoret för uppehållstillstånd som beviljas efter sex år, om utlänningen har en sjukdom, skada eller störning som långvarigt hindrar honom eller henne från att uppfylla villkoret. Såsom konstateras ovan stod det klart redan från början att kraven på språkkunskaper och tid i arbetslivet inte skulle kunna vara så absoluta att till exempel en utlänning med en svår funktionsnedsättning eller en sjukdom inte skulle kunna få permanent uppehållstillstånd över huvud taget.

Däremot diskuterades om undantaget borde vara större än så här, så att man också skulle beakta till exempel sökandens höga ålder, analfabetism och andra potentiella och individuella omständigheter som kan jämföras med dessa. I det valda alternativet betonades emellertid propositionens integrationsmål och att det handlar om att tillåta permanent uppehåll, inte vistelse överlag, och därför gick man in för att det inte fanns skäl för något större undantag i lagen.

Minderåriga

I fråga om minderåriga övervägdes i första hand om man borde kräva ett uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll av vårdnadshavaren och om svaret på fråga var ja, om man ändå borde kräva egen vistelse av en viss längd av barnet. Vad gäller den första omständigheten beaktades att en viktig faktor för barnet alltid också är familjens situation och därför ansågs det att det inte är ändamålsenligt och behövt att bevilja permanent uppehållstillstånd till barnet, om inte också en förälder har ett sådant, med vissa undantag.

Vad gäller den andra omständigheten gick man in för att det i regel inte ska krävas en egen vistelse av en viss längd och/eller oavbruten vistelse eller ett (visst) tidigare uppehållstillstånd av barnet. Om barnet alltså har en vårdnadshavare som omfattas av uppehållstillståndssystemet i Finland, ska det inte bero på barnets egen vistelse huruvida barnet beviljas permanent uppehållstillstånd. Med beaktande av vad som nämns ovan om att familjens situation är en viktig faktor för barnet, ansågs denna lösning vara motiverad.

För barnen gick man dessutom in för en lösning där språkkunskaper eller tid i arbetslivet inte ska krävas till någon del. Vad gäller tid i arbetslivet är det uppenbart att detta inte kan krävas av barnen och därför diskuterades det inte ens. Vad gäller språkkunskaper fanns det emellertid ett alternativ där språkkunskaper skulle krävas av personer som fyllt 15 år. Alternativet där kravet bara ska gälla vuxna ansågs emellertid vara tydligare och skäligare.

5.1.4.2 Undantag som gäller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta

Minderåriga

Även i fråga om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta föreslås det att barn helt och hållet ska vara befriade från kravet på språkkunskaper på samma sätt som vid permanent uppehållstillstånd. Det fanns ett alternativ där undantagen för barnen bara skulle gälla nationellt permanent uppehållstillstånd, men detta ansågs inte kunna understödjas med tanke på målen i direktivet och eftersom man ville vara konsekvent. Direktivet gäller också minderåriga och de föreslagna sätten att bevisa språkkunskaper skulle inte göra det möjligt att bevisa språkkunskaperna förrän grundskolan slutförts.

Individuella undantag

Vad gäller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta handlar det om att uppfylla kraven som härleds ur unionsrätten, och till den delen handlar det juridiskt om ett utredningsarbete, inte om att överväga några egentliga alternativ. Därför fogades till bestämmelserna om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta möjligheten till individuella undantag som kan härledas ur EU-rätten och i synnerhet Europeiska unionens domstols rättspraxis och som utformats utifrån dessa krav.

5.1.5 Årsinkomst på minst 40 000 euro

Syftet med bestämmelsen är att uppnå målet i regeringsprogrammet, enligt vilket det fortfarande ska vara möjligt att få permanent uppehållstillstånd efter fyra år för sökande som har en årsinkomst på minst 40 000 euro.

I utkastet i remisskedet föreslogs det ett alternativ där årsinkomsterna skulle påvisas för de senaste 12 månaderna innan ansökan blev anhängig. Det föreslogs att årsinkomster skulle avse i inkomstskattelagen (1535/1992) avsedda skattepliktiga förvärvs- och kapitalinkomster, med

undantag för sociala förmåner. Förslaget visade sig dock, särskilt enligt Skatteförvaltningens utlåtande, både vara svårt att tillämpa och verkställa för den granskade perioden och vara otvetydigt med tanke på de skattepliktiga inkomster som ingick i definitionen.

I samarbete med Skatteförvaltningen och Migrationsverket kom man fram till den nya formuleringen som föreslås i propositionen. Det centrala i formuleringen är att endast inkomsterna i den senast slutförda beskattningen räknas med i inkomsterna samt att inkomsterna definieras så entydigt som möjligt så att skattepliktiga förvärvs- och kapitalinkomster utan sociala förmåner räknas med i enlighet med bestämmelsens syfte. Detta underlättar tillämpningen av bestämmelsen och det tekniska genomförandet och är också tydligt för de sökande. Inkomsterna ska till exempel kunna vara kapitalinkomster som grundar sig på ägande, såsom dividender från ett företag där sökanden inte arbetar, eller hyresinkomster från en bostad i hemlandet.

Ett tidigare handlingsalternativ var att bara inkomster från Finland och/eller inkomster som grundar sig på sökandens arbete skulle ha räknats med, förvisso även då oberoende av om de formellt hade varit förvärvs- eller kapitalinkomster. I beredningen beslutade man emellertid att det inte finns några skäl att begränsa de godtagbara inkomsterna på detta sätt, utan att man ska godkänna även andra inkomster, så länge som de är skattepliktiga och det finns tillförlitliga uppgifter om dem.

I propositionen föreslås det att inkomstgränsen på 40 000 euro ska justeras med index, det vill säga med den lönekoeficient som avses i 96 § 1 mom. i lagen om pension för arbetstagare (395/2006). Alternativen till detta hade varit att inte fastställa någon exakt inkomstgräns, utan att pröva saken från fall till fall, eller att föreskriva om bemyndigande att utfärda förordning eller att ange ett exakt belopp i lagen utan att justera det med index. Det är uppenbart att det förstnämnda alternativet inte kan anses vara tillräckligt exakt och noggrant avgränsat. Bemyndigande att utfärda förordning å sin sida inkluderar en risk för att inkomstgränsen i framtiden inte skulle följa inkomstutvecklingen konsekvent. Att enbart ange en inkomstgräns i lagen utan att justera den med index skulle å sin sida leda till en uppenbar risk för att gränsen med tiden skulle förlora sin betydelse.

5.1.6 Högre högskoleexamen som avlagts utomlands och erkänts i Finland

Enligt den föreslagna bestämmelsen ska det vara möjligt att få uppehållstillstånd efter fyra år för en utlänning som utomlands har avlagt en examen som på beslut av en behörig finländsk myndighet eller ett finländskt universitet jämföras med en högre högskoleexamen eller en påbyggnadsexamen. Ett handlingsalternativ hade varit att Migrationsverket självt hade undersökt om en examen som avlagts utomlands motsvarar en högre högskoleexamen i Finland. Detta skulle ha skett som en del av uppehållstillståndprocessen, så att Migrationsverket hade undersökt saken som ett villkor för uppehållstillstånd utifrån sökandens redogörelse, som han eller hon eventuellt fått från ett annat håll.

I beredningen beaktades emellertid att jämförelse av examen är ett uppdrag som förutsätter krävande specialkompetens, som Migrationsverkets personal inte har. Det hade bland annat funnits en risk för en långsammare och mer komplicerad behandling av uppehållstillstånden samt för sämre kvalitet på jämförelsen av examina. Dessutom skulle detta i praktiken ha inneburit överlappande uppgifter för olika myndigheter och exempelvis möjliggjort en annan bedömning av Migrationsverket än av Utbildningsstyrelsen, om sökanden eventuellt senare hade behövt ett egentligt beslut om jämförelse. Därför ansåg man att det klart mest ändamålsenliga är att utnyttja de myndighetsförfaranden som redan finns och tillhörande specialkompetens.

5.1.7 Högskoleexamen som avlagts i Finland

I enlighet med ett av målen i regeringsprogrammet ska personer som avlagt högre högskoleexamen i Finland beviljas uppehållstillstånd om de också har tillräckliga språkkunskaper och uppfyller de allmänna villkoren. I beredningen beslutade man dock att också inkludera påbyggnadsexamen och lägre högskoleexamen vid universitet.

Att yrkeshögskoleexamina inte togs med i den föreslagna bestämmelsen, trots att universitetsexamina på samma nivå godkändes, fick dock mycket kritik i remissvaren. Beviljande av permanent uppehållstillstånd för personer som avlagt en lägre examen på universitetsnivå grundar sig framför allt på att kandidatexamen i Finland i praktiken är en mellanexamen, efter vilken man inte går ut på arbetsmarknaden, utan studierna fortsätter direkt med magisterstudier. En lägre examen på universitetsnivå har därför en annan betydelse för examinanden än en motsvarande lägre yrkeshögskoleexamen. Majoriteten av dem som avlagt den sistnämnda examen går vanligen direkt ut på arbetsmarknaden. Den föreslagna lösningen binder dem som beviljats uppehållstillstånd till Finland redan när de avlägger sin magisterexamen, och eftersom deras ställning är tryggad tack vare det permanenta uppehållstillståndet uppmuntras de att söka sig ut på den finländska arbetsmarknaden, trots att det går långsammare och är svårare att hitta sysselsättning här än i konkurrentländerna.

I propositionen föreslås det också att det ska krävas att sökanden uppfyller villkoren för kontinuerligt uppehållstillstånd vid ansökan om permanent uppehållstillstånd, liksom i andra situationer där permanent uppehållstillstånd beviljas. Ett alternativ som övervägdes var att sökanden inte i detta skede längre skulle behöva lägga fram någon särskild grund för sin vistelse i Finland. Det ansågs emellertid att det skulle vara oändamålsenligt och strida mot målen med de föreslagna ändringarna att möjliggöra permanent uppehåll i en situation där utlänningen inte längre skulle ha någon grund för sin vistelse i landet eller grunden bara skulle vara tillfällig, dessutom med beaktande av att personer som avlagt examen i Finland i vilket fall som helst får en mycket fördelaktig ställning jämfört med andra som ansöker om permanent uppehållstillstånd. Syftet är att locka exempelvis sådana sökande att stanna i Finland som efter att de avlagt högre högskoleexamen får jobb som specialsakkunniga och/eller grundar ett (tillväxt)företag i Finland.

I propositionen gick man också in för att föreslå att permanent uppehållstillstånd inte ska beviljas på denna grund, om utlänningen efter att ha avlagt examen annat än kortvarigt har vistats utanför Finland så att hans eller hennes uppehållstillstånd då inte har varit i kraft. Ett alternativ som övervägdes var att vistelsen inte skulle vara förenad med några sådana begränsningar, så länge som sökanden skulle ha avlagt den examen som krävs i Finland. Det ansågs emellertid att en sådan bestämmelse inte kunde anses vara motiverad eller jämlik, med beaktande av att alla andra sökande i motsvarande situation är tvungna att ansöka om ett nytt första uppehållstillstånd, så att vistelsetiden som berättigar till permanent uppehåll börjar från början. Utan en sådan begränsning skulle utlänningen också ha kunnat bo länge utanför Finland och sedan ansökt direkt om permanent uppehållstillstånd, vilket även det uppenbart hade stridit mot syftet med permanent uppehållstillstånd och målen med de föreslagna lagändringarna. Syftet är inte att möjliggöra återresa till Finland direkt med permanent uppehållstillstånd, utan uttryckligen att locka utlänningar som studerat i Finland att stanna här för att arbeta och/eller bli företagare.

5.1.8 Oförvitlighet

I beredningen övervägdes olika alternativa sätt att skärpa hindren för beviljande av permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta på grund av brott enligt 57 § i

utlänningslagen. Det skulle vara möjligt att skärpa bestämmelsen vad gäller permanent uppehållstillstånd genom att ändra 1 mom. så att språkdräkten skulle vara mer ovillkorlig eller så att paragrafen skulle tillämpas på obetydligare eller mindre brott än i nuläget. Det skulle också vara möjligt att skärpa den helhetsprövning som avses i 2 mom. eller till och med slopa den helt. Det skulle också vara möjligt att förlänga tidsfristerna i 3 mom.

Alla ovannämnda alternativ ansågs emellertid strida mot direktivet om varaktigt bosatta eller åtminstone vara mycket problematiska med tanke på direktivet (se avsnitt 2.4.3 ovan). Däremot kan det föreslagna alternativet om effekten av ett ovillkorligt fängelsestraff på vistelsetidens längd anses vara en ändamålsenlig skärpning som också är förenlig med den tillämpliga EU-rätten.

5.2 Lagstiftning i utlandet

För regeringspropositionen har villkoren för permanent uppehåll i Tyskland, Sverige, Norge, Danmark och Estland utretts. I alla dessa länder är det möjligt att på vissa villkor och efter en viss vistelsetid få ett uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll. Tyskland, Sverige och Estland är liksom Finland bundna av direktivet om varaktigt bosatta, vilket innebär att de beviljar uppehållstillstånd för varaktigt bosatta efter fem års vistelse i enlighet med direktivet. Av dessa länder är Estland det enda landet som därutöver inte har ett eget nationellt permanent uppehållstillstånd. I alla länder utom Sverige är huvudregeln att det för att få permanent uppehållsrätt krävs en viss nivå av kunskaper i landets språk och bevis på detta exempelvis genom ett test.

I inget av de ovannämnda länderna är det möjligt att få ett uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll utan en viss vistelsetid, till exempel enbart på grund av en viss examen.

Estland

Såsom konstateras ovan har Estland inget eget nationellt permanent uppehållstillstånd. För ett *uppehållstillstånd för varaktigt bosatta* ska sökanden förutom en vistelse på fem år också ha varaktiga lagliga inkomster för sin försörjning. Sådana inkomster är till exempel löneinkomster, stöd i anknytning till föräldraskap, stöd från arbetslöshetsförsäkring, företagsinkomster och pensioner. Dessutom godtas en familjemedlems lagliga inkomster. Sökanden ska också omfattas av en sjukförsäkring. Vad gäller språkkraven krävs kunskaper i estniska på minst nivå B1 och sökanden ska visa upp ett intyg på detta.

Tyskland

För att få *uppehållstillstånd för varaktigt bosatta* i Tyskland krävs det att sökanden klarar av att säkerställa sin egen och familjens försörjning med regelbundna inkomster och att han eller hon har kunskaper i tyska som motsvarar nivå B1, grundläggande kunskaper om det tyska samhället, rättssystemet och levnadssättet samt en tillräckligt stor bostad för sig själv och sin familj. Orsaker i anknytning till allmän ordning och säkerhet kan förhindra uppehållstillstånd. I bedömningen beaktas hur allvarlig kränkningen av allmän ordning eller säkerhet är och kränkningens natur eller den fara som sökanden orsakar samt sökandens vistelsetid och band till Tyskland.

För att få *nationellt permanent uppehållstillstånd* i Tyskland krävs också i regel fem års vistelse. Dessutom krävs att sökanden eller sökandens make har betalat avgifter till pensionsförsäkringssystemet i minst 60 månader och att sökanden kan ansvara för sin försörjning. Liksom för uppehållstillstånd för varaktigt bosatta krävs det att sökanden har

kunskaper i tyska på nivå B1, grundläggande kunskaper om det tyska samhället, rättssystemet och levnadssättet samt en tillräckligt stor bostad för sig själv och sin familj. Orsaker i anknytning till allmän ordning och säkerhet kan förhindra uppehållstillstånd. Bedömningen är förenad med en helhetsprövning som motsvarar den för uppehållstillstånd för varaktigt bosatta ovan.

Vad gäller nationellt uppehållstillstånd finns det i Tyskland särskilda undantag till huvudregeln som beskrivs ovan. Till exempel av den som fått asyl krävs det språkkunskaper på nivå A2 och endast att mestadels av försörjningen tryggas. Om en person som fått asyl har språkkunskaper på nivå C1 och till stor del kan sköta sin försörjning väl, kan personen dessutom få uppehållstillstånd redan efter tre års vistelse. Genom olika undantag till villkoren kan också till exempel specialsakkunniga, personer som avlagt examen eller yrkesutbildning i Tyskland, egenföretagare, familjemedlemmar till en tysk medborgare samt en utlännings barn som fyllt 16 år få permanent uppehållstillstånd.

Norge

Såsom konstateras ovan är Norge inte bundet av direktivet om varaktigt bosatta och således beviljar inte Norge sådana uppehållstillstånd, utan endast *nationella permanenta uppehållstillstånd*. För att få ett nationellt permanent uppehållstillstånd måste sökanden ha bott i Norge oavbrutet under de tre senaste åren, men av en del grupper krävs det att de har bott i landet i fem år (till exempel personer som fått asyl). Sökanden ska kunna försörja sig själv, vilket ska innebära att sökanden har uppfyllt inkomstkravet under de senaste 12 månaderna och att sökanden inte har fått ekonomiskt stöd under de senaste 12 månaderna. Godtagbara inkomster är till exempel löneinkomster, företagsinkomster, pensioner, försäkringsinkomster, hyresinkomster, stöd i anknytning till föräldraskap, arbetslöshetsförmåner samt studiestöd och -lån. De som kan få undantag från försörjningskravet är till exempel studerande, personer med funktionsnedsättning eller personer som inte har kunnat arbeta på grund av sjukdom eller skada. Uppehållstillstånd förhindras inte heller på grund av ekonomiskt stöd som sökanden har fått under en kort tid för att täcka extra kostnader som sökanden normalt inte har. En kort tid kan vanligen vara från en till tre månader.

I Norge får en sökande inte vara dömd för ett brott eller till psykiatrisk tvångsvård. Brottsstraff och -misstankar innebär att sökanden måste vänta under en viss tid för att kunna få permanent uppehållstillstånd (gäller inte t.ex. parkeringsböter, förlikningar eller situationer där man har beslutat att inte väcka åtal). Sökanden ska vänta en viss tid om han eller hon till exempel har dömts till böter för mindre än två år sedan, dömts för brott till fängelsestraff en eller flera gånger eller om sökanden misstänks eller anklagas för brott och ärendet ännu inte har avgjorts. Till exempel väntetiderna vid ovillkorligt fängelse anges nedan. Fängelse i 90 dagar eller mindre: 2 år; fängelse i 6 månader eller mindre: 3 år; fängelse i 1 år eller mindre: 4 år; fängelse i 2 år eller mindre: 5 år; och så vidare. Väntetiden vid villkorligt fängelse är ett år om domen är kortare än ett år, och 2 år om domen är över ett år. Motsvarande tid vid bötesstraff är högst 2 år. Väntetiden krävs förutom den normala vistelsetiden som förutsätts för permanent uppehållstillstånd.

Dessutom ska sökanden i regel ha slutfört obligatoriska kurser i norska och samhällslära och klarat av slutprov i dessa eller bevisa att kommunen har beviljat befrielse från dessa. Detta kan innebära till exempel 550 timmar studier i norska och 50 timmar studier i samhällslära samt intyg på språkkunskaper på minst nivå A1. Om sökanden har fått ett godkänt betyg i norska i grundskolan eller gymnasiet, behöver han eller hon inte slutföra separata kurser i norska och samhällslära, utan kan söka befrielse hos kommunen. Norge har dessutom särskilda undantag

för barn under 18 år samt barn under 1 år som är födda i landet och vars föräldrar uppfyller vissa förutsättningar.

Sverige

Såsom konstateras ovan beviljar Sverige *uppehållstillstånd för varaktigt bosatta*. Utöver fem års vistelse krävs det att sökanden klarar av att försörja sig och sin familj. Detta innebär att sökanden ska ha långvarig förmåga att försörja sig själv och familjen. Det räcker alltså inte att sökanden har tillfälliga inkomster eller tillräckliga medel vid ansökningstidpunkten. Sökanden ska visa att han eller hon klarar av att försörja sig själv och familjen nu och i framtiden med varaktiga inkomster. Sökanden ska dessutom kunna styrka sin identitet.

Villkoren för Sveriges *nationella permanenta uppehållstillstånd* varierar utifrån på vilken grund sökanden har vistats i landet. Till exempel för flyktingar samt personer som fått uppehållstillstånd på grund av anknytning är kravet en bosättningsperiod på tre år, för personer som fått uppehållstillstånd på grund av arbete eller utbildning på forskarnivå fyra år under de senaste sju åren samt för företagare två år.

Sökanden (inklusive t.ex. flyktingar) ska i regel försörja sig själv för att få permanent uppehållstillstånd. Sökanden ska ha kommit i egen försörjning via arbete, eget företagande eller en kombination av dessa. Sökanden ska kunna visa att han eller hon kan försörja sig under en längre tid framöver. Nettoinkomsterna ska vara så stora att sökanden efter boendekostnaderna har ett belopp som räcker till bland annat mat, kläder, hygien, telefon, el och försäkringar. År 2024 var detta belopp 6 090 kronor per månad för en ogift vuxen. Sökanden kan inte hänvisa exempelvis till en familjemedlems inkomster, förmögenhet eller kapitalavkastning eller till arbetslöshetsförsäkring, olika stöd eller stipendier. Pensioner räknas inte heller till inkomsterna, men pensionärer kan vara befriade från kravet på ekonomisk försörjning. Man kan göra undantag från kravet, om sökanden är under 18 år vid tidpunkten för beslutet, om sökanden har rätt till pension eller om sökanden inte klarar av att försörja sig själv av andra särskilda skäl, till exempel på grund av sjukdom eller skada.

Sökanden ska också ha levt ett skötsamt liv. Detta innebär att sökanden inte kan antas göra sig skyldig till brott i framtiden. För att bedöma detta granskar man till exempel om sökanden tidigare har dömts eller misstänkts för ett brott. I Sverige finns det inga exakta bestämmelser om till exempel typer av brott eller straffens längd, men det handlar dock inte bara om allvarliga brott, utan också ett lindrigare brott kan vara ett hinder om sökanden har betett sig dåligt på andra sätt. Om det finns skäl att misstänka att sökanden inte kommer att sköta sig bra i framtiden, jämförs dessa misstankar med orsakerna till beviljandet av permanent uppehållstillstånd och beaktas bland annat hur lång tid som passerat sedan händelserna.

Danmark

Danmark är inte bundet av direktivet om varaktigt bosatta, och därför beviljar Danmark bara *nationella permanenta uppehållstillstånd*. Villkoren för permanent uppehållstillstånd har indelats i grundläggande villkor, som sökanden ska uppfylla, samt tilläggskrav, varav sökanden ska uppfylla minst två för att få permanent uppehållstillstånd. Genom att uppfylla alla fyra tilläggskrav kan sökanden få permanent uppehållstillstånd efter fyra års vistelse, i stället för åtta år som normalt.

Efter åtta års oavbruten vistelse kan en sökande över 18 år få permanent uppehållstillstånd genom att uppfylla följande villkor:

Sökanden ska vara i ett anställningsförhållande då ansökan avgörs. Till exempel kan sökanden ha ett arbetsavtal som gäller tills vidare, sökanden kan ha en visstidsanställning och kan påvisa att det fortfarande är länge tills den upphör eller också kan sökanden sysselsätta sig själv. Arbeten som inte räknas med är till exempel mindre än 15 timmar arbete per vecka, lönesubventionerat arbete eller oavlönad praktik. Dessutom ska sökanden ha haft ett ordinarie heltidsarbete eller sysselsatt sig själv i minst tre år och sex månader under de fyra år som föregår beslutet. Lönen och anställningsvillkoren ska då ha följt ett kollektivavtal eller annars motsvara uppgiften, och arbetsgivaren ska inte ha fått lönesubvention. Den genomsnittliga arbetstiden ska ha varit minst 30 timmar per vecka antingen i ett jobb eller sammanlagt i flera. I arbetstiden inkluderas till exempel sjukledighet eller frånvaro på grund av strejk.

Om sökanden har fått vissa socialförmåner under de fyra åren före ansökan, kan sökanden inte få permanent uppehållstillstånd. Detta gäller dessutom perioden mellan ansökan och tidpunkten då ansökan avgörs. Sökanden kan inte få permanent uppehållstillstånd om han eller hon har fått till exempel integrationsstöd, socialbidrag eller rehabiliteringsstöd. Däremot är inte till exempel arbetslöshets- eller föräldraförmån, pension eller bostadsbidrag något hinder. Även stöd som sökandens make får kan påverka ärendet.

Dessutom ska sökanden godkänna en vistelse- och självförsörjningsförklaring (kontrakt og opholds- og selvforsørgelseserklæring).

Sökanden får inte vara dömd för ett brott. Om sökanden har blivit dömd till ett fängelsestraff i mindre än sex månader eller ett villkorligt fängelsestraff, har sökanden tillfälligt inte rätt till ett permanent uppehållstillstånd. Om sökanden har blivit dömd till ett ovillkorligt fängelsestraff i över sex månader, är sökanden permanent förhindrad från att få permanent uppehållstillstånd.

Sökanden får inte avsiktligt ha agerat mot att styrka sin identitet i samband med en tidigare ansökan om uppehållstillstånd, såvida det inte finns särskilda skäl till att bevilja permanent uppehållstillstånd trots detta. Sökanden kan anses ha agerat mot att styrka sin identitet till exempel om han eller hon har visat upp ett förfalskat identitetsbevis eller en annan persons identitetsbevis eller gett oriktiga uppgifter om sitt namn, sin födelsetid eller sitt medborgarskap.

Sökanden ska klara av danska språkprov nummer två eller ett motsvarande prov. Kravet motsvarar skriftliga och muntliga språkkunskaper på nivå B1.

Dessutom har Danmark tilläggskrav, varav sökanden ska uppfylla åtminstone två. Genom att uppfylla alla fyra kan sökanden få permanent uppehållstillstånd redan efter fyra års vistelse.

Sökanden kan uppfylla ett tilläggskrav genom att klara danska språkprov nummer tre eller ett motsvarande prov. Kravet motsvarar skriftliga och muntliga språkkunskaper på nivå B2. Sökanden kan uppfylla ett annat tilläggskrav genom att ha ett ordinarie heltidsarbete eller sysselsätta sig själv i minst fyra år under de fyra och ett halvt år som föregår beslutet. Sökanden kan uppfylla ett tredje tilläggskrav genom att klara medborgarskapstestet eller visa aktivt medborgarskap med minst ett års deltagande i exempelvis styrelser eller organisationer. Medborgarskapstestet är ett skriftligt test som ordnas två gånger per år. Det fjärde och sista tilläggskravet kan sökanden uppfylla genom att ha en skattepliktig inkomst på 319 738,75 danska kronor under de två år som föregår beslutet.

Personer med funktionsnedsättning eller pensionärer kan få undantag från ovannämnda villkor. Till den del Danmarks internationella förpliktelser, inklusive FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, det kräver, kan en sökande med en funktionsnedsättning få undantag från ett eller flera villkor. En funktionsnedsättning innebär dock inte nödvändigtvis

att sökanden är befriad från alla villkor för permanent uppehållstillstånd. Ärendet avgörs från fall till fall på sökandens begäran och utifrån de uppgifter sökanden lämnat in. En sökande som är pensionär är direkt befriad från arbetsvillkoren, inklusive tilläggskraven som gäller arbete. En pensionär ska uppfylla ett av tilläggskraven som inte gäller arbete för att få uppehållstillstånd efter 8 år och om pensionären uppfyller två av tilläggskraven får han eller hon uppehållstillstånd efter 4 år.

6 Remissvar

Yttranden om propositionen begärdes via den för alla öppna tjänsten utlåtande.fi. Sammanlagt kom det via olika kanaler in 111 remissyttranden om propositionen. Förteckningen nedan innehåller inte namn på enskilda personer.

Aalto-universitetet, Ab Yrkeshögskolan vid Åbo Akademi, Akava ry, Aleksanterinliitto ry, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf, Ammattiosaamisen kehittämisyhdistys AMKE ry, Amnesty International Finländska sektionen rf, Arcada studerandekår – ASK, Generalsekreterare, Business Finland – Work in Finland, Diakonia-ammattikorkeakoulun opiskelijakunta O'Diako – ansvarspersonen för intressebevakning, Diakonissanstalten, Finlands näringsliv rf, Familia ry, Foreign Specialists in Finland ry, Haaga-Helian opiskelijakunta Helga, Svenska handelshögskolan, Helsingfors förvaltningsdomstol, Helsingin seudun kauppakamari – Helsingforsregionens handelskammare ry, Helsingfors universitet, studentkåren vid Helsingfors universitet, Hyvinvointialueyhtiö Hyvil Oy, Hämeen ammattikorkeakoulu Oy, Ingenjörsförbundet IL rf, Östra Finlands universitet, Jyväskylän ammattikorkeakoulu Oy, Jyväskylä universitet, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu Oy, Kajanalands förbund, Folkpensionsanstalten, Karelia Ammattikorkeakoulu Oy, Landskapsförbunden, Keskuskauppakamari ry, Fastighetsarbetsgivarna rf, Kyrkostyrelsen, högsta förvaltningsdomstolen, Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT, Finlands Dövas Förbund rf, Lapin ammattikorkeakoulu Oy, Lapin ammattikorkeakoulun opiskelijakunta, Lapin kauppakamari ry, Lapplands universitet, gemensamt yttrande från Villmanstrand-Lahtis tekniska universitet LUT och Lab-ammattikorkeakoulu Oy, barnombudsmannens byrå, Centralförbundet för Barnskydd rf, Laurea ammattikorkeakoulun opiskelijakunta Laureamko, Laurea-ammattikorkeakoulu Oy, Migrationsverket, Metropolia Ammattikorkeakoulu Oy, Metropolia Ammattikorkeakoulun opiskelijakunta METKA, justitiekanslern i statsrådet, justitieministeriet, Undervisningssektorns Fackorganisation rf, Utbildningsstyrelsen, undervisnings- och kulturministeriet, Oulun kauppakamari ry, Uleåborgs universitet, Pakolaisneuvonta ry, Servicefacket PAM rf, Arbetsgivarna för servicebrancherna PALTA rf, Paremmin Yhdessä ry, Rädda Barnen rf, Pohjois-Karjalan kauppakamari ry, Norra Karelens landskapsförbund, Norra Savolax förbund, Polisyrkeshögskolan, Polisstyrelsen, Puolanka kommun, försvarsministeriet, Satakunnan ammattikorkeakoulu Oy, Savonia-ammattikorkeakoulu oy, Seinäjoen ammattikorkeakoulu Oy, Bildningsbranschen rf, Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården, social- och hälsovårdsministeriet, STTK rf, Skyddspolisen, Finlands Akademi, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf, Suomen Ekonomit – Finlands Ekonomer ry, Ekumeniska Rådet i Finland rf, Finlands Kommunförbund rf, Finlands studerandekårers förbund - SAMOK rf, Finlands Flyktinghjälp rf, Finlands universitetsrektors råd UNIFI rf, Finlands studentkårers förbund (FSF) rf, Företagarna i Finland rf, Tampereen ammattikorkeakoulu Oy, Tampereen ammattikorkeakoulun opiskelijakunta Tamko, Teknikens Akademiker rf, Teknologian tutkimuskeskus VTT Oy, Teknologiateollisuus ry, Tieteentekijöiden liitto ry, Tradenomiliitto TRAL ry, Förbundet för Tradenomstuderande rf, Turun ammattikorkeakoulu Oy, Turun ammattikorkeakoulun opiskelijakunta - TUO, Åbo stad, Åbo universitet, Arbetslöshetskassornas Samorganisation rf, arbets- och näringsministeriet, UNHCR Representation for Northern Europe, Vasa universitet, Oy Vaasan ammattikorkeakoulu – Vasa yrkeshögskola Ab, Vasa stad och Österbottens

handelskammare rf, finansministeriet, Skatteförvaltningen, diskrimineringsombudsmannens byrå, Yrkeshögskolan Arcada Ab och Åbo Akademi.

Till följd av det stora antalet remissinstanser redogörs här inte för de enskilda remissinstansernas synpunkter, utan ett detaljerat sammandrag av utlåtandena finns tillgängligt på finska via en separat länk. Sammandraget av utlåtandena finns på projektsidan: <https://intermin.fi/sv/projekt-och-lagberedning/projektsida?tunnus=SM007:00/2024>.

6.1 Propositionens allmänna motivering och motiveringen till lagstiftningsordningen

I remissyttranden kommenterades i huvudsak samma delar av propositionen. Antalet remissyttranden som lämnades om de olika delarna framgår av de uttryck som används. Om antalet remissyttranden med liknande innehåll överstiger tio används uttrycket många. Om antalet remissyttranden varierar mellan tre och tio används uttrycken flera eller vissa.

I många remissyttranden som lämnades om propositionens allmänna motivering har det anförts att det inte har gjorts någon bedömning av de totala konsekvenserna av de lagstiftningsprojekt som ingår i regeringsprogrammet för Petteri Orpos regering och som påverkar utlänningars ställning.

Det har i många remissyttranden påpekats att propositionens målsättning om att förbättra integrationen genom arbete och språkinläring inte nödvändigtvis uppnås med de föreslagna metoderna. Det är inte heller möjligt för alla de grupper av personer som omfattas av propositionen att arbeta och lära sig språk.

Kraven på språkkunskaper, tid i arbetslivet och inkomstnivå kan enligt många remissyttranden leda till en ojämlig eller diskriminerande behandling i synnerhet av personer som beviljats internationellt skydd, personer i utsatt ställning, personer med funktionsnedsättning, äldre personer och barn. Dessa faktorer borde i större utsträckning ha bedömts också med avseende på konsekvenserna för de grundläggande och mänskliga rättigheterna.

Många remissinstanser har konstaterat att särskilt kravet på språkkunskaper kan visa sig vara problematiskt för familjer eller barn. Det tar flera år att förvärva språkkunskaper och alla har inte tillgång till tillräcklig språkutbildning. På motsvarande sätt har kravet på tid i arbetslivet kritiserats som oskäligt särskilt när det gäller personer i utsatt ställning. Dessutom framhävs problemet med kravet på tid i arbetslivet av rasdiskriminering som förekommer vid rekryteringsprocesserna. Konsekvenserna av propositionen framhävs eftersom propositionen inte beaktar alla former av arbete, exempelvis oregelbundna anställningsförhållanden.

I många remissyttranden har man också kritiserat den årliga inkomstgränsen på 40 000 euro som oskäligt hög. Denna gräns kan också påverka möjligheterna att hitta arbetskraft till låglönebranscher.

Den allt mer komplicerade regleringen, som kräver mer tolkning, ökar enligt många remissinstanser belastningen på flera olika myndigheters verksamhet. Bestämmelserna lär också innebära en ökning av antalet besvär och därmed mer arbete också för domstolsväsendet. Dessutom kan propositionen leda till sämre kvalitet på och tillgång till särskilt social- och hälsovårdstjänster. De skärpta villkoren kan också ha en negativ inverkan på möjligheterna för arbetstagare inom branschen att få permanent uppehållstillstånd.

Flera remissinstanser har bedömt att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning, men det har ansetts önskvärt att begära ett utlåtande av grundlagsutskottet. Särskilt avseende

har fästs vid berättigandet av särbehandling baserad på förmögenhet och utbildning samt vid ställningen för personer med funktionsnedsättning och personer i utsatt ställning.

6.2 Remissyttranden om de föreslagna bestämmelserna

I många remissyttranden framfördes kritik mot bestämmelsen om tid i arbetslivet. Bestämmelsen kan vara svår att uppfylla i synnerhet för personer i utsatt ställning. Det är också problematiskt att till exempel permitteringar inte räknas in i tiden i arbetslivet. Också deltidarbete bör beaktas vid beräkningen av tiden i arbetslivet. En särskild grupp som lyfts fram i många av yttrandena är forskare som arbetar i visstidsanställningar eller med stöd av stipendier.

I flera remissyttranden har det bedömts att propositionen kan påverka viljan hos dem som är berättigade till utkomststöd att ansöka om sådant stöd som de skulle vara berättigade till om det inte äventyrade deras möjlighet att ansöka om permanent uppehållstillstånd. Det bör också skapas bättre möjligheter att bedöma individuella omständigheter.

I flera remissyttranden har det föreslagits att man på lagnivå bör avvika från kravet på tid i arbetslivet åtminstone i situationer där sökanden har fått uppehållstillstånd på grund av internationellt skydd, uppehållstillstånd som offer för människohandel eller uppehållstillstånd av individuella mänskliga orsaker. Dessutom bör avvikelse från kravet göras åtminstone om det finns någon orsak till avvikelse som hänför sig till sökandens hälsotillstånd, funktionsnedsättning eller utsatta ställning eller något annat vägande personligt skäl. Permitteringar bör räknas som en del av tiden i arbetslivet vid beräkningen av ett anställningsförhållandes längd, och deltidarbete bör räknas till godo på behörigt sätt. Villkoren bör på det hela taget vara mer flexibla.

Kraven på språkkunskaper har i många remissyttranden kritiserats på många olika sätt. Kraven är för stränga, det är svårt för många grupper som redan specificerats i punkterna ovan att uppfylla dem, de stränga kraven kan inverka på viljan att stanna kvar i Finland och visandet av språkkunskaper har gjorts alltför svårt. Systemet med allmänna språkexamina är överbelastat. Det finns skäl att utvidga undantagen från kravet.

I många remissyttranden uttrycktes kritik mot att möjligheterna att avvika från de föreslagna villkoren för beviljande av permanent uppehållstillstånd är schematiska och snäva. Prövningsrätten bör utvidgas och möjligheterna till avvikelser utökas. Möjligheterna till avvikelser bör kunna utökas inte bara i fråga om de grupper som redan nämnts ovan, utan också i fråga om äldre personer.

Mycket omfattande kritik riktades mot den bestämmelse i propositionen enligt vilken permanent uppehållstillstånd under vissa förutsättningar kan beviljas dem som avlagt lägre universitetsexamen, medan samma bestämmelse däremot inte gäller lägre yrkeshögskoleexamen.

Förslaget om att ta in ett krav på språkkunskaper för EU-uppehållstillståndet för varaktigt bosatta väckte kritik i många remissyttranden. Kravet är för strängt och enligt flera yttranden strider denna stränghet direkt mot EU-domstolens avgörandepraxis. Även i fråga om denna bestämmelse bör möjligheterna till avvikelser utökas.

Bestämmelsen om visande av språkkunskaper har i många remissyttranden kritiserats på många olika sätt. Formerna för visande av språkkunskaper är schematiska och den allmänna språkexamen är överbelastad. Dessutom varierar kvaliteten på och omfattningen av de

språkstudier som avlagts inom ramen för högskolestudier. Sätten för visande av språkkunskaper bör vara tydliga, tillgängliga och jämlika för olika grupper av sökande.

För att beakta remissvaren skrevs propositionen till vissa delar om helt och hållet och till vissa delar redigerades den genom preciseringar, kompletteringar eller korrigeringar.

Av de bestämmelser som ingår i propositionen ändrades sättet att genomföra förslaget om en inkomstgräns på 40 000 euro, och bestämmelsen om detta jämte motiveringar skrevs om helt och hållet. Den föreslagna granskningsperioden på 12 månader omedelbart före ansökan ändrades till att gälla inkomster i den senast slutförda beskattningen. Ändringarna i de övriga bestämmelserna var mindre och till sin natur mer kompletterande eller tekniska korrigeringar.

Ändringarna i motiveringarna till bestämmelserna var kraftigare. Särskilt motiveringarna angående permanent uppehållstillstånd som beviljas på grund av lägre högskoleexamen vid universitet visade sig vara bristfälliga. Lösningen kritiserades i tiotals remissvar. Vad som eftersträvades med den föreslagna bestämmelsen framgick inte av bestämmelsens motiveringar eller resten av propositionen. Med hänsyn till detta skrevs motiveringarna om helt och hållet. Till övriga delar utökades och ändrades specialmotiveringen.

Av remissvaren framgick ett behov av att komplettera motiveringarna även i större utsträckning än i specialmotiveringen. Till exempel de föreslagna lösningarna som gällde språkkunskaper och påvisande av språkkunskaper förutsatte att motiveringarna utökades, även till den del de gällde bedömningen av de alternativa handlingsvägarna. På motsvarande sätt utökades motiveringarna också i resten av propositionen.

I propositionen föreslås det att permanent uppehållstillstånd beviljas efter fyra eller sex års vistelse i Finland. Dessutom föreslås det olika nivåer på språkkunskapskraven för olika grupper. Enligt förslaget är det möjligt att få ett permanent uppehållstillstånd helt utan språkkunskaper, om sökanden kan påvisa en tillräcklig inkomstnivå. På grund av de olika kravnivåerna, deras inbördes förhållande och de föreslagna undantagen bedömdes det nödvändigt att också ändra och komplettera delen angående propositionens förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning. Särskild vikt fästes vid avsnittet om likabehandling. Dessutom utökades avsnittet om barnets bästa och korrigerades i synnerhet bristerna i den del som behandlar ställningen för personer med funktionsnedsättning.

I begäran om utlåtande framfördes en önskan om att remissinstanserna skulle fästa vikt vid propositionens konsekvenser. Delen om konsekvensbedömningen i propositionen utökades, ändrades och preciserades utifrån de synpunkter och bedömningar som framfördes i remissvaren. Till konsekvensbedömningen fogades till exempel mer information om vilka yrkesgrupper som i genomsnitt kan nå upp till en årsinkomst på 40 000 euro samt information om hur språkkunskaperna utvecklas.

7 Specialmotivering

56 §. *Beviljande av permanent uppehållstillstånd.* I 1 mom. föreslås det att omnämmandet om hur många år sökanden ska vistas i landet med kontinuerligt uppehållstillstånd för att få permanent uppehållstillstånd stryks. Till denna del föreslås det att momentet ska hänvisa till den i utlänningslagen föreskrivna tiden, vilket avser de vistelsetider som nämns i den föreslagna 56 a § och som beror på ansökningsgrunden. För tydlighetens skull föreslås det att en hänvisning till de nya integrationsvillkoren fogas till momentet. Även dessa ska finnas i nya 56 a §.

I 3 och 4 mom. föreslås det att det uttryckliga omnämmandet om hur många år från inresedagen som tidsfristen räknas ska utgå. Enligt förslaget ska tidsfristen alltid vara fyra eller sex år, beroende på i vilket skede och utifrån vilka villkor beviljandet av permanent uppehållstillstånd prövas. Ett separat omnämmande om detta i varje moment kan inte anses nödvändigt för att paragrafen ska vara förståelig och entydig.

Det föreslås att ett nytt 6 mom. fogas till paragrafen med bestämmelser om vilken effekt ett ovillkorligt fängelsestraff ska ha på beräkningen av vistelsetiden. Det föreslagna momentet anger att om en utlänning har dömts till ovillkorligt fängelsestraff, avbryts den oavbrutna lagliga vistelsetiden och börjar räknas från början. Tiden kan börja räknas från början tidigast när det ovillkorliga fängelsestraffet har avtjänats i sin helhet. Vistelsen ska således då också uppfylla övriga villkor som fastställts för den och därför ska tiden inte börja från ovannämnda tidpunkt om utlänningen exempelvis inte har ett kontinuerligt uppehållstillstånd. Med ovillkorligt fängelsestraff avses inte förvandlingsstraff som påförs för obetalda böter.

Motsvarande bestämmelse ska enligt förslaget fogas till 56 d § 5 mom. om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Det är konsekvent och motiverat att ett fängelsestraff ska ha samma effekt i alla situationer som leder till permanent uppehåll. Vad gäller alla uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll är det likaså uppenbart att ett ovillkorligt fängelsestraff innebär ett avbrott i integrationen och visar på grov likgiltighet gentemot samhällets värderingar och regler.

56 a §. *Integrationsvillkor för permanent uppehållstillstånd.* Paragrafen är helt ny. Enligt förslaget ska den innehålla bestämmelser om de tilläggsvillkor i anknytning till integration som sökanden ska uppfylla för att beviljas permanent uppehållstillstånd efter en vistelse på antingen sex eller fyra år. I paragrafen föreslås det dessutom bestämmelser om vissa undantag, som ska möjliggöra uppehållstillstånd efter sex års vistelse utan att sökanden alls eller fullt ut uppfyller en del av villkoren i fråga eller inga av dem.

I 1 mom. föreslås det krav på språkkunskaper och tid i arbetslivet. Genom att uppfylla dessa villkor kan sökanden visa att han eller hon har integrerats och kan få permanent uppehållstillstånd efter en oavbruten vistelse på sex år. Enligt det föreslagna momentet beviljas permanent uppehållstillstånd efter utgången av den föreskrivna tiden på sex år, om utlänningen har nöjaktiga muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska enligt 56 f § 2 mom. eller i stället har motsvarande kunskaper i finskt eller finlandssvenskt teckenspråk och två års tid i arbetslivet. En utlänning som är 65 år eller äldre beviljas permanent uppehållstillstånd efter utgången av den föreskrivna tiden på sex år oberoende av utlänningens kunskaper i finska eller svenska.

Sätten att bevisa den krävda *språkkunskapsnivån* ska definieras på en och samma plats i föreslagna 56 f §. Enligt 2 mom. i den paragrafen avses med nöjaktiga muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska att utlänningen har avlagt en allmän språkexamen på kunskapsnivå tre eller en språkexamen för statsförvaltningen som visar nöjaktig förmåga att använda språket i tal och skrift. Dessutom godkänns bland annat avläggande av den grundläggande utbildningen, gymnasiet, en yrkesinriktad grundexamen, en yrkesexamen eller en specialyrkesexamen.

I det föreslagna momentet nämns på motsvarande sätt som i medborgarskapslagen också kunskaper i finskt och finlandssvenskt teckenspråk, så att personer med hörselnedsättning inte felaktigt hindras från att få permanent uppehållstillstånd på grund av sina språkkunskaper. Det är i och för sig uppenbart att en sensorisk funktionsnedsättning i likhet med hörselnedsättning kan beaktas i den nedan beskrivna undantagsprövningen enligt det föreslagna 2 mom., även i

fråga om språkkunskaper. Det finns dock ingen anledning att hänvisa sökande som behärskar finskt eller finlandssvenskt teckenspråk till att åberopa undantaget, om de har språkkunskaper på den nivå som krävs i det språk de använder. Avsikten är att språkkunskaperna ska bedömas och påvisas på samma sätt som för närvarande i medborgarskapsärenden, dvs. att sökanden ska visa upp ett intyg från Finlands Dövas Förbund rf över åtminstone nöjaktig förmåga att använda finskt eller finlandssvenskt teckenspråk.

Tid i arbetslivet definieras i sin tur i föreslagna 56 a § 4 mom., enligt vilket en utlänning har förvärvat sådan tid i arbetslivet som avses i paragrafen när han eller hon omedelbart innan ansökan blev anhängig har arbetat eller utövat näring på heltid i Finland under den angivna perioden så att han eller hon under denna period sammanlagt i högst tre månader har fått arbetslöshetsförmåner enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller utkomststöd enligt lagen om utkomststöd eller annars varit borta från arbetslivet.

I 1 mom. föreslås det också ett undantag från språkkunskapsvillkoret för 65-åringar eller äldre. Enligt det föreslagna undantaget beviljas en utlänning som är 65 år eller äldre permanent uppehållstillstånd efter utgången av den föreskrivna tiden på sex år oberoende av utlänningens kunskaper i finska eller svenska. Syftet med undantaget är att förhindra oskäligen situationer för personer som fyllt 65 år. Utan undantaget skulle sådana situationer lätt kunna uppstå med beaktande av att bevis på språkkunskaper inte tidigare har krävts för permanent uppehållstillstånd eller andra uppehållstillstånd och det sannolikt handlar om utlänningar som har anlänt till Finland när de varit äldre. Man kan också anta att åldern i genomsnitt påverkar en persons förmåga att lära sig ett nytt språk, något som är tydligast att beakta genom att föreskriva en viss åldersgräns för avvikelse från kravet. Ur denna synvinkel kan en ålder på 65 år anses vara motiverad.

Undantaget ska endast gälla permanent uppehållstillstånd som beviljas efter sex år. Detta ska vara oberoende av prövning och därför ska sökanden inte behöva redogöra för sina faktiska språkkunskaper eller för hur sökandens ålder eller andra eventuella faktorer har påverkat inläringen av språket.

Enligt det föreslagna 2 mom. kan i ett enskilt fall avvikelse göras från ett eller flera av de villkor som avses i 1 mom., om utlänningen har en sjukdom, skada eller störning som långvarigt hindrar utlänningen från att uppfylla villkoret. Undantaget ska inte gälla vistelsetid, utan sökanden ska även i dessa situationer vistas i Finland oavbrutet i minst sex år med kontinuerligt uppehållstillstånd i enlighet med 56 §. Undantaget ska endast gälla permanent uppehållstillstånd som beviljas efter sex år och ska inte tillämpas på permanenta uppehållstillstånd som beviljas efter fyra år eller på uppehållstillstånd som beviljas på grund av en högskoleexamen som avlagts i Finland eller på uppehållstillstånd för varaktigt bosatta.

Syftet med det föreslagna undantaget är att uppehållstillstånd ska kunna beviljas i sådana situationer som annars blir oskäligen och där det skulle vara permanent eller långvarigt omöjligt eller åtminstone mycket svårt för utlänningen att uppfylla villkoren om språkkunskaper och/eller tid i arbetslivet av ett medicinskt skäl och kravet således skulle vara orimligt.

Syftet med termerna sjukdom, skada och störning som föreslås i bestämmelsen är att i omfattande utsträckning täcka alla sådana situationer där sökandens fysiska och/eller psykiska funktionsförmåga är så pass allvarligt och permanent nedsatt av medicinska skäl att sökanden inte skäligen kan förväntas uppfylla ett eller flera villkor ens på lång sikt. Det kan till exempel handla om en psykisk eller fysisk kronisk sjukdom, intellektuell funktionsnedsättning, neuropsykiatrisk störning, CP-skada eller bestående skada orsakad av en yttre faktor. Om det handlar om en sjukdom, skada eller störning vars allvarlighetsgrad och olägenhet kan variera

från en person till en annan och/eller ändras med tiden, ska det centrala, förutom en diagnos, även vara en bedömning av dess effekter på just sökanden i fråga nu och framtiden.

Varje hinder ska övervägas separat i relation till språkkunskaper och arbete. Med andra ord, om någon av ovannämnda omständigheter hindrar eller i mycket hög grad försvårar språkinläring, men inte oavbrutet arbete, ska undantag inte kunna göras från det senare kravet på grund av omständigheten i fråga. Detta innebär naturligtvis inte att samma omständighet inte kan förhindra båda.

Vad gäller hinder för arbete ska utgångspunkten kunna vara arbetsoförmåga enligt 12 § 2 mom. i folkpensionslagen (568/2007) och att sökanden har beviljats sjukpension tills vidare enligt 14 § 1 mom. i samma lag. Vad gäller språkkunskaper ska det exempelvis kunna handla om att sökandens intellektuella eller sensoriska funktionsnedsättning objektivt sett hindrar honom eller henne från att även på lång sikt lära sig tillräckligt med finska eller svenska och/eller uttrycka vad han eller hon har lärt sig för andra.

Utgångspunkten är att en sökande som hänvisar till undantaget ska lämna in ett läkarintyg på sin sjukdom, skada eller störning. Av läkarintyget ska det om möjligt också framgå vilken permanent effekt sjukdomen, skadan eller störningen har på sökandens möjligheter att arbeta och/eller lära sig finska eller svenska. Betydande hinder för språkinläring och/eller sysselsättning på grund av en sjukdom, skada eller störning ska enligt förslaget också kunna framgå av till exempel förvaltningsbeslut som meddelats om sökandens tjänster, vilket innebär att ett separat läkarintyg inte nödvändigtvis behövs. Det väsentliga är att sökanden på ett tillförlitligt sätt kan bevisa den grund som avses i bestämmelsen och dess effekt på uppfyllandet av villkoret om tid i arbetslivet och/eller språkkunskapsvillkoret. I enlighet med sina befogenheter i anknytning till uppehållstillstånd är det emellertid Migrationsverket som i sista hand fattar beslut utifrån om det finns ett i lagen avsett hinder för språkinläring och/eller arbete, och Migrationsverket ska alltså inte formellt vara bundet av läkarens syn på saken. Om sökanden har fått ett beslut om en sådan arbetsoförmåga som avses ovan, ska sökanden kunna använda det som redogörelse för att han eller hon är förhindrad från att arbeta.

Att begränsa grunderna för undantag endast till hinder som är orsakade av medicinska skäl och som enligt aktuella uppgifter är permanenta eller långvariga, uppfyller för sin del propositionens mål om att uppmuntra till integration, och utgångspunkten är att möjliggöra permanent uppehåll bara för dem som visar att de klarar av integration. Därför ska kraven på språkkunskaper och arbete också gälla sökande för vilka det av olika orsaker är svårare eller mer ansträngande att uppfylla kraven än för en genomsnittlig sökande, till exempel på grund av analfabetism, låg tidigare utbildningsnivå, inlärningssvårigheter och/eller kulturella förväntningar på kön. Det samma ska gälla i en situation där sökanden till exempel har en sjukdom, skada eller störning som utan tvekan påverkar arbetet och/eller språkinläringen, men som objektivt sett inte är ett hinder på lång sikt. Till denna del finns det också skäl att komma ihåg att det handlar om permanent uppehåll och inte huruvida vistelse ska tillåtas över huvud taget. Enbart långsammare inläring av finska eller svenska leder alltså i praktiken inte till att sökanden måste lämna Finland, utan det leder till att sökanden kan ansöka om permanent uppehållstillstånd först senare än efter sex års vistelse.

I 3 mom. föreslås det bestämmelser om när en utlänning kan beviljas permanent uppehållstillstånd efter fyra års vistelse. I momentet föreslås tre separata alternativa villkor eller villkorshelheter, och om sökanden uppfyller ett av dem kan han eller hon beviljas permanent uppehållstillstånd efter en kortare vistelse. Det finns inga undantag till villkoren.

En vistelsetid på fyra år ska i alla situationer vara ett minimikrav enligt förslaget, på motsvarande sätt som vistelsetiderna på fem och sex år. Således ska det vara möjligt att få permanent uppehållstillstånd på basis av villkoren i 3 mom. även när sökanden har vistats i Finland i över sex år eller betydligt längre. Detta kan få en praktisk betydelse till exempel om en utlänning som vistats i Finland i över sex år uppnår en årsinkomst på över 40 000 euro, men inte har nöjaktiga kunskaper i finska eller svenska.

I 1 punkten i momentet möjliggörs permanent uppehållstillstånd efter fyra års vistelse på basis av årsinkomsterna. Permanent uppehållstillstånd ska enligt förslaget beviljas efter utgången av den föreskrivna tiden på fyra år, om utlänningen i den senast slutförda beskattningen innan ansökan blev anhängig har haft inkomster på sammanlagt minst 40 000 euro. Det föreslås att årsinkomstgränsen ska vara indexjusterad (lönekoeficient), så att den inte halkar efter och förlorar sin betydelse när lönerna och priserna ändras. Bestämmelser om detta föreslås i 6 mom. Närmare bestämmelser om hur inkomsterna ska beräknas finns i 7 mom. i den föreslagna paragrafen. Enligt det föreslagna momentet beräknas inkomsterna så att det till det sammanlagda beloppet av nettoförvärvsinkomsten och nettokapitalinkomsten enligt 30 § i inkomstskattelagen (1535/1992) läggs den förlust som härrör av näringsverksamhet och jordbruk och som dragits av under skatteåret, dividendinkomst som är skattefri enligt 33 a–33 c § i den lagen, annan skattefri inkomst enligt 33 d § i den lagen samt överskott och annan utbetalning av medel som är skattefri enligt 33 e–33 g § i den lagen. Från det sammanlagda beloppet av nettoförvärvsinkomsten och nettokapitalinkomsten avdras dessutom de däri ingående prestationer som avses i 6 § 5 mom. i lagen om inkomstdatasystemet (53/2018), med undantag för prestationer som vid beskattningen betraktas som pensioner eller kapitalinkomster.

Eftersom avsikten är att utreda sökandens inkomster under ett år, föreslås det att granskningen hänförs till *den slutförda beskattningen*. Detta är nödvändigt, eftersom de godkända inkomsterna enligt förslaget omfattar många olika inkomster, även sådana där det är uppenbart besvärligt för Migrationsverket att utföra en tillförlitlig utredning och bedömning av skatteplikten. Tack vare den föreslagna formuleringen behöver verket inte göra något sådant, utan kan i praktiken förlita sig på Skatteförvaltningens sakkunskap och inhämtande av information. Dessutom undviker man för det första möjligheten att någon presenterar olika uppgifter för olika myndigheter och för det andra möjligheten att olika myndigheter tolkar samma uppgifter på olika sätt.

Granskningen ska hänföras till *den senast* slutförda beskattningen, eftersom det då är fråga om den senaste möjliga informationen med beaktande av förbehållen ovan. Om det har skett betydande förändringar i sökandens inkomster i det skede då det permanenta uppehållstillståndet övervägs, ska det vara möjligt att påverka ärendet till exempel genom att tillämpa försörjningsvillkoret, men inte genom att påverka bedömningen av årsinkomsten i någondera riktningen.

Enligt föreslagna 3 mom. 2 punkten kan permanent uppehållstillstånd beviljas efter utgången av den föreskrivna tiden på fyra år, om sökanden utomlands har avlagt en examen som genom beslut av en behörig finländsk myndighet har erkänts ge behörighet eller rätt att arbeta i en uppgift som förutsätter högre högskoleexamen eller påbyggnadsexamen enligt 56 c § 1 mom. eller på basis av vilken ett finländskt universitet har beviljat studierätt för fortsatta studier eller anställt utlänningen för undervisnings- eller forskningsuppgifter och utlänningen har två års tid i arbetslivet.

Syftet med punkten ska vara att locka särskilt högt utbildade utlänningar till Finland och att stärka hållkraften gentemot dem genom att göra det möjligt för dem att få permanent uppehållstillstånd efter en kortare vistelse. Påbyggnadsexamen ska nämnas separat, eftersom

det är möjligt att utlänningen har ansökt om jämställande i Finland enbart för den. Det finns inte skäl att kräva motsvarande också för en högre högskoleexamen bara för formalitetens skull.

Angående definitionen av *högre högskoleexamen och påbyggnadsexamen* hänvisas till föreslagna 56 c § 1 mom. Momentet i fråga ska gälla sökande som har avlagt högre högskoleexamen eller påbyggnadsexamen vid en finländsk högskola eller lägre högskoleexamen vid ett finländskt universitet. Enligt förslaget ska hänvisningen dock formuleras så att den inte gäller lägre högskoleexamen.

Det föreslås att paragrafen i praktiken ska kräva att en examen som avlagts utomlands har erkänts i Finland, så att den jämföras med en högre högskoleexamen eller påbyggnadsexamen i Finland eller alternativt att ett universitet i praktiken har jämfört examen med en högre högskoleexamen genom att bevilja sökanden studierätt till en påbyggnadsexamen eller att anställa sökanden för forsknings- eller undervisningsuppgifter. Syftet är att säkerställa att en kompetent och i ärendet behörig myndighet eller ett universitet som beslutat om sökandens studierätt eller anställning har fattat ett beslut som formellt och/eller i praktiken innebär att sökandens examen ska jämföras med en finländsk examen på den krävda nivån.

Villkoret ska emellertid inte formellt vara bundet till något visst befintligt förfarande för jämställande eller erkännande av en examen eller ett motsvarande förfarande eller till ett beslut som fattas i ett sådant förfarande. Därför föreslås det också att termen "erkännande" ska användas som allmän benämning. Det väsentliga är att sökanden ska kunna påvisa saken, så att bedömningen av huruvida examen har en motsvarighet i Finland inte innehållsmässigt blir Migrationsverkets uppgift, eftersom Migrationsverket inte har den behörighet eller expertis som krävs för att jämföra en examen. Migrationsverkets uppgift ska enligt förslaget vara att kontrollera en utredning som sökanden har lämnat in eller eventuellt en uppgift som erhållits elektroniskt från en annan myndighet, inte att självt bedöma ärendet innehållsmässigt. Enligt förslaget kan Migrationsverket alltid använda information om erkännande som underlag för sitt beslut. Verket behöver inte längre och det ska inte längre vara dess uppgift att i övrigt bedöma ärendet, till exempel sökandens utländska examen eller de handlingar som lämnats in om den.

Examen ska i första hand vara erkänd av en behörig finländsk myndighet. Examen kan till exempel på beslut av Utbildningsstyrelsen jämföras med en högre högskoleexamen i enlighet med lagen om den tjänstebehörighet som högskolestudier utomlands medför (1385/2015). Examen kan jämföras antingen allmänt med en högre högskoleexamen (examens nivå) eller med en viss namngiven högre högskoleexamen (examens nivå och område). Sökanden ska också ha kunnat få till exempel ett beslut om godkännande av läkarexamen av Tillstånds- och tillsynsverket för social- och hälsovården eller ett motsvarande beslut om veterinärexamen av Livsmedelsverket.

Det väsentliga i sådana situationer ska inte vara om det för utövandet av ett visst yrke enligt beslutet eller i övrigt krävs ytterligare påbyggnadsstudier, praktik och/eller språkstudier, så länge som själva examen har erkänts i enlighet med vad som krävs i paragrafen, så att den motsvarar en högre högskoleexamen i Finland. Om det däremot krävs till exempel kompletterande studier för att examen ska kunna erkännas, ska uppehållstillstånd kunna beviljas på denna grund först när de kompletterande studierna har slutförts med godkänt resultat. I en sådan situation ska villkoret inte uppfyllas förrän sökanden har uppfyllt alla tilläggskrav i anknytning till erkännandet. Å andra sidan står det klart att om sökanden redan har fullständig rätt att utöva exempelvis läkar- eller veterinäryrket i Finland när sökanden ansöker om permanent uppehållstillstånd, ska detta också innebära att examen har erkänts på det sätt som avses i paragrafen.

Ett annat alternativ som nämns i den föreslagna paragrafen är också finländska universitet, och även i detta fall är det uppenbart att de har den expertis som behövs och en uppgift i anknytning till jämställande av utlänningars examen som grundar sig på lag. För det första handlar det i praktiken om att ett finländskt universitet har godkänt att sökanden avlägger en påbyggnadsexamen, som enligt 7 § 2 mom. i universitetslagen avläggs efter en högre högskoleexamen eller efter en annan utbildning på motsvarande nivå. Att ett universitet har beviljat studierätt för att avlägga en påbyggnadsexamen innebär med andra ord alltid i praktiken också att universitetet anser att nivån på den examen som har avlagts utomlands motsvarar en högre högskoleexamen i Finland. För det andra tar man i beaktande att universiteten också anställer utlänningar och i samband med detta i praktiken gör en bedömning av om en persons utländska examen kan jämföras med åtminstone en högre högskoleexamen. Det är varken ändamålsenligt eller konsekvent att en sådan bedömning av ett universitet inte skulle godkännas endast på grund av att den har gjorts i samband med rekrytering, inte i samband med antagning av studerande. För att bestämmelsens ordalydelse ska motsvara dess syfte föreslås det dock att tillämpningen till denna del begränsas till undervisnings- och forskningsuppgifter, där det i praktiken krävs minst högre högskoleexamen. Således är det inte här eller i någon annan tillämpning av paragrafen allena avgörande huruvida jämförelsen med en högre högskoleexamen uttryckligen konstateras i ett beslut eller ett arbetsavtal, utan det räcker också att ärendet kan härledas från ett beslut utan tolkningsutrymme.

Om Migrationsverket undantagsvis är osäker på om den information som verket fått innebär att den sökandes utländska examen har jämförts med en högre högskoleexamen eller påbyggnadsexamen i Finland utan krav på påbyggnadsstudier eller motsvarande, kan verket skaffa en nödvändig tilläggsutredning för att avgöra ärendet. Även då är syftet att utreda om den myndighet eller det finländska universitet som ansvarar för erkännandet har fattat ett sådant beslut som innebär att en utländsk examen jämföras med en högre högskoleexamen eller påbyggnadsexamen. Syftet är alltså inte att Migrationsverket i någon situation självständigt skulle utreda och/eller överväga innehållsmässigt hur en utländsk examen ska tolkas i Finland eller till exempel självständigt undersöka på nytt de handlingar eller andra uppgifter som ligger till grund för erkännandet i fråga.

Enbart att sökanden skulle ha fått en viss arbetsplats betyder dock inte jämförelse som avses i ett beslut. Enbart en arbetsgivares uppfattning om vilken utbildning som krävs för ett visst arbete och att sökandens utländska examen uppfyller vissa krav är alltså inte tillräckligt för att uppfylla villkoret om jämförelse av examen. Om det däremot handlar om ett visst jobb som även enligt lagen kräver en (viss) högre högskoleexamen, ska sökanden också ha ett myndighetsbeslut på vilket rätten att utföra arbetet i fråga baseras. Sökanden kan och ska då bevisa jämförelsen av sin examen genom att visa upp beslutet i fråga för Migrationsverket.

Utöver en erkänd examen ska Migrationsverket i samband med detta kräva att sökanden påvisar *tiden i arbetslivet*, eftersom syftet naturligtvis är att bevilja uppehållstillstånd till sådana utlänningar som kan dra nytta av sin examen i arbetslivet, även om det för enkelhetens skull inte krävs att sökanden har ett arbete som uttryckligen motsvarar utbildningen. Med beaktande av sökandens integration granskar man också genom kravet att sökanden har avlagt sin examen någon annanstans än i Finland. Till denna del ska man inte kunna göra undantag från kravet om tid i arbetslivet, eftersom detta är ett villkor för att sökanden ska kunna få permanent uppehållstillstånd snabbare än normalt.

Tid i arbetslivet definieras mer ingående i föreslagna 56 a § 4 mom., enligt vilket en utlänning har förvärvat sådan tid i arbetslivet som avses i paragrafen när han eller hon omedelbart innan ansökan blev anhängig har arbetat eller utövat näring på heltid i Finland under den angivna perioden så att han eller hon under denna period sammanlagt i högst tre månader har fått

arbetslöshetsförmåner enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller utkomststöd enligt lagen om utkomststöd eller annars varit borta från arbetslivet.

I 3 mom. 3 punkten möjliggörs enligt förslaget permanent uppehållstillstånd efter utgången av den föreskrivna tiden på fyra år, om utlänningen har särskilt goda språkkunskaper och tre års tid i arbetslivet.

För det första ska sökanden ha *genom språktest verifierade särskilt goda muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska enligt 56 f § 5 mom.* Sätten att bevisa den krävda språkkunskapsnivån ska definieras på en och samma plats i föreslagna 56 f §. Enligt 5 mom. i den paragrafen ska genom språktest verifierade särskilt goda muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska avse att utlänningen har avlagt en allmän språkexamen på kunskapsnivå fem eller en språkexamen för statsförvaltningen som visar utmärkt förmåga att använda språket i tal och skrift. Till denna del ska man inte kunna göra undantag från kravet om språkkunskaper, eftersom detta är ett villkor för att sökanden ska kunna få permanent uppehållstillstånd snabbare än normalt.

För det andra ska det i samband med detta utöver särskilt goda språkkunskaper vara ändamålsenligt att kräva att sökanden påvisar en längre *tid i arbetslivet* än i andra situationer, eftersom syftet även här är att bevilja uppehållstillstånd till sådana utlänningar som i praktiken kan dra nytta av sina språkkunskaper i arbetslivet. Dessutom ska kombinationen av tid i arbetslivet och bättre språkkunskaper än vanligt vara ett gott uttryck för sådan integration som är målet med propositionen och som det finns skäl att understöda genom att bevilja sökanden permanent uppehållstillstånd snabbare.

Tid i arbetslivet definieras mer ingående i föreslagna 56 a § 4 mom., enligt vilket en utlänning har förvärvat sådan tid i arbetslivet som avses i paragrafen när han eller hon omedelbart innan ansökan blev anhängig har arbetat eller utövat näring på heltid i Finland under den angivna perioden så att han eller hon under denna period sammanlagt i högst tre månader har fått arbetslöshetsförmåner enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller utkomststöd enligt lagen om utkomststöd eller annars varit borta från arbetslivet.

I 4 mom. föreslås närmare bestämmelser om vad som ska avses med begreppet tid i arbetslivet som används i paragrafen. Enligt det föreslagna momentet har en utlänning förvärvat sådan tid i arbetslivet som avses i paragrafen när han eller hon omedelbart innan ansökan blev anhängig har arbetat eller utövat näring på heltid i Finland under den i 1 eller 3 mom. angivna perioden så att han eller hon under denna period sammanlagt i högst tre månader har fått arbetslöshetsförmåner enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa eller utkomststöd enligt lagen om utkomststöd eller annars varit borta från arbetslivet. Med utkomststöd ska i momentet avses grundläggande utkomststöd, kompletterande utkomststöd och förebyggande utkomststöd enligt lagen om utkomststöd (1412/1997). Med arbetslöshetsförmåner ska avses arbetslöshetsdagpenning, inklusive inkomstrelaterad dagpenning, och arbetsmarknadsstöd enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002).

Granskningsperioden för tiden i arbetslivet, som beroende på grund antingen är två eller tre år, ska vara tiden omedelbart innan ansökan blev anhängig. Detta främjar en förutsägbar och smidig behandling av ansökningarna, eftersom uppgifterna om arbete och förmåner ska kunna kontrolleras till exempel i myndighetsregister från en viss angiven period, så att de är så färska som möjligt. Detta ska också möjliggöra att sökanden kan få permanent uppehållstillstånd, även om han eller hon skulle ha varit arbetslös efter inresan till Finland eller i övrigt i behov av till exempel utkomststöd även under en längre tid än kortvarigt, så länge som sökanden senare har kommit in i arbetslivet. Genom att utforma kravet på detta sätt understöder man också

propositionens mål om att uppmuntra till integration och beaktar man att utlänningars sysselsättningssituation ofta förbättras under vistelsetiden.

Villkoret om tid i arbetslivet ska vara uppfyllt redan när *ansökan blir anhängig* och inte först när beslutet fattas, eftersom det också främjar en förutsägbar och smidig behandling om ansökan lämnas in först när det är säkert att villkoren uppfylls. Detta ska också främja jämlikhet, eftersom ansökans behandlingstid inte påverkar uppfyllandet av tiden i arbetslivet. Om sökanden exempelvis blir arbetslös eller hans eller hennes inkomster sjunker avsevärt under behandlingen av ansökan, ska detta inte i sig påverka att sökanden med sitt tidigare arbete har visat en strävan efter och förmåga att integreras i Finland. En förändring av omständigheterna kan emellertid påverka beviljandet av permanent uppehållstillstånd, till exempel genom bedömningen av försörjningsförutsättningen eller om det i undantagsfall finns skäl att betvivla riktigheten i de inlämnade uppgifterna från första början (till exempel om tiden i arbetslivet har erhållits artificiellt genom en anställning som inte motsvarar verkligheten).

Sökandens arbete och huruvida sökanden har tytt sig till stöd ska granskas under de två eller tre år som föregår tidpunkten då ansökan blev anhängig. I perioden i fråga får enligt förslaget ingå *sammanlagt* högst tre månader med utkomstskydd för arbetslösa eller utkomststöd eller i övrigt högst tre månaders frånvaro från arbetet. Detta innebär att den tillåtna frånvaron på tre månader överskrider även när ingen enskild period är längre än tre månader, men de tillsammans överskrider tre månader. I praktiken måste det arbete eller den näringsutövning som räknas med således utgöra minst 21 månader av granskningsperioden på två år eller 33 månader av granskningsperioden på tre år. Om frånvaron är längre än tre månader beror effekten emellertid också på hur långa de enskilda perioderna har varit och när de har inträffat under granskningsperioden. Om sökanden till exempel har varit arbetslös i två månader ett och ett halvt år tidigare och blir arbetslös på nytt under två månader strax innan han eller hon hade tänkt lämna in ansökan om permanent uppehållstillstånd, innebär detta inte nödvändigtvis att ansökan flyttas fram med två år. Detta beror på att granskningsperioden alltid ska föregå anhängiggörandet av ansökan och effekten av tidigare frånvaroperioder upphör i det skede då de inte längre ingår i granskningsperioden i fråga. Beräkningen av tiden i arbetslivet börjar om helt från början bara om tre månader överskrider i slutet av tvåårsperioden och sökanden i övrigt hade kunnat ansöka om permanent uppehållstillstånd eftersom de övriga villkoren uppfylls.

Det avgörande enligt vad som anges ovan är inte enbart om sökanden de facto tyr sig till samhällets stöd under frånvaron. En period på sammanlagt över tre månader ska påverka beräkningen också när sökanden under den tiden klarar sig med exempelvis besparingar, makens stöd eller genom att ta lån. På motsvarande sätt är det inte enbart avgörande om sökanden officiellt har registrerat sig som arbetssökande, om han eller hon de facto inte arbetar. Syftet är i sista hand att mäta arbete som visar på integration, inte att visa att utlänningen klarar sig utan stöd trots att han eller hon inte arbetar. Det skulle inte heller vara motiverat att uppmuntra utlänningar att låta bli att använda stöd som de behöver eller att inte anmäla sig som arbetssökande enbart på grund av att detta skulle påverka beviljandet av permanent uppehållstillstånd. Även permittering ska ha motsvarande effekt, om tiden som permitterad överskrider tre månader. Anställningsförhållandet för en permitterad person förblir förvisso i kraft, men den föreslagna bestämmelsen handlar inte om ett formellt anställningsförhållande, utan om integration genom faktiskt arbete. Således är det inte motiverat att sökanden ska kunna förvärva tid i arbetslivet under en eventuellt långvarig permittering där sökanden i praktiken inte arbetar. Bestämmelser om så kallad tillåten frånvaro (sjukfrånvaro, föräldraledighet, stipendieperiod) föreslås i paragrafens 5 mom.

Om sökanden trots oavbrutet arbete har varit tvungen att ty sig till utkomststöd eller jämkad arbetslöshetsförmån, ska arbetet eller näringsutövningen under den månaden inte räknas med i

tiden i arbetslivet. Att en arbetande person tyr sig till dessa förmåner kan bero på många praktiska situationer som personen delvis inte har kunnat påverka. I fråga om förmånerna är syftet med det föreslagna villkoret om tid i arbetslivet dock att betona att utlänningen ska kunna klara sig genom sitt eget arbete även i viss mån under överraskande omständigheter som avviker från det normala, vilket inte är fallet om familjen till exempel tvingas ty sig till utkomststöd om en familjemedlem insjuknar. Om tiden med stöd överskrider tre månader, påverkar detta förvärvandet av tid i arbetslivet på det sätt som beskrivs ovan. Däremot har det inte motsvarande effekt om sökanden med familj har fått till exempel bostadsbidrag. Bostadsbidrag kan man bara få om inkomsterna underskrider en viss nivå, men det är inte en förmån som tryggar minimiutkomsten och bostadsbidrag visar inte ensamt att mottagaren inte skulle klara sig på sitt arbete i tillräcklig grad. Bedömningen påverkas inte av sådana stöd som inte beror på sökandens arbete och inkomster, såsom underhållsstöd, handikappbidrag eller barnbidrag.

Vad gäller utkomststöd bör det dessutom beaktas att det är en familjespecifik förmån, vars belopp påverkas av alla familjemedlemmars inkomster och medel samt utgifter. Enligt 3 § 1 mom. i lagen om utkomststöd avses med familj i gemensamt hushåll boende föräldrar, en förälders minderåriga barn, äkta makar samt två personer som lever under äktenskapsliknande förhållanden. Nämda paragrafs 2 mom. anger att då utkomststöd beviljas betraktas alla familjemedlemmar som mottagare av utkomststödet räknat från den dag stödet utbetalas. Således kan det inte anses avgörande vem som formellt har ansökt om utkomststöd, om det har beviljats till en familj som ansöker om permanent uppehållstillstånd. Med andra ord kan sökanden anses ha varit tvungen att ty sig till utkomststöd när till exempel sökandens make har ansökt om stödet. Annars skulle familjen avsiktligt kunna göra så att en familjemedlem som inte ansöker om uppehållstillstånd ansöker om utkomststöd, eftersom avgörandet av den personens uppehållstillstånd inte påverkas i en sådan situation.

Förvärvandet av en tillräcklig tid i arbetslivet under en viss granskningsperiod innebär också att sökanden ska ha ett förvärvsarbete och/eller utöva näring på heltid när ansökan lämnas in. Kravet uppfylls inte i en situation där sökanden är arbetslös vid ansökningsstidpunkten, även om det ännu i det skedet handlar om en period som är kortare än tre månader. I en sådan situation är det nämligen inte känt hur länge sökanden kommer att vara arbetslös totalt.

I momentet föreslås dessutom ett krav på att sökanden ska ha arbetat eller utövat näring *på heltid*. Avsikten med detta är att utesluta situationer där verksamheten är så obetydlig ekonomiskt eller så oregelbunden, att den inte kan anses visa på någon särskild integration eller på att sökanden i tillräcklig grad har strävat efter att försörja sig själv genom arbete. Om kravet i fråga inte uppfylls under en viss månad, ska den månaden enligt förslaget inte räknas med i tiden i arbetslivet, vilket i praktiken jämföras med frånvaro från arbetet.

Bedömningen av huruvida ett förvärvsarbete som anställd är på heltid ska i princip kunna kopplas till det ekonomiska vederlag som erhålls för arbetet. Om sökanden endast har ett förvärvsarbete, ska kravet enligt förslaget kunna anses vara att lönen är minst den lön som krävs för heltidsarbete för att arbetet ska inräknas i arbetsvillkoret enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002). År 2024 var lönen för att uppfylla arbetsvillkoret i heltidsarbete minst 1 399 euro/månad och år 2025 minst 1 430 euro/månad. Bestämmelser om nivån finns i 5 kap. 4 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa och om en årlig höjning i 14 kap. i den lagen. Det handlar dock inte om att kräva just heltidsarbete eller i övrigt regelbundet granska arbetstider, utan det väsentliga är att den årliga gränsen i euro överskrider och att detta i regel ska anses innebära heltid såsom avses i bestämmelsen. Detta skulle också kunna ske till exempel i deltidarbete eller på basis av ett nolltimmarsavtal utan att det inverkar negativt på bedömningen.

Å andra sidan, om sökandens inkomster till exempel på grund av en mycket hög timlön eller en annan exceptionell situation skulle ha överskridit gränsen i fråga, men arbetstimmarna är betydligt färre än för en genomsnittlig arbetstagare i motsvarande arbete, ska man undantagsvis kunna anse att arbetet inte är på heltid. Den nedre gränsen för arbetsvillkoret i heltidsarbete ska alltså vara minimikravet. Om den nedre gränsen underskrids innebär det att villkoret om heltidsarbete inte uppfylls, men om den nedre gränsen överskrids innebär det inte heller alltid att villkoret om heltidsarbete uppfylls. En tydlig utgångspunkt för förslaget är emellertid att den heltid som avses i bestämmelsen ska innebära att den nedre gränsen överskrids och att det krävs en exceptionell situation för en annan tolkning.

Om den sökande har två eller flera förvärvsarbeten samtidigt är det fråga om en sådan bedömning som beskrivs ovan, dock så att man sammanlagt beaktar den inkomst som den sökande erhåller från alla anställningsförhållanden och den arbetstid som använts för dem.

För en företagare ska heltid däremot inte kunna kopplas till inkomsterna på samma sätt. Det är möjligt att verksamheten, trots den tid som företagaren sätter ner och företagarens insatser samt den strävan efter integration och försörjning som dessa påvisar, går med förlust eller inte är lönsam, till exempel på grund av en ekonomisk konjunktur. Det avgörande för en företagare är därför inte hur lönsam företagsverksamheten har varit i praktiken och hur företagaren har lyckats försörja sig på den, om det är möjligt att anse att sökandens strävan efter att försörja sig som företagare har varit verklig och företagsverksamheten har varit på heltid. I gränsfall kan god lönsamhet ändå vara en indikation på att verksamheten är på heltid, i synnerhet om inkomsterna grundar sig på exempelvis tjänster som företagaren själv tillhandahåller och det inte skulle vara möjligt att utöka tjänsterna markant utan en ökad arbetsinsats.

Bedömningen av heltid ska således i sista hand vara en helhetsprövning av företagarens tidsanvändning. Heltid ska emellertid vara utgångspunkten för bedömningen, om det inte finns något särskilt skäl att ifrågasätta detta utifrån att verksamheten helt klart har varit måskallig eller att sökanden under samma tid till exempel har studerat på heltid eller skött sitt barn under skolåldern hemma. Med andra ord ska företagsverksamheten kunna anses vara på heltid, om det inte finns något uttryckligt skäl att anse något annat. I praktiken innebär detta också att den arbetstid som krävs för företagsverksamheten under en tvåårsperiod i normalfall inte behöver utredas exakt.

Om sökanden både har ett förvärvsarbete och arbetar som företagare samtidigt, så att ingendera på egen hand uppfyller kravet på heltid, ska det göras en helhetsbedömning av om de ändå tillsammans uppfyller kravet. Om dock förvärvsarbetet eller företagandet på egen hand uppfyller kravet på heltid, finns det inget skäl att bedöma det företagande eller det förvärvsarbete som sökanden samtidigt har haft som eventuell bisyssla.

Kravet ska inte vara att sökanden alltid arbetat exempelvis för samma arbetsgivare, i samma anställningsförhållande och/eller inom samma bransch. Villkoret om tid i arbetslivet ska också kunna uppfyllas i en situation där sökanden en del av tiden har förvärvsarbetat och en del av tiden varit näringsidkare. Det har heller ingen betydelse i vilken bolagsform sökanden utövar näring eller om sökanden är en enskild näringsidkare eller helt saknar FO-nummer.

Kravet har inget att göra med på vilken grund sökanden har beviljats kontinuerligt uppehållstillstånd eller vilken grund han eller hon uppger för kontinuerligt uppehållstillstånd som en del av ansökan om permanent uppehållstillstånd. Grunden för det kontinuerliga uppehållstillståndet ska således i stället för arbete kunna vara till exempel familjeband eller flyktingskap, så länge som sökanden i praktiken har haft ett förvärvsarbete och/eller utövar näring på det sätt som krävs. Dock ska endast sådant arbete eller sådan näringsutövning som

sökanden har haft laglig rätt att utföra kunna räknas till sökandens fördel. Sökandens verksamhet ska således under hela granskningsperioden ha varit sådan, att han eller hon har haft rätt till den i Finland enligt utlänningslagen, säsongsarbetslagen, ICT-lagen, forskar- och studerandelagen och/eller näringsverksamhetslagen.

Den utredning som krävs för att verifiera tiden i arbetslivet kan variera avsevärt beroende på vilken situation det är fråga om. När det gäller en sökande som förvärvsarbetar kan man anta att uppgifterna vanligtvis fås från Skatteförvaltningens inkomstregister. När det gäller företagare är det sannolikt mer komplicerat att utreda ett ärende, vilket också är fallet i nuläget till exempel vid bedömning av försörjningsvillkoret. I sista hand ger Migrationsverket sökandena anvisningar om hurdana utredningar som behövs i respektive situation.

I paragrafen ska det enligt förslaget dessutom anges att arbetet ska ha *utförts i Finland*. Detta kan anses vara en uppenbar utgångspunkt med tanke på att syftet är att visa på integration i Finland. I utlänningslagen möjliggör 56 § tämligen långa vistelseperioder utomlands och det är tydligt att arbete som en sökande utfört utomlands under en sådan period inte ska kunna räknas med i den tid i arbetslivet som avses här.

Vid tolkningen av bestämmelsen i fråga ska såsom arbete som utförts i Finland också kunna anses vara arbete som sökanden har utfört samtidigt som han eller hon fysiskt har vistats i Finland, men som helt eller delvis har varit distansarbete för en utländsk arbetsgivare som saknar verksamhetsställe i Finland. Detta ska emellertid förutsätta att sökanden har betalat inkomstskatt för arbetet i Finland. Även arbete på en arbetsplats utomlands utsänd av en finländsk arbetsgivare ska kunna räknas med i tiden i arbetslivet, på samma sätt som det räknas med i vistelsetiden i enlighet med 56 § 1 mom. i utlänningslagen.

I 4 mom. ska enligt förslaget också till viss del beaktas ställningen för personer som uppnått den lägsta åldern för ålderspension och personer som gått i ålderspension. Den föreslagna formuleringen är att om en utlänning har uppnått den lägsta åldern för ålderspension, är det i en situation där permanent uppehållstillstånd beviljas efter en vistelse på sex år tillräckligt att tiden i arbetslivet har förvärvats omedelbart före ålderspensionens början.

Syftet ska vara att förhindra oskäliga situationer där sökanden i något skede har förvärvat den sex år långa vistelse som krävs och har arbetat tillräckligt i Finland utan att ty sig till förmåner samt i övrigt uppfyller villkoren för permanent uppehållstillstånd, men inte kan uppfylla villkoret om att förvärva tid i arbetslivet omedelbart innan ansökan blev anhängig, eftersom sökanden har slutat arbeta på grund av att han eller hon har gått i pension. Med andra ord kan en sökande som tidigare arbetat ha uppnått pensionsåldern innan sökanden förvärvat den minimivistelsetid som krävs för permanent uppehållstillstånd. I en sådan situation ska det räcka om två års tid i arbetslivet utan att ty sig till förmåner har förvärvats omedelbart före pensionens början.

Undantaget ska endast gälla permanent uppehållstillstånd som beviljas efter sex år. Angående sökandens ålder definieras undantagets tillämpningsområde avsiktligt på ett annat sätt än i undantaget från språkkunskaper i det föreslagna 1 mom., som alltid ska gälla sökande som är 65 år eller äldre. Den lägsta åldern för ålderspension ändras däremot i framtiden enligt den förväntade livslängden för olika åldersklasser, och med tanke på syftet med bestämmelsen är det väsentligt att tillämpningen av undantaget definieras så att det handlar om den lägsta åldern för ålderspension för varje sökande personligen.

Bestämmelsen ska enligt förslaget beakta att alla som har uppnått den lägsta åldern för ålderspension inte nödvändigtvis går i pension genast. I bestämmelsen används termen

ålderspensionens början för att definiera den tidpunkt före vilken tiden i arbetslivet ska ha förvärvats. Pensionens början definieras i arbetspensionslagarna.

Således ska ålderspensionens början i samband med att sökanden har uppnått den lägsta åldern för ålderspension innebära att sökande kan hänvisa till undantaget från den tidpunkt då tiden i arbetslivet ska ha förvärvats. Ålderspensionens början anger dessutom den tid omedelbart före vilken tiden i arbetslivet ska ha förvärvats. Omedelbart före innebär inte att arbetet eller näringsutövningen ska ha fortsatt exakt till den dag då pensionen har beviljats eller börjat betalas ut, utan att den tid i arbetslivet som krävs ska ha förvärvats omedelbart före det skede då arbetet eller näringsutövningen upphör på grund av att ålderspensionen börjar.

Det bör dock observeras att det är möjligt att fortsätta arbeta eller utöva näring också efter ålderspensionens början. Avsikten är dock att detta inte ska påverka möjligheten att hänvisa till undantaget, utan exempelvis en sökande som inte har arbetat heltid efter pensionens början, ska ändå kunna hänvisa till undantaget, om hans eller hennes ålderspension redan har börjat. Om det å andra sidan undantagsvis handlar om en sökande som förvärvat en tillräcklig tid i arbetslivet (delvis) först efter att ålderspensionen har börjat, ska personen också kunna hänvisa till huvudregeln för förvärvande av tid i arbetslivet, trots att pensionen har börjat.

Personer som ännu inte har uppnått den lägsta åldern för ålderspension kan också gå i partiell förtida ålderspension. De omfattas inte av undantaget, eftersom de ännu inte har uppnått den lägsta åldern för ålderspension. Efter att de uppnått denna ålder ska de emellertid kunna hänvisa till undantaget, eftersom de då uppfyller båda villkoren för undantaget (om att sökanden har uppnått den krävda åldern och att ålderspensionen har börjat). Den avgörande tidpunkten ska då vara att den lägsta åldern för ålderspension har uppnåtts.

Enligt det förslagna 5 mom. beaktas vid beräkningen av tiden i arbetslivet tillfällig frånvaro på grund av sjukdom eller föräldraledighet samt stipendieperioder. Momentet ska gälla alla situationer där sökanden enligt förslaget ska påvisa två eller tre års tid i arbetslivet. Enligt det föreslagna momentet ska tillfällig frånvaro på grund av sjukdom eller föräldraledighet jämföras med arbete eller näringsutövning vid beräkning enligt 4 mom. Med arbete eller näringsutövning ska också jämföras en utlännings stipendieperiod, om utlänningsarbetar i Finland med stöd av ett stipendium från Finland.

Bestämmelsen ska främst gälla en situation där sökanden är frånvarande från arbetslivet på grund av sjukdom eller föräldraledighet och då får sjuklön, sjukdagpenning, graviditetspenning eller föräldrapenning i anslutning till detta. I en sådan situation är det varken skäligt eller jämlikt att räkna frånvaron till sökandens nackdel. Tiden i arbetslivet avbryts då inte och dessutom ska den kunna räknas till den tid i arbetslivet på två år som krävs. I den föreslagna bestämmelsen konstateras att frånvarotiden ska jämföras med arbete eller näringsutövning vid beräkningen av tiden i arbetslivet.

Med *tillfällig frånvaro* ska enligt förslaget avses en situation där sökanden först har arbetat eller utövat näring på så sätt att perioden kan räknas med i ovannämnda tid i arbetslivet. Därefter ska personen ha varit frånvarande från arbetslivet på grund av sjukdom eller föräldraledighet, men återvänt till arbetet eller näringsutövningen före ansökan om permanent uppehållstillstånd, så att sökandens arbete eller näringsutövning fortfarande uppfyller villkoret om tid i arbetslivet. Tiden i arbetslivet kan enligt förslaget således inte uppfyllas i en situation där sökanden inte har förvärvsarbetat eller utövat näring före sjukdomen eller föräldraledigheten och/eller i en situation där sökanden inte har återvänt till förvärvsarbetet eller näringsutövningen före ansökan om permanent uppehållstillstånd. Dessutom ska villkoret om tillfällig frånvaro inkludera kravet om att sökandens anställning eller företagsverksamhet inte har upphört helt under frånvaron.

Om till exempel sökandens visstidsanställning upphör under föräldraledigheten, så att sökanden inte får en annan anställning i stället, eller om sökanden sägs upp vid en långvarig sjukdom, ska tiden efter detta inte kunna räknas in i tiden i arbetslivet, utan situationen ska behandlas som annan frånvaro från arbetslivet. I enlighet med allmän logik och syftet med bestämmelserna om tid i arbetslivet handlar det alltså om att frånvaron från arbetet endast ska ha berott på föräldraskap eller sjukdom, inte till exempel på en kortare visstidsanställning.

Om sökanden före ansökan således exempelvis har varit ett halvår i arbete, ett halvår på föräldraledighet, ett halvår i arbete, en månad arbetslös och därefter igen fem månader i arbete, uppfyller han eller hon kravet på tid i arbetslivet.

I det föreslagna momentet nämns också stipendieperiod separat, eftersom vetenskapligt eller konstnärligt arbete som utförs med stöd av ett stipendium vanligen inte anses vara förvärvsarbete eller näringsutövning. Det är dock motiverat att även en sökande som arbetat och finansierat sitt arbete på detta sätt ska kunna dra nytta av sin verksamhet i samband med ansökan om permanent uppehållstillstånd. I praktiken är det också vanligt att försörjningen av utlänningar som vistas i landet exempelvis med uppehållstillstånd för forskare grundar sig på ett stipendium, i stället för att de skulle vara anställda av forskningsorganisationen. Det finns inte skäl att anse att en forskare eller en konstnär som har fått ett finländskt stipendium och arbetar med stöd av det skulle vara mindre integrerad än exempelvis en anställd som utför motsvarande arbete. Ett uttryckligt villkor ska emellertid vara att stipendiet är beviljat i Finland, för att säkerställa att integrationen förverkligas. Det kan således inte handla om en situation där en utlänning som beviljats stipendium utomlands väljer att utföra arbetet i Finland.

Med stipendieperiod ska enligt förslaget avses samma som i 14 kap. 2 a § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Enligt den paragrafen räknas stipendieperioden ut så att arbetsstipendiet divideras med det månatliga beloppet av skattefritt stipendium under det år som stipendiet beviljades, om det inte av stipendiebeslutet eller i övrigt framgår hur lång stipendieperioden är (årligt konstnärsstipendium, 2 196,30 euro år 2024). Om sökanden således har beviljats stipendium för tre års försörjning i enlighet med ett beslut eller en beräkning, och sökanden ansöker om permanent uppehållstillstånd under det sista året av stipendieperioden, har sökanden förvärvat två års tid i arbetslivet som krävs.

Stipendieperioden ska inte vara förenad med något krav om enbart tillfällig frånvaro från arbetet eller näringsutövningen. Stipendieperioden ska fullt ut jämsställas med arbete och under stipendieperioden det ska vara möjligt att förvärva hela den tid i arbetslivet som krävs.

I 6 mom. föreslås det bestämmelser om att den årsinkomstgräns på 40 000 euro som nämns i 3 mom. 1 punkten i paragrafen ska justeras årligen med hjälp av en så kallad *lönekoefficient*. Enligt det föreslagna momentet ska beloppet i fråga justeras årligen vid ingången av januari med den lönekoefficient som avses i 96 § 1 mom. i lagen om pension för arbetstagare. Beloppet anges i 2026 års nivå. Vid justering av beloppet ska det avrundas till närmaste hela euro. Inkomsterna ska motsvara det justerade beloppet för det kalenderår då ansökan blev anhängig.

Om man direkt formulerade en viss inkomstgräns i euro i lagen, skulle detta inkludera en avsevärd risk för att gränsen i fråga förlorar sin betydelse när pris- och lönenivån stiger. Eftersom det handlar om en formulering i lagen, är det möjligt att bestämmelsen skulle förbli oförändrad under flera år eller till och med årtionden. På grund av detta är det ändamålsenligt och motiverat att den gräns som anges i lagen endast ska vara giltig när lagen träder i kraft och därefter bero på utvecklingen av det index som tillämpas i sammanhanget. På så sätt säkerställer man att gränsen fyller sitt syfte även i framtiden.

Eftersom det handlar om en inkomstgräns för lön och andra inkomster, kan det anses naturligt att justera den med just den lönekoeficient som avses i lagen om pension för arbetstagare. I lönekoeficienten utgör vägningskoeficienten för förändringar i lönenivån 0,8 och vägningskoeficienten för förändringar i prisnivån 0,2. Även till exempel den ovannämnda lönegränsen för arbetsvillkoret i heltidsarbete enligt 5 kap. 4 § 2 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa justeras med samma index.

Det belopp som nämns i momentet, det vill säga 40 000 euro, ska enligt förslaget anges i 2026 års nivå, eftersom lagen avses träda i kraft då. På så sätt undviker man att beloppet ska justeras genast efter att lagen har trätt i kraft. Enligt den föreslagna bestämmelsen ska beloppet justeras först i början av följande år efter att lagen har trätt i kraft. Om lönekoeficienten 2027 stiger med exempelvis 3 procent jämfört med 2026, ska Migrationsverket ändra sina kund- och tillämpningsanvisningar i början av januari, så att årsinkomster på 41 200 euro ska krävas för de 12 månader långa granskningsperioder som upphör under kalenderåret i fråga.

Enligt 100 § i lagen om pension för arbetstagare utfärdar social- och hälsovårdsministeriet genom förordning bestämmelser om lönekoeficienten och arbetspensionsindexet för ettvarit kalenderår senast två månader före ingången av det kalenderår från och med vilket de tillämpas. Således får Migrationsverket i god tid före ändringen veta vilken som är årsinkomstgränsen under kommande år och kan ge anvisningar till sina klienter. Migrationsverket ska inte själv behöva granska statistik eller göra komplicerade beräkningar, utan endast höja gränsen med den koeficient som social- och hälsovårdsministeriet fastställer varje år enligt lagen. Detta är ingen ny typ av förfarande i ärenden som gäller uppehållstillstånd, eftersom exempelvis lönegränsen för uppehållstillstånd för specialsakkunniga (73 § i utlänningslagen) stiger årligen i enlighet med den genomsnittliga lönen.

Eftersom det redan finns ett förfarande för årligt fastställande av lönekoeficienten såsom nämns ovan, behöver den föreslagna lagen inte innehålla bestämmelser om till exempel bemyndigande att utfärda förordning eller något annat nytt förfarande för fastställande av inkomstgränsen.

I den föreslagna bestämmelsen konstateras det också att det avgörande är det justerade beloppet för det år som beskattningen gäller. Med andra ord ska inkomstgränsen och beskattningen vara från samma kalenderår, oberoende av när ansökan har anhängiggjorts eller när den avgörs.

I 7 mom. föreslås det närmare bestämmelser om beräkningen av de årsinkomster som avses i 3 mom. 1 punkten, dvs. i praktiken vilka av sökandens inkomster som ska inkluderas i beräkningen och vilka som inte ska inkluderas. Enligt det föreslagna momentet beräknas inkomsterna så att det till det sammanlagda beloppet av nettoförvärvsinkomsten och nettokapitalinkomsten enligt 30 § i inkomstskattelagen (1535/1992) läggs den förlust som härrör av näringsverksamhet och jordbruk och som dragits av under skatteåret, dividendinkomst som är skattefri enligt 33 a–33 c § i den lagen, annan skattefri inkomst enligt 33 d § i den lagen samt överskott och annan utbetalning av medel som är skattefri enligt 33 e–33 g § i den lagen. Från det sammanlagda beloppet av nettoförvärvsinkomsten och nettokapitalinkomsten avdras dessutom de däri ingående prestationer som avses i 6 § 5 mom. i lagen om inkomstdatasystemet (nedan *inkomstregisterlagen*), med undantag för prestationer som vid beskattningen betraktas som pensioner eller kapitalinkomster.

Syftet med den föreslagna bestämmelsen som helhet är att förbättra hållkraften gentemot sådana utlännningar som med hjälp av egna inkomster som bedöms vara tillräckligt stora visar god skattebetalningsförmåga och förmåga till ekonomisk självständighet som inte är beroende av samhällets stöd. Det finns också skäl att anta att det i de flesta fall helt eller åtminstone till stor del gäller inkomster från sökandens arbete och/eller företagande, varvid situationen också har

en stark koppling till integration via arbete. Det handlar om årsinkomster som är ungefär dubbelt så stora som den genom förordning utfärdade minimilönen (1 600 euro) enligt 72 § 1 mom. 3 punkten i utlänningslagen, som tillämpas på uppehållstillstånd för arbetstagare.

Avsikten med förslaget är att i princip alla inkomstskattepliktiga *förvärvs- och kapitalinkomster* enligt inkomstskattelagen ska räknas till sökandens fördel. Således ska vilka som helst inkomster som sökanden erhåller som pengar eller ekonomiska förmåner kunna anses vara till sökandens fördel vid tillämpningen av punkten, förutsatt att de är inkomstskattepliktiga i Finland och inte har uteslutits separat i bestämmelsen. I den föreslagna bestämmelsen konstateras det dessutom att det handlar om *nettoförvärvsinkomster* eller *nettokapitalinkomster*. Detta innebär att det från dem dragits av de så kallade naturliga avdragen, dvs. utgifter för förvärvande eller bibehållande av inkomsterna. Sådana utgifter kan till exempel vara fackförbundens medlemsavgifter, anskaffning av facklitteratur eller vissa resekostnader.

Enligt förslaget avdras dock inte från inkomsterna i detta sammanhang föregående års *förlust* som härrör av näringsverksamhet eller jordbruk och som vid beskattningen dras av från den beskattningsbara inkomsten. Syftet är uttryckligen att granska sökandens inkomster under ett år, och eventuella förluster från tidigare år minskar inte inkomsterna, åtminstone inte omedelbart. Det är naturligtvis en annan sak om det till exempel finns skäl att anse att en avsevärt avvikande inkomstsituation under olika år ger anledning att misstänka vilseledande av myndigheterna eller annat missbruk (se mer nedan).

Vissa kapitalinkomster, till exempel dividend från ett inhemskt samfund, är delvis skattefria enligt inkomstskattelagen. Det finns dock ingen anledning att anse att inkomsterna i fråga i samband med ansökan om permanent uppehållstillstånd endast delvis ska räknas till sökandens fördel på grund av detaljer kring beskattningen. Därför räknas enligt förslaget kapitalinkomster enligt 33 a–33 g § i inkomstskattelagen till årsinkomsten i sin helhet, dvs. även de skattefria delarna, vilket för tydlighetens skull uttryckligen konstateras i den föreslagna bestämmelsen med hänvisning till respektive bestämmelse i inkomstskattelagen.

I en typisk situation handlar det i praktiken om den löneinkomst som den sökande får för sitt förvärvsarbete, inklusive till exempel semesterpremier och/eller lönetillägg eller inkomst av den egna näringsverksamheten. Syftet är emellertid inte att begränsa tillämpningen endast till sådana inkomster som grundar sig på sökandens eget arbete, utan också att inkludera skattepliktiga inkomster som grundar sig på ägande, såsom försäljningsvinster, hyresinkomster och dividender. De olika inkomsterna ska alltid adderas och därför behöver inkomstgränsen inte överskridas med inkomster från en enda källa eller ens med inkomster som hör till samma inkomstslag, så länge som det totala beloppet överskrider gränsen.

De föreslagna bestämmelserna innebär också att det för en företagare inte ska ha någon betydelse på vilket av de i lagen möjliggjorda sätten som företagaren i praktiken har tagit ut företagsverksamhetens resultat till sig själv under det granskade året. Om sökanden till exempel har ett aktiebolag eller en del av ett sådant, spelar det ingen roll om han eller hon får sin inkomst i form av lön eller dividend. Det spelar heller ingen roll till vilken del inkomsten formellt beskattas som förvärvsinkomst och till vilken del den beskattas som kapitalinkomst. Om företagets bolagsform är sådan att det är möjligt att ta ut pengar som privatuttag från företaget, är det väsentliga inte hur mycket sökanden har tagit ut, utan hur mycket sökanden hade kunnat ta ut som privatuttag. Med andra ord handlar det om företagsverksamhetens resultat eller den del av resultatet som har beskattats som sökandens inkomst under året.

Syftet med det föreslagna momentet är att olika sociala förmåner inte ska räknas med i inkomsten, men att pensionerna ska räknas med. Det föreslagna momentets ordalydelse som

hänvisar till *nettoförvärvsinkomsten och nettokapitalinkomsten* enligt inkomstskattelagen utesluter direkt sådana inkomster som inte omfattas av inkomstskatt. En del av de sociala förmånerna är sådana med stöd av lagen (92 § i inkomstskattelagen). Dessa är till exempel utkomststöd och bostadsbidrag. Vid tillämpningen av punkten utesluts dessa således redan på grund av att de inte är sådana inkomster som avses i bestämmelsen.

Syftet med den sista meningen i det föreslagna momentet är dessutom att säkerställa att inte heller sociala förmåner som omfattas av inkomstskatt ska räknas med, med undantag av pensioner. Detta genomförs genom att hänvisa till 6 § 5 mom. i inkomstregisterlagen, där de prestationer som förmånsbetalare³⁷ har betalat och som införs i inkomstdatasystemet räknas upp. Sådana kan till exempel vara arbetslöshetsförmåner eller stöd för vård av barn i hemmet.

Eftersom avsikten ändå är att pensioner ska kunna räknas med i inkomsterna, konstateras detta uttryckligen i den föreslagna bestämmelsen, liksom motsvarande omständighet i fråga om inkomster som betraktas som kapitalinkomster. De sistnämnda är till exempel livförsäkringsersättningar som beskattas i inkomstbeskattningen och avkastning på kapitaliseringsavtal, som det inte finns skäl att utesluta i en situation där övriga kapitalinkomster godkänns. Lagstiftningslösningen anknyter å ena sidan till att man på detta sätt får ett relativt exakt och noggrant avgränsat innehåll för *sociala förmåner*, men å andra sidan också till att den hänvisade bestämmelsen i inkomstregisterlagen innehåller många slags inkomster. I praktiken är avsikten att Migrationsverket för varje ansökan ska få entydig information av Skatteförvaltningen om vilka inkomster som kan räknas med i den årsinkomst som avses här.

Å andra sidan ska uppehållstillstånd inte kunna vägras på grund av att sökanden eventuellt får skattepliktiga eller skattefria sociala förmåner, om det handlar om förmåner som sökanden trots sina inkomster har rätt till och årsinkomstgränsen ändå överskrids utan dem.

Hänvisningen till inkomstskattepliktiga inkomster utesluter förutom skattefria förmåner också direkt till exempel vad som förvärvats genom arv eller gåva och som inte beskattas enligt inkomstskattelagen (51 § i inkomstskattelagen). Likaså utesluter hänvisningen till exempel skattefria resekostnadsersättningar och dagtraktamenten (71 § i inkomstskattelagen).

Enligt den föreslagna bestämmelsen är det avgörande att inkomsterna överskrider gränsen på 40 000 euro på ett år. Utgångspunkten är att inkomsterna under övriga år inte ska utredas eller beaktas i prövningen.

Syftet ska dock inte vara att möjliggöra att sökanden till exempel artificiellt koncentrerar sina inkomster till ett visst år endast i syfte att få permanent uppehållstillstånd eller på annat sätt artificiellt får till stånd att inkomstgränsen under granskningsåret överskrids. Här ska bedömningen motsvara även annan bedömning som gäller kringgående av inresebestämmelser, det vill säga man ska bedöma om det i ljuset av de faktiska omständigheterna kring fallet och de uppgifter som sökanden har uppgett, till exempel utifrån orsaker som gäller företagets ekonomi eller den egna ekonomin, finns skäl att anse att sökanden inte har agerat på ett visst sätt, utan enbart för att få permanent uppehållstillstånd. Det kan till exempel handla om en situation där en företagare som fakturerar en eller flera uppdragsgivare flyttar en stor del av faktureringen av arbete som utförts året innan till granskningsåret. Ett annat exempel kan gälla en situation där båda makarna får inkomster från arbete i samma firma. Då kan de själva avgöra

³⁷ Enligt definitionen i 3 § 1 punkten i lagen om inkomstdatasystemet är *förmånsbetalare* juridiska personer som betalar pensioner, andra förmåner eller med dessa jämförbara prestationer med stöd av lag, ett privaträttsligt avtalsförhållande eller den juridiska personens egna beslut

hur stor arbetsinsatsen är för var och en och därigenom hur stor andel var och en har fått av firmans vinst. Att artificiellt ange att arbetsinsatsen bara är en persons inkomst, så att gränsen överskrids, kan vara sådant vilseledande som avses här.

För att man ska kunna konstatera en sådan avsikt som beskrivs ovan kan det vara nödvändigt att utreda och bedöma ärendet enskilt och sannolikt också att granska övriga års inkomster. Ett sådant arbete görs dock bara om det finns tydliga tecken på en sådan avsikt, antingen på grund av det enskilda fallets särdrag eller på grund av att sökanden hör till någon typ av riskgrupp som med fog fastställts på förhand. Överlag ska en sådan bedömning bara behövas i ett fall där sökanden själv har beslutanderätt eller åtminstone formella och/eller faktiska påverkningssamtyg angående när och hur sökanden får tillgång till inkomsterna. Syftet ska inte vara att exempelvis förhindra någon från att sälja sina investeringar under önskat år, om det inte finns några särskilda tecken på försök att vilseleda, men en grund för mer ingående utredning kan vara om inkomsterna under granskningsåret markant skiljer sig från inkomsterna under de föregående åren.

Om man i ett enskilt fall går in för att kontrollera huruvida sökandens avsikt är den som beskrivs ovan, kan man tillämpa 36 a § 1 mom. 4 punkten i utlänningslagen. Enligt punkten beviljas inte uppehållstillstånd, om en utlänning på något annat sätt än vad som avses i 1–3 punkten har vilselett eller försökt vilseleda myndigheterna vid utredningen av förutsättningarna för inresa och vistelse i landet.

56 b §. *Beviljande av permanent uppehållstillstånd till minderåriga.* I paragrafen föreslås det separata bestämmelser om beviljande av permanent uppehållstillstånd till minderåriga. Enligt förslaget ska barnets uppehållstillstånd vara bundet till att vårdnadshavaren har permanent uppehållstillstånd, uppehållstillstånd för varaktigt bosatta eller finskt medborgarskap. Ingen tidigare oavbruten vistelsetid och inget tidigare uppehållstillstånd ska krävas av barnet självt. Ett undantag till detta ska vara situationer där barnet inte har en vårdnadshavare i Finland eller vårdnadshavaren inte omfattas av uppehållstillståndssystemet.

Inte i något fall ska det krävas kunskaper i finska eller svenska och naturligtvis inte heller tid i arbetslivet av barnet. Den föreslagna bestämmelsen innebär dock ett undantag bara till kraven på vistelsetid och/eller integration, inte till de andra allmänna bestämmelserna som tillämpas på permanenta uppehållstillstånd.

Det föreslagna 1 mom. innehåller huvudregeln som anknyter till barnets vårdnadshavare. Enligt momentet beviljas en utlänning som inte har fyllt 18 år permanent uppehållstillstånd, om hans eller hennes vårdnadshavare har beviljats permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta som fortfarande är i kraft och det inte finns några i lagen avsedda hinder för beviljande av permanent uppehållstillstånd. Permanent uppehållstillstånd beviljas också på motsvarande sätt, om vårdnadshavaren är finsk medborgare. Då handlar det sannolikt om en mycket sällsynt situation där barnets vårdnadshavare har finskt medborgarskap, men barnet av en eller annan orsak inte har fått ett sådant. Å ena sidan innebär momentet att ett barn ska kunna få permanent uppehållstillstånd endast om hans eller hennes vårdnadshavare har ett tillstånd som berättigar till permanent uppehåll eller finskt medborgarskap, men om detta villkor uppfylls innebär momentet å andra sidan att längden på barnets egen vistelse eller barnets eventuella tidigare uppehållstillstånd inte har någon betydelse.

Ett barn ska kunna få permanent uppehållstillstånd till exempel direkt efter födseln, om barnets vårdnadshavare har ett sådant. Ansökan om permanent uppehållstillstånd ska dock fortfarande alltid göras i Finland (60 § 2 mom. i utlänningslagen), vilket innebär att permanent uppehållstillstånd för barnet inte kan ansökas från utlandet. Med andra ord är det i en sådan

situation inte fråga om ett ”första uppehållstillstånd” som avses i 60 § 1 mom. i utlänningslagen och i vissa andra paragrafer, även om det permanenta uppehållstillståndet i verkligheten är barnets första uppehållstillstånd. Termen ”första uppehållstillstånd” i utlänningslagen hänvisar även framöver endast till det första *tidsbegränsade* uppehållstillståndet, precis som i nuläget. Enligt förslaget ska på ansökan om permanent uppehållstillstånd för barn således tillämpas de normala bestämmelserna om permanent uppehållstillstånd, även om barnet inte tidigare har haft tidsbegränsade tillstånd.

Enligt 37 § i utlänningslagen är vårdnadshavare till ett barn som är bosatt i Finland en familjemedlem och därför är det konsekvent att koppla också barnets permanenta uppehållstillstånd till just vårdnadshavarens permanenta uppehållstillstånd. Liksom i 37 § ska med vårdnadshavare avses en person som formellt och faktiskt är barnets vårdnadshavare i Finland. Att koppla barnets uppehållstillstånd till vårdnadshavarens uppehållstillstånd är naturligt också med tanke på att barnet även i övrigt står i en rättslig och faktisk beroendeställning till sina vårdnadshavare som en del av familjen. Det finns inte skäl att anse att barnets bästa skulle kräva att permanent uppehållstillstånd beviljas i en situation där barnets vårdnadshavare inte har ett sådant. Barnets ställning och huruvida den är permanent i Finland är i vilket fall som helst i praktiken beroende av vårdnadshavarnas ställning i Finland.

Om grunden för barnets uppehållstillstånd är familjeband till vårdnadshavaren, ska bestämmelsen vara ett undantag till huvudregeln i 56 § 2 mom. i utlänningslagen. Enligt huvudregeln kan en utlänning som på grund av familjeband har fått tidsbegränsat uppehållstillstånd beviljas permanent uppehållstillstånd även om anknytningspersonen inte uppfyller kraven för beviljande av permanent uppehållstillstånd. Syftet med bestämmelsen ska emellertid inte vara att förutsätta att barnets eventuella tidigare tidsbegränsade uppehållstillstånd har beviljats på grund av familjeband, utan barnet kan ha fått exempelvis internationellt skydd. Det viktiga är att barnet har en vårdnadshavare i Finland med permanent uppehållstillstånd.

För tydlighetens skull nämns det enligt förslaget också i bestämmelsen att vårdnadshavarens uppehållstillstånd ska vara i kraft när barnet beviljas permanent uppehållstillstånd. Detta innebär att Migrationsverket inte ska ha fattat beslut om återkallande av vårdnadshavarens uppehållstillstånd enligt 58 § i utlänningslagen eller att vårdnadshavarens uppehållstillstånd inte har upphört att gälla enligt 59 §. Om en process som kan leda till att vårdnadshavarens uppehållstillstånd återkallas eller upphör att gälla är anhängig hos Migrationsverket, kan ansökan om permanent uppehållstillstånd för barnet behandlas i samband med det ärendet i enlighet med 7 § 3 mom. i utlänningslagen.

Enligt förslaget krävs det inte till någon del att barnets *båda* vårdnadshavare har uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll, om barnet har fler än en vårdnadshavare. Det räcker alltså alltid med att en vårdnadshavare har det uppehållstillstånd som krävs.

I det föreslagna 2 mom. beaktas en situation där den minderåriga inte har en vårdnadshavare i Finland. Dessutom beaktas en situation där vårdnadshavaren ursprungligen har varit familjemedlem till en medborgare i Europeiska unionen, men senare har behållit sin uppehållsrätt som grundar sig på fri rörlighet i Europeiska unionen endast på personlig grund. Det föreslagna momentet anger att om en utlänning som inte har fyllt 18 år inte har vårdnadshavare i Finland, beviljas permanent uppehållstillstånd efter utgången av den föreskrivna tiden på fyra år. Vidare anger momentet att detsamma gäller situationer där vårdnadshavaren till en utlänning som inte har fyllt 18 år på det sätt som avses i 47 § 3 mom. har beviljats uppehållskort för en unionsmedborgares familjemedlem enligt 10 kap. och

vårdnadshavaren med stöd av 161 d eller 161 e § har behållit sin uppehållsrätt på personlig grund.

Det gemensamma för de situationer som nämns i det föregående stycket är att man inte kan förutsätta att en minderårigs permanenta uppehållstillstånd ska vara beroende av en vårdnadshavares permanenta uppehållstillstånd, antingen på grund av att det inte finns någon vårdnadshavare eller på grund av att vårdnadshavaren inte har något uppehållstillstånd. I de nämnda situationerna ska en sökande under 18 år enligt förslaget kunna få permanent uppehållstillstånd efter att själv ha vistats fyra år i Finland såsom krävs utan att en vårdnadshavares uppehållstillstånd eller bristen på vårdnadshavare påverkar ärendet.

I praktiken ska den förstnämnda situationen åtminstone gälla barn som har beviljats uppehållstillstånd när barnet sökt internationellt skydd som minderårig utan vårdnadshavare eller tagits till Finland inom flyktingkvoten utan vårdnadshavare. Om vårdnadshavaren inte heller senare anländer till Finland, är det orimligt att barnet inte skulle kunna få permanent uppehållstillstånd ensamt på grund av att han eller hon inte har en vårdnadshavare i Finland. Den andra situationen som nämns i momentet gäller att vårdnadshavaren i stället för permanent uppehållstillstånd eller ett annat uppehållstillstånd har haft ett uppehållskort som grundar sig på fri rörlighet i Europeiska unionen på personlig grund och därför inte har haft behov av att ansöka om uppehållstillstånd över huvud taget.

I 3 mom. föreslås det bestämmelser om från vilka krav undantag ska göras för en minderårig. Enligt det föreslagna momentet ska permanent uppehållstillstånd beviljas med stöd av 1 mom. oberoende av om den som inte fyllt 18 år själv uppfyller villkoren i 56 eller 56 a §. Vidare föreslås det att permanent uppehållstillstånd ska beviljas med stöd av 2 mom. oberoende av om den som inte fyllt 18 år själv uppfyller villkoren i 56 a §.

Enligt förslaget ska således undantag göras från integrationsvillkoren i 56 a § i alla situationer. Det är uppenbart att en minderårig normalt inte kan uppfylla villkoren om till exempel ett arbete, en egen årsinkomst av en viss storlek eller en högskoleexamen. På motsvarande sätt är det inte rimligt att separat förutsätta och utreda språkkunskaper hos ett barn som bor i Finland. Det kan inte anses ändamålsenligt att en minderårig ska bevisa sina språkkunskaper vid ansökan om permanent uppehållstillstånd, även med beaktande av att det inte ens är möjligt att i praktiken bevisa språkkunskaperna på de sätt som föreslås i 56 f § förrän barnet har slutfört grundskolan. Detta skulle innebära en oskäligt lång väntetid till exempel för ett barn som är fött i Finland.

Vad gäller situationerna i 1 och 2 mom. är skillnaden emellertid att det ska krävas egen vistelsetid av barnet enligt det senare momentet och att denna vistelsetid ska kontrolleras. Denna beräkning ska göras som normalt enligt 56 §. På ansökningarna tillämpas då också följande krav i den nämnda paragrafen om att barnet fortfarande ska uppfylla villkoren för ett kontinuerligt uppehållstillstånd. I den situation som avses i 1 mom. är det uppenbart att bestämmelserna om beräkning av vistelsetiden inte ska eller kan tillämpas, eftersom ingen vistelsetid ska beräknas. Enligt förslaget ska detta emellertid konstateras i bestämmelsen för tydlighetens skull. I den situation som avses i 1 mom. ska kravet om att barnet bör uppfylla villkoren för ett kontinuerligt uppehållstillstånd dessutom inte tillämpas separat, eftersom barnets vårdnadshavare i vilket fall som helst har ett permanent uppehållstillstånd i Finland, vilket skulle ge rätt till kontinuerligt uppehållstillstånd på grund av familjeband.

I 4 mom. föreslås det en bestämmelse om att den viktigaste omständigheten för tillämpningen av paragrafen, det vill säga definitionen av när en sökande är minderårig, inte ska vara beroende av tidpunkten för beslutet, utan av tidpunkten för ansökan. Enligt det föreslagna momentet ska paragrafen tillämpas på en ansökan om permanent uppehållstillstånd, om sökanden är

minderårig den dag då sökandens ansökan blivit anhängig. Detta ska motsvara huvudregeln i 38 § 1 mom. i utlänningslagen om huruvida sökanden ska tolkas vara minderårig när han eller hon ansöker om uppehållstillstånd på grund av familjeband. En motsatt bestämmelse skulle kunna leda till orimliga och ojämlika situationer, i synnerhet med beaktande av att behandlingstiden för en ansökan om permanent uppehållstillstånd inte på förhand är känd och det inte finns någon maximal behandlingstid angiven i lagen. För sökandena är behandlingen och beslutets innehåll betydligt mer förutsägbart och jämlikt, om den avgörande tidpunkten är den dag då ansökan blivit anhängig, eftersom denna inte ändras under behandlingens gång.

För tydligheten skull kan det konstateras att ovan nämnda inte innebär att en minderårigs ansökan i sin helhet kontrolleras utifrån situationen vid ansökningstidpunkten. Med andra ord granskas exempelvis kravet på att vårdnadshavaren har ett permanent uppehållstillstånd som är i kraft först vid tidpunkten för beslutet och barnet är inte förhindrat från att få permanent uppehållstillstånd om vårdnadshavaren och barnet ansöker om permanent uppehållstillstånd samtidigt och även besluten i praktiken görs samtidigt (och vårdnadshavaren alltså inte har haft permanent uppehållstillstånd vid den tidpunkt när barnet ansökte om ett sådant).

56 c §. *Beviljande av permanent uppehållstillstånd på grund av högskoleexamen som avlagts i Finland.* Paragrafen är helt ny. Den föreslagna bestämmelsen är ett undantag till andra situationer som gäller permanent uppehåll, eftersom bestämmelsen inte förutsätter någon minimivistelsestid angiven i år under vilken personen skulle ha vistats i Finland oavbrutet och med en viss typ av uppehållstillstånd.

Enligt det föreslagna 1 mom. beviljas permanent uppehållstillstånd till en utlänning som har växande muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska enligt 56 § 1 mom. och som i Finland har avlagt en examen som avses i 7 § i universitetslagen (558/2009), en examen som avses i 6 § i lagen om Försvarshögskolan (1121/2008), en högre yrkeshögskoleexamen som avses i 11 § i yrkeshögskolelagen (932/2014), en högre yrkeshögskoleexamen som avses i 14 § i lagen om Polisyrkeshögskolan (1164/2013), eller en högre högskoleexamen som avses i 14 § i landskapslagen om Högskolan på Åland (Ålands författningssamling 2024:50).

Det föreslagna momentet gäller *högre högskoleexamina* och *påbyggnadsexamina* samt *bland de lägre högskoleexamina universitetsexamina*. I enlighet med detta ska 1 och 2 punkten hänvisa till universitetslagen och lagen om Försvarshögskolan utan någon närmare angivelse om vilka examina som avses. Paragraferna som det hänvisas till i de båda lagarna innehåller både lägre och högre högskoleexamina och påbyggnadsexamina. Eftersom bara högre examina av yrkeshögskoleexamina ska godkännas, nämns detta separat i 3–5 punkten som avser dessa.

Beviljande av permanent uppehållstillstånd för personer som avlagt en lägre examen på universitetsnivå grundar sig framför allt på att kandidatexamen i Finland i praktiken är en mellanexamen, efter vilken man vanligen inte går ut på arbetsmarknaden, utan studierna fortsätter direkt med magisterstudier. En lägre examen på universitetsnivå har därför en annan betydelse för examinandan än en motsvarande lägre yrkeshögskoleexamen. Majoriteten av dem som avlagt den sistnämnda examen går vanligen direkt ut på arbetsmarknaden.

Vid en granskning ett år efter avlagd examen har sysselsättningen bland dem som avlagt universitetsexamen varit sämre i Finland än bland dem som avlagt yrkeshögskoleexamen. Dessutom har sysselsättningen bland dem som avlagt yrkeshögskoleexamen förbättrats, samtidigt som sysselsättningen bland dem som avlagt universitetsexamen har stått stilla. En större del av dem som avlagt universitetsexamen stannar dessutom inte kvar på den finländska arbetsmarknaden. Myndigheter, läroanstalter, organisationer och företagslivet anstränger sig gemensamt för att hitta lösningar som förbättrar sysselsättningen och den hållkraft som ser till

att människor stannar kvar i landet. För att förbättra effekterna av dessa åtgärder och öka antalet personer som stannar kvar i Finland som sakkunniga efter avlagd magisterexamen föreslås det att personer som redan avlagt kandidatexamen beviljas permanent uppehållstillstånd. Den föreslagna lösningen binder dem som beviljats uppehållstillstånd till Finland redan när de avlägger sin magisterexamen, och eftersom deras ställning är tryggad tack vare det permanenta uppehållstillståndet uppmuntras de att söka sig ut på den finländska arbetsmarknaden, trots att det går långsammare och är svårare att hitta sysselsättning här än i konkurrentländerna. I konkurrentländerna skulle de stå inför en ny tillståndsprcess och årtal av en mer osäker ställning än i Finland i en situation där attitydklimatet mot invandring ständigt leder till nya och allt strängare metoder för att begränsa invandringen.

För Försvarshögskolans del minskar paragrafens betydelse i praktiken på grund av att finskt medborgarskap är ett behörighetskrav vid antagningen av studerande till kandidatexamen i militärvetenskaper och vad gäller officerare även till magisterexamen i militärvetenskaper. I praktiken kan den föreslagna bestämmelsen således endast tillämpas på magisterexamen i militärvetenskaper och doktorsexamen i militärvetenskaper från utbildningsprogrammet för myndighetssamarbete (MIMMYND). Angående den förstnämnda beror detta på att finskt medborgarskap inte är ett behörighetskrav för ansökan till MIMMYND-utbildningsprogrammet, vilket innebär att de studerande kan vara utlänningar. Angående den sistnämnda beror detta på att en sökande som har avlagt lämplig högre högskoleexamen vid en annan högskola av särskilda skäl kan antas för avläggande av doktorsexamen i militärvetenskaper. Detta behöver dock inte anges separat i lagen, eftersom det å ena sidan är uppenbart att en finsk medborgare inte kan ansöka om eller behöver uppehållstillstånd och å andra sidan att en utlänning inte kan få en sådan examen vid Försvarshögskolan vars studier förutsätter finskt medborgarskap.

Enligt förslaget ska det i momentet krävas att examen har *avlagts* i Finland. Skillnaden jämfört med en situation som avses i 56 a § 3 mom. 2 punkten är att sökanden ska ha studerat på en finländsk högskola och ha fått sin högskoleexamen därifrån. Med detta avses att sökanden har bott i Finland och studerat här till exempel för en magisterexamen, men att ”minimivistelsetiden” i praktiken beror på hur snabbt personen slutför studierna och inte härleds direkt från lagen. Punkten i fråga ska emellertid inte hindra beviljandet av permanent uppehållstillstånd till exempel om sökanden i övrigt har studerat i Finland, men har varit utbytesstudent någon annanstans under en del av tiden eller om sökanden till exempel har fullgjort en enstaka kurs eller enstaka kurser som distansstudier från utlandet. Det sistnämnda innebär också att Migrationsverket i normala fall inte ska undersöka exempelvis sökandens studieprestationer per kurs för att se hur och var de har fullgjorts, utan ska grunda sin bedömning på den långsiktigare övergripande bilden av att studierna *har avlagts i Finland*.

I samband med detta finns det skäl att kräva att sökanden utöver examen på en viss nivå också ska bevisa sina *språkkunskaper*, eftersom utländska studerande vanligen studerar på ett annat språk än finska eller svenska och språkkunskaper bland annat visar på en strävan och vilja att stanna mer permanent i Finland efter studierna, i stället för att syftet enbart ska vara att studera i Finland. Kunskaper i ett av nationalspråken ska dessutom anses vara en viktig förutsättning för och ett viktigt tecken på integration och tillträde till arbetsmarknaden även bland högt utbildade utlänningar.

Sätten att bevisa den krävda språkkunskapsnivån ska definieras på en och samma plats i föreslagna 56 f §. Enligt det föreslagna 1 mom. i den paragrafen avses med växande muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska att utlänningen vid en finländsk högskola har genomfört studier i finska eller svenska som omfattar minst femton studiepoäng eller avlagt en allmän språkexamen på kunskapsnivå två eller en språkexamen för statsförvaltningen som visar

nöjaktig förmåga att använda språket i tal och skrift. Dessutom ska bland annat avläggande av den grundläggande utbildningen, gymnasiet eller en yrkesinriktad grundexamen godkännas.

Enligt det föreslagna 2 mom. tillämpas inte 56 och 56 a § på beviljande av permanent uppehållstillstånd på en i 1 mom. avsedd grund. Enligt förslaget är en förutsättning dock att utlänningen har haft ett giltigt uppehållstillstånd under tiden för avläggande av examen.

I det föreslagna momentet anges således för tydlighetens skull att kraven om oavbruten vistelse enligt 56 § i utlänningslagen eller integrationsvillkoren i 56 a § inte ska tillämpas på ansökan. I momentet förutsätts det emellertid att sökanden ska ha haft ett uppehållstillstånd när han eller hon har studerat i Finland. Detta hänför sig till kravet i 1 mom. om att studierna ska ha genomförts under fysisk närvaro i Finland. Syftet är att säkerställa att man trots ovannämnda undantag inte möjliggör permanent uppehållstillstånd till exempel direkt efter vistelse med eller utan visum eller efter genomförande av studier via distansförbindelser och/eller genom tillgodoräknande, så att det permanenta uppehållstillståndet i praktiken skulle vara sökandens första uppehållstillstånd.

Det ska emellertid inte krävas att sökanden har haft uppehållstillstånd på grund av studier, utan sökanden kan ha studerat till exempel med ett uppehållstillstånd som beviljats på grund av familjeband eller flyktingskap. Kravet ska inte heller vara oavbruten vistelse eller uppehållstillstånd som varit i kraft oavbrutet, utan sökanden kan till exempel ha tillbringat sommarlov eller ett år som utbytesstudent i sitt hemland eller på något annat ställe utomlands, så att han eller hon då inte har haft ett giltigt uppehållstillstånd i Finland. Studierna ska inte heller ha behövt ske med ett kontinuerligt uppehållstillstånd. För att uppfylla villkoret räcker det med andra ord med att sökanden har haft ett giltigt uppehållstillstånd när han eller hon har studerat i Finland för den högskoleexamen som krävs, oberoende av vilken typ av uppehållstillstånd det har handlat om, grunden för uppehållstillståndet eller om sökanden har haft uppehållstillstånd som varit i kraft oavbrutet. Till denna del torde förvisso en vanlig situation vara tydlig och enkel i praktiken, eftersom största delen av sökandena sannolikt har vistats i Finland med uppehållstillstånd för studerande, som beviljas med stöd av forskar- och studerandelagen på en gång för hela den tid det tar att avlägga examen.

I 3 mom. föreslås det bestämmelser om att sökanden ska uppfylla *villkoren för ett kontinuerligt uppehållstillstånd* för att permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas. Enligt förslaget är en förutsättning för att permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas att utlänningen uppfyller de villkor på grundval av vilka kontinuerligt uppehållstillstånd skulle kunna beviljas honom eller henne på annan grund än 7 eller 7 a § i lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete.

Trots att det inte ska krävas en viss oavbruten vistelsetid med kontinuerligt uppehållstillstånd, är det ändå en förutsättning, liksom i alla andra situationer där permanent uppehållstillstånd beviljas, att sökanden uppfyller villkoren för ett kontinuerligt uppehållstillstånd vid ansökan om permanent uppehållstillstånd. Således ska permanent uppehållstillstånd inte heller i denna situation beviljas enbart utifrån sökandens tidigare verksamhet. Det skulle vara oändamålsenligt och strida mot målen med de föreslagna ändringarna att möjliggöra *permanent* uppehåll i en situation där utlänningen inte längre skulle ha någon grund för sin vistelse i landet eller grunden bara skulle vara tillfällig, dessutom med beaktande av att personer som avlagt examen i Finland i vilket fall som helst får en fördelaktig ställning jämfört med andra som ansöker om permanent uppehållstillstånd.

Enligt förslaget ska grunden vara en annan än studier som avses i 7 eller 7 a § i forskar- och studerandelagen. En person som har avlagt examen ska således inte kunna få permanent

uppehållstillstånd på den grunden att han eller hon är berättigad till kontinuerligt uppehållstillstånd på grund av studier som leder till en ny examen. Till denna del motsvarar bestämmelsen det nuvarande 5 mom. i 56 § i utlänningslagen, med den skillnaden att en situation som berättigar till uppehållstillstånd för att söka arbete eller bedriva företagsverksamhet enligt 10 § i forskar- och studerandelagen också ska kunna ligga till grund för ett kontinuerligt uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehållstillstånd. På detta sätt vill man säkerställa att så många utlänningar som möjligt som avlagt examen enligt den föreslagna paragrafen både kan och vill stanna i landet efter att studierna avslutats.

I 4 mom. föreslås det bestämmelser om att permanent uppehållstillstånd emellertid inte ska beviljas på denna grund, om utlänningen efter att ha avlagt den högskoleexamen som ligger till grund för ansökan annat än kortvarigt har vistats utanför Finland så att hans eller hennes uppehållstillstånd då inte har varit i kraft. Syftet är att säkerställa att sökanden inte kan vistas långvarigt någon annanstans än i Finland och sedan återvända till Finland för att direkt ansöka om permanent uppehållstillstånd, trots att de uttryckliga kraven på oavbruten vistelse och uppehållstillstånd som varit i kraft oavbrutet inte uppfylls.

Det sistnämnda skulle inte kunna anses vara motiverat eller jämlikt, med beaktande av att alla andra sökande i motsvarande situation är tvungna att ansöka om ett nytt första uppehållstillstånd, så att vistelsetiden som berättigar till permanent uppehåll börjar från början. Utan en sådan begränsning skulle utlänningen också kunna bo länge utanför Finland och sedan ansöka direkt om permanent uppehållstillstånd, vilket uppenbart strider mot syftet med permanent uppehållstillstånd och integrationsmålen i de föreslagna lagändringarna. Både det permanenta uppehållstillståndet i allmänhet och den pågående reformen handlar nämligen särskilt om att säkerställa att en person som beviljas permanent uppehållstillstånd – genom den vistelse som utlänningen förvärvat i Finland och de band som utlänningen fått till landet – har integrerats i Finland och uttryckt sin avsikt att stanna i landet permanent. Förvisso kan ansökan om permanent uppehållstillstånd endast göras i Finland enligt 60 § 2 mom. i utlänningslagen, och ingen ändring föreslås i detta, men utan det krav som anges ovan skulle sökanden i praktiken kunna komma till Finland exempelvis med visum eller på basis av visumfrihet och ansöka direkt om permanent uppehållstillstånd. Trots att till exempel användning av visum för att ansöka om uppehållstillstånd i sig kan leda till ett negativt beslut (36 b § 1 mom. 1 punkten i utlänningslagen), finns det skäl att i lagen göra det klart och tydligt att det inte heller i detta fall ska vara möjligt att få permanent uppehållstillstånd efter en lång utlandsvistelse.

Syftet är emellertid inte att förhindra permanent uppehållstillstånd på grund av en sådan kortvarig frånvaro (t.ex. semesterresa) vars syfte inte kan anses vara att avbryta vistelsen i Finland. Situationen ska bedömas utifrån en helhetsprövning. Dock ska man fästa vikt vid exempelvis längden på och syftet med utlandsvistelsen samt sökandens verkliga avsikt att fortsätta att vistas permanent i Finland.

Liksom vid alla andra ansökningar som gäller permanent uppehåll, ska sökanden uppfylla de så kallade allmänna villkoren för beviljande av uppehållstillstånd. Till exempel ska sökanden ha ett nationellt pass (35 § i utlänningslagen), inte äventyra allmän ordning eller säkerhet (36 §) och i allmänhet ha tillräcklig försörjning (39 §).

56 d §. *Beviljande av EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta.* Det föreslås att numreringen av paragrafen ändras enligt den nya indelningen. Enligt förslaget stryks i 1 mom. kravet på att villkoren för beviljande av kontinuerligt uppehållstillstånd fortfarande ska uppfyllas. Detta beror på de uttömmande bestämmelserna om villkoren för detta uppehållstillstånd i direktivet om varaktigt bosatta och att detta krav enligt nuvarande tolkning inte kan härledas ur direktivet. I artikel 7.4 i direktivet anges att om villkoren i artiklarna 4 och 5 är uppfyllda och om personen

inte utgör ett hot i den mening som avses i artikel 6, ska den berörda medlemsstaten *bevilja* tredjelandsmedborgaren i fråga ställning som varaktigt bosatt.

Således ska sökanden ha varit lagligen och oavbrutet bosatt i medlemsstaten i fem år före inlämnandet av ansökan (artikel 4), sökandens försörjning ska vara tryggad och han eller hon ska ha en sjukförsäkring (artikel 5) och sökanden får inte vara ett hot mot allmän ordning eller säkerhet (artikel 6). Dessutom möjliggör artikel 5 villkor för integrering i enlighet med nationell lagstiftning, och i denna regeringsproposition föreslås det att sådana fogas till lagen. Det är inte möjligt att införa andra villkor för att bevilja ställningen i fråga. Enligt artikel 8.2 i direktivet ska medlemsstaterna till en varaktigt bosatt utfärda ett EG-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Således är det enligt direktivet inte möjligt att kräva att sökanden ännu efter fem års vistelse ska påvisa en särskild grund för sin vistelse för att kunna få uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Kravet ska alltså utgå ur lagen.

Det föreslås att den finska språkdräkten i 2 mom. ändras, så att den längre formen av ”EU-blåkort” på finska ändras till den kortare formen. På så sätt motsvarar ändringen den finska språkdräkten i resten av lagen. Ändringen är rent terminologisk och avsikten är inte att ändra tillämpningen av bestämmelsen till någon del.

Det föreslås att ett 5 mom. fogas till paragrafen med bestämmelser om vilken effekt ett fängelsestraff ska ha på beräkningen av vistelsetiden. Enligt det föreslagna momentet ska ett fängelsestraff avbryta en oavbruten vistelsetid. Tiden kan börja räknas från början tidigast när det ovillkorliga fängelsestraffet har avtjänats i sin helhet. Enligt 3 kap. 1 § 2 mom. i fängelselagen (767/2005) är ett ovillkorligt fängelsestraff helt avtjänat när den prøvotid som avses i 2 c kap. 13 § i strafflagen (39/1889) har löpt ut. I den sistnämnda paragrafen anges att när den dömden frigives villkorligt, börjar en prøvotid som till sin längd motsvarar det reststraff som återstår vid tidpunkten för frigivningen. Prøvotiden är dock högst tre år. Med ovillkorligt fängelsestraff avses inte förvandlingsstraff som påförs för obetalda böter.

Det finns skäl att anse att ett fängelsestraff innebär ett avbrott i integrationen och visar på grov likgiltighet gentemot samhällets värderingar och regler, vilket ska ha en avsevärd inverkan på vilken vistelsetid som räknas till sökandens fördel. Om sökanden har avtjänat sitt straff, ska han eller hon i samhällets ögon kunna anses ha sonat sin gärning och beräkningen av vistelsetiden kan börja på nytt. Efter att fängelsestraffet har avtjänats ska vistelsen emellertid också då uppfylla övriga villkor som fastställts för den och därför ska inte tiden börja om utlännings exempelvis inte har ett kontinuerligt uppehållstillstånd i det skedet.

Det föreslagna momentet anknyter delvis till en dom av Europeiska unionens domstol (EU-domstolen) i mål [C-378/12](#). Domen i fråga gällde permanent uppehållsrätt för en tredjelandsmedborgare som var familjemedlem till en unionsmedborgare, men domens rättsnorm kan också tillämpas på varaktigt bosatta. Liksom för varaktigt bosatta uppkommer permanent uppehållsrätt för en familjemedlem till en unionsmedborgare också efter fem års laglig och oavbruten vistelse. I sin dom konstaterade EU-domstolen att fängelsevistelser inte kan beaktas i beräkningen av vistelsetiden och att de avbryter stadigvarande uppehåll.

EU-domstolen motiverade sitt avgörande bland annat med att den integration som styr förvärvet av uppehållsrätt inte endast beror på geografiska och tidsmässiga faktorer, utan även på kvalitativa faktorer som avser graden av integration i den mottagande medlemsstaten. Om personens integration i medlemsstaten kan ifrågasättas motiverar detta således att den permanenta uppehållsrätten förloras även då det inte handlar om en egentlig flytt till en annan stat.

EU-domstolen konstaterar att ett ovillkorligt fängelsestraff visar att den berörda personen inte har respekterat de värderingar som samhället i den mottagande medlemsstaten ger uttryck för i sin strafflagstiftning. Beaktande av perioder under vilka fängelsestraff avtjänas skulle uppenbart stå i strid med det syfte som direktivet eftersträvar genom inrättande av sådan uppehållsrätt.

Trots att formuleringen i direktivet om fri rörlighet endast kräver laglig oavbruten vistelse av en viss längd, innebär de riktlinjer som EU-domstolen drar upp i praktiken att kravet ska tolkas med beaktande av det kvalitativa målet i artikeln i fråga (integration). Därför innebär ett ovillkorligt fängelsestraff i praktiken det samma som fysisk frånvaro av en viss längd från medlemsstatens territorium och beräkningen av fem år börjar från början igen när personen uppfyller villkoren.

I direktivet om varaktigt bosatta förutsätts på samma sätt som i direktivet om fri rörlighet fem års laglig och oavbruten vistelse. Även i direktivet om varaktigt bosatta är det huvudsakliga målet att varaktigt bosatta tredjelandsmedborgare ska integreras i medlemsstaterna (se EU-domstolens dom i mål C-579/13, punkt 46).

Riktlinjerna inklusive motiveringarna i EU-domstolens mål C-378/12 lämpar sig således också för varaktigt bosatta tredjelandsmedborgare, trots att riktlinjerna och motiveringarna formellt inte gäller de sistnämnda. Både artiklarnas formulering och direktivens mål motsvarar varandra. Även vad gäller varaktigt bosatta innebär ett fängelsestraff ett sådant avbrott i integrationen, att den tid det tar att avtjäna straffet inte ska räknas med i vistelsetiden och ska avbryta den oavbrutna vistelsetiden, vilket oundvikligen innebär att den börjar om från början. Det som talar för detta är också att den nuvarande lagstiftningen i praktiken sätter tredjelandsmedborgare i en bättre ställning än EU-medborgare och deras familjemedlemmar.

Ovan i bedömningen av nuläget konstateras att det av artikel 6 i direktivet om varaktigt bosatta följer ett krav på att alltid göra en helhetsbedömning då ställning som varaktigt bosatt och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta vägras på grund av *skäl som rör allmän ordning eller säkerhet*. Föreslagna 56 d § 5 mom. kan dock inte heller till denna del anses strida mot EU-rätten. Det föreslagna momentet handlar inte om en bedömning av allmän ordning, utan om hur ovillkorligt fängelse påverkar förvärvandet av den vistelsetid som krävs, särskilt med beaktande av målet och utgångspunkten som är integration. EU-domstolen har i praktiken gjort en sådan åtskillnad även i fråga om direktivet om fri rörlighet, med beaktande av att även det direktivet innehåller bestämmelser om hur skäl som rör allmän ordning eller säkerhet kan påverka uppehållsrätten och vad som ska beaktas vid bedömningen av denna omständighet. EU-domstolen tillämpar inte dessa bestämmelser i det nämnda fallet, utan anser entydigt att en fängelsedom också anknyter till integration och därigenom till förvärvandet av vistelsetid.

EU-domstolen gav under samma dag ett annat avgörande om samma ämne i anknytning till direktivet om fri rörlighet ([C-400/12](#)). I sitt avgörande framförde domstolen behovet av att göra en helhetsbedömning om effekten av ovillkorligt fängelsestraff. Det handlade dock inte om fängelsestraffets inverkan på förvärvet av permanent uppehållsrätt, utan dess inverkan på bestämmelsen om skydd mot utvisning. Artikel 28.3 i direktivet om fri rörlighet höjer tröskeln för utvisning av en unionsmedborgare som har uppehållit sig i en medlemsstat under de tio år som föregår utvisningsbeslutet. Artikel 28.3 i direktivet om fri rörlighet gäller således en situation som trots vissa beröringspunkter avsevärt skiljer sig både juridiskt och praktiskt från prövningen av om en viss person ska få permanent uppehållsrätt efter en viss laglig vistelse. I sitt avgörande (C-378/12) i en situation som liknar den sistnämnda avgör och motiverar EU-domstolen målet entydigt, så att formuleringarna inte förpliktar till en helhetsbedömning eller ens möjliggör en sådan. Det finns ingen anledning att anta att EU-

domstolen i sina två avgöranden om samma ämne på samma dag skulle ha gjort en sådan åtskillnad, om det inte hade varit medvetet och avsiktligt.

56 e §. *Språkkunskapsvillkor för EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta*. Paragrafen är helt ny. I paragrafen föreslås det bestämmelser om språkkunskapsvillkor som sökanden ska uppfylla för att kunna beviljas uppehållstillstånd för varaktigt bosatta efter 5 års vistelse. I paragrafen ska det dessutom föreskrivas om situationer då undantag kan göras från villkoret.

I 1 mom. föreslås det ett villkor i anknytning till sökandens kunskaper i finska eller svenska. Av sökanden ska krävas *goda* muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska enligt 56 f § 3 mom. Sätten att bevisa den krävda språkkunskapsnivån ska definieras på en och samma plats i föreslagna 56 f §. Enligt 3 mom. i den paragrafen avses med goda muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska att utlänningen har avlagt en allmän språkexamen på kunskapsnivå fyra eller en språkexamen för statsförvaltningen som visar god förmåga att använda språket i tal och skrift. Dessutom ska bland annat avläggande av den grundläggande utbildningen, gymnasiet eller en yrkesinriktad grundexamen godkännas.

I 2 mom. föreslås det bestämmelser om att det inte ska krävas språkkunskaper av minderåriga som ett villkor för uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Enligt det föreslagna momentet beviljas en utlännings som inte har fyllt 18 år EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta oberoende av hans eller hennes kunskaper i finska eller svenska. Undantaget tillämpas om sökanden är minderårig den dag då sökandens ansökan blivit anhängig.

Det föreslagna undantaget ska således motsvara undantaget från språkkunskaperna för minderåriga enligt föreslagna 56 b §. Undantaget ska gälla alla som inte har fyllt 18 år och innebär i praktiken att de inte behöver redogöra för sina språkkunskaper eller för undantag från dem för att få uppehållstillstånd. Det kan inte anses ändamålsenligt att en minderårig ska bevisa sina språkkunskaper vid ansökan om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, även med beaktande av att det inte ens är möjligt att i praktiken bevisa språkkunskaperna på de sätt som föreslås i 56 f § förrän barnet har slutfört grundskolan. Detta skulle innebära en mycket lång väntetid till exempel för ett barn som är fött i Finland, vilket inte heller kan anses korrekt med tanke på direktivet om varaktigt bosatta och direktivets integrationsmål.

Direktivet om varaktigt bosatta förutsätter inte nödvändigtvis ett undantag för minderåriga, men barnens situation och skillnaden mellan den och vuxnas situation ska i vilket fall som helst beaktas, så att barn inte hindras från att få uppehållstillstånd för varaktigt bosatta och uppnåendet av integrationsmålen i direktivet inte äventyras för barnens del. Ur denna synvinkel kan kategoriska undantag också anses vara ett enklare och – tillsammans med undantaget som föreslås för permanenta uppehållstillstånd – mer konsekvent sätt att säkerställa detta.

I momentet föreslås det också en bestämmelse om att den viktigaste omständigheten för tillämpningen av paragrafen, det vill säga definitionen av när en sökande är minderårig, inte ska vara beroende av tidpunkten för beslutet, utan av tidpunkten för ansökan. Enligt det föreslagna momentet ska paragrafen tillämpas på en ansökan om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, om sökanden är minderårig den dag då sökandens ansökan blivit anhängig. Detta ska motsvara huvudregeln i 38 § 1 mom. i utlänningslagen om huruvida sökanden ska tolkas vara minderårig när han eller hon ansöker om uppehållstillstånd på grund av familjeband. En motsatt bestämmelse skulle kunna leda till orimliga och ojämlika situationer, i synnerhet med beaktande av att behandlingstiden för ansökan inte på förhand är känd och det inte finns någon maximal behandlingstid angiven i lagen. För sökandena är behandlingen och beslutets innehåll betydligt mer förutsägbart och jämligt, om den avgörande tidpunkten är den dag då ansökan blivit anhängig, eftersom denna inte ändras under behandlingens gång.

Minderårigas uppehållstillstånd för varaktigt bosatta ska dock inte på samma sätt som ett permanent uppehållstillstånd vara bundet till att vårdnadshavaren har ett permanent uppehållstillstånd eller ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, eftersom ett sådant krav inte är möjligt enligt direktivet. De krav och rättigheter som härleds ur direktivet gäller alla sökande, vilket på lika grunder också gäller barn. Således ska minderåriga förvärva egen vistelsetid och uppfylla andra villkor som gäller minderåriga, vilket innebär att uppehållstillstånd beviljas minderåriga som uppfyller villkoren även när vårdnadshavaren inte har ett sådant uppehållstillstånd eller ett nationellt permanent uppehållstillstånd. Såsom konstateras ovan, förutsätter beviljande av uppehållstillstånd för varaktigt bosatta alltid en tryggad försörjning, som i barnets fall i praktiken alltid är beroende av familjens situation, eftersom barnets utkomstkälla nästan alltid är familjen.

I 3 mom. föreslås det bestämmelser om undantag i enskilda fall från språkkunskapskravet. Enligt det föreslagna momentet kan avvikelse i ett enskilt fall göras från det i 1 mom. föreskrivna villkoret, om det finns exceptionellt vägande skäl till att de språkkunskaper som krävs saknas med beaktande av utlänningens ålder, analfabetism, låga utbildningsnivå eller andra motsvarande individuella omständigheter.

I den föreslagna paragrafen nämns exempel på omständigheter som ska beaktas i anknytning till sökanden och sökandens situation och som EU-domstolen framfört i sin dom ovan (se avsnitt 2.4.3 ovan), det vill säga sökandens ålder, analfabetism och låga utbildningsnivå. Momentet beaktar EU-rättens och framför allt EU-domstolens praxis, för att säkerställa att Finlands lagstiftning inte hindrar uppnåendet av direktivets mål, det vill säga integration, för vissa sökande. I ljuset av nämnda praxis ska medlemsstaterna förutom att beakta kravets allmänna proportionalitet även göra det möjligt att beakta sökandenas personliga situation. Syftet med momentet ska således vara att säkerställa att det språkkunskapskrav som Finland inför inte hindrar genomförandet av direktivets integrationssyfte för en sådan enskild sökande som undantagsvis och med fog inte kan uppfylla kravet.

Den föreslagna förteckningen över grunderna för undantag ska inte vara uttömmande, utan även andra motsvarande individuella omständigheter och deras samverkan ska beaktas. Det ska emellertid inte handla om en helhetsprövning av sökandens övriga livssituation och därför påverkar exempelvis sökandens familjesituation inte ärendet på egen hand. Med andra ord, om sökandens övriga familj exempelvis har permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, har sökanden inte rätt till undantag om det inte finns något personligt hinder för språkinläring såsom beskrivs ovan.

De språkkunskaper som krävs ska också vara huvudregeln för uppehållstillstånd för varaktigt bosatta och undantag från den regeln ska likaså tolkas snävt och därför krävs *exceptionellt vägande skäl* för avvikelse. Till exempel enbart analfabetism vid flytten till Finland ska inte vara grund för avvikelse, utan sökanden ska redogöra för varför detta skulle förhindra en tillräcklig språkinläring också på lång sikt. På samma sätt som i medborgarskapsärenden föreslås det att ett intyg över analfabetism från sökandens lärare ska lämnas in. Ekonomiska orsaker ska i princip inte vara en orsak till att avvika från villkoret i enskilda fall.

Även i andra situationer ska sökanden på ett tillförlitligt sätt redogöra för varför sökanden av sådana skäl som anges ovan och som är oberoende av honom eller henne själv inte kan lära sig tillräckligt bra finska eller svenska ens på lång sikt. Prövningen av grunderna ska enligt förslaget emellertid vara mer öppen än i de undantag som anges i föreslagna 56 a § 2 mom., och därför kan en tillräcklig redogörelse vara mer varierad än det läkarintyg som nämns i motiveringarna till momentet i fråga.

Angående uppehållstillstånd för varaktigt bosatta föreslås det inga uttryckliga villkor som gäller tid i arbetslivet eller att låta bli att ty sig till förmåner. Såsom framgår av avsnitt 2.4.3 ovan, möjliggör inte direktivet om varaktigt bosatta och EU-domstolens rättspraxis i anknytning till direktivet att sådana bestämmelser införs i den nationella lagen. Den som ansöker om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta ska emellertid fortfarande alltid uppfylla försörjningsförutsättningen i 39 § utan undantag, vilket avsevärt torde minska effekten av denna omständighet.

56 f §. *Bevis på språkkunskaper*. Paragrafen är helt ny. Det föreslås att paragrafen ska samla bestämmelser om vad som i paragraferna om permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta avses med en viss nivå av muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska och hur detta kan bevisas i praktiken. Syftet med paragrafen ska vara att föreskriva om språkkunskaper som ett villkor för permanent uppehåll så exakt och noggrant att utredningen och bedömningen av språkkunskaperna inte under några omständigheter ska överlåtas till myndigheterna för övervägande i varje enskilt fall. Likaså innebär detta att sökandena på förhand med säkerhet ska veta om de uppfyller villkoret.

De begrepp i anknytning till språkkunskaper som används i den föreslagna paragrafen och i propositionen överlag, de närmare definitionerna av dem samt sätten att bevisa språkkunskaperna är delvis annorlunda än motsvarande omständigheter i annan lagstiftning och förordningar som gäller språkkunskaper. Detta är avsiktligt eftersom den föreslagna lagändringen uttryckligen har planerats för att svara på ändringsbehoven i anknytning till permanent uppehåll. Därför föreslås det inte att ändringen genomförs till exempel genom hänvisningar till befintliga bestämmelser. Detta innebär att de föreslagna bestämmelserna inte ska tillämpas i andra situationer än i ansökningar om permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta och att de inte heller ska påverka hur bestämmelserna om språkkunskaper tillämpas i andra situationer.

Att bevisa språkkunskaperna genom en allmän språkexamen (se närmare avsnitt 2.9.2) ska alltid vara ett alternativ och är ofta också utgångspunkten. Detta är motiverat, eftersom en allmän språkexamen är en lagstadgad, tillförlitlig och enhetlig examen som stämmer överens med och direkt kan kopplas till den ovannämnda europeiska referensramen för språkkunskaper (CEFR)³⁸. Förutom då det gäller särskilt goda språkkunskaper, ska det också alltid vara möjligt att bevisa språkkunskaperna på en del andra sätt, till exempel genom att avlägga den grundläggande utbildningen, gymnasiet eller en yrkesexamen.

I 1 mom. föreslås det en definition av *växande* språkkunskaper, som ska vara ett villkor för beviljande av permanent uppehållstillstånd på grund av högskoleexamen som avlagts i Finland enligt föreslagna 56 c §. Enligt det föreslagna momentet avses med växande muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska att utlänningen vid en finländsk högskola har genomfört studier i finska eller svenska som omfattar minst femton studiepoäng eller avlagt en allmän språkexamen på kunskapsnivå två eller en språkexamen för statsförvaltningen som visar nöjaktig förmåga att använda språket i tal och skrift.

Den kunskapsnivå som krävs ska motsvara nivå A2 i den europeiska referensramen för språkkunskaper. Kunskapsnivån innebär att personen behärskar grundförutsättningarna för

³⁸ https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/nivaskala-for-sprakkunskaper-och-sprakutveckling_2003.pdf

direkt socialt umgänge samt kort redogörelse. Beskrivningen av färdighetsnivåerna³⁹ för allmänna språkexamina anger att en person som uppnått kunskapsnivån ”förstår tydligt och enkelt tal som handlar om vardagliga och bekanta ämnen. Har lätt att förstå korta enkla texter och begriper huvudpunkterna i texter som behandlar bekanta ämnesområden. Reder sig i rutinmässiga talsituationer som kräver ett enkelt informationsutbyte även om det kan finnas brister i uttalet eller språkbehärsknigen. Kan skriva korta enkla texter om vardagliga företeelser, men texten kan vara osammanhängande.” Det föreslås att kravnivån ska vara lägre än i andra situationer, eftersom det handlar om en grupp sökande som man genom reformen vill locka till Finland och uppmuntra att stanna i landet efter studierna.

Kunskapsnivån i fråga ska gälla utlänningar som avlagt en högskoleexamen i Finland. I en sådan situation är det motiverat och naturligt att förutom en allmän språkexamen även göra det möjligt använda studier i finska eller svenska som genomförts med godkänt resultat vid en högskola som bevis på språkkunskaperna och samtidigt uppmuntra utländska studerande att lära sig språken redan under studierna. Om en studerande med godkänt resultat har genomfört studier i finska eller svenska motsvarande 15 studiepoäng vid en högskola, är det motiverat att anse att personens språkkunskaper motsvarar minst nivå A2.

I 2 mom. föreslås det en definition av *nöjaktiga* språkkunskaper, som ska vara ett villkor för beviljande av permanent uppehållstillstånd efter sex års vistelse enligt 56 a § 1 mom. Enligt det föreslagna 2 mom. avses med *nöjaktiga* muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska att utlänningen har avlagt en allmän språkexamen på kunskapsnivå tre eller en språkexamen för statsförvaltningen som visar *nöjaktig* förmåga att använda språket i tal och skrift.

Den kunskapsnivå som krävs ska motsvara nivå B1 i den europeiska referensramen för språkkunskaper. Kunskapsnivån innebär att personen redar sig i vardagslivet. Beskrivningen av färdighetsnivåerna för allmänna språkexamina anger att en person som uppnått kunskapsnivån ”förstår längre talsekvenser och det centrala innehållet i många TV- och radioprogram om ämnet är bekant och taltempot normalt. Förstår vanliga texter om vardagliga företeelser, men krävande texter om ämnen som är främmande kan vålla svårigheter. Reder sig i vanliga praktiska talsituationer och kan skriva enkla sammanhängande texter om vanliga företeelser, även om brister i grammatik och ordförråd ibland kan vålla förståelseproblem.”

Ovannämnda kunskaper på mellannivå som fungerar i praktiska situationer kan anses vara å ena sidan tillräckligt krävande för att mäta och påvisa den eftersträlvade integrationen, men å andra sidan möjliga att uppnå i det verkliga livet så att de inte kan anses utgöra ett oskäligt hinder för beviljande av permanent uppehållstillstånd. Detta understöds också av att motsvarande språkkunskaper definieras som det språkliga målet i normal integrationsutbildning i 26 § 3 mom. i lagen om främjande av integration. Enligt förslagna 56 a § 2 mom. kan avvikelse dessutom göras från språkkunskapsvillkoret, om sökanden inte kan uppfylla villkoret på grund av sitt hälsotillstånd eller en skada.

I 3 mom. föreslås det en definition av *goda* språkkunskaper som verifierats genom språktest och som ska vara ett villkor för beviljande av uppehållstillstånd för varaktigt bosatta enligt förslagna 56 e § 1 mom. Enligt det föreslagna 3 mom. avses med *goda* muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska att utlänningen har avlagt en allmän språkexamen på kunskapsnivå fyra eller en språkexamen för statsförvaltningen som visar god förmåga att använda språket i tal och skrift.

³⁹ <https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/beskrivning-av-fardighetsnivaerna.pdf>

Den kunskapsnivå som krävs ska motsvara nivå B2 i den europeiska referensramen för språkkunskaper. Kunskapsnivån innebär att personen klarar sig i regelbundet umgänge med infödda. Beskrivningen av färdighetsnivåerna för allmänna språkexamina anger att en person som uppnått kunskapsnivån ”förstår tal i normalt tempo om allmänna ämnen, men vissa detaljer kan bereda svårigheter. Snabbt talspråk och dialektalt språk kan vara svårt att förstå. Förstår utan svårigheter texter som handlar om allmänna företeelser, även om vissa nyansskillnader i texten kan gå förlorade. Reder sig rätt bra i olika såväl officiella som inofficiella talsituationer. Kan skriva både privata och delvis officiella texter och framställa sina tankar så att de bildar ett logiskt sammanhang.”

I detta sammanhang kan kravet på ovannämnda kunskapsnivå främst anses motiverat eftersom uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll konsekvent ska utgöra en uppmuntrande helhet, där en sökande som har vistats kortare tid och får uppehållstillstånd som berättigar till permanent uppehåll snabbare ska påvisa god integration på andra sätt än en sökande som har vistats längre i landet. Eftersom det är möjligt att få uppehållstillstånd för varaktigt bosatta efter 5 års vistelse, är det således motiverat att kräva bättre språkkunskaper än för permanent uppehållstillstånd som kan erhållas först efter sex års vistelse.

Det centrala för uppehållstillstånd för varaktigt bosatta är dessutom att de språkkunskaper som krävs av sökandena och de åtgärder som krävs för att påvisa dem ska bedömas mot bakgrund av direktivet om varaktigt bosatta. Såsom framförs ovan i avsnitt 2.4.3, möjliggör artikel 5.2 i direktivet att medlemsstaterna ställer krav på integration i stil med ett språkprov som villkor för uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Å andra sidan ska medlemsstaten se till att kravet inte formellt eller i praktiken är så strikt, att det äventyrar integrationsmålen i direktivet. Då måste man särskilt granska nivån på de kunskaper som krävs för att avlägga provet, tillträde till det material som behövs för att förbereda det och beloppen på anmälningsavgiften.

Allmän språkexamen på kunskapsnivå fyra beskrivs ovan. Nivån kan anses vara jämförelsevis krävande och också vid en jämförelse med andra EU-stater verkar den vara något hög. Å andra sidan handlar det fortfarande om praktiska språkkunskaper på mellannivå (B), som det inte kan anses vara oskäligt svårt att uppnå rent allmänt, om en utlänning som bott i Finland i minst fem år aktivt har strävat efter det. I undantagsbestämmelserna i föreslagna 56 e § beaktas dessutom minderåriga och sådana sökande vars individuella omständigheter och/eller egenskaper försvårar deras möjligheter att avlägga en språkexamen på den krävda nivån. Om man dessutom beaktar att det ska vara möjligt att bevisa språkkunskaperna till exempel genom att avlägga den grundläggande utbildningen, en yrkesutbildning eller gymnasiet samt att kravet i praktiken inte innebär att alla delprov i en allmän språkexamen ska avläggas på den krävda nivån (se 6 mom. jämte motiveringar), kan inte kravnivån i sig anses vara så hög att den skulle äventyra uppnåendet av målen i direktivet. Tillträdet till material och motsvarande ska i sig inte utgöra ett hinder för att uppfylla kravet, eftersom allmänna språkexamina såsom konstateras ovan är oberoende av det sätt på vilket språkkunskaperna förvärvas och de mäter kunskaperna i standardspråket i praktiska situationer. Det sistnämnda betonar också för sin del invandrarnas ansvar för sin egen integration i enlighet med målen i regeringsprogrammet. År 2024 kostade en allmän språkexamen på mellannivå 176 euro för examinanden, vilket inte heller kan anses äventyra målen i direktivet eller sökandens möjligheter att få uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Som helhet kan kravet inklusive de praktiska detaljerna anses vara förenliga med integrationsmålen i direktivet och förverkliga dem.

I 4 mom. föreslås det en förteckning över de situationer där det inte krävs att sökanden avlägger en allmän språkexamen eller språkexamen för statsförvaltningen på ovannämnda nivåer, utan det ska vara möjligt att ersätta dessa med andra prestationer. Enligt det föreslagna momentet kan en utlänning också visa sådana språkkunskaper som avses i 1, 2 eller 3 mom. genom

avläggande av den grundläggande utbildningens lärokurs med finska eller svenska som modersmål eller som andra språk, gymnasiets lärokurs med finska eller svenska som modersmål eller som andra språk, en finsk- eller svenskspråkig studentexamen som innefattar ett godkänt vitsord i finska eller svenska som modersmål eller som andra språk, en sådan yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen eller specialyrkesexamen som avses i lagen om yrkesutbildning (531/2017) på finska eller svenska eller genom avläggande av sådana studier i finska eller svenska som ingår i en högskoleexamen som avlagts vid ett finländskt universitet eller en finländsk yrkeshögskola och som leder till i 6 § 1 mom. i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) avsedda språkkunskaper som krävs av statsanställda vid tvåspråkiga myndigheter eller ett mogenhetsprov på finska eller svenska.

Således handlar det om sådana situationer där sökanden har gått i grundskola i Finland, avlagt en examen på andra stadiet eller studerat på en högskola så att *växande*, *nöjaktiga* eller *goda* språkkunskaper inte ska behöva bevisas och det inte är ändamålsenligt att kräva avläggande av en separat språkexamen.

I och för sig kan man inte med säkerhet veta att alla sökande som hänvisar till dessa prestationer har språkkunskaper på nivå B2 i den europeiska referensramen. I stället för att göra sådana kategoriska antaganden ska syftet vara att befria sådana sökande från kravet på en språkexamen som utöver den krävda vistelsen i Finland dessutom har gått i skola eller studerat i Finland, använt finska eller svenska i sina studier och/eller fått en anteckning om språkkunskaperna på sitt betyg. För dessa sökande är kravet på en separat språkexamen inte motiverat på en allmän nivå och kan allmänt taget inte anses vara en ändamålsenlig användning av resurserna vare sig med tanke på individen eller samhället.

I 5 mom. föreslås det en definition av genom språktest verifierade *särskilt goda* språkkunskaper, som ska vara ett villkor för beviljande av permanent uppehållstillstånd efter fyra års vistelse enligt 56 a § 3 mom. 3 punkten. Enligt förslaget avses med särskilt goda muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska att utlänningen har avlagt en allmän språkexamen på kunskapsnivå fem eller en språkexamen för statsförvaltningen som visar utmärkt förmåga att använda språket i tal och skrift.

Den kunskapsnivå som krävs ska motsvara nivå C1 i den europeiska referensramen för språkkunskaper. Kunskapsnivån innebär att personen klarar sig i många olika slag av krävande språkbrukssituationer. Beskrivningen av färdighetsnivåerna för allmänna språkexamina anger att en person som uppnått kunskapsnivån ”förstår allt slags tal i normalt tempo, även om detta ibland kräver en del koncentration, om ämnet eller behandlingen av en sak är främmande. Förstår strukturellt och språkligt komplexa texter och samtida litteratur. Talar och skriver ledigt och klart om olika ämnen, men ovanliga ord och komplicerade satskonstruktioner kan bereda svårigheter.”

Det föreslagna momentet handlar om att bättre språkkunskaper än vanligt ska vara en grund för att få permanent uppehållstillstånd redan efter fyra års vistelse. I enlighet med ett av målen i regeringsprogrammet handlar det om en situation där sökanden har särskilt goda språkkunskaper. I en sådan situation är det motiverat att de språkkunskaper som krävs ska ligga på en hög nivå jämfört med andra grunder. Dessutom är det motiverat att språkkunskaperna endast ska kunna bevisas specifikt genom att avlägga en språkexamen. Den höga nivå som krävs enligt förslaget eller det föreslagna kravet på en specifik examen ska inte leda till orimliga situationer, eftersom en sökande med lägre språkkunskaper ska kunna få uppehållstillstånd för varaktigt bosatta efter fem års vistelse eller permanent uppehållstillstånd efter sex års vistelse.

I det föreslagna 6 mom. förtydligas vad som avses med avläggande av en allmän språkexamen på en viss kunskapsnivå i de tidigare föreslagna momenten. Enligt momentet avses med avläggande av en allmän språkexamen på en viss kunskapsnivå att utlänningen har avlagt minst två delprov i examen på kunskapsnivån i fråga så att prestationen visar både muntliga och skriftliga språkkunskaper. Språkkunskaperna kan visas med någon av följande kombinationer: skriftlig och muntlig framställning, skriftlig framställning och talförståelse, eller muntlig framställning och textförståelse.

Syftet är att säkerställa att sökanden har både muntliga och skriftliga språkkunskaper, som båda behövs för att sökanden till exempel ska fungera i arbetslivet och i samhället i allmänhet. Å andra sidan finns det inte skäl att anse att bevis på muntliga och skriftliga språkkunskaper på en viss nivå nödvändigtvis skulle förutsätta att alla dessa delprov avlades på den krävda nivån, utan det ska räcka med att sökanden kan påvisa en av de nämnda kombinationerna, som alla innehåller både muntliga och skriftliga kunskaper. Om sökanden exempelvis har fått vitsordet 3 i delproven som gäller skriftlig framställning och talförståelse finns det skäl att anse att sökanden har tillräckliga muntliga och skriftliga kunskaper, oberoende av resultaten i de övriga delproven. På så sätt ska man också kunna främja möjligheterna för sökande som sinsemellan befinner sig i olika situationer och har använt och lärt sig språket för olika praktiska behov samt till exempel för sökande med olika skolgångsbakgrunder att bevisa sina språkkunskaper. Dessutom torde man kunna anta att uppnåendet av den kunskapsnivå som krävs inom ett visst område också främjar den framtida utvecklingen av de övriga kunskaperna, även om de alla ännu inte ligger på den definierade nivån vid tidpunkten för ansökan om uppehållstillstånd.

56 g §. *Uppgifter som beslut grundar sig på i vissa situationer.* Den föreslagna paragrafen anger att om en utlänning i sin ansökan om permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta åberopar språkkunskaper som avses i det aktuella kapitlet i lagen, ska utlänningen ha dessa språkkunskaper när ansökan blir anhängig. Vidare anger den föreslagna paragrafen att om en utlänning åberopar ett i 56 a § 3 mom. 2 punkten avsett beslut om erkännande av examen, beviljande av studierätt eller anställning vid universitet, ska beslutet ha fattats eller arbetsavtalet ha ingåtts när ansökan blir anhängig. Vidare föreslås det i paragrafen att om en utlänning åberopar avläggandet av en i 56 c § 1 mom. avsedd examen, ska examen ha avlagts när ansökan blir anhängig. Dessa uppgifter ska då framgå antingen av de utredningar som fogats till ansökan eller av någon annan myndighets informationsresurs som Migrationsverket har tillgång till. Om uppgiften dock står till Migrationsverkets förfogande när Migrationsverket avgör ärendet, vägras uppehållstillståndet inte enbart på grund av att uppgiften saknades när ansökan lämnades in.

Den föreslagna bestämmelsen har formulerats så att den möjliggör och beaktar olika sätt på vilka myndigheten nu eller i framtiden kan inhämta utredningar. Det väsentliga är att uppgifterna ska stå till Migrationsverkets förfogande, inte hur verket har fått dem. Migrationsverket ordnar behandlingen av ansökningarna på ett ändamålsenligt sätt, bland annat med beaktande av lagen om informationshantering inom den offentliga förvaltningen (906/2019) och ger sökande anvisningar i enlighet med detta. Det finns skäl att stifta lagen på ett sådant sätt att den inte hindrar denna utveckling.

Syftet med den föreslagna bestämmelsen är å ena sidan att klargöra att sökanden ska se till att den grund som krävs uppkommer före ansökan om permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta och att sökanden ska vidta de åtgärder som krävs för att visa detta för Migrationsverket. Sökanden ska till exempel avlägga en allmän språkexamen eller ansöka om erkännande av sin examen samt vänta på information om att detta har lyckats på det sätt som krävs och först efter detta ansöka om permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Detta gör att ansökningarna kan behandlas på ett smidigt

och förutsägbart sätt och förhindrar att sökanden lämnar in en avgiftsbelagd ansökan i onödan i en situation där uppehållstillstånd inte kan beviljas. När sökanden har säker information om att det finns en grund, kan han eller hon också ge in en utredning om detta eller alternativt kan Migrationsverket få uppgiften ur ett myndighetsregister. Detta möjliggör beviljande av uppehållstillstånd utan begäran om tilläggsutredningar i en situation där även de övriga villkoren uppfylls.

Å andra sidan föreslås det i paragrafen en mening vars syfte är att förhindra sådana oskäligen situationer som ger upphov till onödigt arbete och där Migrationsverket skulle fatta ett negativt beslut enbart på grund av att uppgiften inte har stått till verkets förfogande vid ansökningstidpunkten, även om verket har haft tillgång till uppgiften vid tidpunkten för avgörandet av ansökan. Om Migrationsverket börjar behandla ansökan till exempel fyra veckor efter att den lämnades in och en anteckning om avläggande av lämplig språkexamen har gjorts en vecka innan ansökan börjar behandlas i ett register som står till Migrationsverkets förfogande, ska uppehållstillståndet inte vägras enbart på grund av detta.

På behandlingen av ansökan ska även i denna situation tillämpas bland annat bestämmelserna om allmänna förfaranden i utlänningslagen. Om Migrationsverket således saknar en sådan uppgift som avses i bestämmelsen när ansökan börjar behandlas, kan verket inte direkt fatta ett negativt beslut, utan ska bereda sökanden möjligheten att komplettera sin ansökan inom en tidsfrist i enlighet med 7 § 2 mom. i utlänningslagen. Om sökanden inte klarar av att komplettera ansökan på det krävda sättet inom utsatt tid, kan uppehållstillståndet vägras. Det väsentliga är att myndigheten till exempel inte behöver vänta på att sökanden eventuellt ska avlägga en språkexamen eller få en anteckning om eller ett intyg över detta. I praktiken handlar det om att säkerställa att uppehållstillstånd inte vägras på basis av en sådan uppgift som faktiskt finns, men som till exempel på grund av sökandens bristfälliga bilagor eller en felaktig eller försenad registeranteckning inte har stått till Migrationsverkets förfogande.

Rent praktiskt är alltså utgångspunkten för bestämmelsen å ena sidan att Migrationsverket ska ha tillgång till den uppgift som krävs redan när ansökan lämnas in, men om den uppgiften eventuellt saknas ska detta inte komplicera och/eller fördröja behandlingen av ansökan samt å andra sidan att uppehållstillstånd inte ska vägras enbart på grund av att uppgiften saknas i ansökningsskedet, om den finns tillgänglig direkt eller via begäran om utredning vid den tidpunkt då ansökan avgörs. Migrationsverket kan i sin kommunikation betona att ansökan behandlas snabbast och smidigast om alla uppgifter som behövs genast står till Migrationsverkets förfogande, eftersom även ett positivt beslut fördröjs på grund av begäran om tilläggsutredningar.

57 §. Hinder för beviljande av permanent uppehållstillstånd och EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Enligt förslaget stryks i 3 mom. bestämmelserna om ovillkorligt fängelsestraff, eftersom de blir onödiga på grund av det nya 6 mom. i 56 §. Eftersom ett fängelsestraff alltid leder till att vistelsetiden börjar räknas från början, behövs det inte längre några separata tidsfrister. De nya bestämmelserna ska under alla omständigheter vara strängare än tidigare, eftersom de alltid innebär en väntetid på minst fyra år efter att straffet avtjänats. Om vistelsetiden avbryts kan sökanden med andra ord inte förvärva hela vistelsetiden, så att det skulle ha gått mindre än fyra år sedan fängelsestraffet avtjänades i sin helhet.

Paragrafen ska enligt förslaget fortfarande rent praktiskt påverka situationer där det handlar om brottsmisstankar, bötesstraff eller villkorligt fängelse. Dessutom ska paragrafen fortfarande göra det möjligt att efter prövning vägra permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, exempelvis i en situation där det redan har gått en längre tid från

fängelsestraffet, men där gärningens art och hur allvarlig den är fortfarande talar för att vägra uppehållstillstånd enligt 57 § 2 mom.

Det föreslås att det till momentet fogas en ny mening om effekten av ett ovillkorligt fängelsestraff vid ansökningar enligt nya 56 c §, det vill säga för sökande som har avlagt en högskoleexamen i Finland i enlighet med paragrafen. Eftersom det i paragrafen i fråga inte föreslås något separat krav på vistelsetid, kan ett fängelsestraff inte leda till att vistelsetiden börjar räknas från början. Det är dock varken motiverat eller jämlikt att ett fängelsestraff inte skulle ha motsvarande effekt på denna grupp av sökande som i övriga situationer. Således föreslås det att permanent uppehållstillstånd kan beviljas fyra år efter det att det ovillkorliga fängelsestraffet har avtjänats i sin helhet.

81 a §. *Rätt att arbeta med stöd av uppehållstillstånd.* Det föreslås att paragrafhänvisningen i 1 mom. 1 punkten ändras så att den motsvarar den nya paragrafnumreringen.

8 Ikraftträdande

Det föreslås att lagen träder i kraft den 8 januari 2026. Innan lagen träder i kraft ska Migrationsverket göra de ändringar i ärendehanteringssystemet för utlänningsärenden (UMA) som tillämpningen av lagen förutsätter. Även Utbildningsstyrelsen har uppgett att lagändringen kräver särskilda utvecklingsåtgärder av den och föreslagit att lagen skulle träda i kraft tidigast den 1 september 2026, och om möjligt först den 1 januari 2027. Konsekvenserna av den föreslagna ändringen drabbar dock inte omedelbart Utbildningsstyrelsen på samma sätt från och med ikraftträdandedagen. Det finns skäl att anta att konsekvenserna för den sistnämnda snarare syns gradvis och sannolikt även delvis redan innan de träder i kraft när människor förbereder sig inför ändringen. Således finns det ingen anledning att anse att lagen inte kan träda i kraft redan den 8 januari 2026.

I lagen föreslås en övergångsbestämmelse. Det föreslås att det på ansökningar om permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta som är anhängiga vid ikraftträdandet av lagen tillämpas utlänningslagens 56 §, 56 a § och 57 § som gällde före lagändringen.

Ansökningar om permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta är avgiftsbelagda och deras behandlingstider varierar. Behandlingsavgiften återbetalas inte ens delvis om beslutet är negativt. I propositionen föreslås det nya och en ny typ av villkor för uppehållstillstånden i fråga och dessutom föreslås det att den vistelsetid som krävs i normala fall ska förlängas med två år. Sökanden har till exempel kunnat lämna in ansökan genast efter fyra års vistelse i en situation där han eller hon inte uppfyller de nya villkoren för permanent uppehållstillstånd efter fyra års vistelse och/eller i en situation där han eller hon över huvud taget inte har en tillräcklig tid i arbetslivet eller tillräckliga språkkunskaper (eftersom sådana inte har krävts tidigare). Man kan inte anta eller förutsätta att sökanden ska ha observerat effekterna av en eventuell kommande lagändring i sitt agerande.

Utan en övergångsbestämmelse skulle den föreslagna lagändringen ur Migrationsverkets synvinkel bland annat innebära att Migrationsverket skulle vara tvunget att för ansökningar som är anhängiga skaffa ett stort antal utredningar utan att ha gett sökandena anvisningar om att bifoga sådana utredningar till ansökningarna och/eller utan att ha skaffat sådana utredningar från myndighetsregister innan lagändringen trädde i kraft. Ur sökandens synvinkel skulle det i sådana fall till exempel kunna uppstå en situation där sökanden har nöjaktiga språkkunskaper, men inte har avlagt någon allmän språkexamen som bevis. Detta skulle åtminstone avsevärt fördröja behandlingen av ansökan.

9 Verkställighet och uppföljning

Inrikesministeriets migrationsavdelning följer hur lagen fungerar. Detta sker bland annat utifrån respons från Migrationsverket och andra aktörer.

10 Förhållande till andra propositioner

10.1 Samband med andra propositioner

I regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om tillståndsplikt för vissa fastighetsförvärv (RP 2/2025) föreslogs det att totalförbudet enligt den nya 5 a § inte tillämpas på personer som vid den tidpunkt då fastigheten förvärvades och tillståndsansökan blev anhängig hade ett gällande permanent uppehållstillstånd eller ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Riksdagen godkände lagförslaget den 11 april 2025, men republikens president har ännu inte stadfäst lagen. I lagen i fråga hänvisas det till 56 a § i utlänningslagen, medan det här föreslås att paragrafens numrering ändras. Riksdagen bör samordna lagarna.

10.2 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2026 och avses bli behandlad i samband med den.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

11.1 Allmänt

De föreslagna bestämmelserna hänför sig till vissa grundläggande fri- och rättigheter som tryggas i grundlagen. Centrala bland dessa är åtminstone 6 § om jämlikhet och 9 § om rörelsefrihet. Dessutom finns det skäl att kort behandla propositionens förhållande till 18 § (näringsfrihet och rätt till arbete) och 19 § (rätt till social trygghet) i grundlagen, trots att kopplingen mellan dessa inte är lika stark och omedelbar.

De föreslagna bestämmelserna påverkar också barnens ställning som sökande av permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta och/eller som en del av en familj där en eller båda föräldrarna ansöker om ett sådant uppehållstillstånd. Således bör propositionen också bedömas med tanke på barnets bästa.

Såsom konstateras ovan, är en central faktor med tanke på propositionens konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna att det i de föreslagna lagändringarna enbart föreskrivs om rätten till permanent uppehåll. Detta påverkar inte direkt utlänningars rätt att kommat till och/eller stanna i Finland, till exempel för att leva familjeliv, och påverkar inte om en utlänning kan bli tvungen att lämna landet så att man bör bedöma effekten av ett förbud mot tillbakasändning.

11.2 Rörelsefrihet

Enligt 9 § 4 mom. i grundlagen regleras rätten för utlänningar att resa in i Finland och att vistas i landet genom lag. En utlänning får inte utvisas, utlämnas eller återsändas, om han eller hon till följd härav riskerar dödsstraff, tortyr eller någon annan behandling som kränker människovärdet.

Enligt förarbetena till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd) är utgångspunkten för regleringen huvudregeln i internationell rätt, enligt vilken en utlänning allmänt taget inte har rätt att slå sig ner i ett annat land. Då man avgör frågan om utlänningars rätt att komma till och fortsätta att vistas i landet ska förfarandet skyddas i enlighet med internationella människorättskonventioner. Ur kravet på en lag kan man enligt förarbetena förutom förbudet mot diskriminering och godtycklighet i behandlingen av utlänningar också härleda kravet på att grunderna för och beslutsförfarandet vid ankomsten till och vistelsen i landet ska regleras så att rättsskyddet tillgodoses. Även grundlagsutskottet har understrukt detta (t.ex. GrUU 27/2016 rd).

Med beaktande av ovan nämnda strider inte de föreslagna bestämmelserna till någon del mot bestämmelsen om rörelsefrihet för utlänningar i grundlagen. De föreslagna ändringarna ska endast gälla villkor i anknytning till permanent uppehåll. Det handlar alltså inte om huruvida en utlänning över huvud taget kan vistas och röra sig i Finland och Schengenområdet eller återvända dit efter att ha vistats utomlands. Detta innebär inte att de föreslagna bestämmelserna är obetydliga med tanke på rörelsefriheten, men konsekvenserna av bestämmelserna är ändå inte så betydande och direkta som till exempel i situationer där man faktiskt beslutar om rätten att resa in i eller fortsätta vistelsen i landet. I vilket fall som helst föreslås det i lagen villkor för permanent uppehåll som regleras exakt och noggrant, så att bestämmelserna inte till någon del är diskriminerande. Förfarandet och sökandet av ändring ska liksom i nuläget omfattas av samma bestämmelser i utlänningslagen och i allmänna förvaltningslagar som andra ansökningar om uppehållstillstånd.

11.3 Jämlikhet

11.3.1 Allmänt

Den allmänna jämlikhetsklausulen uttrycker huvudprincipen för jämlikhet och jämställdhet. I den ingår ett förbud mot godtycke och ett krav på enhanda bemötande i likadana fall. Den allmänna jämlikhetsklausulen riktas också till lagstiftaren. Människor eller grupper av människor får inte godtyckligt genom lag ges en gynnsammare eller ogynnsammare ställning än andra.

Klausulen kräver ändå inte att alla människor i alla avseenden ska behandlas lika, om inte de förhållanden som inverkar på ärendet är likadana. Jämlikhetssynpunkter har betydelse både då man beviljar förmåner och rättigheter enligt lag och då man ålägger vissa skyldigheter. Å andra sidan är det typiskt för lagstiftningen att den för ett visst godtagbart samhälleligt intresses skall bemöter människor olika för att främja bland annat faktisk jämställdhet (RP 309/1993 rd, s. 46).

I sin praxis har grundlagsutskottet också konstaterat att inga skarpa gränser för lagstiftarens prövning följer av den allmänna jämlikhetsprincipen när en reglering i överensstämmelse med den rådande samhällsutvecklingen eftersträvas (t.ex. GrUU 54/2022 rd, GrUU 20/2017 rd, GrUU 53/2016 rd). Det centrala är om varje differentiering kan motiveras på ett acceptabelt sätt med hänsyn till de grundläggande fri- och rättigheterna (t.ex. GrUU 54/2022 rd, GrUU 32/2022 rd, GrUU 75/2014 rd). Utskottet har i olika sammanhang ur grundlagens jämlikhetsbestämmelser härlett kravet att särbehandlingen inte får vara godtycklig eller skillnaderna oskäligen (t.ex. GrUU 70/2022 rd, GrUU 102/2022 rd, s. 3).

Den allmänna bestämmelsen om jämlikhet i 6 § 1 mom. i grundlagen kompletteras genom 6 § 2 mom. enligt vilket ingen utan godtagbart skäl får särbehandlas på grund av kön, ålder, ursprung, språk, religion, övertygelse, åsikt, hälsotillstånd eller handikapp eller av någon annan orsak som gäller hans eller hennes person. De grunder för åtskillnad som nämns i bestämmelsen

kan betraktas som kärnområdet i förbudet mot diskriminering. Avsikten är dock inte att förteckningen ska vara uttömmande, utan även diskriminering på grund av någon annan omständighet som gäller en enskild person är förbjuden. Exempel på sådana omständigheter är samhällelig ställning, egendom, deltagande i föreningsverksamhet, familjeförhållanden, graviditet, äktenskaplig börd, sexuell inriktning och boningsort (RP 309/1993 rd, s. 47). Kraven på ett godtagbart skäl för särbehandling i 6 § 2 mom. i grundlagen är enligt grundlagsutskottets vedertagna praxis höga, särskilt när det gäller de förbjudna särbehandlingskriterier som räknas upp i grundlagsbestämmelsen (se t.ex. GrUU 57/2016 rd, GrUU 31/2013 rd, GrUU 1/2006 rd, s. 2/I, GrUU 38/2006 rd, s. 2). I utskottets praxis har det förutsatts att en godtagbart skäl ska ha ett sakligt och nära samband med lagens syfte (se t.ex. GrUU 44/2010 rd, s. 5). Särbehandlingarna i fråga om personer får inte vara godtyckliga och skillnaderna får inte bli oskäligen (se t.ex. GrUU 57/2016 rd, GrUB 11/2009 rd s. 2, GrUU 60/2002 rd, s. 4 och GrUU 18/2006 rd).

Såsom framgår ovan, har en utlänning ingen allmän rätt att vistas i Finland utifrån grundläggande och mänskliga rättigheter, även om många av de grundläggande och mänskliga rättigheterna beroende på situationen begränsar myndigheternas prövningsrätt och/eller ger utlänningen ett processuellt skydd. Enligt denna utgångspunkt grundar sig systemet kring uppehållstillstånd på att rätten att komma till, vistas och/eller fortsätta att vistas i Finland beviljas på en viss grund, om utlänningen uppfyller villkoren i anknytning till den grunden och klarar av att visa detta genom en utredning som lämnas till myndigheten. Grunderna kan hänföra sig exempelvis till skyddet för familjelivet, flyktingrätten eller det finländska samhällets ekonomiska eller andra intressen. Således handlar det i princip om ett system där lagstiftaren av vissa godtagbara skäl definierar de utlänningar som har rätt att vistas i landet.

11.3.2 Bedömning av jämlikheten med tanke på permanent uppehållstillstånd

Det föreslagna systemet leder för det första till att utlänningar försätts i olika ställning beroende på om de uppfyller något av villkoren för permanent uppehållstillstånd eller om de inte gör det. Den sistnämnda gruppen är till exempel personer som inte har lärt sig det finska eller svenska språket tillräckligt eller som inte har kommit in i arbetslivet i tillräcklig grad, men som inte heller uppfyller vad som krävs för undantag. Utlänningens personliga egenskaper och/eller personliga situation kan omfattas av omständigheter som gör det svårare än vanligt att uppfylla dessa villkor även på längre sikt. Sådana utlänningar skulle i praktiken vara tvungna att göra nya ansökningar om fortsatt tillstånd, vilka bland annat är förenade med en behandlingsavgift och en risk för att uppehållstillståndet inte förnyas, om villkoren inte längre uppfylls. Förslaget strider dock inte mot 6 § i grundlagen av nedan nämnda skäl.

De föreslagna ändringarna i villkoren för beviljande av permanent uppehållstillstånd anknyter som helhet till att villkoren ska uppmuntra till integration och vara sådana att rätten till permanent uppehåll i princip bara erhålls genom att påvisa integration. Dessutom beaktas vissa specialgrupper, och då det gäller dessa är det centrala utöver integration också att upprätthålla och öka Finlands dragnings- och hållkraft (naturligtvis som en del av en helhet där även många andra metoder ingår). Således finns det för alla de föreslagna lagändringarna godtagbara grunder som hänför sig till de samhälleliga behoven, och därför är ingen av dem godtyckliga.

I sista hand handlar det om språkkunskaper och inträde på arbetsmarknaden i den mottagande staten, det vill säga helt centrala verktyg för integration och sätt att påvisa den. Att kräva sådana som villkor för permanent uppehållstillstånd kan således anses bygga på godtagbara och vägande skäl. Det handlar inte om förbjudna särbehandlingskriterier, eftersom undantag för barn och pensionärer samt medicinska skäl beaktas. Tack vare de sistnämnda undantagen gäller kraven fullt ut bara för sådana vuxna utlänningar i arbetsför ålder vars hälsotillstånd inte hindrar

att kraven uppfylls på lång sikt. Till tiden i arbetslivet räknas enligt förslaget dessutom i alla situationer tillfällig frånvaro från arbetet på grund av sjukdom eller föräldraledighet. Exempelvis en intellektuell funktionsnedsättning ska inte hindra en person från att få permanent uppehållstillstånd, och sjukdom eller graviditet ska inte avbryta förvärvandet av tid i arbetslivet.

Särbehandlingar enligt förslaget grundar sig på tydliga omständigheter som kan konstateras objektivt och som personerna kan påverka genom sitt eget agerande. De egna påverkningssmöjligheterna ökar av att integrationsutbildning som finansieras med offentliga medel riktas till dem som behöver den mest både utifrån lagstiftningen och utifrån en enskild behovsprövning. Språkkunskapsmålet för studierna i fråga är B1, det vill säga samma som det föreslagna villkoret för permanent uppehållstillstånd efter sex år. Enbart det faktum att sökanden inte uppfyller villkoren genast efter sex år eller vid en viss annan tidpunkt, utgör inget hinder för att få permanent uppehållstillstånd senare, med hänsyn till vad som nämns ovan om att sökanden inte är skyldig att lämna landet, trots att permanent uppehållstillstånd vägras.

För det andra försätts utlänningsgrunder i olika ställning utifrån om de kan få permanent uppehållstillstånd efter fyra år eller först efter sex år. Enligt förslaget ska personer som visar upp en högre högskoleexamen som erkänts i Finland tillsammans med två års tid i arbetslivet eller särskilt goda språkkunskaper tillsammans med tre års tid i arbetslivet kunna beviljas permanent uppehållstillstånd snabbare än andra, det vill säga efter fyra års vistelse (angående en årsinkomst på 40 000 euro, se nästa stycke). Inte heller här grundar sig särbehandlingar enligt förslaget på en förbjuden diskrimineringsgrund och syftet är att främja godtagbara samhällsmål. Målet med bestämmelsen är att för sin del svara på bristen på kompetent och utbildad arbetskraft genom att förbättra Finlands attraktionskraft och hållkraft i dessa utlänningsgrunder. Målet med möjligheten att snabbare beviljas permanent uppehållstillstånd är dessutom för sin del att uppmuntra till exempel till egen aktivitet vad gäller studier i finska eller svenska samt arbete. Även här grundar sig särbehandlingar enligt förslaget på tydliga omständigheter som kan konstateras objektivt och som utlänningsgrunderna kan påverka genom sitt eget agerande.

I propositionen finns det skäl att särskilt granska två omständigheter ur ett jämlikhetsperspektiv. Den första gäller möjligheten att få permanent uppehållstillstånd efter en vistelse på fyra år och utan språkkunskaper på basis av en årsinkomst på 40 000 euro. I och för sig har årsinkomsterna ett tydligt samband med propositionens mål om att uppmuntra till och säkerställa integration, förutsatt att de grundar sig på inkomster från sökandens förvärvsarbete eller företagande. Det handlar alltså inte om sökandens förmögenhet, utan om inkomster, och även ur den synvinkeln att inkomster via arbete används som indikator för integration. Det bör dock observeras att även sådana kapitalinkomster som inte nödvändigtvis grundar sig på arbete, utan eventuellt härrör från sökandens förmögenhet, enligt förslaget kan godkännas som inkomster. Även om en förmögenhet inte omedelbart ligger till grund för uppehållstillstånd, är det således uppenbart att förmögenheten indirekt kan möjliggöra sådana kapitalinkomster som påverkar beviljandet av tillstånd eller i sig till och med berättigar till tillstånd. Till denna del närmar man sig i varje fall förbjudna diskrimineringsgrunder, även om omständigheten lindras av att det alltid är fråga om sökandens skattepliktiga inkomster och inte förmögenheten i sig. Även till denna del kan det dock anses finnas en vägande och godtagbar grund för bestämmelsen. Syftet med den föreslagna bestämmelsen som helhet är att förbättra hållkraften gentemot sådana utlänningsgrunder som med hjälp av egna inkomster som bedöms vara tillräckligt stora visar god skattebetalningsförmåga och förmåga till ekonomisk självständighet som inte är beroende av samhällets stöd. Detta kan vid sidan av integrationen betraktas som en vägande aspekt i en situation där Finlands försörjningskvot försämrats och det är allt viktigare att invandringen bidrar till att korrigera situationen eller åtminstone inte förvärra den.

Den andra omständigheten som särskilt ska granskas med tanke på jämlikheten är att man enligt förslaget kan få permanent uppehållstillstånd utan en viss vistelsetid genom att avlägga en påbyggnadsexamen, högre högskoleexamen eller lägre högskoleexamen vid ett universitet i Finland. Dessutom är kravet på språkkunskaper lägre för dessa utlänningar än för andra sökande som omfattas av krav på språkkunskaper. Det är troligt att en stor del av de personer som avlagt en sådan högskoleexamen i praktiken kan få uppehållstillstånd efter en kortare vistelse än andra sökande, även om detta är beroende av den tid det tar för varje sökande att studera eller förvärva språkkunskaper. I vilket fall som helst grundar sig särbehandlingar enligt förslaget inte på en förbjuden diskrimineringsgrund och de är förenade med ett godtagbart mål, det vill säga behovet av att få utlänningar som fått högskoleutbildning i Finland och dessutom har lärt sig finska eller svenska att stanna i Finland och på den finländska arbetsmarknaden för att gynna landets ekonomi. Särbehandlingar enligt förslaget grundar sig även här på tydliga omständigheter som kan konstateras objektivt och som personerna åtminstone i princip kan påverka genom sitt eget agerande.

Ur ett jämlikhetsperspektiv bör man ännu bedöma det faktum att personer som avlagt lägre högskoleexamen behandlas olika beroende på om examen har avlagts vid ett universitet eller en yrkeshögskola. Examina i fråga är i princip likvärdiga till exempel i fråga om lagstadgade behörighetskrav och eventuella studier som följer på en lägre examen. Det finns dock en godtagbar samhällelig grund även för denna särbehandling. Beviljande av permanent uppehållstillstånd för personer som avlagt en lägre examen på universitetsnivå är förenat med behovet av att få utlänningarna att intressera sig för Finland redan i mellanskedet av studierna, så att de å ena sidan också avlägger en högre högskoleexamen i Finland och å andra sidan stannar kvar i Finland för att gynna landets ekonomi. Motsvarande behov gäller inte i samma utsträckning personer som har avlagt en yrkeshögskoleexamen i Finland.

Med tanke på jämlikheten bör man dessutom bedöma att sökande över 65 år enligt förslaget befrias från kravet på språkkunskaper vad gäller permanent uppehållstillstånd som beviljas efter sex år. Grundlagsutskottet har i sin utlåtandepraxis konstaterat att det med hänsyn till diskrimineringsförbudet i 6 § 2 mom. i grundlagen är en känslig fråga om grundläggande fri- och rättigheter att lagstifta om åldern — inte minst när en exakt åldersgräns är angiven. Grundlagsutskottet har dock framhållit att det inte i sig är konstitutionellt tvivelaktigt att ange åldersgränser, men det kräver en godtagbar orsak med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna. Den godtagbara orsaken måste stå i ett sakligt och nära samband med lagens syfte. Utskottet har dessutom påpekat, såsom det framhålls i förarbetena till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna, att kraven är höga på de förbjudna särbehandlingsgrunder som räknas upp inte minst i 6 § 2 mom. i grundlagen. I sin bedömning av om särbehandling på grund av ålder är acceptabel eller inte har grundlagsutskottet för det första vägt in den normativa aspekten, framför allt de grundläggande fri- och rättigheterna, för det andra de fakta som den föreslagna särbehandlingen motiveras med och för det tredje vilka möjligheter det de facto finns att uppnå lagstiftningens syfte med särbehandlingen. Utskottet har vanligtvis stött sig på forskningsdata och statistik, om inte förslaget redan i sig varit klart rationellt och lämpligt (GrUU 44/2010 rd). Grundlagsutskottet har till exempel ansett att det med hänsyn till grundlagen inte är problematiskt att personer i olika åldrar får förmåner eller pensioner på olika grunder, om särbehandlingen inte är godtycklig eller skillnaderna blir oskäligen (t.ex. GrUU 60/2002 rd och GrUU 46/2002 rd). Åldersgränserna bör dock motiveras (GrUU 60/2002 rd).

I fråga om åldersgränsen i anslutning till språkkunskapsvillkoret bör man för det första beakta att det är fråga om en annan omständighet än vad som beskrivs ovan i det avseendet att målet inte är att uppmuntra till integration eller öka hållkraften, utan tvärtom att säkerställa att äldre sökande inte blir utan permanent uppehållstillstånd om de inte klarar av att förvärva språkkunskaper. För noggrannhetens och exakthetens skull har man gått in för en lösning där

man i stället för prövning från fall till fall föreslår att en viss åldersgräns ska fastställas, med beaktande av vilka svårigheter det kan innebära att förvärva språkkunskaper särskilt för personer som varit äldre när de kommit till Finland. Utifrån tillgängliga uppgifter går det inte att konstatera att en viss ålder är den enda gränsen som kan motiveras, men 65 års ålder kan som helhet anses vara motiverad och den motsvarar också motsvarande åldersgräns i medborgarskapslagen.

11.3.3 Bedömning av jämlikheten med tanke på uppehållstillstånd för varaktigt bosatta

I fråga om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta är den nationella lagstiftarens möjligheter att påverka villkoren betydligt mer begränsade på grund av de uttömmande villkoren i direktivet. Om det nationella permanenta uppehållstillståndet ska emellertid föreskrivas på så sätt att den helhet som gäller permanent uppehåll och som utgörs av uppehållstillstånd för varaktigt bosatta och nationellt uppehållstillstånd inte utan grund är ojämlik eller diskriminerande.

Såsom framgår ovan, ska en utlänning enligt propositionen kunna få ett uppehållstillstånd för varaktigt bosatta utan en viss tid i arbetslivet, men bara om utlänningen har *goda* språkkunskaper. Kravet på språkkunskaper är högre än för permanent uppehållstillstånd som beviljas efter sex år, vilket är motiverat för att helheten ska vara konsekvent. Det faktum att det saknas krav på tid i arbetslivet har avsevärt mindre betydelse, eftersom försörjningen precis som i nuläget ska vara tryggad för alla som ansöker om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta även i framtiden, oberoende av grunden för vistelsen eller den individuella situationen. Dessutom ska en utlänning som bara har *nöjaktiga* språkkunskaper inte kunna ansöka om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta.

Kravet på språkkunskaper för beviljande av uppehållstillstånd för varaktigt bosatta ska enligt förslaget förenas med ett i viss mån annorlunda och mer öppet formulerat undantag, som ska möjliggöra avvikelse från kravet på språkkunskaper även i andra situationer än i anknytning till hälsostillstånd. Förslaget beror på krav som följer av unionsrätten, men för den helhet som gäller permanent uppehåll ska detta innebära att till exempel en pensionär i vissa situationer lättare kan få uppehållstillstånd för varaktigt bosatta.

11.4 Näringsfrihet och rätt till arbete

Enligt 18 § 1 mom. i grundlagen har var och en i enlighet med lag rätt att skaffa sig sin försörjning genom arbete, yrke eller näring som han eller hon valt fritt.

En skärpning av villkoren för beviljande av permanent uppehållstillstånd enligt förslaget kan i vissa situationer innebära att en utlänning som tidigare hade varit berättigad till permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta inte skulle få en obegränsad rätt till arbete, som alltid är förenad med ett sådant uppehållstillstånd. Från 18 § i grundlagen kan det emellertid inte härledas en rätt utifrån vilken en utlänning som befinner sig i Finland skulle ha friheten att utföra önskat arbete. Utlänningars rätt till arbete kan begränsas genom lag, och utlänningarna ska uppfylla de krav som ställs i lagen för att de ska kunna utöva sin rätt att arbeta i Finland.

11.5 Barnets bästa

Enligt artikel 3 i konventionen om barnets rättigheter ska vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ, i första hand beaktas vad som bedöms vara barnets bästa. Barnets rättigheter enligt konventionen är till sin karaktär universella, odelbara, ömsesidigt

beroende av och relaterar till varandra. Även i artikel 24.2 (Barnets rättigheter) i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna konstateras att vid alla åtgärder som rör barn, oavsett om de vidtas av offentliga myndigheter eller privata institutioner, ska barnets bästa komma i främsta rummet.

Barnets bästa är både en subjektiv rätt och en styrande princip för tolkningar och åtgärder vars innehåll tillämpas från fall till fall. Vid tillgodoseende av barnets bästa är det också fråga om tillgodoseende av grundläggande och mänskliga rättigheter. Det handlar alltid om en prövning av helheten. Enligt FN:s kommitté för barnets rättigheter, som övervakar genomförandet och verkställandet av barnkonventionen, förverkligas barnets bästa när barnets alla rättigheter som garanteras i konventionen förverkligas (CRC/GC/C/14, 21 punkten). Om rättigheterna strider mot varandra ska en större vikt läggas vid tillgodoseendet av barnets bästa. Vidare måste beaktas att samhällets bästa inte är en sådan rättighet vars tillgodoseende ska jämföras med tillgodoseende i första hand av barnets bästa, utan detta övervägande gäller uttryckligen tillgodoseendet av de grundläggande och mänskliga rättigheterna.

En stark utgångspunkt ska anses vara att barnets bästa tillgodoses när barnet får vistas med sin eller sina vårdnadshavare. Ur denna aspekt tillgodoser propositionen barnets bästa väl, eftersom utgångspunkten är att barnet ska kunna få permanent uppehållstillstånd när barnets vårdnadshavare har ett sådant. Det finns inte skäl att anse att barnets bästa allmänt taget skulle förutsätta att man tillåter permanent uppehåll i en situation där barnets vårdnadshavare inte har denna rätt. En omständighet som tydligt tillgodoser barnets bästa kan anses vara att barnet kan få permanent uppehållstillstånd oberoende av längden på den egna vistelsen och utan krav på oavbrutenhet. Tack vare de föreslagna undantagen blir barnet inte utan permanent uppehållstillstånd i en situation där barnet inte har en vårdnadshavare eller där det är omöjligt för vårdnadshavaren att få permanent uppehållstillstånd. Dessutom föreslås det att barnet ska kunna ansöka om uppehållstillstånd för varaktigt bosatta oberoende av vårdnadshavarens uppehållstillstånd.

Enligt 6 § 1 mom. i utlänningslagen ska det i beslutsfattande som sker med stöd av den lagen och som gäller ett barn som är yngre än 18 år fästas särskild uppmärksamhet vid barnets bästa samt vid omständigheter som hänför sig till barnets utveckling och hälsa. Bestämmelsen gäller också beslut om permanent uppehållstillstånd och uppehållstillstånd för varaktigt bosatta och betonar således i varje enskilt fall att barnets bästa ska bedömas individuellt och alltid beaktas vid behandlingen av ett barns eller en barnfamiljs ansökningar.

Barnets rätt till bland annat skolgång eller social- och hälsovårdstjänster är inte beroende av permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta, och därför äventyrar inte en skärpning av villkoren för dessa uppehållstillstånd barnets möjligheter att beviljas ett sådant.

11.6 Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (FördrS 26 och 27/2016) gäller som lag i Finland.

Enligt artikel 1 i konventionen innefattar personer med funktionsnedsättning bland annat personer med varaktiga fysiska, psykiska, intellektuella eller sensoriska funktionsnedsättningar, vilka i samspel med olika hinder kan motverka deras fulla och verkliga deltagande i samhället på lika villkor som andra.

Konventionsstaterna åtar sig att säkerställa och främja fullt förverkligande av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funktionsnedsättning utan diskriminering av något slag på grund av funktionsnedsättning. I detta syfte åtar sig konventionsstaterna bland annat att vidta ändamålsenliga lagstiftningsåtgärder, administrativa och andra åtgärder för att uppfylla de rättigheter som erkänns i konventionen. Konventionsstaterna ska också säkerställa att personer med funktionsnedsättning behandlas i enlighet med syftena och principerna i konventionen, däribland genom erbjudande av skälig anpassning. Skälig anpassning betyder nödvändiga och ändamålsenliga ändringar och anpassningar, som inte innebär en oproportionerlig eller omotiverad börda när så behövs i ett enskilt fall för att säkerställa att personer med funktionsnedsättning på lika villkor som andra kan åtnjuta eller utöva alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter.

I artikel 18.1 b tar konventionen särskilt ställning till immigrationsförfaranden, till vilka också permanent uppehållstillstånd räknas. Enligt punkten ska konventionsstaterna erkänna rätten för personer med funktionsnedsättning till fri rörlighet, frihet att välja bosättningsort och till ett medborgarskap på lika villkor som andra, bland annat genom att säkerställa att personer med funktionsnedsättning på grund av funktionsnedsättning inte berövas sin rätt att erhålla, äga eller använda dokumentation om sitt medborgarskap eller annan identitetsdokumentation eller sin rätt att utnyttja de gällande förfarandena, exempelvis immigrationsförfaranden, som kan behövas för att underlätta utövande av rätten till fri rörlighet.

I denna proposition föreslås det villkor om tid i arbetslivet och språkkunskaper för beviljande av permanent uppehållstillstånd samt villkor om språkkunskaper för beviljande av uppehållstillstånd för varaktigt bosatta. Det är uppenbart att en persons funktionsnedsättning avsevärt skulle kunna försvåra uppfyllandet av dessa villkor utan undantagsbestämmelser. I propositionen föreslås det dock att personer med funktionsnedsättning ska beaktas så att man kan avvika från villkoren på grund av funktionsnedsättningen, om den förhindrar att villkoren uppfylls. Det mer allmänna undantaget från språkkunskapsvillkoret för beviljande av uppehållstillstånd för varaktigt bosatta omfattar uppenbart också situationer i anknytning till en persons funktionsnedsättning. Enligt förslaget hör dessutom inte handikappbidraget till de förmåner som förhindrar att tiden i arbetslivet uppfylls om de erhålls i mer än tre månader. Om en person med funktionsnedsättning får ett sådant stöd på grund av en funktionsnedsättning som ändå inte hindrar honom eller henne från att arbeta, ska detta inte hindra personen från att uppfylla tiden i arbetslivet.

Enligt förslaget ska personer med hörselnedsättning beaktas separat, så att det är möjligt att bevisa nöjaktiga språkkunskaper även med kunskaper i teckenspråk.

I propositionen har man med hänsyn till vad som anges ovan uttryckligen beaktat att en persons funktionsnedsättning kan försvåra uppfyllandet av de nya integrationsvillkoren och genom undantagsbestämmelser säkerställt att enbart en funktionsnedsättning inte heller i framtiden ska förhindra beviljandet av permanent uppehållstillstånd eller uppehållstillstånd för varaktigt bosatta.

På de grunder som anges ovan kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring av utlänningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i utlänningslagen (301/2004) 56 och 56 a §, 57 § 3 mom. och 81 a § 1 mom. 1 punkten, sådana de lyder, 56 § i lagarna 380/2006, 332/2016 och 1088/2022, 56 a § i lagarna 668/2013 och 225/2024, 57 § 3 mom. i lag 668/2013 och 81 a § 1 mom. 1 punkten i lag 216/2023, samt *fogas* till lagen nya 56 b–56 g § som följer:

56 §

Beviljande av permanent uppehållstillstånd

Permanent uppehållstillstånd beviljas en utlänning som efter att ha fått kontinuerligt uppehållstillstånd lagligen vistats i landet under den i denna lag föreskrivna tiden utan avbrott och uppfyller de integrationsvillkor som anges i lagen. Permanent uppehållstillstånd beviljas, om villkoren för kontinuerligt uppehållstillstånd för utlänningen uppfylls och om det inte finns några i denna lag nämnda hinder för beviljande av permanent uppehållstillstånd. Vistelsen betraktas som oavbruten, om utlänningen har vistats i Finland under minst hälften av uppehållstillståndets giltighetstid. En oavbruten vistelse avbryts inte av frånvaro som beror på sedvanliga semesterresor eller andra resor eller arbete på en arbetsplats utomlands utsänd av en finländsk arbetsgivare.

En utlänning som på grund av familjeband har fått tidsbegränsat uppehållstillstånd kan beviljas permanent uppehållstillstånd även om anknytningspersonen inte uppfyller kraven för beviljande av permanent uppehållstillstånd.

Den föreskrivna tiden räknas från inresedagen, om utlänningen vid inresan haft uppehållstillstånd för kontinuerlig vistelse i landet. Har uppehållstillstånd sökts i Finland, räknas den föreskrivna tiden från den första dagen för det första tidsbegränsade uppehållstillstånd som beviljats för kontinuerlig vistelse i landet.

Om uppehållstillstånd har beviljats på grund av flyktingskap eller alternativt skydd, ska den föreskrivna tiden räknas från inresedagen.

Om en del av eller hela den vistelse som avses i 1 mom. har skett med stöd av uppehållstillstånd som beviljats för studier, är en förutsättning för att denna vistelse ska kunna utnyttjas vid beräkningen av vistelsetiden att den studerande har avlagt den högskoleexamen för vilken uppehållstillståndet har beviljats. För att permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas förutsätts dessutom att den studerande uppfyller de villkor på grundval av vilka kontinuerligt uppehållstillstånd skulle kunna beviljas honom eller henne på annan grund än 7, 7 a eller 10 § i lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete.

Om en utlänning har dömts till ovillkorligt fängelsestraff, avbryts den oavbrutna lagliga vistelsetiden och börjar räknas från början. Tiden kan börja räknas från början tidigast när det ovillkorliga fängelsestraffet har avtjänats i sin helhet.

Integrationsvillkor för permanent uppehållstillstånd

Permanent uppehållstillstånd beviljas efter utgången av den föreskrivna tiden på sex år, om utlänningen har nöjaktiga muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska enligt 56 f § 2 mom. eller i stället har motsvarande kunskaper i finskt eller finlandssvenskt teckenspråk och två års tid i arbetslivet. En utlänning som är 65 år eller äldre beviljas permanent uppehållstillstånd efter utgången av den föreskrivna tiden på sex år oberoende av utlänningens kunskaper i finska eller svenska.

I ett enskilt fall kan avvikelser göras från ett eller flera av de villkor som avses i 1 mom., om utlänningen har en sjukdom, skada eller störning som långvarigt hindrar utlänningen från att uppfylla villkoret.

Permanent uppehållstillstånd beviljas efter utgången av den föreskrivna tiden på fyra år, om

1) utlänningens inkomster i den senast slutförda beskattningen innan ansökan blev anhängig har uppgått till sammanlagt minst 40 000 euro,

2) utlänningen utomlands har avlagt en examen som genom beslut av en behörig finländsk myndighet har erkänts ge behörighet eller rätt att arbeta i en uppgift som förutsätter högre högskoleexamen eller påbyggnadsexamen enligt 56 c § 1 mom. eller på basis av vilken ett finländskt universitet har beviljat studierätt för fortsatta studier eller anställt utlänningen för undervisnings- eller forskningsuppgifter och utlänningen har två års tid i arbetslivet, eller

3) utlänningen har genom språktest verifierade särskilt goda muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska enligt 56 f § 5 mom. och tre års tid i arbetslivet.

En utlänning har förvärvat sådan tid i arbetslivet som avses i denna paragraf när han eller hon omedelbart innan ansökan blev anhängig har arbetat eller utövat näring på heltid i Finland under den i 1 eller 3 mom. angivna perioden så att han eller hon under denna period sammanlagt i högst tre månader har fått arbetslöshetsförmåner enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) eller utkomststöd enligt lagen om utkomststöd eller annars varit borta från arbetslivet. Om en utlänning har uppnått den lägsta åldern för ålderspension, är det i en situation som avses i 1 mom. tillräckligt att tiden i arbetslivet har förvärvats omedelbart före ålderspensionens början.

Tillfällig frånvaro på grund av sjukdom eller föräldraledighet jämställs vid beräkning enligt 4 mom. med arbete eller näringsutövning. Med arbete eller näringsutövning jämställs också en utlänningens stipendieperiod, om utlänningen arbetar i Finland med stöd av ett stipendium från Finland.

Det belopp som nämns i 3 mom. 1 punkten justeras årligen vid ingången av januari med den lönekoeficient som avses i 96 § 1 mom. i lagen om pension för arbetstagare (395/2006). Beloppet anges i 2026 års nivå. Vid justering av beloppet ska det avrundas till närmaste hela euro. Inkomsterna ska motsvara det justerade beloppet för det år som den senaste beskattning som ligger till grund för beslutet gäller.

De inkomster som avses i 3 mom. 1 punkten beräknas så att till det sammanlagda beloppet av nettoförvärvsinkomsten och nettokapitalinkomsten enligt 30 § i inkomstskattelagen (1535/1992) läggs den förlust som härrör av näringsverksamhet och jordbruk och som dragits av under skatteåret, dividendinkomst som är skattefri enligt 33 a–33 c § i den lagen, annan skattefri inkomst enligt 33 d § i den lagen samt överskott och annan utbetalning av medel som är skattefri enligt 33 e–33 g § i den lagen. Från det sammanlagda beloppet av nettoförvärvsinkomsten och nettokapitalinkomsten avdras dessutom de däri ingående prestationer som avses i 6 § 5 mom. i lagen om inkomstdatasystemet (53/2018), med undantag för prestationer som vid beskattningen betraktas som pensioner eller kapitalinkomster.

56 b §

Beviljande av permanent uppehållstillstånd till minderåriga

En utlänning som inte har fyllt 18 år beviljas permanent uppehållstillstånd, om hans eller hennes vårdnadshavare har beviljats permanent uppehållstillstånd eller EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta som fortfarande är i kraft och det inte finns några i denna lag avsedda hinder för beviljande av permanent uppehållstillstånd. Permanent uppehållstillstånd beviljas också på motsvarande sätt, om vårdnadshavaren är finsk medborgare.

Om en utlänning som inte har fyllt 18 år inte har vårdnadshavare i Finland, beviljas permanent uppehållstillstånd efter utgången av den föreskrivna tiden på fyra år. Detsamma gäller situationer där vårdnadshavaren till en utlänning som inte har fyllt 18 år på det sätt som avses i 47 § 3 mom. har beviljats uppehållskort för en unionsmedborgares familjemedlem enligt 10 kap. och vårdnadshavaren med stöd av 161 d eller 161 e § har behållit sin uppehållsrätt på personlig grund.

Permanent uppehållstillstånd beviljas med stöd av 1 mom. oberoende av om den som inte fyllt 18 år själv uppfyller villkoren i 56 eller 56 a §. Permanent uppehållstillstånd beviljas med stöd av 2 mom. oberoende av om den som inte fyllt 18 år själv uppfyller villkoren i 56 a §.

Denna paragraf tillämpas på en ansökan om permanent uppehållstillstånd, om sökanden är minderårig den dag då sökandens ansökan blivit anhängig.

56 c §

Beviljande av permanent uppehållstillstånd på grund av högskoleexamen som avlagts i Finland

Permanent uppehållstillstånd beviljas en utlänning som har växande muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska enligt 56 f § 1 mom. och som i Finland har avlagt

- 1) en examen som avses i 7 § i universitetslagen (558/2009),
- 2) en examen som avses i 6 § i lagen om Försvarshögskolan (1121/2008),
- 3) en högre yrkeshögskoleexamen som avses i 11 § i yrkeshögskolelagen (932/2014),
- 4) en högre yrkeshögskoleexamen som avses i 14 § i lagen om Polisyrkeshögskolan (1164/2013), eller
- 5) en högre högskoleexamen som avses i 14 § i landskapslagen om Högskolan på Åland (Ålands författningssamling 2024:50).

På beviljande av permanent uppehållstillstånd på en i 1 mom. avsedd grund tillämpas inte 56 och 56 a §. En förutsättning är dock att utlänningen har haft ett giltigt uppehållstillstånd under tiden för avläggande av examen.

För att permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas förutsätts dessutom att utlänningen uppfyller de villkor på grundval av vilka kontinuerligt uppehållstillstånd skulle kunna beviljas honom eller henne på annan grund än 7 eller 7 a § i lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete.

Permanent uppehållstillstånd beviljas inte, om utlänningen efter att ha avlagt den högskoleexamen som ligger till grund för ansökan annat än kortvarigt har vistats utanför Finland så att hans eller hennes uppehållstillstånd då inte har varit i kraft.

56 d §

Beviljande av EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta

EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta beviljas en tredjelandsmedborgare som efter att ha fått kontinuerligt uppehållstillstånd har varit lagligen och oavbrutet bosatt i landet i fem år omedelbart före inlämnandet av ansökan om uppehållstillstånd, om det inte finns några i denna lag nämnda hinder för att bevilja EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta.

Den oavbrutna vistelsen i Finland avbryts inte av en oavbruten vistelse utanför Finland som är kortare än sex månader, om frånvaroperioderna inte överstiger tio månader totalt. Vistelsen i Finland kan av särskilda skäl anses vara oavbruten även om frånvaroperioderna varit längre än de ovannämnda tidsperioderna. Då beaktas emellertid inte frånvaroperioderna när vistelsetiden beräknas. Om den som ansöker om EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta är innehavare av ett EU-blåkort, avbryts inte den oavbrutna vistelsen av en oavbruten vistelse utanför Europeiska unionen som är kortare än tolv månader, om frånvaroperioderna inte överstiger arton månader totalt.

Den föreskrivna tiden på fem år beräknas från den första dagen för det första tidsbegränsade uppehållstillstånd som beviljats för kontinuerlig vistelse i landet eller från inresedagen, om tredjelandsmedborgaren vid inresan haft kontinuerligt uppehållstillstånd. I fråga om flyktingar och alternativt skyddsbehövande beräknas den föreskrivna tiden från den dag då ansökan om internationellt skydd lämnades in. I fråga om sådana innehavare av EU-blåkort som har utnyttjat sådan rörlighet för längre vistelse som avses i artikel 21 i blåkortsdirektivet beaktas vid beräkningen av en oavbruten vistelse på fem år också laglig vistelse i någon av Europeiska unionens medlemsstater som innehavare av EU-blåkort och dessutom nationellt uppehållstillstånd för högkvalificerad anställning eller tillstånd för forskare samt som person som beviljats internationellt skydd. Som innehavare av tillstånd för studerande beaktas hälften av den lagliga vistelsen. Dessutom förutsätts av innehavare av EU-blåkort att de omedelbart innan ansökan om uppehållstillstånd lämnades in har vistats lagligen i landet oavbrutet i två år.

EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta beviljas inte personer som får humanitärt skydd.

Om en utlänning har dömts till ovillkorligt fängelsestraff, avbryts den oavbrutna lagliga vistelsetiden och börjar räknas från början. Tiden kan börja räknas från början tidigast när det ovillkorliga fängelsestraffet har avtjänats i sin helhet.

56 e §

Språkkunskapsvillkor för EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta

För att EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta ska kunna beviljas förutsätts det att utlänningen har goda muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska enligt 56 f § 3 mom.

En utlänning som inte har fyllt 18 år beviljas EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta oberoende av hans eller hennes kunskaper i finska eller svenska. Undantaget tillämpas om sökanden är minderårig den dag då sökandens ansökan blivit anhängig.

I ett enskilt fall kan avvikelse göras från det i 1 mom. föreskrivna villkoret, om det finns exceptionellt vägande skäl till att de språkkunskaper som krävs saknas med beaktande av utlänningens ålder, analfabetism, låga utbildningsnivå eller andra motsvarande individuella omständigheter.

56 f §

Bevis på språkkunskaper

Med växande muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska avses att utlänningen vid en finländsk högskola har genomfört studier i finska eller svenska som omfattar minst femton studiepoäng eller avlagt en allmän språkexamen på kunskapsnivå två eller en språkexamen för statsförvaltningen som visar nöjaktig förmåga att använda språket i tal och skrift.

Med nöjaktiga muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska avses att utlänningen har avlagt en allmän språkexamen på kunskapsnivå tre eller en språkexamen för statsförvaltningen som visar nöjaktig förmåga att använda språket i tal och skrift.

Med goda muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska avses att utlänningen har avlagt en allmän språkexamen på kunskapsnivå fyra eller en språkexamen för statsförvaltningen som visar god förmåga att använda språket i tal och skrift.

En utlänning kan visa sådana språkkunskaper som avses i 1, 2 eller 3 mom. även genom avläggande av

- 1) den grundläggande utbildningens lärokurs med finska eller svenska som modersmål eller som andra språk,
- 2) gymnasiets lärokurs med finska eller svenska som modersmål eller som andra språk,
- 3) en finsk- eller svenskspråkig studentexamen som innefattar ett godkänt vitsord i finska eller svenska som modersmål eller som andra språk,
- 4) en sådan yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen eller specialyrkesexamen som avses i lagen om yrkesutbildning (531/2017) på finska eller svenska,
- 5) sådana studier i finska eller svenska som ingår i en högskoleexamen som avlagts vid ett finländskt universitet eller en finländsk yrkeshögskola och som leder till i 6 § 1 mom. i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) avsedda språkkunskaper som krävs av statsanställda vid tvåspråkiga myndigheter eller ett mogenhetsprov på finska eller svenska.

Med genom språktest verifierade särskilt goda muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska avses att utlänningen har avlagt en allmän språkexamen på kunskapsnivå fem eller en språkexamen för statsförvaltningen som visar utmärkt förmåga att använda språket i tal och skrift.

Med avläggande av en allmän språkexamen på en viss kunskapsnivå avses att utlänningen har avlagt minst två delprov i examen på kunskapsnivån i fråga så att prestationen visar både muntliga och skriftliga språkkunskaper. Språkkunskaperna kan visas med någon av följande kombinationer:

- 1) skriftlig och muntlig framställning,
- 2) skriftlig framställning och talförståelse, eller
- 3) muntlig framställning och textförståelse.

56 g §

Uppgifter som beslut grundar sig på i vissa situationer

Om en utlänning i sin ansökan om permanent uppehållstillstånd eller EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta återoppar i detta kapitel avsedda språkkunskaper, ska utlänningen ha dessa språkkunskaper när ansökan blir anhängig. Om en utlänning återoppar ett i 56 a § 3 mom. 2 punkten avsett beslut om erkännande av examen, beviljande av studierätt eller anställning vid universitet, ska beslutet ha fattats eller arbetsavtalet ha ingåtts när ansökan blir anhängig. Om en utlänning återoppar avläggandet av en i 56 c § 1 mom. avsedd examen, ska examen ha avlagts när ansökan blir anhängig. Dessa uppgifter ska då framgå antingen av de utredningar som fogats

till ansökan eller av någon annan myndighets informationsresurs som Migrationsverket har tillgång till. Om uppgiften dock står till Migrationsverkets förfogande när Migrationsverket avgör ärendet, vägras uppehållstillståndet inte enbart på grund av att uppgiften saknades när ansökan lämnades in.

57 §

Hinder för beviljande av permanent uppehållstillstånd och EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta

Om en utlänning har dömts till villkorligt fängelse, kan permanent uppehållstillstånd beviljas, om det har gått mer än två år sedan prövotiden för straffet gått ut. I övriga fall kan permanent uppehållstillstånd beviljas, om det vid tidpunkten för avgörandet av ansökan har gått mer än två år sedan brottet begicks. Om en utlänning har dömts till ovillkorligt fängelsestraff, kan permanent uppehållstillstånd med stöd av 56 c § beviljas fyra år efter det att det ovillkorliga fängelsestraffet har avtjänats i sin helhet.

81 a §

Rätt att arbeta med stöd av uppehållstillstånd

Obegränsad rätt att arbeta har en utlänning som har beviljats

1) permanent uppehållstillstånd, EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta enligt 56 d § eller kontinuerligt uppehållstillstånd på annan grund än arbete,

Denna lag träder i kraft den 20 .

På ansökningar om permanent uppehållstillstånd och EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta som var anhängiga vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Helsingfors den 5 juni 2025

Statsminister

Petteri Orpo

Inrikesminister Mari Rantanen

Lag

om ändring av utlänningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i utlänningslagen (301/2004) 56 och 56 a §, 57 § 3 mom. och 81 a § 1 mom. 1 punkten, sådana de lyder, 56 § i lagarna 380/2006, 332/2016 och 1088/2022, 56 a § i lagarna 668/2013 och 225/2024, 57 § 3 mom. i lag 668/2013 och 81 a § 1 mom. 1 punkten i lag 216/2023, samt *fogas* till lagen nya 56 b–56 g § som följer:

Gällande lydelse

56 §

Beviljande av permanent uppehållstillstånd

Permanent uppehållstillstånd beviljas en utlänning som efter att ha fått kontinuerligt uppehållstillstånd lagligen vistats i landet i *fyra år* utan avbrott, om villkoren för kontinuerligt uppehållstillstånd för utlänningen uppfylls och om det inte finns några i denna lag nämnda hinder för beviljande av permanent uppehållstillstånd. Vistelsen betraktas som oavbruten, om utlänningen har vistats i Finland under minst hälften av uppehållstillståndets giltighetstid. En oavbruten vistelse avbryts inte av frånvaro som beror på sedvanliga semesterresor eller andra resor eller arbete på en arbetsplats utomlands utsänd av en finländsk arbetsgivare.

En utlänning som på grund av familjeband har fått tidsbegränsat uppehållstillstånd kan beviljas permanent uppehållstillstånd även om anknytningspersonen inte uppfyller kraven för beviljande av permanent uppehållstillstånd.

Tidsfristen fyra år räknas från inresedagen, om utlänningen vid inresan haft uppehållstillstånd för kontinuerlig vistelse i landet. Har uppehållstillstånd sökts i Finland,

Föreslagen lydelse

56 §

Beviljande av permanent uppehållstillstånd

Permanent uppehållstillstånd beviljas en utlänning som efter att ha fått kontinuerligt uppehållstillstånd lagligen vistats i landet *under den i denna lag föreskrivna tiden utan avbrott och uppfyller de integrationsvillkor som anges i lagen.* Permanent uppehållstillstånd beviljas, om villkoren för kontinuerligt uppehållstillstånd för utlänningen uppfylls och om det inte finns några i denna lag nämnda hinder för beviljande av permanent uppehållstillstånd. Vistelsen betraktas som oavbruten, om utlänningen har vistats i Finland under minst hälften av uppehållstillståndets giltighetstid. En oavbruten vistelse avbryts inte av frånvaro som beror på sedvanliga semesterresor eller andra resor eller arbete på en arbetsplats utomlands utsänd av en finländsk arbetsgivare.

En utlänning som på grund av familjeband har fått tidsbegränsat uppehållstillstånd kan beviljas permanent uppehållstillstånd även om anknytningspersonen inte uppfyller kraven för beviljande av permanent uppehållstillstånd.

Den föreskrivna tiden räknas från inresedagen, om utlänningen vid inresan haft uppehållstillstånd för kontinuerlig vistelse i landet. Har uppehållstillstånd sökts i Finland,

Gällande lydelse

räknas tidsfristen fyra år från den första dagen för det första tidsbegränsade uppehållstillstånd som beviljats för kontinuerlig vistelse i landet.

Om uppehållstillstånd har beviljats på grund av flyktingskap eller alternativt skydd, ska tidsfristen på fyra år räknas från inresedagen.

Om en del av eller hela den vistelse som avses i 1 mom. har skett med stöd av uppehållstillstånd som beviljats för studier, är en förutsättning för att denna vistelse ska kunna utnyttjas vid beräkningen av vistelsetiden att den studerande har avlagt den högskoleexamen för vilken uppehållstillståndet har beviljats. För att permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas förutsätts dessutom att den studerande uppfyller de villkor på grundval av vilka kontinuerligt uppehållstillstånd skulle kunna beviljas honom eller henne på annan grund än 7, 7 a eller 10 § i lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete.

Föreslagen lydelse

räknas *den föreskrivna tiden* från den första dagen för det första tidsbegränsade uppehållstillstånd som beviljats för kontinuerlig vistelse i landet.

Om uppehållstillstånd har beviljats på grund av flyktingskap eller alternativt skydd, ska *den föreskrivna tiden* räknas från inresedagen.

Om en del av eller hela den vistelse som avses i 1 mom. har skett med stöd av uppehållstillstånd som beviljats för studier, är en förutsättning för att denna vistelse ska kunna utnyttjas vid beräkningen av vistelsetiden att den studerande har avlagt den högskoleexamen för vilken uppehållstillståndet har beviljats. För att permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas förutsätts dessutom att den studerande uppfyller de villkor på grundval av vilka kontinuerligt uppehållstillstånd skulle kunna beviljas honom eller henne på annan grund än 7, 7 a eller 10 § i lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete.

Om en utlänning har dömts till ovillkorligt fängelsestraff, avbryts den oavbrutna lagliga vistelsetiden och börjar räknas från början. Tiden kan börja räknas från början tidigast när det ovillkorliga fängelsestraffet har avtjänats i sin helhet.

56 a §

Integrationsvillkor för permanent uppehållstillstånd

Permanent uppehållstillstånd beviljas efter utgången av den föreskrivna tiden på sex år, om utlänningen har nöjaktiga muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska enligt 56 f § 2 mom. eller i stället har motsvarande kunskaper i finskt eller finlandssvenskt teckenspråk och två års tid i arbetslivet. En utlänning som är 65 år eller äldre beviljas permanent uppehållstillstånd efter utgången av den föreskrivna tiden på sex år oberoende av utlänningens kunskaper i finska eller svenska.

I ett enskilt fall kan avvikelse göras från ett eller flera av de villkor som avses i 1 mom., om utlänningen har en sjukdom, skada eller störning som långvarigt hindrar utlänningen från att uppfylla villkoret.

Permanent uppehållstillstånd beviljas efter utgången av den föreskrivna tiden på fyra år, om

1) utlänningens inkomster i den senast slutförda beskattningen innan ansökan blev anhängig har uppgått till sammanlagt minst 40 000 euro,

2) utlänningen utomlands har avlagt en examen som genom beslut av en behörig finländsk myndighet har erkänts ge behörighet eller rätt att arbeta i en uppgift som förutsätter högre högskoleexamen eller påbyggnadsexamen enligt 56 c § 1 mom. eller på basis av vilken ett finländskt universitet har beviljat studierätt för fortsatta studier eller anställt utlänningen för undervisnings- eller forskningsuppgifter och utlänningen har två års tid i arbetslivet, eller

3) utlänningen har genom språktest verifierade särskilt goda muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska enligt 56 f § 5 mom. och tre års tid i arbetslivet.

En utlänning har förvärvat sådan tid i arbetslivet som avses i denna paragraf när han eller hon omedelbart innan ansökan blev anhängig har arbetat eller utövat näring på heltid i Finland under den i 1 eller 3 mom. angivna perioden så att han eller hon under denna period sammanlagt i högst tre månader har fått arbetslöshetsförmåner enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002) eller utkomststöd enligt lagen om utkomststöd eller annars varit borta från arbetslivet. Om en utlänning har uppnått den lägsta åldern för ålderspension, är det i en situation som avses i 1 mom. tillräckligt att tiden i arbetslivet har förvärvats omedelbart före ålderspensionens början.

Tillfällig frånvaro på grund av sjukdom eller föräldraledighet jämföras vid beräkning enligt 4 mom. med arbete eller näringsutövning. Med arbete eller näringsutövning jämföras också en

utlännings stipendieperiod, om utlänningen arbetar i Finland med stöd av ett stipendium från Finland.

Det belopp som nämns i 3 mom. 1 punkten justeras årligen vid ingången av januari med den lönekoeficient som avses i 96 § 1 mom. i lagen om pension för arbetstagare (395/2006). Beloppet anges i 2026 års nivå. Vid justering av beloppet ska det avrundas till närmaste hela euro. Inkomsterna ska motsvara det justerade beloppet för det år som den senaste beskattning som ligger till grund för beslutet gäller.

De inkomster som avses i 3 mom. 1 punkten beräknas så att till det sammanlagda beloppet av nettoförvärvsinkomsten och nettokapitalinkomsten enligt 30 § i inkomstskattelagen (1535/1992) läggs den förlust som härrör av näringsverksamhet och jordbruk och som dragits av under skatteåret, dividendinkomst som är skattefri enligt 33 a–33 c § i den lagen, annan skattefri inkomst enligt 33 d § i den lagen samt överskott och annan utbetalning av medel som är skattefri enligt 33 e–33 g § i den lagen. Från det sammanlagda beloppet av nettoförvärvsinkomsten och nettokapitalinkomsten avdras dessutom de däri ingående prestationer som avses i 6 § 5 mom. i lagen om inkomstdatasystemet (53/2018), med undantag för prestationer som vid beskattningen betraktas som pensioner eller kapitalinkomster.

56 b §

Beviljande av permanent uppehållstillstånd till minderåriga

En utlänning som inte har fyllt 18 år beviljas permanent uppehållstillstånd, om hans eller hennes vårdnadshavare har beviljats permanent uppehållstillstånd eller EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta som fortfarande är i kraft och det inte finns några i denna lag avsedda hinder för beviljande av permanent uppehållstillstånd. Permanent uppehållstillstånd beviljas också på

motsvarande sätt, om vårdnadshavaren är finsk medborgare.

Om en utlänning som inte har fyllt 18 år inte har vårdnadshavare i Finland, beviljas permanent uppehållstillstånd efter utgången av den föreskrivna tiden på fyra år. Detsamma gäller situationer där vårdnadshavaren till en utlänning som inte har fyllt 18 år på det sätt som avses i 47 § 3 mom. har beviljats uppehållskort för en unionsmedborgares familjemedlem enligt 10 kap. och vårdnadshavaren med stöd av 161 d eller 161 e § har behållit sin uppehållsrätt på personlig grund.

Permanent uppehållstillstånd beviljas med stöd av 1 mom. oberoende av om den som inte fyllt 18 år själv uppfyller villkoren i 56 eller 56 a §. Permanent uppehållstillstånd beviljas med stöd av 2 mom. oberoende av om den som inte fyllt 18 år själv uppfyller villkoren i 56 a §.

Denna paragraf tillämpas på en ansökan om permanent uppehållstillstånd, om sökanden är minderårig den dag då sökandens ansökan blivit anhängig.

56 c §

Beviljande av permanent uppehållstillstånd på grund av högskoleexamen som avlagts i Finland

Permanent uppehållstillstånd beviljas en utlänning som har växande muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska enligt 56 f § 1 mom. och som i Finland har avlagt

1) en examen som avses i 7 § i universitetslagen (558/2009),

2) en examen som avses i 6 § i lagen om Försvarshögskolan (1121/2008),

3) en högre yrkeshögskoleexamen som avses i 11 § i yrkeshögskolelagen (932/2014),

4) en högre yrkeshögskoleexamen som avses i 14 § i lagen om Polisyrkeshögskolan (1164/2013), eller

5) en högre högskoleexamen som avses i 14 § i landskapslagen om Högskolan på Åland (Ålands författningssamling 2024:50).

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

På beviljande av permanent uppehållstillstånd på en i 1 mom. avsedd grund tillämpas inte 56 och 56 a §. En förutsättning är dock att utlänningen har haft ett giltigt uppehållstillstånd under tiden för avläggande av examen.

För att permanent uppehållstillstånd ska kunna beviljas förutsätts dessutom att utlänningen uppfyller de villkor på grundval av vilka kontinuerligt uppehållstillstånd skulle kunna beviljas honom eller henne på annan grund än 7 eller 7 a § i lagen om villkoren för tredjelandsmedborgares inresa och vistelse på grund av forskning, studier, praktik och volontärarbete.

Permanent uppehållstillstånd beviljas inte, om utlänningen efter att ha avlagt den högskoleexamen som ligger till grund för ansökan annat än kortvarigt har vistats utanför Finland så att hans eller hennes uppehållstillstånd då inte har varit i kraft.

56 a §

Beviljande av EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta

EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta beviljas en tredjelandsmedborgare som efter att ha fått kontinuerligt uppehållstillstånd har varit lagligen och oavbrutet bosatt i landet i fem år omedelbart före inlämnandet av ansökan om uppehållstillstånd, om villkoren för beviljande av kontinuerligt uppehållstillstånd uppfylls och det inte finns några i denna lag nämnda hinder för att bevilja EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta.

Den oavbrutna vistelsen i Finland avbryts inte av en oavbruten vistelse utanför Finland som är kortare än sex månader, om frånvaroperioderna inte överstiger tio månader totalt. Vistelsen i Finland kan av särskilda skäl anses vara oavbruten även om frånvaroperioderna varit längre än de ovan nämnda tidsperioderna. Då beaktas emellertid inte frånvaroperioderna när vistelsetiden beräknas. Om den som ansöker om EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta är innehavare av ett EU-blåkort, avbryts inte den

56 d §

Beviljande av EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta

EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta beviljas en tredjelandsmedborgare som efter att ha fått kontinuerligt uppehållstillstånd har varit lagligen och oavbrutet bosatt i landet i fem år omedelbart före inlämnandet av ansökan om uppehållstillstånd, om det inte finns några i denna lag nämnda hinder för att bevilja EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta.

Den oavbrutna vistelsen i Finland avbryts inte av en oavbruten vistelse utanför Finland som är kortare än sex månader, om frånvaroperioderna inte överstiger tio månader totalt. Vistelsen i Finland kan av särskilda skäl anses vara oavbruten även om frånvaroperioderna varit längre än de ovan nämnda tidsperioderna. Då beaktas emellertid inte frånvaroperioderna när vistelsetiden beräknas. Om den som ansöker om EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta är innehavare av ett EU-blåkort, avbryts inte den oavbrutna vistelsen av en oavbruten

Gällande lydelse

oavbrutna vistelsen av en oavbruten vistelse utanför Europeiska unionen som är kortare än tolv månader, om frånvaroperioderna inte överstiger arton månader totalt.

Tidsfristen på fem år beräknas från den första dagen för det första tidsbegränsade uppehållstillstånd som beviljats för kontinuerlig vistelse i landet eller från inresedagen, om tredjelandsmedborgaren vid inresan haft kontinuerligt uppehållstillstånd. I fråga om flyktingar och alternativt skyddsbehövande beräknas tidsfristen från den dag då ansökan om internationellt skydd lämnades in. I fråga om sådana innehavare av EU-blåkort som har utnyttjat sådan rörlighet för längre vistelse som avses i artikel 21 i blåkortsdirektivet beaktas vid beräkningen av en oavbruten vistelse på fem år också laglig vistelse i någon av Europeiska unionens medlemsstater som innehavare av EU-blåkort och dessutom nationellt uppehållstillstånd för högkvalificerad anställning eller tillstånd för forskare samt som person som beviljats internationellt skydd. Som innehavare av tillstånd för studerande beaktas hälften av den lagliga vistelsen. Dessutom förutsätts av innehavare av EU-blåkort att de omedelbart innan ansökan om uppehållstillstånd lämnades in har vistats lagligen i landet oavbrutet i två år.

EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta beviljas inte personer som får humanitärt skydd.

Föreslagen lydelse

vistelse utanför Europeiska unionen som är kortare än tolv månader, om frånvaroperioderna inte överstiger arton månader totalt.

Den föreskrivna tiden på fem år beräknas från den första dagen för det första tidsbegränsade uppehållstillstånd som beviljats för kontinuerlig vistelse i landet eller från inresedagen, om tredjelandsmedborgaren vid inresan haft kontinuerligt uppehållstillstånd. I fråga om flyktingar och alternativt skyddsbehövande beräknas *den föreskrivna tiden* från den dag då ansökan om internationellt skydd lämnades in. I fråga om sådana innehavare av EU-blåkort som har utnyttjat sådan rörlighet för längre vistelse som avses i artikel 21 i blåkortsdirektivet beaktas vid beräkningen av en oavbruten vistelse på fem år också laglig vistelse i någon av Europeiska unionens medlemsstater som innehavare av EU-blåkort och dessutom nationellt uppehållstillstånd för högkvalificerad anställning eller tillstånd för forskare samt som person som beviljats internationellt skydd. Som innehavare av tillstånd för studerande beaktas hälften av den lagliga vistelsen. Dessutom förutsätts av innehavare av EU-blåkort att de omedelbart innan ansökan om uppehållstillstånd lämnades in har vistats lagligen i landet oavbrutet i två år.

EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta beviljas inte personer som får humanitärt skydd.

Om en utlänning har dömts till ovillkorligt fängelsestraff, avbryts den oavbrutna lagliga vistelsetiden och börjar räknas från början. Tiden kan börja räknas från början tidigast när det ovillkorliga fängelsestraffet har avtjänats i sin helhet.

56 e §

Språkkunskapsvillkor för EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta

För att EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta ska kunna beviljas förutsätts det att utlänningen har goda muntliga och skriftliga

kunskaper i finska eller svenska enligt 56 f § 3 mom.

En utlänning som inte har fyllt 18 år beviljas EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta oberoende av hans eller hennes kunskaper i finska eller svenska. Undantaget tillämpas om sökanden är minderårig den dag då sökandens ansökan blivit anhängig.

I ett enskilt fall kan avvikelse göras från det i 1 mom. föreskrivna villkoret, om det finns exceptionellt vägande skäl till att de språkkunskaper som krävs saknas med beaktande av utlänningens ålder, analfabetism, låga utbildningsnivå eller andra motsvarande individuella omständigheter.

56 f §

Bevis på språkkunskaper

Med växande muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska avses att utlänningen vid en finländsk högskola har genomfört studier i finska eller svenska som omfattar minst femton studiepoäng eller avlagt en allmän språkexamen på kunskapsnivå två eller en språkexamen för statsförvaltningen som visar nöjaktig förmåga att använda språket i tal och skrift.

Med nöjaktiga muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska avses att utlänningen har avlagt en allmän språkexamen på kunskapsnivå tre eller en språkexamen för statsförvaltningen som visar nöjaktig förmåga att använda språket i tal och skrift.

Med goda muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska avses att utlänningen har avlagt en allmän språkexamen på kunskapsnivå fyra eller en språkexamen för statsförvaltningen som visar god förmåga att använda språket i tal och skrift.

En utlänning kan visa sådana språkkunskaper som avses i 1, 2 eller 3 mom. även genom avläggande av

1) den grundläggande utbildningens lärokurs med finska eller svenska som modersmål eller som andra språk,

2) gymnasiets lärokurs med finska eller svenska som modersmål eller som andra språk,

3) en finsk- eller svenskspråkig studentexamen som innefattar ett godkänt vitsord i finska eller svenska som modersmål eller som andra språk,

4) en sådan yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen eller specialyrkesexamen som avses i lagen om yrkesutbildning (531/2017) på finska eller svenska,

5) sådana studier i finska eller svenska som ingår i en högskoleexamen som avlagts vid ett finländskt universitet eller en finländsk yrkeshögskola och som leder till i 6 § 1 mom. i lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (424/2003) avsedda språkkunskaper som krävs av statsanställda vid tvåspråkiga myndigheter eller ett mogenhetsprov på finska eller svenska.

Med genom språktest verifierade särskilt goda muntliga och skriftliga kunskaper i finska eller svenska avses att utlänningen har avlagt en allmän språkexamen på kunskapsnivå fem eller en språkexamen för statsförvaltningen som visar utmärkt förmåga att använda språket i tal och skrift.

Med avläggande av en allmän språkexamen på en viss kunskapsnivå avses att utlänningen har avlagt minst två delprov i examen på kunskapsnivån i fråga så att prestationen visar både muntliga och skriftliga språkkunskaper. Språkkunskaperna kan visas med någon av följande kombinationer:

- 1) skriftlig och muntlig framställning,
- 2) skriftlig framställning och talförståelse,
- eller
- 3) muntlig framställning och textförståelse.

56 g §

Uppgifter som beslut grundar sig på i vissa situationer

Om en utlänning i sin ansökan om permanent uppehållstillstånd eller EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta åberopar i detta kapitel avsedda språkkunskaper, ska utlänningen ha dessa

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

språkkunskaper när ansökan blir anhängig. Om en utlänning åberopar ett i 56 a § 3 mom. 2 punkten avsett beslut om erkännande av examen, beviljande av studierätt eller anställning vid universitet, ska beslutet ha fattats eller arbetsavtalet ha ingåtts när ansökan blir anhängig. Om en utlänning åberopar avläggandet av en i 56 c § 1 mom. avsedd examen, ska examen ha avlagts när ansökan blir anhängig. Dessa uppgifter ska då framgå antingen av de utredningar som fogats till ansökan eller av någon annan myndighets informationsresurs som Migrationsverket har tillgång till. Om uppgiften dock står till Migrationsverkets förfogande när Migrationsverket avgör ärendet, vägras uppehållstillståndet inte enbart på grund av att uppgiften saknades när ansökan lämnades in.

57 §

Hinder för beviljande av permanent uppehållstillstånd och EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta

Om en utlänning har dömts till ovillkorligt fängelsestraff, kan permanent uppehållstillstånd beviljas, om det vid tidpunkten för avgörandet av ansökan har gått mer än tre år sedan det utdömda straffet avtjänats i sin helhet. Om en utlänning har dömts till villkorligt fängelse, kan permanent uppehållstillstånd beviljas, om det har gått mer än två år sedan prövotiden för straffet gått ut. I övriga fall kan permanent uppehållstillstånd beviljas, om det vid tidpunkten för avgörandet av ansökan har gått mer än två år sedan brottet begicks.

81 a §

Rätt att arbeta med stöd av uppehållstillstånd

Obegränsad rätt att arbeta har en utlänning som har beviljats

57 §

Hinder för beviljande av permanent uppehållstillstånd och EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta

Om en utlänning har dömts till villkorligt fängelse, kan permanent uppehållstillstånd beviljas, om det har gått mer än två år sedan prövotiden för straffet gått ut. I övriga fall kan permanent uppehållstillstånd beviljas, om det vid tidpunkten för avgörandet av ansökan har gått mer än två år sedan brottet begicks. Om en utlänning har dömts till ovillkorligt fängelsestraff, kan permanent uppehållstillstånd med stöd av 56 c § beviljas *fyra år efter det att det ovillkorliga fängelsestraffet har avtjänats i sin helhet.*

81 a §

Rätt att arbeta med stöd av uppehållstillstånd

Obegränsad rätt att arbeta har en utlänning som har beviljats

Gällande lydelse

1) permanent uppehållstillstånd, EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta enligt 56 a § eller kontinuerligt uppehållstillstånd på annan grund än arbete,

Föreslagen lydelse

1) permanent uppehållstillstånd, EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta enligt 56 d § eller kontinuerligt uppehållstillstånd på annan grund än arbete,

Denna lag träder i kraft den 20 .

På ansökningar om permanent uppehållstillstånd och EU-uppehållstillstånd för varaktigt bosatta som var anhängiga vid ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.
